
Strateginen sopimus 2020, Kaupunginjohtajan toimiala

1.1 Kuvaus toiminnasta (kh)

Kaupunginhallitus vastaa kaupungin hallinnosta ja taloudenhoidosta sekä kaupunginvaltuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta. Kaupunginhallituksessa on konsernijaosto ja kaupunkikehitysjaosto.

Konsernijaoston tehtävänä on huolehtia keskitetyistä palveluista, joita ei ole annettu kaupunginhallituksen, lauta- tai johtokuntien tehtäväksi sekä konserniohjauksen kehittämisestä ja niiden strategisten yhtiöiden tai säätiöiden omistajaohjauksesta sekä valvonnasta, joiden osakkaana tai jäsenenä kaupunki on tai joissa kaupungilla on määräysvalta tai yhtiöjärjestykseen tai sääntöihin perustuva oikeus nimittää hallituksen tai muiden toimielimien jäseniä.

Kaupunkikehitysjaoston tehtävänä on kaupungin kiinteistökehityksen, maankäytön ja tilankäytön strateginen ohjaus sekä ilmasto- ja ympäristöpolitiikan ohjauksesta päättäminen.

Kaupunginhallituksen alaisuudessa toimii vuoden 2019 alusta Konsernihallinto, kuusi palvelukeskusta, Varsinais-Suomen

aluepelastuslaitos, sekä 24 strategista yhteisöä. Strategisten yhteisöjen osalta kaupunginhallitus on delegoinut toimivaltansa konsernijaostolle, joka huolehtii yhteisöjen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden määrittelystä ja seurannasta.

Kaupunginjohtaja johtaa ja valvoo kaupunginhallituksen alaisena kaupungin hallintoa ja taloutta sekä toimielinten ja laitosten toimintaa ja muuta kaupungin toimintaa. Kaupunginjohtaja johtaa konsernihallintoa, kaupungin edunvalvontaa ja kansainvälisiä suhteita. Kaupunginjohtaja vastaa kaupungin yleisestä elinkeinopolitiikasta, tiedottamisesta sekä tarpeellisen vieraanvaraisuuden ja huomaavaisuuden osoittamisesta. Kaupunginjohtaja edustaa kaupunkia koti- ja ulkomaisissa sidosryhmätilaisuuksissa ja neuvotteluissa.

Kaupunginjohtajan välittömässä alaisuudessa toimivat kolme konsernihallinnon ryhmää: hallintoryhmä, talous- ja strategiaryhmä sekä kaupunkikehitysryhmä. Kullakin ryhmällä on kaupunginjohtajan välittömässä alaisuudessa toimiva johtaja. Palvelukeskusten hallinnollisen johtamisen kaupunginjohtaja on delegoinut konsernihallinnon ryhmiin kuuluville johtajille.

Konsernihallinnon tehtävänä on huolehtia kaupunginvaltuuston, kaupunginhallituksen ja sen konsernijaoston päätöksenteon valmistelusta ja päätösten täytäntöönpanosta sekä avustaa kaupunginhallituksen puheenjohtajaa tälle johtosäännössä annettujen tehtävien osalta, avustaa kaupunginjohtajaa ja

apulaiskaupunginjohtajaa kaupungin hallinnon ja taloudenhoidon johtamisessa sekä toiminnan ja talouden johtamisessa.

Palvelukeskuksen tehtävänä on tuottaa kaupunginhallituksen päättämiä palveluja kaupunkikonsernille ja ulkoisille asiakkaille. Palvelukeskuksen johtaja johtaa ja valvoo kaupunginhallituksen konsernijaoston ja kaupunginjohtajan alaisena palvelukeskusta ja vastaa sen kehittämisestä, taloudesta ja toiminnasta sekä asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta.

Kaupungissa toimivat johdon tukena talouden, henkilöstön, viestinnän, strategian ja kehittämisen, hankintojen sekä lakipalveluiden matriisitoiminnot, joiden tehtävänä on ohjata tehtäväalueensa toimintojen ja resurssien käyttöä kaupungissa.

1.2 Toimintaympäristön muutostekijät (kh)

Talouden näkymät

Suomen bruttokansantuote (BKT) kasvoi tarkentuneiden ennakkotietojen mukaan 1,7 prosenttia vuonna 2018 (3,0 prosenttia vuonna 2017).

Tilastokeskuksen elokuun lopussa 2019 julkistamien ennakkotietojen mukaan Suomen BKT kasvoi vuoden 2019 toisella neljänneksellä 1,2 prosenttia vuodentakaisesta vastaavasta ajankohdasta.

Toisen neljänneksen talouskasvu oli vientivetoista, sillä se kasvoi 4,1 prosenttia. Julkinen kulutus kasvoi 2,2 prosenttia, investoinnit 1,1, prosenttia yksityisten kulutusmenojen pysyessä lähes ennallaan.

Kuluvan vuoden elokuun loppuun mennessä julkistettujen tuoreimpien talousennusteiden arviot Suomen talouskasvusta

vaihtelevat välillä 1,2 - 1,6 prosenttia vuodelle 2019 ja 0,5 - 1,5 prosenttia vuodelle 2020.

Kuntatalouden kehitys

Tilastokeskuksen neljännesvuositilaston mukaan Manner-Suomen kunnat saivat vuoden 2019 tammi-kesäkuussa verotuloja 11,9 miljardia euroa ja valtionosuuksia 4,5 miljardia euroa. Verotulot kasvoivat edellisen vuoden vastaavaan ajanjaksoon verrattuna 2,3 prosenttia ja valtionosuudet kasvoivat 0,9 prosenttia. Näistä eristä muodostuva verorahoitus oli Manner-Suomessa asukasta koh-

den 2 979 euroa. Kuntien yhteenlaskettu vuosikate oli 1,0 miljardia euroa. Vuosikate heikkeni 35,1 prosenttia vuoden takaisesta.

Lainakanta kasvoi Manner-Suomen kunnilla toisen vuosineljänneksen aikana 2,2 prosenttia verrattuna maaliskuun lopun tilanteeseen. Lainakanta oli kesäkuun lopussa 18,0 miljardia euroa. Asukasta kohden laskettuna lainakanta oli 3 284 euroa. Investointimenoja oli 22,0 prosenttia enemmän kuin edellisen vuoden tammi-kesäkuussa, yhteensä 1,5 miljardia euroa.

Manner-Suomen kuntien toimintakulut ilman sisäisiä eriä olivat vuoden 2019 ensimmäisellä puoliskolla 19,1 miljardia euroa. Kasvua edellisen vuoden tammi-kesäkuuhun verrattuna oli 4,4 prosenttia. Ulkoisia toimintatuottoja oli 3,4 miljardia. Toimintatuotot vähenivät 3,4 prosenttia. Eräät vertailuvuonna käytössä olleet kirjausmenettelyt kasvattivat osaltaan vertailuvuoden toimintatuottoja ja -kuluja. Näiden menettelyjen loppuminen vähentää toimintatuottoja ja -kuluja vuonna 2019 verrattuna edelliseen vuoteen. Tilastokeskuksen arvion mukaan ilman vertailuvuoden poikkeuksellista järjestelyä kuntayhtymien ja kuntien välisissä sote-palvelujen järjestämispalveluissa, toimintatuotoissa ei olisi ollut vähenemistä ja toimintakulut olisivat kasvaneet enemmän vuoden 2019 ensimmäisellä puoliskolla.

Kuntaliiton elokuun veroennusteen mukaan kunnallisveron kertymät heikkenevät merkittävästi. Koko maan tasolla kunnallisveron tilitykset tulevat vuonna 2019 olemaan noin 400 milj. euroa alemmat kuin Kuntaliiton huhtikuun veroennustekehikossa.

Ennusteessa oletetaan, että tilanne korjaantuu vuoden 2020 aikana. Verovaje eli tilitysten ennakkoa hitaampi kertyminen liittyy tulorekisteri-ilmoittamisen teknisiin ongelmiin. Aiemmat ennusteet ovat lähteneet siitä, että ilmoitusongelmat saadaan ratkaistua ja kertymävaje saadaan kurottua umpeen loppuvuoden aikana. Kesäheinäkuun kehitys ei kuitenkaan tue tätä näkemystä. Koska kyse on verotulojen kertymiseen ja siten jaksotukseen liittyvästä ongelmasta, niin vuoden 2020 kertymäennustetta on vastaavasti nostettu 400 milj. eurolla.

Väestön ja työllisyyden kehitys

Vuoden 2018 lopussa Turun väkiluku oli 191 331, jossa oli lisäystä 1 662 vuoteen 2017 verrattuna. Kasvu hidastui hieman, sillä vuonna 2017 väestö lisääntyi 2 065 hengellä.

Turun suomenkielisten määrä oli vuoden 2018 lopussa 159 018 ja ruotsinkielisten 10 406. Äidinkielenään muuta kuin suomea, ruotsia tai saamea puhuvan väestön (vieraskieliset) määrä oli vuoden lopussa 21 907 henkeä ja osuus koko väestöstä 11,4 prosenttia.

Turun heinäkuun lopun 2019 ennakkoväkiluku oli 191 676, jossa oli lisäystä vuoden vaihteeseen verrattuna 345 henkeä ja viime vuoden heinäkuuhun verrattuna 1 843 henkeä.

Muunkielisten (äidinkieli muu kuin suomi tai ruotsi) määrän nopea kasvu on jatkunut vuoden 2019 aikana. Heinäkuun lopun ennakkotietojen mukaan muunkielisiä oli Turussa 22 582, 11,8 prosenttia väestöstä.

Työttömien osuus työvoimasta eli työttömyysaste oli Turun seutukunnassa elokuun lopussa 11,3 (-1,0 prosenttiyksikköä verrattuna vuoden 2018 elokuuhun). Nuoria työttömiä oli elokuussa 1 359, kun vuonna 2018 elokuussa luku oli 1 550 (laskua vuodessa 12,3 %). Pitkäaikaistyöttömiä oli elokuussa 2 969, joka on 788 henkilöä vähemmän verrattuna vuoden 2018 elokuuhun (laskua vuodessa 17 %, kahdessa vuodessa 38 %).

Työmarkkinatuen kuntaosuus on kehittynyt Turussa positiivisesti vuoden 2019 aikana ja Turun maksuosuus on suhteellisesti laskenut suurista kaupungeista selkeästi eniten. Syy hyvää kehitykseen on Turun työttömyyden selkeä lasku positiivisen

rakennemuutoksen myötä. Varsinkin pitkäaikaisyöttömyys on laskenut huomattavasti (kahdessa vuodessa lähes 40 %) ja tämä heijastuu kunnan maksamaan työmarkkinatukimaksuun. Työllisyyspalvelukeskus on jo useamman vuoden kohdistanut voimakkaasti aktivoivia toimenpiteitä työmarkkinatuen oleviin henkilöihin, jonka ansiosta heidät on saatu pois kunnan maksuosuudesta.

Ilmastonmuutoksen vaikutukset

Turkuun kohdistuvat ilmastonmuutoksen aiheuttamat riskit, haavoittuvuudet ja vaikutukset analysoitiin vuoden 2018 ensimmäisen puoliskon aikana laajalla hallinnon tasojen, sidosryhmien ja

asiantuntijoiden yhteistyöllä osana Turun kaupungin Ilmastosuunnitelman 2029 valmistelua. Lisääntyvien äkillisten sääilmiöiden sekä jatkuvan lämpenemisen aiheuttamat riskit ovat merkittäviä ja kohdistuvat hyvinvointiin, rakennettuun ympäristöön sekä ekosysteemeihin ja ruuantuotantoon. Ilmastonmuutokseen varautuminen vaatii laajaa yhteistyötä, toimintatapojen muutosta ja investointeja.

Tiedoksi annettavat Konsernihallinnon ja palvelukeskusten tunnusluvut

Tunnusluku	Vastuuyksikkö	TP 2017	TP 2018	TA 2019	TA 2020
Työmarkkinatuen kuntaosuus	Työllisyyspalvelukeskus	23 475 064	21 400 929	20 475 735	19 000 000
Pitkäaikaistyöttömien määrä	Työllisyyspalvelukeskus	4 416	3 427	2 900	2 400
Nuorisotyöttömien määrä	Työllisyyspalvelukeskus	1 549	1 432	1 200	1 100
Omistetun rakennuskannan keskimääräinen kunto (%)	Tilapalvelukeskus	63,98	63,56	62,47	62,38
Suoraan omistettujen rakennusten korjausvelka (€) tilanteessa 31.12	Tilapalvelukeskus	221 215 983	237 099 561	226 686 319	256 587 216
Investoinnit (€)	Tilapalvelukeskus	14 393 494	15 172 259	32 086 295	24 953 270
Korjausvastuun määrä (€)	Tilapalvelukeskus	24 427 000	25 769 117	24 936 225	27 601 946
Energiakulutus (lämpö MWh, sähkö MWh, vesi m ³)	Tilapalvelukeskus	135 031 62 733 348 400	138 323 61 241 530 373,6	136 677 61 987 530 373,6	125 767 64 083 464 783

Kaupungin palvelurakentamisen tilainvestointiohjelman jako

Tunnusluku	2020	2021	2022	2023
Uudisrakentaminen	12 726 603	40 492 978	65 798 988	56 514 647
Korjausinvestoinnit	16 018 663	27 633 989	32 014 479	16 632 990
Kohdistamattomat alle 1 milj. euron investoinnit*	8 500 000	9 000 000	9 000 000	9 000 000
Hankkeiden suunnitteluvaraus	600 000	600 000	600 000	600 000
Yhteensä	29 345 266	68 726 967	98 413 467	73 747 637

*sisältyvät kohtaan korjausinvestoinnit

1.3 Toiminnan kehittämissuunnitelma ja strategiset painopisteet (kv)

Turun kaupungin kehittämisen lähtökohtana toimivat Turku 2029 -kaupunkistrategian visio, toimintaluonnokset ja päämäärät sekä strategisten ohjelmien linjaukset. Strategiset ohjelmat sisältävät yhteensä 42 linjausta.

Kaupungin toiminnan päämääränä on kaupunkilaisien kestävä hyvinvointi. Väestön ikääntyminen, työttömyys, hyvinvointiin liittyvien ongelmien kasaantuminen ja resurssien oikea kohdentaminen ovat esimerkkejä toimintaympäristöön liittyvistä haasteista, joiden ratkaiseminen edellyttää kokonaisvaltaista toimintatapojen muutosta. Kaupungin palvelurakennetta on muutettava siten, että kallis erityistyö ja korjaava työ vähenevät ja toimintaa suunnataan mahdollistavaan ja ehkäisevään työhön. Palvelumuotoilulla ja -ohjauksella parannetaan erityisesti paljon palveluja käyttävien palveluketjuja. Kun investoidaan oikealla tavalla ehkäiseviin, tarpeenmukaisesti monialaisiin ja yhteen sovitettuihin palveluihin, syntyy sekä hyvinvointi- että taloudellisia säästöjä.

Palvelut järjestetään vaikuttavien palveluketjujen avulla siten, että asiakaspalvelu on toiminnan keskiössä. Palveluja toteutetaan kiinteässä ja laajassa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Turun alueella on monipuolinen elinkeinorakenne, jonka tukena on laadukkaat ja joustavat yritys- ja innovaatiopalvelut. Paras tapa hoitaa työllisyyttä on kehittää ja tukea yritysten syntyä, kilpailuky-

kyä ja kasvua, jolloin työvoimalle syntyy aitoa ja pysyvää kysyntää. Turun logistinen sijainti EU:n TEN-T (Trans European Network) runkoverkossa ja osana Tukholmasta, Turun ja Helsingin kautta Pietariin ulottuvalla kasvuyöhykkeellä tarjoaa kaupungille mahdollisuudet kehittyä merkittävänä logistisena solmukohtana.

Turun erityisenä vahvuutena ovat laadukkaat yliopistot, ammattikorkeakoulut ja muut oppilaitokset. Ne tukevat kaupungin jatkuvaa uudistumista luomalla pohjaa laaja-alaiselle osaamiselle ja luovuudelle. Turun 40 000 opiskelijaa ovat merkittävä potentiaali kaupungille ja sen yrityksille.

Matkailu- ja kongressikaupunkina kehittymisen näkökulmasta Turun historia, kulttuuripalvelut, tapahtumatoiminta, saaristo, merellisyys ja joki ovat merkittäviä vetovoima- ja elinvoimatekijöitä.

Kaupungin uudistumisen lähtökohtana ovat toiminnan läpinäkyvyys ja tietoon perustuva johtaminen, joita tuetaan ajanmukaisilla tietojärjestelmillä. Tämän vuoksi kaupunki haluaa tuntea asukkaansa ja asiakkaansa paremmin. Keskeisiä elementtejä tuottavuuden parantamisessa ovat lisäksi kaupungin tilojen käytön tehostaminen, aktiivinen omistajaohjaus ja tukipalvelujen tuottaminen. Yhteiset pelisäännöt varmistavat kaupungin voimavarojen tehokkaan ja tarkoituksenmukaisen käytön.

Palvelujen ja toimintojen digitalisointi mahdollistaa organisaatio- ja kustannusrakenteen keventämisen ja henkilöstön ajankäytön kohdentamisen vaativampiin tehtäviin. Asukkaille ja asiakkaille tämä tarkoittaa aikaisempaa parempia mahdolli-

suuksia käyttää kaupungin palveluja ajasta ja paikasta riippumatta.

Uudistamalla palveluja laajalla innovaatioyhteistyöllä avoimuuden periaatteita noudattaen kaupunki edistää myös uusien liiketoimintamahdollisuuksien ja palvelumuotojen syntymistä. Jotta kehittäminen olisi tehokasta, tarvitaan kaupunkitasolla yhteisiä menetelmiä ja työvälineitä, joilla kehittämistä hallitaan.

Aktiivinen rakentaminen, joka tarkoittaa sekä määrätietoista uudisrakentamista, että täydennysrakentamista, on aina ollut eräs kasvavan kaupungin tunnusmerkeistä. Kaupungin kehittäminen laajoina kokonaisuuksina tukee elinkeinoelämän kilpailukykyä ja asukkaiden viihtyvyyttä.

Turku on maailmanlaajuisesti ilmastopolitiikan edelläkävijä ja osa kansainvälistä kaupunkiverkostoa, joka ratkaisee ilmastomuutokseen liittyviä kysymyksiä. Kestävän ilmaston ja energian toimintasuunnitelma (kv 11.6.2018 § 142) ohjaa kaupunkikonsernin toimia ilmastomuutoksen hillitsemiseksi ja varautumiseksi. Ilmastosuunnitelman toimeenpano on käynnissä ja tavoitteet etenevät. Turku pyrkii olemaan ilmastopositiivinen kaupunki vuodesta 2029 eteenpäin ja toteuttamaan resurs-siivisuuden periaatteet (jätteettömyys, päästötömyys ja kestävä luonnonvarojen käyttö) vuoteen 2040 mennessä

Kehittämismalli

Turun kaupungissa kehittäminen perustuu kaupungin kehittämismalliin (Kh 29.9.14, § 368). Peruskaupunki noudattaa kehittämismallia kaikessa kehittämisessä. Strategiaa toteutetaan pääosin

---

hankkeina ja projekteina. Merkittävimmät hankkeet ja projektit nostetaan toimialojen ja konsernihallinnon strategiaan ja operatiivisiin sopimuksiin.

Kehittämismalli yhtenäistää kehittämiseen liittyvät käsitteet, rakenteet ja työtavat. Kehittämismalli sisältää sekä kehittämiskokonaisuuden johtamisen (=salkunhallinta) että yksittäisen projektin johtamisen (=projektinhallinta).

Jokainen hanke ja projekti sijoitetaan kaupungin strategiarakennetta mukailevaan salkkuun tai toimialan salkkuun. Kehittämissalkkua ohjaa nimetty salkunomistaja ja salkun ohjausryhmä. Kehittämismallin käytössä hyödynnetään Thinking-Portfolio -salkunhallintavälinettä.

Kaupungin kärkihankkeet

1. Keskustan kehittäminen

Kaupunginhallitus käynnisti päätöksellään 2.5.2016, § 177 Keskustan kehittämisen kärkihankkeen. Hankkeen tavoitteena on kaupunkikeskustan elinvoiman turvaaminen ja uudistaminen.

Kärkihankkeen käynnistämisen jälkeen kaupunginhallitus nimesi päätöksellään 19.9.2016 § 372 monialaisen työryhmän vision laatimiseksi. Ryhmän puheenjohtajaksi kutsuttiin Turun yliopiston tulevaisuuden tutkimuskeskuksen professori Markku Wilenius.

Työryhmä sai työnsä valmiiksi ja luovutti Keskustavision 2050 asiakirjakokonaisuuden kaupungille 14.8.2017.

Keskustan kehittäminen -kärkihanke on kaupungin strategisen johtamisjärjestelmän työkalu kaupunkistrategian keskustaan koskevien tavoitteiden toteuttamiseksi. Strategian linjausten mukaan kaupungin ydin on näköiskuva kaupungin menestyksestä, hyvinvoinnista ja kilpailukyvästä, ja siksi sen on koko ajan kyettävä uudistumaan. Kokonaisvaltaiseen kaupunkikehittämiseen tähtäävällä kärkihankkeella tavoitellaan Turun keskustan kilpailukyyn ja vetovoiman vahvistamista niin liiketoiminnan ja matkailun kuin asumisen näkökulmista.

Yhtäältä tavoitteena on vahvistaa elinvoimaisen kaupunkikeskustan asemaa kaupunkilaisten yhteisenä viihtyisänä ympäristönä parantamalla julkisia kaupunkitiloja, lisäämällä ympärivuotista houkuttelevuutta sekä varmistamalla vilkkaan kulttuurielämän ja vireän tapahtumatoiminnan edellytykset kaupungin keskustatilassa. Toisaalta halutaan löytää keinoja kaupallisen keskustan elinvoiman vahvistamiseen ja uskon palauttamiseen keskustaan kohdistuviin investointeihin. Tavoitteena on lisäksi varmistaa, että keskusta on tulevaisuudessakin saavutettavissa kaikilla liikennemuodoilla niin kansainvälisesti, kansallisesti kuin seudullisestikin.

Kaupunginhallitus (13.8.2018 § 288) hyväksyi Keskustan kehittäminen -kärkihankkeen toteuttamissuunnitelman.

2. Turun tiedepuisto

Turun kaupunginvaltuusto päätti vuoden 2016 talousarvion yhteydessä Turun tiedepuisto -kärkihankkeen asettamisesta. Turun kaupunginhallitus toimeenpani valtuuston päätöksen käynnis-

tämällä hankkeen huhtikuussa 2016 (Kh 25.4.2016 § 163). Kärkihankkeessa tuotettu Turun Tiedepuiston Masterplan 2050 esiteltiin kaupunginhallitukselle joulukuussa 2017.

Toukokuussa 2018 kaupunginvaltuusto päätti, että Tiedepuisto -kärkihanke ohjaa kulloinkin toimivaltaisen toimielimen ja viranhaltijan valmistelua ja päätöksentekoa. Samalla se hyväksyi kärkihankkeen toteuttamista ja suunnittelua ohjaavat periaatteet (kv 14.5.2018 § 91).

Turun Tiedepuisto on kaupunkiseudun merkittävin kasvua tukeva kaupunkikehityskohde. Kärkihankkeella tavoitellaan alueen kehittymistä kansainvälisesti kiinnostavana ja rohkean kokeilevana osaamiskeskittymänä, joka on toimintoiltaan monipuolinen ja logistisesti vetovoimainen. Tiedepuiston kärkihankkeen mukaisella kehittämisellä tähdätään ennen kaikkea siihen, että Tiedepuiston sijainnin poikkeukselliset lähtökohdat ja monipuolisen osaamiskeskittymän luoma potentiaali saadaan mahdollisimman täysimääräisesti hyödyntämään kokonaisvaltaista kehitystä.

Kaupunginhallitus (18.6.2018 § 265) hyväksyi Turun tiedepuisto -kärkihankkeen toteuttamissuunnitelman.

3. Smart and wise Turku

Kaupunginhallitus (18.6.2018 § 249) päätti Smart and Wise Turku -kärkihankkeen etenemistä ja tuotosten vaikuttavuutta seuraavista mittareista.

Smart and Wise Turku-kärkihanke toteuttaa laajalaisesti kaupungin strategiaa. Hankkeen tarkoituksena on auttaa Turun kaupunkia varautumaan

---

---

ilmastonmuutoksen ja kaupungistumisen haasteisiin sekä parantamaan toiminnan tuottavuutta hyödyntämällä digitalisaatiota ja sen tuottamaa dataa. Tekemällä laaja-alaista yhteistyötä ja innovatiivisia kokeiluja alueen korkeakoulujen kanssa.

Smart and Wise Turku -kärkihankkeen kuusipainopistealuetta ovat: Hiilineutraalius ja resurssivii-saus, Asiakkuuksien ja palvelujen hallinta, Kau-punkisuunnittelu, Turvallisuus, Liikenne ja liikku-minen sekä Syrjäytymisen ehkäiseminen.

Kaupunkitasoiset hyvinvoinnin ja aktiivisuuden tavoitteet

Konsernihallinnon tehtäviin kuuluu kuntalaisten hyvinvointia edistävän työn ohjaus, koordinointi ja kehittäminen Hyvinvointi ja aktiivisuus -ohjelman linjausten mukaisesti. Hyvinvointityö toteutetaan yhdessä toimialojen kanssa. Hyvinvoinnin ohjaus-ryhmä on valinnut 2020 strategiseksi painopisteiksi seuraavat:

- Terveiden elämäntapojen edistäminen. Tavoitteena turkulaisten perheiden kannustaminen terveiden elämäntapojen omaksumiseen. Toimenpitein lisätään lasten ja nuorten liik-kumista ja aktiivisuutta sekä vähennetään yli-painoa.
- Yksinäisyyden ja ulkopuolisuuden vähentämi-nen. Tavoitteena lasten ja työikäisten yhtei-söllisyyden lisääminen ja ikäihmisten yksinäi-syyden vähentäminen mm. palveluohjauksen keinoin.
- Nuorisotyöttömyyden vähentäminen ja pitkä-aikaistyöttömien aktivointi. Tavoitteena nuoriso-työttömien osuuden vähentäminen ja kun-

nan maksuosuuden vähentäminen toimenpi-teillä, jotka toteutetaan yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa huomioiden opiskelu ja toimintakyky.

- Vanhemmuuden tuki. Vanhemmuutta tukemal-la luodaan edellytyksiä perheiden itsenäiselle selviämiselle ja ehkäistään ongelmien kasau-tumista ja muuttumista vaikeammaksi. Perhe kokonaisuutena ja vanhemmuus huomioidaan kaikessa palveluiden järjestämisessä.

Konsernihallinnon keskeisiä kehittämistoimenpi-teitä 2020 ovat kuntalaisia aktivoiva viestintä ja yhteistoiminta, hyvinvointiyhteistyö Itämeren alueella ja uusi toimintamalli ehkäisevään mielen-terveystyöhön. Ulkopuolisuuden vähentämiseksi toteutetaan osallistuvan budjetoinnin toiminta-malli, Smart ja Wise Syrjäytymisen ehkäisy -hanke ja toimenpideohjelma (kv 28.1.2019), lähiövisiot, Asunnottomuusohjelma (kv 28.1.2019). Työttö-myyden ehkäisemiseksi käynnistetään työllisyys-kokeilu ja juurrutetaan maahanmuuttajien osaa-miskuskustoiminta. Vanhemmuutta tuetaan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmatyöllä.

Kiinteän omaisuuden ja tila- ja infraomaisuuden hallinta

Järjestämisvastuu omaisuuden arvosta huolehtimi-sesta on kaupunginjohtajan toimialalla. Omaisuu-den arvosta huolehtiminen on kaupunkiympäristö-toimialan kaupunkirakentamisen palvelualueella ja perustuu strategiseen sopimukseen ja investoin-tiohjelmaan.

Kaupunkikehitysryhmä huolehtii yhteistyössä kau-punkiympäristötoimialan kanssa aktiivisesti kiin-

teistöomaisuuden kehittämisestä sekä arvosta. Kaupungin kiinteän omaisuuden luovutuksia tehos-tetaan kehittämällä omaisuutta houkuttelevam-maksi kaavoituksella ja kumppanuusyhteistyöllä.

Tila- ja infraomaisuuden hallinta perustuu suunni-telmallisuuteen, jossa hyödynnetään korjausvelka-laskentaa. Omaisuuden arvosta huolehtiminen edellyttää riittäviä investointeja.

Tilahankkeen hyväksyminen nimikkeenä talousar-vion investointiohjelmaan edellyttää lähtökohtai-sesti hyväksyttyä tarveselvitystä ja hankesuunni-telmaa tai hankekuvausta. Nimikkeen hyväksymi-nen talousarvion investointiohjelman taloussuun-nitelmavuosille edellyttää tarveselvityksen hyväk-symistä. Tavoitteena, että vastaava toimintamalli on käytössä infrahankkeita laadittaessa talousar-viovuodelle 2020.

Kaupungin palvelurakennusinvestoinnit perustuvat hyväksytyihin palveluverkkosuunnitelmiin.

Rakennuskannan energiatehokkuutta ja rakennus-ten älykkyyttä parannetaan ja priorisoidaan inves-tointiraamin puitteissa. Kestävät investointiperi-aatteet ja laatutaso määritellään hankesuunni-telmissa.

Innovatiiviset hankinnat

Kaupunki on päättänyt kehittää hankintaprosessi-aan hankintaosaamista kehittämällä, jonka yhtenä tavoitteena on innovatiiviset hankinnat.

Innovatiivisella hankinnalla tarkoitetaan uutta tai merkittävästi parannetun tavarahan tai palvelun hankintaa, joka parantaa julkisen palvelun tuotta-

---

vuotta, laatua, kestävyyttä ja/tai (strategista/operatiivista) vaikuttavuutta. Innovatiivinen hankinta myös suuntaa julkisen sektorin ostovoiman tukemaan uusien ratkaisujen syntyä, luo yrityksille kannusteita kehittää innovaatioita, tarjoaa referenssejä vientiin ja tukee yritysten kasvua.

Innovatiiviset hankinnat nousevat vuosisuunnitelun hankintaluettelosta hankintojen tiekartalle. Hankintojen tiekartalla halutaan viestittää, kaupungin sisällä ja myös elinkeinoelämälle, tulevista tarpeista. Tavoitteena on saada riittävästi aikaa innovatiivisten hankintojen valmisteluun jotta pystytään laajemmin markkinavuoropuheluiden avulla kartoittamaan eri hankinnan toteuttamisen vaihtoehtoja.

Henkilöstö

Toiminnan painopisteet vaikuttavat olennaisesti myös toimialan henkilöstöön. Hallinnon uudistaminen, toiminnanohjausjärjestelmän päivittäminen, keskitetyn asiakaspalvelupisteen perustaminen sekä kaupungin kärkihankkeiden toteuttaminen näkyy niin työvoiman käytön määrässä kuin henkilöstön hyvinvoinnin ja osaamisen kehittämisen tarpeissa.

Työympäristöihin kohdistuu muutoksia, joissa onnistuminen edellyttää hyvää johtamista, niin toiminnan kuin ihmisten. Työn mielekkyys rakentuu selkeistä vastuista, toimivasta yhteistyöstä ja kehittyvästä osaamisesta.

2.1 Määrärahat ja investoinnit (kv)

Kaupunginhallitus (Konsernihallinto ja palvelukeskukset)

Käyttötalousosa						
1.000€						
Kaupunginhallitus	TOT 2018	TAM 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Toimintatulot	184 123	178 718	175 940	177 699	179 476	182 168
Valmistus omaan käyttöön	3	0				
Toimintamenot	226 956	232 781	241 668	244 835	253 643	264 658
Toimintakate	-42 831	-54 063	-65 729	-67 136	-74 167	-82 490
Muutos-%		26,1%	21,7%	2,1%	10,5%	11,2%

Investointiosa						
1.000 €						
Kaupunginhallitus	TOT 2018	TAM 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Investointimenot	9 785	58 763	16 839	11 100	11 000	11 000
Valtionosuudet ja muut rahoitusosuudet						
Pysyvien vastaavien luovutustulot						
NETTO	-9 785	-58 763	-16 839	-11 100	-11 000	-11 000
Muutos-%		500,5 %	-70,3 %	-34,0 %	-0,9 %	0,0 %

Kaupungin yhteiset toiminnot (Maa-, tila- ja infraomaisuus)

Käyttötalousoosa						
1.000€						
Kaupungin yhteiset toiminnot	TOT 2018	TAM 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Toimintatulot	21 146	23 024	24 200	29 200	31 900	31 900
Valmistus omaan käyttöön		0				
Toimintamenot	213	4 890	2 500	2 000	2 000	2 000
Toimintakate	20 933	18 134	21 700	27 200	29 900	29 900
Muutos-%		-13,4%	19,7%	25,3%	9,9%	0,0%

Investointiosa						
1.000€						
Kaupungin yhteiset toiminnot	TOT 2018	TAM 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Investointimenot	63 637	90 781	70 809	108 213	143 771	119 248
Valtionosuudet ja muut rahoitusosuudet	126	0				
Pysyvien vastaavien hyöd. luovutustulot		25 948	23 700	23 700	27 000	27 000
NETTO	-63 511	-64 833	-47 109	-84 513	-116 771	-92 248
Muutos-%		2,1%	-27,3%	79,4%	38,2%	-21,0%

Talousarviomääräraha kohdennetaan kaupunginhallituksen omaisuudenhallinnan tulosalueelta (Kustannuspaikat: Maaomaisuus, tilaomaisuus, infraomaisuus) Kaupunkiympäristötoimialalle.

Konserniyhtiöiden toteuttamat taseen ulkopuoliset kohteet

Konserniyhtiöiden tai vuokrahankkeena toteutettavat kohteet

Konserniyhtiöiden toteuttamat taseen ulkopuoliset kohteet	Kustannusarvio	Vaihe	Vuosivuokra	Valmistumisvuositavoite
Sofiankadun päiväkot	4 989 600	Hanke käynnissä, konserniyhtiön vuokrahanke.	478 776 €/v	Valmistuu 2021
Konsernin ulkoisten vuokrahankkeiden toteuttaminen	Kustannusarvio		Vuosivuokra*	Valmistumisvuositavoite
Päihdehuollon tilaratkaisu	8 385 000	TS hyväksytty khkeh 2.9.2019. Vuokrahanke	753 000 €/v	Valmistuu 2023

*sisäinen vuokra-arvio tarveselvityksen mukaan

2.2 Määrärahat palvelualueittain (kh)

Palvelu- tai tulosalue, 1.000 €	Toimintatuotot	Toimintamenot	Toimintakate
Yhteiset	3 993	24 305	-20 312
Hallintoryhmä	150	10 795	-10 645
Talous- ja strategiaryhmä	5 725	10 828	-5 103
Kaupunkikehitysryhmä	0	3 245	-3 245
Hankkeet ja projektit	2 869	11 072	-8 203
Edelleen kohdistettavat määrärahat	205	19 015	-18 810
IT-Palvelukeskus	20 240	24 584	-4 343
Henkilöstöasiain palvelukeskus	749	718	31
Matkailun palvelukeskus (nettoyksikkö)	503	3 703	-3 201
Työterveyshuollon palvelut	5 304	4 850	454
Työllisyyspalvelukeskus	4 355	38 297	-33 942
Tilapalvelukeskus	131 847	90 257	41 591
Ruokapalvelut - toiminta	0	0	0
ALV-toimintamalli	0	0	0
Kaupunginhallitus yhteensä	175 940	241 668	-65 729

2.3 Muutokset (kv)

Kaupunkiympäristölautakunta

1.000 €, Kaupunginhallitus yhteiset toiminnot	2020	2021	2022	2023
Pilaantuneiden maiden puhdistus	1 600	2 000	2 000	2 000

Kaupunginjohtaja

1.000 €, Kaupunginhallitus, käyttötalous	2020	2021	2022	2023
Huomioidaan sopeuttamisohjelman toimenpiteet	-4 900			
Keskitetty palkkavaraus	5 000	10 000	10 000	10 000
Runkolinjaston käyttöönotto		750	6 360	7 210
1.000 €, Kaupunginhallitus, investointiosa	2020	2021	2022	2023
Runosmäen monitoimitalo tehdään konsernin toteutusratkaisuna (Kiint. Oy)	-6 207	-6 207		
Tommilankadun päiväkot	75	75		
Ruiskatu 8	500			
Mars-korttelin päiväkot		370	370	
Lausteen koulu		-512	-512	

2.4 Muut investoinnit (kh)

	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Investointihankkeet yhteensä	16 839 000	11 100 000	11 100 000	11 100 000
Uus- ja laajennusinvestoinnit	8 159 000	11 100 000	11 100 000	11 100 000
Muut pitkävaikutteiset menot	8 159 000	11 100 000	11 100 000	11 100 000
Varaus Suomen Joutsenen kunnostusta varten	150 000			
Talouden ja henkilöstöhallinnon ohjauksen kehittäminen	1 890 000			
Digitaalinen palvelukehitys	2 489 000			
Toiminnanohjauksen kehittäminen	1 380 000			
IT-palvelukehitys	2 250 000			
Muut pysyvien vastaavien hankinnat	680 000			
Koneet ja kalusto	680 000			
KH / Asiakaspalvelupiste	580 000			
Varavoimakone	100 000			
Sijoitukset	8 000 000			
Osakkeet ja osuudet	8 000 000			
Osakkeet ja osuudet, varaus	8 000 000			

2.5 Kaupunginhallituksen omarahoitusosuudet (kv)

Käyttötalousosa

1.000 €	TOT 2018	TAM 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Kaupunginhallitus, omarahoitusosuudet						
Toimintatulot	0	0	0	0	0	0
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0
Toimintamenot	17 290	18 914	19 785	19 785	19 785	20 081
Toimintakate	-17 290	-18 914	-19 785	-19 785	-19 785	-20 081
Muutos-%		9,4 %	4,6 %	0,0 %	0,0 %	1,5 %

2.6 Kaupunginhallituksen omarahoitusosuudet kohteittain (kh)

€	TA 2019	Talousarvio 2020			Muutos eur	Muutos %
		Toimintatuotot	Toimintamenot	Toimintakate		
Omarahoitusosuudet	-18 914 380	0	19 784 652	-19 784 652	870 272	4,6 %
Varsinais-Suomen aluepelastuslaitos	-13 654 218	0	14 063 844	-14 063 844	409 626	3,0 %
Maaseutuelinkeinoasiat	-22 000	0	22 000	-22 000	0	0 %
UBC	-280 000	0	300 000	-300 000	20 000	7,1 %
Eläkkeet	-4 958 162	0	5 398 808	-5 398 808	440 646	8,9 %

3.1 Työvoiman käyttö (kh)

Henkilötyövuodet (htv) ja kustannukset (1.000€)	TP 2018	TAM 2019	TA 2020	ENNUSTE	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Kh yhteensä (htv)	566,1	600,7	633,3	607,6	633,3	613,3	613,3
Kh, palkat ja palkkiot (€)	34 426	37 309	38 263	37 012	38 263	37 217	37 217
Konsernihallinto (htv)	294,4	316,0	340,3	309,4	340,3	320,3	320,3
Konsernihallinto, palkat ja palkkiot €	14 198	15 911	16 395	15 863	16 395	15 350	15 350
Palvelukeskukset (htv)	271,7	284,7	293,0	298,2	293,0	293,0	293,0
Palvelukeskukset, palkat ja palkkiot (€)	20 228	21 398	21 867	21 149	21 867	21 867	21 867

Lisätietoja:

TA 2020: Sisäiset siirrot konsernihallinnon sisällä ja siirrot toimialoilta vaikuttavat suoraan vertailukelpoisuuteen. Sisäiset siirrot näkyvät työvoiman käytön osalta kasvuna keskitetyn asiakaspalvelun toiminnan käynnistymisen vuoksi vuonna 2020. Konsernihallinnossa todellista työvoiman käytön kasvua tapahtuu pääosin määräaikaisen hankehenkilöstön osalta kaupungin kärkihankkeiden johdosta (2019-2021). Palvelukeskusten osalta kasvua on Tilapalvelukeskuksessa sen toimintamallimuutoksesta johtuen (sisäiset siirrot 5 HTV, hankehenkilöstö 2 HTV).

TP 2018 luvuista on eliminoitu velkaneuvonnan palveluiden siirtyminen 1.1.2019 valtiolle sekä työterveyshuollon osittainen yhtiöittäminen 1.1.2019.

3.2 Työvoiman käyttö (tiedoksi annettava)

Henkilötyövuodet (htv)	TP 2018	TAM 2019	TA 2020	ENNUSTE
KJ -toimiala yhteensä	566,1	600,7	633,3	607,6
Konsernihallinto yhteensä	294,4	316,0	340,3	309,4
Hallintoryhmä (sis. konsernin johto, sisäinen tarkastus)	138,4	139,5	155,8	139,5
Talous- ja strategiaryhmä	113,7	134,5	133,6	122,8
Kaupunkikehitysryhmä	42,3	42,0	51,0	47,1
Palvelukeskukset yhteensä	271,7	284,7	293,0	298,2
Henkilöstöasioiden palvelukeskus	16,7	16,0	16,0	16,0
IT-palvelut	59,4	63,9	65,5	63,5
Matkailun palvelukeskus	25,0	27,5	27,5	25,5
Työterveyshuollon palvelut	65,0	66,0	67,0	66,0
Tilapalvelukeskus	40,9	44,0	52,0	48,2
Työllisyyspalvelukeskus	64,7	67,3	65,0	79,0
Palkat ja palkkiot (1 000 euroa)	TP 2018	TAM 2019	TA 2020	ENNUSTE
KJ -toimiala yhteensä	34 426	37 309	38 263	37 012
Konsernihallinto yhteensä	14 198	15 911	16 395	15 863
Hallintoryhmä (sis. konsernin johto, sisäinen tarkastus)	5 730	6 233	6 459	5 565
Talous- ja strategiaryhmä	4 872	5 355	5 362	5 337
Kaupunkikehitysryhmä	1 820	1 886	2 066	2 032
Hankkeet ja projektit	960	1 059	1 236	1 896
Palvelukeskukset yhteensä	20 229	21 398	21 867	21 149
Henkilöstöasioiden palvelukeskus	579	621	582	619
IT-palvelut	2 778	3 001	3 051	2 967
Matkailun palvelukeskus	921	1 012	1 012	1 026
Työterveyshuollon palvelut	2 997	3 137	3 091	3 091
Tilapalvelukeskus	1 917	2 218	2 422	2 446
Työllisyyspalvelukeskus	11 037	11 410	11 709	11 000

3.3 Tilojen ja alueiden käyttö (kh)

Käytössä olevat tilat ja alueet, konsernihallinto	TOT 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE
Tilat yhteensä (m ²)	7 900	7900	7 060	7 060
Sisäisen vuokran perusteena olevat tilat (m ²)	7 900	7900	7 060	7 060
Sisäinen vuokra yhteensä (€)	1 756 310	1 756 310		1 701 909

Skanssin ja Kauppatorin Monitorit ovat 100 % Konsernihallinnon sopimukset, mutta niitä ei olla huomioitua neliöissä, koska eivät yksinomaan ole Konsernihallinnon käytössä. Puutarhakatu 14 tyhjät tilat olivat Konsernihallinnon vuokrauksessa, mutta siirtyivät vuoden 2019 alusta hyvinvointitoimialalle.

Käytössä olevat tilat ja alueet, palvelukeskukset	TOT 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE
Tilat yhteensä (m ²)	15 046	15 046	17 794	17 794
Sisäisen vuokran perusteena olevat tilat (m ²)	15 046	15 046	17 794	17 794
Sisäinen vuokra yhteensä (€)	2 018 326	2 018 326		2 510 175

Vuosien 2018 ja 2019 luvuista poistettiin Työterveyden tilat, mutta osa tiloista jäi kaupungille ja ovat mukana 2020 luvuissa.

4.1 Strategiset tavoitteet (kv)

Kärkihanke 1: Keskustan kehittäminen	Strateginen teema: Rakentuva kaupunki ja ympäristö Strateginen linjaus: 3.3.2 Kaupunkikeskustan elinvoimaisuutta lisätään laajalla yhteistyöllä			Muut toteutettavat linjaukset: 3.3.1			
Arviointikriteeri 2020:	TOT 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE	TS 2021	TS 2022	TS 2023
	Visiotyö valmis	Toimintasuunnitelman toteuttaminen	Toimintasuunnitelman toteuttaminen		Toimintasuunnitelman toteuttaminen	Toimintasuunnitelman toteuttaminen	Toimintasuunnitelman toteuttaminen
<p>Tavoitteen kuvaus:</p> <p>Kokonaisvaltaiseen kaupunkikehittämiseen tähtävällä kärkihankkeella tavoitellaan Turun keskustan kilpailukyyn ja vetovoiman vahvistamista niin liiketoiminnan ja matkailun kuin asuminen näkökulmista.</p> <p>Hankkeella on kolme tavoitteellista painopistealuetta, jotka luovat pohjan elävän ja vetovoimaisen kaupunkikeskustan kehittämiselle:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Saavutettava ja helposti kuljettava keskusta: Turun keskusta on kaikkien yhteisenä kaupunginosana saavutettavuudeltaan ainutlaatuinen, ja sen liikkumisympäristön ilme on esimerkillisen viihtyisä ja vetovoimainen ympäri vuoden. • Kaupallisesti houkutteleva keskusta: Turun keskusta on Läntisen Suomen tärkein ja pohjoisen Itämeren kiinnostavin talouden, kaupan ja työssäkäynnin keskittymä. • Viihtyisä ja elävä kohtaamisten keskusta: Turun keskusta on eurooppalainen asuminen, kulttuurin ja matkailun keskittymä, joka sykkii elämää ympäri vuoden. <p>Nämä painopistealueet toimenpidekokonaisuuksineen muodostavat kärkihankkeen toimenpideohjelman rungon. Kärkihanketta ja siihen liittyvää toteuttamisohjelmaa toteutetaan laajalaisella avoimella yhteistyöllä kaupungin ja sen sidosryhmien kesken. Kaikilla hankkeen osa-alueilla suunnittelun ja toteutuksen lähtökohtana on kaupungin asukkaiden, asiakkaiden ja sidosryhmien osallisuus.</p> <p>Kärkihankkeen toimintasuunnitelma vuodelle 2020 tulee Konsernihallinnon strategisen sopimuksen liitteeksi. Toimintasuunnitelma sisältää keskeiset toimenpiteet ja mittarit kärkihankkeen etenemisen seurantaan. Kärkihankkeen ohjauksesta vastaa kaupunginhallitus.</p>							

Kärkihanke 2: Turun tiedepuisto	Strateginen teema: Rakentuva kaupunki ja ympäristö Strateginen linjaus: 3.3.1 Luodaan pohjaa kasvulle kehittämällä kaupunkia suurina aluekokonaisuuksina			Muut toteutettavat linjaukset: 3.3.3, 3.3.7, 3.3.10			
Arviointikriteeri 2020:	TOT 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE	TS 2021	TS 2022	TS 2023
	Masterplan valmis ja toteutus käynnistetty	Toimintasuunnitelman toteuttaminen	Toimintasuunnitelman toteuttaminen		Toimintasuunnitelman toteuttaminen	Toimintasuunnitelman toteuttaminen	Toimintasuunnitelman toteuttaminen
<p>Tavoitteen kuvaus:</p> <p>Turun Tiedepuisto on kaupunkiseudun merkittävin kasvua tukeva kaupunkikehityskohde. Kärkihankeella tavoitellaan alueen kehittymistä kansainvälisesti kiinnostavana ja rohkean kokeilevana osaamiskeskittymä, joka on toiminnoiltaan monipuolinen ja logistisesti vetovoimainen. Tiedepuiston kärkihankkeen mukaisella kehittämisellä tähdätään ennen kaikkea siihen, että Tiedepuiston sijainnin poikkeukselliset lähtökohdat ja monipuolisen osaamiskeskittymän luoma potentiaali saadaan mahdollisimman täysimääräisesti hyödyntämään kokonaisvaltaista kehitystä.</p> <p>Hankkeella on neljä painopistealuetta, joilla varmistetaan alueen strategisten tavoitteiden saavuttaminen.</p> <ul style="list-style-type: none"> Turun Tiedepuisto profiloituu kansainvälisesti merkittävänä ja rohkean kokeilevana innovaatio- ja osaamiskeskittymänä, ja luo kilpailukyisen toiminta- ja kasvuympäristön osaamisintensiiviselle tutkimus- ja yritystoiminnalle. Turun Tiedepuisto on logistisesti vetovoimainen fiksun liikkumisen keskus, jossa saumattomasti toisiinsa kytkeytyvät kestävä liikunnan muodot ja niitä tukevat palvelut tekevät arjesta sujuvaa. Turun Tiedepuisto on ympäri vuorokauden elävä ja viihtyisä kohtaamisen keidas, jossa hyvinvointia ja terveyttä edistävät alustat, ratkaisut ja palvelut nivoutuvat luontevaksi osaksi alueen asukkaiden, opiskelijoiden ja työntekijöiden arkea. Turun Tiedepuisto on kaupungin energiatehokkain rakennettu alue, jonka kehittämisessä painottuvat laadukkaan perusinfran lisäksi älykkään ja kestävä kaupungin ratkaisut ja teknologiat. <p>Kupittaa ja Itäharjun välisen kannen rakentamisessa yhdistetään ainutlaatuisella tavalla kaikki aluetta koskevat strategiset tavoitteet niin innovaatioalustana, jossa keskiössä Triple Helix -yhteistyö, kuin toisaalta Tunnin junan ensimmäisenä päätepiste, jonka aavutettavuus on ainutlaatuista ja jossa alueen keskipiste muodostaa kohtaamisen keitaan. Alue muodostaa hyvinvoinnin referenssikaupungin osan, jossa on parhaat edellykset opiskella, innovoida, työskennellä, elää ja asua.</p> <p>Kärkihankkeen toimintasuunnitelma vuodelle 2020 tulee Konsernihallinnon strategisen sopimuksen liitteeksi. Toimintasuunnitelma sisältää keskeiset toimenpiteet ja mittarit kärkihankkeen etenemisen seurantaan. Toimintasuunnitelma laaditaan kaupunginhallituksen hyväksytyä kärkihanke-esityksen. Kärkihankkeen ohjauksesta vastaa kaupunginhallitus.</p>							

Kärkihanke 3: Smart and Wise Turku	Strateginen teema: Vaikuttava ja uudistuva Turku Strateginen linjaus: 3.2.3 Digitaalisia palveluja kehitetään laajalla ja avoimella yhteistyöllä			Muut toteutettavat linjaukset: 3.2.2 Tuloksellisuutta parannetaan hyvällä johtamisella, uusilla toimintatavoilla ja niitä tukevilla työvälineillä			
Arviointikriteeri 2020:	TOT 2018	TA 2019	TA 2020	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
	Alkuvuodesta hankkeen toteutuksen käynnistyminen	Toimintasuunnitelman toteuttaminen	Toimintasuunnitelman toteuttaminen		Toimintasuunnitelman toteuttaminen	Toimintasuunnitelman toteuttaminen	
<p>Tavoitteen kuvaus:</p> <p>Smart and Wise Turku-kärkihankkeen tarkoituksena on auttaa Turun kaupunkia varautumaan ilmastonmuutoksen ja kaupungistumisen haasteisiin sekä parantaa toiminnan tuottavuutta hyödyntämällä digitalisaatiota ja sen tuottamaa dataa.</p> <p>Kaupunki tekee laaja-alaista yhteistyötä ja innovatiivisia kokeiluja alueen korkeakoulujen, yritysten ja muiden sidosryhmien kanssa ja luo samalla uusia liiketoimintamahdollisuuksia ja kasvatamme Turun kansainvälistä kiinnostavuutta.</p> <p>Hankkeella on kuusi painopistealuetta: 1) hiilineutraalius ja resurssiviisaus, 2) asiakkuuksien ja palvelujen hallinta, 3) turvallisuus, 4) kaupunkisuunnittelu, 5) liikenne ja liikkuminen ja 6) syrjäytymisen ehkäiseminen. Painopistealueet hyödyntävät yhteisiä kyvykkyyksiä, joita ovat alustatalouden toimintamalli sekä tiedon hyödyntämisen toimintamalli.</p> <p>Kärkihankkeen toimintasuunnitelma vuodelle 2020 tulee Konsernihallinnon strategisen sopimuksen liitteeksi. Toimintasuunnitelma sisältää keskeiset toimenpiteet ja mittarit kärkihankkeen etenemisen seurantaan. Kärkihankkeen ohjauksesta vastaa kaupunginhallitus.</p>							

Turun kaupungin ilmastosuunnitelma 2029 (kv 11.6.2018 § 142)	Strateginen teema: Rakentuva kaupunki ja ympäristö Strateginen linjaus: 3.3.6 Ilmasto- ja ympäristöpolitiikan toimenpiteillä edetään kohti kaupunkiseudun hiilineutraaliutta 2029			Muut toteutettavat linjaukset: -			
Arviointikriteeri 2020:	TOT 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE	TS 2021	TS 2022	TS 2023
	Ilmastosuunnitelman hyväksyntä (kv), EU-rekisteröinti, ja käynnistys	Ilmastosuunnitelman toteuttaminen	Ilmastosuunnitelman toteuttaminen		Ilmastosuunnitelman toteuttaminen	Ilmastosuunnitelman toteuttaminen	Ilmastosuunnitelman toteuttaminen
<p>Tavoitteen kuvaus:</p> <p>Ilmasto- ja ympäristöpolitiikan toimenpiteillä edetään kohti kaupunkiseudun hiilineutraaliutta 2029. Turun kaupungin ilmastosuunnitelma 2029 noudattaa Euroopan Unionin yhteistä mallia (SECAP, Sustainable Energy and Climate Action Plan) ja sisältää ilmastopolitiikan toimintalinjat ja välitavoitteet vuosille 2021, 2025 ja 2029. Suunnitelma käsittää sekä ilmastonmuutoksen hillinnän että sopeutumisen. Kaupunginvaltuusto hyväksyi suunnitelman yksimielisesti 11.6.2018 ja päätti, että suunnitelma on huomioitava ohjaavasti toimialojen ja konserniyhteisöjen toiminnan ja talouden suunnittelussa ja toteutuksessa vuosittain. Päämääränä on toteuttaa yhdessä kaupunkistrategian asettama tavoite hiilineutraalista kaupunkialueesta 2029 sekä vahvistaa Turun asemaa ilmastoratkaisujen kansainvälisenä edelläkävijänä. Ilmastosuunnitelma sisältää myös perustelut, miksi ja miten hiilineutraaliuden tavoite saavutetaan. Vuodesta 2029 alkaen tavoitteena on ilmastoposiitivinen kaupunkialue.</p>							

Historian museon ja Musiikkitalon toteuttaminen	Strateginen teema: Yrittävä ja osaava Turku Strateginen linjaus: 3.1.5 Turkuä kehitetään merkittävänä matkailu-, kongressi- ja tapahtumakaupunkina			Muut toteutettavat linjaukset: 2.3.6, 2.3.7			
Arviointikriteeri 2020: Hankkeen edistyminen tavoitteiden mukaisesti	TOT 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE	TS 2021	TS 2022	TS 2023
	Toimintasuunnitelma	Tarkennetun toimintasuunnitelman toteuttaminen	Historian museon sijaintipaikan tarkentuminen Linnaniemen arkkitehtikilpailun kautta Konserttitalon hankesuunnitelma				
<p>Tavoitteen kuvaus:</p> <p>Turun kaupunginvaltuusto päätti 18.4.2017 § 63 Turun kaupungin Suomen itsenäisyyden juhluvuoden juhlapäätöksestä ja juhluvuoden toteuttamisesta. Juhlapäätöskokonaisuuden yhtenä osana päätettiin toteuttaa Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhluvuoden kunniaksi historian museo Turkuun. Päätöksen mukaisesti valtion kanssa käynnistetään asiaa koskeva neuvottelu, museon hankesuunnitelman valmistelu ja vuoden 2018 talousarvioon ja taloussuunnitelmaan vuosille 2018-2020 varattiin tarvittavat määrärahat hankkeen suunnitelman toteuttamiseksi.</p> <p>Historian museo Turkuun -hankkeen jakaantuu ajallisesti kolmeen perättäiseen vaiheeseen, joista ensimmäinen, esiselvitysvaihe on päättynyt kaupunginvaltuuston juhlapäätöksen myötä. Vuoden 2018 alussa alkanut toinen vaihe keskittyy jatkovalmisteluun ja suunnitteluvaiheeseen, ja kolmas viimeinen vaihe konkreettiseen toteutukseen. Hanke jakaantuu tila-projektiin sekä konseptin ja sisältöjen suunnittelun projektiin, joiden molempien osalta tehdään Historian museon esiselvitykseen pohjautuva tarkennettu toimintasuunnitelma.</p>							

Hallintopalveluiden uudistaminen	Strateginen teema: Vaikuttava ja uudistuva Turku Strateginen linjaus: 3.2.2 Tuloksellisuutta parannetaan hyvällä johtamisella, uusilla toimintatavoilla ja niitä tukevilla työvälineillä			Muut toteutettavat linjaukset: 3.2.6			
Arviointikriteeri 2020:	TOT 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE	TS 2021	TS 2022	TS 2023
	Hankkeen toteutuksen käynnistyminen	Toimintasuunnitelman toteuttaminen	Toimintasuunnitelman toteuttaminen				
<p>Tavoitteen kuvaus:</p> <p>Hallinnon uudistaminen sidottiin alun perin 2017 Kaupunginhallituksen päätöksessä sote- ja maakuntauudistukseen. Hallintopalveluiden toteuttaminen ja organisointi nähdään tärkeänä huolimatta sote -uudistuksen kaatumisesta: tavoitteena on koko kaupungin näkökulmasta hallinnon palveluiden yhdenmukaistamisen, laadun parantamisen ja tehokkuuden lisäämisen. 2018 saatiin kuvattua hallinnon nykytila ja palveluista tehtiin tuotekortit. 2019 tehdään prosessikuvauksia tavoitetilasta. 2020 jatketaan hallinnon uudistamista hallinnon palvelun osana kerrallaan samanaikaisesti hallinnon prosesseja selkeyttämällä ja tehostamalla.</p>							

Linnakaupunki/satama	Strateginen teema: Rakentuva Turku ja ympäristö Strateginen linjaus: 3.3.1 Luodaan pohjaa kasvulle kehittämällä kaupunkia suurina aluekokonaisuuksina			Muut toteutettavat linjaukset: 2.3.5, 3.1.3, 3.1.5, 3.3.3, 3.3.5, 3.3.7, 3.3.10			
Arviointikriteeri 2020:	TOT 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE	TS 2021	TS 2022	TS 2023
	Kehittämisuunnitelman toteuttaminen	Kehittämisuunnitelman toteuttaminen ja kantasatama-alueiden esiselvitys	Linnakaupungin asemakaavoituksen edistäminen sekä vahvojen kaavojen toteutus investointiohjelmalla. Ferry Terminaalin asemakaavointus				
<p>Tavoitteen kuvaus:</p> <p>Linnakaupungin osayleiskaavan mukainen kaupunkirakenteen muutos etenee ja kokonaisuudessa on eri vaiheissa (esiselvitys, suunnittelu ja toteutus) olevia alueita. Kaupunki mahdollistaa infrainvestoineilla asuntojen ja palveluluiden rakentumisen alueelle. Tavoitteena on turvata keskustamaisen kaupunkirakenteen laajentuminen kohti merta.</p> <p>Linnakaupungin kokonaisuuteen liittyvän kantasatama-alueen kehittämisen esiselvityksen laadinta ja toimenpidesuunnitelman laadinta 2020 aikana. Satama-alueiden esiselvityksellä varmistetaan alueella toimivien yritysten toimintaedellytykset sekä tuetaan merellisen kaupunginosan syntymistä. Merkittävässä asemassa tulee olemaan alueen logistiikka ja liikkumiskyvykset.</p>							

Blue Industry Park	Strateginen teema: Yrittävä ja osaava kaupunki Strateginen linjaus: 3.1.3 Elinkeinoelämän kilpailuetua kasvatetaan vahvistamalla Turun logistista asemaa ja logistiikkapalveluja			Muut toteutettavat linjaukset:			
Arviointikriteeri 2020:	TOT 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE	TS 2021	TS 2022	TS 2023
	Toimintasuunnitelman toteuttaminen	Toimintasuunnitelman toteuttaminen	Toimintasuunnitelman toteuttaminen		Toimintasuunnitelman toteuttaminen	Toimintasuunnitelman toteuttaminen	Toimintasuunnitelman toteuttaminen
<p>Tavoitteen kuvaus:</p> <p>Blue Industry Parkista (BIP) tavoitellaan Euroopan mittakaavassa johtavaa meri- ja valmistavan teollisuuden tuotanto- ja innovaatiokeskittymää. Sen tehtävänä on vastata Turun seudun meri- ja valmistavan teknologiateollisuuden kasvutarpeisiin ja edistää alan tulevaisuuden kilpailukykyä.</p> <p>Turku Science Park Oy:n tytäryhtiöksi perustetaan vuoden 2019 aikana Turun Teknologia- ja Tiedepuisto Oy, joka toimii alueen kehitysyrityksenä. Yhtiö koordinoi Meyerin telakka-alueen ja BIP alueen kehittämistä. Yhtiö toimii osapuolena kaavoituksen, alueen kehittämisen ja rakentamisen eri vaiheissa. Tutkitaan kaupungin omistaman maa-alueen siirtämistä omaan yhtiöön (Blue Industry Park Oy), jota Turun Teknologia- ja Tiedepuisto Oy hallinnoisi. Tavoitteena alueen asemakaavan saattaminen uusien tarpeita vastaavaksi ja tavoitteiden mukaisen alueen kehittämisen mahdollistavaksi. Alueen infran rakentamista jatketaan niin, että vuoden 2020 aikana rakentaminen koko pohjoisella osalla aluetta on mahdollista.</p>							

--

Turun Ratapiha-hankkeen kehittäminen	Strateginen teema: Yrittävä ja osaava kaupunki Strateginen linjaus: 3.3.2 Kaupunkikeskustan elinvoimaisuutta lisätään laajalla yhteistyöllä			Muut toteutettavat linjaukset:			
Arviointikriteeri 2020:	TOT 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE	TS 2021	TS 2022	TS 2023
		Hankeeseen liittyvän kehitysvaiheen kumppanuussopimuksen edistäminen.	Ratapiha-alueen asemakaava kaupunginvaltuustoon. Sopimusrakente.				
<p>Tavoitteen kuvaus:</p> <p>Turun ratapihahankkeen tavoitteena on toteuttaa osaltaan keskustavisiota. Hankkeen sisältönä on luoda ratapiha-alueelle kaupunkikehityskonsepti, jossa huipputeknologia ja palvelu-design yhdistyvät synnyttämään mittavan elämys ja tapahtumakeskittymän.</p> <p>Kaupunginhallitus on käynnistänyt hankkeen kehitysvaiheen 2017 kumppanuussopimuksella. Sopimuksella on sovittu kehitysvaiheen tehtävistä sekä alueen kaavoituksen edistämisestä. Sopimukseen kirjattuna tavoitteena on saada asemakaavamuuotos kaupunginvaltuuston käsittelyyn viimeistään vuoden 2019 loppuun mennessä.</p>							

Kaupunkikehitystä tukeva joukkoliikennejärjestelmä ja sen kehittäminen	Strateginen teema: Rakentuva kaupunki ja ympäristö Strateginen linjaus: 3.3.7 Ympäristön kannalta kestävä ja turvallista liikennettä ja liikkumista edistetään eheää kaupunkirakennetta hyödyntämällä			Muut toteutettavat linjaukset: 3.3.1, 3.3.2, 3.3.4			
Arviointikriteeri 2020:	TOT 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE	TS 2021	TS 2022	TS 2023
		Päätösten mukainen eteneminen	Päätösten mukainen eteneminen		Päätösten mukainen eteneminen	Päätösten mukainen eteneminen	Päätösten mukainen eteneminen
<p>Tavoitteen kuvaus:</p> <p>Korkealaatuisella joukkoliikenteellä voidaan tukea Turun ja seudun pitkäjänteistä kehittämistä joukkoliikenteeseen tukeutuen. Kaupunkikehityshankkeena toteutettavan raitiotie- tai superbussiratkaisun tarkoituksena on kehittää kokonaisvaltaisesti ja kustannustehokkaasti kaupunkirakennetta, liikennejärjestelmää sekä alueen vetovoimaa ja houkuttelevuutta. Suunniteltujen reittien varrella on paljon maankäytön kehittämispotentiaalia. Turun Tiedepuiston ja keskustan kehittämisen kärkihankkeet sijoittuvat reittien varrelle.</p> <p>Mikäli kaupunginvaltuustossa päätetään vuonna 2018 käynnistää toteutusvaihe, niin mm. asemakaavanmuutosten ja toteutus suunnitelmien laadinnan jälkeen rakentaminen voisi alkaa nopeimmillaan noin vuonna 2021.</p>							

Kiinteän omaisuuden arvon hallinta	Strateginen teema: Vaikuttava ja uudistuva turku Strateginen linjaus: 3.2.7 Tilojen käyttöä tehostetaan uudistamalla toimintamalleja			Muut toteutettavat linjaukset:			
Arviointikriteeri 2020:	TOT 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Kaupungin Infran korjausinvestointitason tulee vastata vähintään poistoja			82 %		91 %	73 %	70 %
Kaupungin tilojen korjausinvestointitason tulee vastata vähintään poistoja			69 %		117 %	137 %	74 %
Tavoitteen kuvaus: Korjausinvestointitason tulee vastata vähintään poistoja keskimäärin taloussuunnitelmakaudella 2020-2023. Lisäksi Tilapalvelukeskus seuraa kaupungin suoraomisteisen tilakannan keskimääräistä kuntoprosenttia ja korjausvelkaa strategisen sopimuksen tunnusluvuissa ja KJ-toimialan operatiivisessa sopimuksessa vuosittain. *)Tunnusluvut tarkentuvat talousarvion uudelleenjaon yhteydessä.							

Tunnin juna -hankkeen edistäminen	Strateginen teema: Yrittävä ja osaava kaupunki Strateginen linjaus: 3.1.3 Elinkeinoelämän kilpailuetua kasvatetaan vahvistamalla Turun logistista asemaa ja logistiikkapalveluja			Muut toteutettavat linjaukset:			
Arviointikriteeri 2020:	TOT 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Turun ja Helsingin välisen oikoradan suunnittelusta ja toteuttamisesta tehdään kansallinen päätös.	Yleissuunnittelu käynnissä	Yleissuunnittelu käynnissä	Yleissuunnittelu valmis, tehdään toteutus päätös		Toteutus käynnissä	Toteutus käynnissä	Toteutus käynnissä
Tavoitteen kuvaus: Tunnin junaksi nimitetään nopeaa junayhteyttä Helsingin ja Turun välillä. Helsingin ja Turun välisen ratayhteyden nopeuttamiseksi toteutetaan kokonaan uusi oikorata Espoosta Lohjan kautta Saloon. Lisäksi nopea yhteys sisältää Espoon kaupunkiradan, Salo-Turku-kaksoisraiteen sekä Turun ratapiha-alueet.							

Lähiövisio - yhteinen tahtotila lähiöiden kehittämiseksi	Strateginen teema: Rakentuva kaupunki ja ympäristö Strateginen linjaus: 3.3.10 Sujuvaa ja turvallista arkea tuetaan hyvällä kaupunkiympäristöllä ja palveluilla			Muut toteutettavat linjaukset: 2.1.1, 3.1.1			
	TOT 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Arviointikriteeri 2020:			Visiotyö valmiiksi. Visio selkeästi päätöksentekoa varten jäseneltyine toimenpite-ehdotuksineen valmiiksi. Visio päätöksentekoon kehittämissohjelmien ja kaupunkistrategian päivittämisen pohjaksi.		Laaditaan lähiökohtaiset kehittämissuunnitelmat ja aluebrändit yhteistyössä alueiden toimijoiden ja asukkaiden kanssa. Alueiden ja viestinnän yhteyttäminen valmisteluprosessiin. Priorisoidun toimenpiteiden toteuttaminen ohjelmoidaan osana sopimusohjausprosessia.		
<p>Tavoitteen kuvaus:</p> <p>Laaditaan koko kaupunkia koskeva pitkän aikavälin lähiövisio yhteistyössä alueiden toimijoiden ja asukkaiden kanssa tavoitteena yhteinen tahtotila lähiöitä arvostavan positiivisen tulevaisuuskuvan vahvistamiseksi. Yleiskaavatyöhön liittyvä Turun Lähiöt 2029 -maankäyttölinjaus selvitys laajennetaan kattamaan kokonaisvaltainen sosiaalisesti kestävä kaupunkikehitys. Priorisoidaan kehittämisen painopisteet. Optimistisella ja kunnianhimoisella visiolla on mahdollista saada viestinnällisesti vaikuttava signaali alueille, joissa asuu 2/3 turkulaisista.</p> <p>Ajantasaiset alueprofiilit, väestöennusteet ja alueelliset palveluverkkosuunnitelmat toimivat taustatietona. Analysoidaan olemassa olevat alueprofiilitiedot ja laaditaan SWOTit aluekohtaisesti poikkialuekohtaisella yhteistyöllä kehittämissuunnitelman ja kumppanuuksien pohjaksi.</p>							

4.2 Strategiset tavoitteet, kh (kh)

Nuorisotyöttömyyden vähentäminen Pitkäaikaistyöttömien aktivointi	Strateginen teema: Yrittävä ja osaava Turku Strateginen linjaus: 3.1.4 Tuetaan työllisyyden paranemista uudistamalla kaupungin työllistämistoimintaa ja lisäämällä maahanmuuttajien työelämäyhteyksiä					Muut toteutettavat linjaukset: 2.2.7	
Arviointikriteerit:	TOT 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Nuorisotyöttömien osuus	11,5 %	10 %	11 %				
Työllisyysemääjän vaikuttavuus							
<ul style="list-style-type: none"> Henkilöitä aktivointi- ja työkykypalveluiden piirissä 	4000	3000	3000				
<ul style="list-style-type: none"> Kokonaisasiakasmäärä 	7500	4500	4500				
<ul style="list-style-type: none"> Uusien asiakkaiden määrä 	4500	3000	3000				
<ul style="list-style-type: none"> Työmarkkinatuen kuntaosuudella olevien ohjaus aktivointitoimiin 	1300	1500	1500				
<ul style="list-style-type: none"> Aktivointiaste * 	50 %	70 %	70 %				
Tavoitteen kuvaus: Nuorisotyöttömien osuuden vähentäminen ja kunnan maksuosuuden vähentäminen toimenpiteillä, jotka toteutetaan yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa huomioiden opiskelu ja toimintakyky.							
* Asiakkuuden lopettamisyyneä on: työllistetty, opiskeluun siirtynyt, kuntouttavassa työtoiminnassa olevat, Koho-harjoittelussa olevat).							

Kuntavetoisen sote-mallin luominen Varsinais-Suomeen	Strateginen teema: Terve ja hyvinvoiva turkulainen Strateginen linjaus: 2.1.1 Luodaan puitteet hyvinvoinnille laaja-alaisella yhteistyöllä			Muut toteutettavat linjaukset:			
Arviointikriteeri 2020:	TOT 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE	TS 2021	TS 2022	TS 2023
		Toimintamallin luominen	Toimintamallin luominen ja toimeenpano		Toimintamallin toimeenpano	Toimintamallin toimeenpano	Toimintamallin toimeenpano
Tavoitteen kuvaus: 1. Kuntien intressien huomioiminen tulevassa kansallisessa sote-uudistuksessa. Kaupungin aktiivinen yhteistyö, osallistuminen ja vaikuttaminen kansallisissa ja alueellisissa verkostoissa. 3. Sote-uudistuksen valmistelulle asetettu tavoitteet yhteistyössä kuntien ja kuntayhtymien kanssa. 4. Sote-uudistuksen valmistelu organisoidaan kuntavetoisesti.							

Teknillisen alan korkeakoulutuksen ja vetoiman vahvistaminen	Strateginen teema: Yrittävä ja osaava Turku Strateginen linjaus: 3.1.6 Turun asemaa Suomen vetovoimaisimpana yliopisto- ja opiskelijakaupunkina vahvistetaan			Muut toteutettavat linjaukset:			
Arviointikriteeri 2020: Toteutuu suunnitelman mukaisesti	TOT 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE	TS 2021	TS 2022	TS 2023
		Toimintasuunnitelman laatiminen ja toteutuksen käynnistäminen	Toimintamallin toimeenpano		Toimintamallin toimeenpano	Toimintamallin toimeenpano	Toimintamallin toimeenpano
Tavoitteen kuvaus: Teknologiakampus Turun toiminnan käynnistäminen, STeAM -toiminnan käynnistäminen. Laaja-alainen ja monitieteinen tekniikan alan osaamiskeskittymä tukee tulevaisuuden teknologioiden kehittymistä Turun alueella. Konseptin tavoitteena on yhteistyössä korkeakoulujen ja alueen elinkeinoelämän kanssa toteuttaa toimenpiteitä, joilla yhtäältä vahvistetaan elinkeinoelämälle tarjottavia TKI-palveluita, toisaalta parannetaan osaavan työvoiman saatavuutta ja kolmanneksi edistetään tavoitetta teknillisen korkeakoulutuksen laajentamiseksi Turussa. Myös mm. STEAM -kokonaisuus, Työelämälehtori -hanke sekä Merilukio nivoutuvat Teknologiakampuksen alle yhtenäiseksi temaattiseksi kokonaisuudeksi. STEAM Turku tarjoaa perusopetuksen ja toisen asteen yhdistävän tiede- ja teknologiapolun, jonka kautta eri-ikäisille lapsille ja nuorille aukeaa laaja mahdollisuus oppia tieteitä ja teknologiaa, erikoistua tekniikan eri alojen jatko-opiskeluun ja työharjoitteluun.							

Positiivisen rakennemuutoksen tukeminen / teollisuuden sijoittumisen helpottaminen	Strateginen teema: Yrittävä ja osaava Turku Strateginen linjaus: 3.1.2 Yritysten toimintaedellytyksiä parannetaan uudistamalla Turun kaupungin tarjoamia yrityspalveluja			Muut toteutettavat linjaukset:			
Arviointikriteeri 2020: Toteutuu suunnitelman mukaisesti	TOT 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE	TS 2021	TS 2022	TS 2023
		Toimeenpano suunnitelman mukaisesti	Toimintamallin toimeenpano		Toimintamallin toimeenpano	Toimintamallin toimeenpano	Toimintamallin toimeenpano
Tavoitteen kuvaus: Tarjotaan edelleen yrityksille positiiviseen rakennemuutokseen liittyviä palveluita Turun kaupungin asiantuntijaryhmän kautta. Näitä palveluita ovat. mm. liikkumiseen, asumiseen, viestintään ja vetovoimaan, tilastotietoon, osaamisen varmistamiseen, kaavoitukseen, päivähoitoon tai kouluihin liittyvät asiat.							

Tutkimus- ja kehitysinfrastruktuurin vahvistaminen	Strateginen teema: Yrittävä ja osaava Turku Strateginen linjaus: 3.1.1 Turun alueen kilpailukyvyyn ja työllisyyden kasvua vauhditetaan alueellisia elinkeino- ja innovaatiopalveluja uudistamalla			Muut toteutettavat linjaukset:			
Arviointikriteeri 2020: Toteutuu suunnitelman mukaisesti	TOT 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE	TS 2021	TS 2022	TS 2023
		Toimintasuunnitelman laatiminen ja toteutuksen käynnistäminen	Toimintamallin toimeenpano		Toimintamallin toimeenpano	Toimintamallin toimeenpano	Toimintamallin toimeenpano
Tavoitteen kuvaus: Investointien ja ulkoisen rahoituksen määrä t&k -infrastruktuureihin, KTK Turku Oy:n strategian uudistaminen. TFT Competence Factory -rakenne korvautui 2018 Teknologia kampus Turku -sopimuksella. Alueellista innovaatioekosysteemiä tekniikan alan koulutuksessa ja T&K -toiminnassa pyritään osaltaan vahvistamaan myös tiiviimmän kansainvälisen verkostoyhteistyön avulla, linkittyen Teknologia kampusen kokonaisuuteen. Tämä laaja-alainen ja monitieteinen tekniikan alan osaamiskeskittymä tukee tulevaisuuden teknologioiden kehittymistä Turun alueella. Konseptin tavoitteena on yhteistyössä korkeakoulujen ja alueen elinkeinoelämän kanssa toteuttaa toimenpiteitä, joilla vahvistetaan elinkeinoelämälle tarjottavia TKI-palveluita. Uusia yhteistyöavauksia toteutetaan mm. Strathclyden yliopistoon (UK) ja Fraunhofer-säätiöön (D), tiiviissä yhteistyössä Turun alueen teollisuuden kanssa.							

4.3 Strategiset hankkeet (KH)

Hanke	Hyötytavoite	Strategiakytös
Uusien työ- ja tilankäyttökonseptien kehittäminen	Byråbo: Tilankäyttöä tehostetaan kaikissa kaupungin toimistoissa siten, että tilamitoutus on enintään 15-18 m ² /hlö (uudiskohteissa 15 m ² ja peruskorjatuissa kohteissa 18 m ²). Samalla voidaan osittain luopua myös nimetyistä työpisteistä. Tätä kautta voidaan vähentää jopa noin 10 000 m ² toimistotiloja. Säästöpotentiaali tilakustannuksissa näiden toimenpiteiden seurauksena voi olla vuositasolla jopa 0,5 - 1,5 M€. Joka tapauksessa nykyisiä toimistotiloja tulisi lähivuosina korjata, joten tilainvestoinneilta ei voida säästyä. Keskistetyn toimistoratkaisun myötä voidaan myös saada aikaan toiminnan tehostumista.	3.2.7 Tilojen käyttöä tehostetaan uudistamalla toimintamalleja
Työllisyyden edistämisen toimintamallin kehittäminen	6aika Digipore: Vastataan positiiviseen rakennemuutokseen ja haetaan uusi toimintamalli nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseen. 6aika Duunipolku: Hankkeen tavoitteena on kehittää motivoivan haastattelun formaattia Turun seudun työvoima- ja elinkeinokokeiluun. Lisäksi hanke kehittää mentorointimallin, jolla tuetaan vaikeasti työllistyvien palvelupolkua kohti työllistymistä. Työvoima- ja yrityspalvelujen alueellinen kokeilu, jonka tavoitteena 10 % kustannussäästö julkiselle sektorille työttömyyden aiheuttamiin kustannuksiin.	3.1.4 Tuetaan työllisyyden paranemista uudistamalla kaupungin työllistämistoimintaa ja lisäämällä maahanmuuttajien työelämäyhteyksiä
Keskustan kehittäminen -kärkihanke	Kärkihankkeen toimintasuunnitelma ja ensi vuoden painopistealueiden tavoitteet löytyvät erillisestä liitteestä.	Strategian kärkihanke, joka toteuttaa useita linjauksia molemmista strategisista ohjelmista.
Turun kaupungin hallinnon kehittämishanke	1. Hallinnon laadun parantaminen toimintatapoja kehittämällä 2. Tehtäväkuvien selkeyttäminen ja osaamisen varmistaminen riskien hallinnan näkökulmasta. 3. Hallinnon tiivistäminen - tuottavuuden lisääminen.	3.2.2 Tuloksellisuutta parannetaan hyvällä johtamisella, uusilla toimintatavoilla ja niitä tukevilla työvälineillä
Turun tiedepuisto -kärkihanke	Kärkihankkeen toimintasuunnitelma ja ensi vuoden painopistealueiden tavoitteet löytyvät erillisestä liitteestä.	Strategian kärkihanke, joka toteuttaa useita linjauksia molemmista strategisista ohjelmista.
Toiminnan ja talouden ohjauksen kehittäminen (SAP)	Nykyisen toiminnanohjaus- ja henkilöstöhallintajärjestelmän päivitys. Tavoitteena on raportoinnin tehostuminen, kustannuslaskennan kehittäminen ja laadukkaamman tiedon tuottaminen päätöksenteon tueksi.	3.2.4 Parempaa johtamista ja päätöksentekoa tuetaan tiedonhallintaa parantamalla 3.2.3 Digitaalisia palveluja kehitetään laajalla ja avoimella yhteistyöllä
Tietohallintostrategian toimeenpano	Kaupungin IT-palvelujen kehittämisvisio tiivistyy kuuteen tavoitteeseen. Visio kuvaa miten IT-palvelujen tulee toimia, jotta toiminta parhaiten vastaa asiakkaiden ja henkilöstön odotuksia sekä kaupungin strategisia päämääriä.	3.2.6 Kaupungin perustoimintaa tuetaan parantamalla tukipalvelujen laatua ja kustannustehokkuutta
Smart and Wise Turku -kärkihanke	Kärkihankkeen toimintasuunnitelma ja ensi vuoden painopistealueiden tavoitteet löytyvät erillisestä liitteestä.	Strategian kärkihanke, joka toteuttaa useita linjauksia molemmista strategisista ohjelmista.

<p>Pohjoinen kasvuyöhyke (PKV)</p>	<p>Pohjoinen kasvuyöhyke on alusta ennakkoluulottomille digitaalisten palvelukonseptien kokeiluille ja piloteille sekä kansainvälisesti houkutteleva elinkeinoelämän toimintaympäristö. Se tarjoaa kehitysalustan innovaatioille, Suomen edelleen kansainvälistymiselle ja uusiin, digitaalisiin sovelluksiin perustuvien ratkaisujen kokeiluille ja kaupallistamiselle. Pohjoisen kasvuyöhykkeen strategiset painopisteet vuosina 2015-2018 ovat elinkeinoelämän kannalta keskeisten kuljetusketjujen ja logistiikkaratkaisujen kehittäminen yli hallinnollisten tai alueellisten rajojen, tavoitteena kitkattomat ja sujuvat logistiset tavaravirrat. Pohjoisen kasvuyöhykkeen kehittämisen kärjet kohdistetaan sisäisen saavutettavuuden parantamiseen kotimaan ja kansainvälisen tavaraliikenteen solmukohdissa. Yritysten asiointin ja tavaravirtojen tehokkuus ja niiden saavutettavuus vyöhykkeellä perustuu siihen kuinka hyvin satamat, lentoasemat ja tavaraliikenteen rajanylityspaikat toimivat koko vyöhykkeellä, sekä siihen kuinka vyöhykkeen sisäiset virrat toimivat logistiikkakeskusten, väylien ja logistiikkapalvelujen markkinoiden varassa.</p>	<p>3.1.3 Elinkeinoelämän kilpailuetua kasvatetaan vahvistamalla Turun logistista asemaa ja logistiikkapalveluja</p>
<p>Asiakirjahallinnan kokonaisuuden kehittäminen</p>	<p>Kaupungin tiedonhallinnan ratkaisut vastaavat niitä vaatimuksia, jotka julkishallinnon tulee täyttää tietosuojan sekä sähköisen tiedon, rekisteritiedon ja asiakirjallisen tiedon elinkaaren hallinnassa ja käsittelyssä. Samalla käyttöön saadaan prosessien digitalisoinnin sähköisesti säilytettävän tiedon ja hyödyt: tiedon parantunut löydettävyyttä, yhdistely-, jatkokäyttö- ja jalostusmahdollisuudet sekä tietopalvelun tehostuminen. Digitaalisia aineistoja ja asiakirjalista tietoa voidaan jatkossa käyttää ja säilyttää pelkästään sähköisessä muodossa, jolloin paperiaineiston arkistointiin tarvittava arkistotilarave ei enää kasva.</p>	<p>3.2.4 Parempaa johtamista ja päätöksentekoa tuetaan tiedonhallintaa parantamalla</p>
<p>Asiakaspalvelun uudistaminen</p>	<p>Asiakaslähtöisyyden parantamisen lisäksi tavoitellaan kustannustehokkuutta. Toimenkuvat selkeytyvät ja ovat tarkoituksenmukaisempia, kun asiantuntijoiden ja asiakaspalvelijoiden tehtäväkenttää ja työnjakoa pystytään selkeyttämään. Lisäksi erotetaan mahdollisuuksien hallinnollinen työ. Näin olleen henkilöstöresurssit ovat tehokkaammin käytössä ja osaamista pystytään hyödyntämään paremmin.</p>	<p>3.2.2 Tuloksellisuutta parannetaan hyvällä johtamisella, uusilla toimintatavoilla ja niitä tukevilla työvälineillä</p>
<p>IT-palvelukehitys</p>	<p>IT-palvelukehitystä tehdään tietohallintostrategian mukaisesti. Kaupungin työntekijöille luodaan digitaalinen työympäristö, jonka avulla työn tuottavuuden kasvu mahdollistetaan ajasta ja paikasta riippumattomasti. Kaupungin tärkeimpiä sovelluksia jaetaan tietoturvallisesti käytettäväksi myös ulkoverkosta ja ulkoisista työasemista. Työympäristöön tuodaan lisää uusia pilvipalveluja jotka tuovat kaupungin työntekijöiden käyttöön yhä uusia ja innovatiivisia työn tekemisen välineitä. Käyttövaltuushallintaa kehitetään automatisoimalla käyttäjävaltuushallintaa.</p> <p>Mobiilityöskentelyä tuetaan ja mahdollistetaan yhdessä muiden hankkeiden kanssa ja näiden tarpeita kuunnellen (mm. Byråbo). IT-palveluiden kustannuksien läpinäkyvyyttä parannetaan ja mahdollistetaan käyttäjille ajantasainen tieto palveluiden käyttäjämäärästä ja hinnoista rakentamalla IT-palveluiden oma raportointiportaali asiakkaiden käyttöön. Työasemaympäristön modernisoimista jatketaan Windows10 -päivityksillä ja alustaratkaisuja kehitetään strategian mukaan tukemaan yhä laajemmin kaupungin järjestelmiä.</p>	<p>3.2.2 Tuloksellisuutta parannetaan hyvällä johtamisella, uusilla toimintatavoilla ja niitä tukevilla työvälineillä 3.2.3 Digitaalisia palveluja kehitetään laajalla ja avoimella yhteistyöllä 3.2.4 Parempaa johtamista ja päätöksentekoa tuetaan tiedonhallintaa parantamalla 3.2.6 Kaupungin perustoimintaa tuetaan parantamalla tukipalvelujen laatua ja kustannustehokkuutta</p>

5.1 Henkilöstön hyvinvointi (kh)

Henkilöstö-ohjelman painopistealue	Kaupungin tavoite 2018-2021	Keinot	Mittari	Tavoiteluku (Toimiala)	Toimialan toimenpiteet tavoitteen edistämiseksi
Työ lisää hyvinvointia	1. Työyhteisötaidot tukevat tavoitteiden saavuttamista	1.A. Kehitetään työyhteisötaitoja ja johtamista: <ul style="list-style-type: none"> hyödyntämällä koulutusta antamalla tukea luottamalla omiin alaisiin 	Työyhteisötaidot <ul style="list-style-type: none"> Auttaminen ja huomaavaisuus * Ajan tasalla pito ja tiedon jakaminen ** Työyhteisö <ul style="list-style-type: none"> Työpaikan ilmapiiri * Arvostus työhöni ** Luottamus työkavereihin ** Työyhteisön tuki esimiestyölle * / **	>= edellinen vuosi (3,25)	
	2. Työ on turvallista ja terveellistä - henkisesti ja fyysisesti	2.A. Työkyvyn hallinta	Henkilömäärä, jolla ei poissaoloja terveydellisistä syistä (vakituiset)	Henkilöiden osuus lisääntyy (179 (32,0%))	
		2.B. Vaarojen ja haittojen arviointi / riskien arviointi	Kuinka monta vaarat ja haitat -arvioita / riskiarviota tallennettu	Vähintään 25% toimialan perusyksiköistä/v (52%)	2020: Työpaineiden ja hallinnan suhde <ul style="list-style-type: none"> Avainprosessien tarkastelu ja kuvaaminen siten, että prosessit ovat mahdollisimman yksinkertaisia ja selkeitä (osana hallinnon kehittämisen kokonaisuutta) Järjestetään työn hallintaa lisäävää koulutusta
		2.C. Kunta 10 - tuloksien pohjalta tehdyt kehittämissuunnitelmat koskien työpaineita	Työpaineiden ja hallinnan suhde <ul style="list-style-type: none"> Työpaineita paljon, hallintaa vähän * Työmäärän lisääntyminen ** 	< edellinen vuosi (18,80%)	2020: Asiakasväkivallan kokemus <ul style="list-style-type: none"> Uuden asiakaspalvelupisteen suunnittelussa huomioidaan työturvallisuus Vuonna 2019 tehty tarkennettu kysely KJ toimialalle. Kyselyn tuloksia hyödynnetään toimenpiteiden kohdentamisessa.
		2.D. Asiakasväkivallan kokemus	Asiakasväkivallan kokemus <ul style="list-style-type: none"> Henkinen väkivalta * / ** Fyysinen väkivalta tai sen uhka * / ** 	< edellinen vuosi (12,50%) (0,70%)	2020: Työkyvyn hallinta <ul style="list-style-type: none"> Tutustuminen uuteen liikunta- / kulttuuriharrastukseen. Tutustuminen perustuu kaupungin tuottamien palveluiden hyödyntämiseen. Yhdessä tekemistä ja samalla henkilöstö voi löytää uuden harrastuksen.

	3. Perustehtävä on mielekäs ja merkityksellinen	3.A. Annamme selkeän suunnan ja tavoitteet	Kokemus työn mielekkyydestä ja merkityksellisyydestä - Koen työni mielekkääksi * / ** - Koen tekeväni merkityksellistä työtä * / **	>= edellinen vuosi (4,69) Kyllä -vastauksia 75% (83,00%)	
Rakentava ja hallittu muutos - muutos on mahdollisuus!	4. Osaamisen turvaaminen muutoksessa	4.A. Osaamisprofiilien ajan tasalla pitäminen 4.B. Osaamisen johtamisen vuosikellon toteuttaminen	Yhteisten osaamisten osaamistaso (ka) suhteessa tehtävän osaamisvaatimukseen Johtamisosaamisten osaamistaso (ka) suhteessa tehtävän osaamisvaatimukseen Henkilöstökoulutukseen osallistuneiden määrä (% -osuus, HTV-työvoima) Henkilöstökoulutuksen riittävyys - Keskiarvo osallistuneiden henkilöiden koulutuspäivien määrästä /hlö (koulutussuunnitelmaraportointi) - Kokemus täydennyskoulutuksen riittävydestä * / **	>= tehtävän osaamisvaatimukset (2,66/2,18) >= tehtävän osaamisvaatimukset (2,94/2,51) >= edellinen vuosi (83,90%) >= edellinen vuosi min. 3 päivää/hlö (7,0) 75 % henkilöstöstä kokee, että on riittävä" (59,30%)	
	5. Toimintakyvyn ja tavoitteellisuuden säilyttäminen muutoksessa	5.A. Muutoksen kokeminen työssä 5.B. Työyhteisön tavoitteiden ymmärtäminen ja niiden saavutettavuus	Muutosten merkitysten kokeminen omassa työssään - Muutosten laatu * - Muutoksen kokeminen ** Kokemus työyhteisön tavoitteellisuudesta - Työyhteisötaidot: tavoitteellisuus * - Työyhteisön tavoitteellisuus **	> edellinen vuosi (39,00%) >= edellinen vuosi (3,61)	

	6. Uudistamiskyky	6.A. Työyhteisön kyky kehittää omaa toimintaansa	Kokemus työyhteisön kehittämiskyvystä - Työyhteisötaidot: Kehittäminen * - Työyhteisön kyky kehittää omaa toimintaansa **	> edellinen vuosi (3,15)	2020: Kokemus työyhteisön kehittämiskyvystä ➤ Työyhteisöpelin jalkauttaminen KJ toimialalle ➤ Koulutusta työyhteisöjen tueksi
Parempi johtaminen	7. Päätöksenteko ja johtaminen koetaan oikeudenmukaiseksi	7.A. Tavoitteiden selkeys ja avoimuus päätöksenteon perusteissa	Kokemus kohtelun oikeudenmukaisuudesta * / ** Kokemus päätöksenteon oikeudenmukaisuudesta * / **	>= edellinen vuosi (3,64) >= edellinen vuosi (2,83)	
	8. Laadukas esimiestyö	8.A. Esimiehelle riittävä tuki tavoitteiden saavuttamisessa	Tuki esimiestyölle riittävää *** Esimieheltä saatava tuki - Esimiestuki * - Esimiehen tuki ja rohkaisu **	Tuki riittävä > 75% (66%) >= edellinen vuosi (3,33)	2020: Tuki esimiestyölle riittävää ➤ Seuraavaan vuosittain tehtävään esimiesbarometriin tarkentava kysymys siitä, minkälaista tukea esimiehet kaipaavat. Lisäksi tarkennus, minkälaista esimieskoulutusta tarvitaan. ➤ Koulutusta työyhteisöjen tueksi
	9. Yhteistoiminta ja osallistaminen	9.A. Yhteistoiminta toimialoilla kunnossa 9.B. Työpaikan tiedonkulun varmistaminen 9.C. Strategisesti ohjatut kehityskeskustelut	Yhteistoiminnan vaatimusten tunteminen *** Työpaikan palaverikäytännöt takaavat riittävän tiedonkulun ja keskusteluyhteyden *** Kehityskeskustelujen käynninen ja hyödyllisyys - Kehityskeskustelun käynnisyysprosentti * / ** - Yksilökehityskeskustelujen hyödyllisyys * / **	Kyllä -vastaneiden osuus > 75% (90%) Kyllä -vastaneiden osuus > 75% (76%) > = edellinen vuosi (84,30%) (32,80%)	

* Kunta10 / ** Välikysely / *** Esimiesbarometri

Liite 1 Keskustan kehittäminen

1. Kuvaus kärkihankkeen sisällöstä

Keskustan kehittäminen -kärkihanke on kaupungin strategisen johtamisjärjestelmän työkalu kaupunkistrategian keskusta koskevien tavoitteiden toteuttamiseksi. Strategian linjausten mukaan kaupungin ydin on näköiskuva kaupungin menestyksestä, hyvinvoinnista ja kilpailukyvyistä, ja siksi sen on koko ajan kyettävä uudistumaan. Kokonaisvaltaiseen kaupunkikehittämiseen tähtäävällä kärkihankkeella tavoitellaan Turun keskustan kilpailukyvyyn ja vetovoiman vahvistamista niin liiketoiminnan ja matkailun kuin asumisen näkökulmista.

Yhtäältä tavoitteena on vahvistaa elinvoimaisen kaupunkikeskustan asemaa kaupunkilaisten yhteisenä viihtyisänä ympäristönä parantamalla julkisia kaupunkitiloja, lisäämällä ympärivuotista houkuttelevuutta sekä varmistamalla vilkkaan kulttuurielämän ja vireän tapahtumatoiminnan edellytykset kaupungin keskustatilaissa. Toisaalta halutaan löytää keinoja kaupallisen keskustan elinvoiman vahvistamiseen ja uskon palauttamiseen keskusta kohdistuviin investointeihin. Tavoitteena on lisäksi varmistaa, että keskusta on tulevaisuudessakin saavutettavissa kaikilla liikennemuodoilla niin kansainvälisesti, kansallisesti kuin seudullisesti.

Kärkihankkeen rakenne

Keskustan kehittämisen kärkihanke koostuu kolmesta tavoitteellisesta painopistealueesta, jotka luovat pohjan elävän ja vetovoimaisen kaupunkikeskustan kehittämiselle:

- Saavutettava ja helposti kuljettava keskusta: Turun keskusta on kaikkien yhteisenä kaupunginosana saavutettavuudeltaan ainutlaatuinen, ja sen liikkumisympäristön ilme on esimerkillisen viihtyisä ja vetovoimainen ympäri vuoden.
- Kaupallisesti houkutteleva keskusta: Turun keskusta on Läntisen Suomen tärkein ja pohjoisen Itämeren kiinnostavin talouden, kaupan ja työssäkäynnin keskittymä.
- Viihtyisä ja elävä kohtaamisten keskusta: Turun keskusta on eurooppalainen asumisen, kulttuurin ja matkailun keskittymä, joka sykkii elämää ympäri vuoden.

Kärkihankkeen toteuttamisohjelma ja hankkeen vaikuttavuutta kuvaavat mittarit rakentuvat näiden painopistealueiden varaan.

Kärkihankkeen toimenpidekokonaisuudet 2020 - 2023

Keskustan kehittäminen -kärkihanketta toteutetaan käynnistämällä kaupunginvaltuuston päättämät kymmenen toimenpidekokonaisuutta (kv 14.5.2018 § 92). Toimenpiteet on täsmennetty alla painopistealueittain.

Turun keskusta on kaikkien yhteisenä kaupunginosana saavutettavuudeltaan ainutlaatuinen, ja sen liikkumisympäristön ilme on esimerkillisen viihtyisä ja vetovoimainen ympäri vuoden.

- Keskustaliikenteen kehittäminen: Valmistamme keskustan kokonaisvaltaista liikennesuunnitelmaa osana Yleiskaava 2029 -työtä. Vahvistamme ydinkeskustaa ympäröivien pääkatujen roolia keskustan ohi suuntautuvassa sekä syöttöliikenteessä ja edistämme keskusta-alueen rauhoittamista tarpeettomalta auto-, huolto- ja jakeliikenteeltä. Sopeutamme eri liikennemuotojen ajonopeuksia ydinkeskustassa. Järjestämme hyvin valmisteltuja, keskustaliikenteen uudelleenjärjestelyyn liittyviä kokeiluja rajatuissa kohteissa ydinkeskustassa. Lisäksi edistämme opastamisen kehittämistä ja pysäköintipalveluiden uudistamista yhteistyössä Smart and Wise Turku -hankkeen kanssa. (Ohjauksen päävastuutaho: kaupunkiympäristötoimiala)
- Kävelyn ja pyöräilyn olosuhteiden parantaminen: Kehitämme yhtenäistä kävely- ja pyöräilyverkostoa läpi kaupunkikeskustan, ja parannamme reittien turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Muutamme uusia katuosuuksia asteittain kävely- ja pyöräilypainotteiseksi. Varaudumme molempien rantakatuojen autottomuuteen myöhempiä kehitysvaiheita koskevilla suunnitelmissa. (kaupunkiympäristötoimiala)
- Joukkoliikenteen järjestelyt: Käynnistämme Matkakeskus-hankkeen osana kokonaisvaltaista liikennejärjestelmää ja Aninkaisten alueen kehittämistä. Kevennämme Kauppatorin roolia joukkoliikenteen solmupisteinä uudelleenjärjestelemällä keskustan bussireittejä. Vahvistamme joukkoliikenteen etuisuuksia ja sujuvuutta. Edistämme joukkoliikenteen käyttöä kehittämällä digitaalisia ratkaisuja ja liikkuminen palveluna -mallia yhteistyössä Civitas Eccentric / Smart and Wise Turku -hankkeen kanssa. Lisäksi järjestämme hyvin valmisteltuja kokeiluja joukkoliikennejärjestelmän kehittämiseksi ja vesiliikenteen edistämiseksi. (kaupunkiympäristötoimiala)

Kaupallisesti houkutteleva keskusta

Turun keskusta on Läntisen Suomen tärkein ja pohjoisen Itämeren kiinnostavin talouden, kaupan ja työssäkäynnin keskittymä.

- Keskustan kauppakeskus: Laadimme yhteistyössä Ydinkeskustayhdistys ry:n sekä keskustan kaupallisten toimijoiden kanssa Keskustan kauppakeskuksen konseptin, joka tähtää Kauppatoria ympäröivien kaupallisten kortteleiden kehittämiseen sekä markkinoinnin ja tapahtumatoiminnan yhteistoiminnan vahvistamiseen. Lisäämme Kauppatorin monikäyttöisyyttä ja tapahtumallisuutta sekä parannamme sen viihtyisyyttä istutuksin ja pysyvin, toiminnallisuutta tukevin rakentein. Tapahtumatoiminnan edellytyksiä tuemme suosimalla torin ympäristössä tilojen ja rakennusten käyttötarkoituksia, jotka ovat sopusoinnussa vilkkaan urbaanin tapahtumallisuuden kanssa. Edistämme turvallisten ja ympärivuotisesti sujuvien yhteyksien rakentamista kaupallisten kortteleiden väleille. (kaupunkikehitysryhmä)
  - Kauppahallin korttelin kehittäminen: Laadimme kokonaisvaltaisen suunnitelman Kauppahallin korttelin potentiaalin hyödyntämiseksi ja monipuolisten toimintojen mahdollistamiseksi. Edistämme kehittämissuunnitelman toteutumista kumppanuuksin. Kytkeimme korttelin kehittämistä koskevan suunnitelman osaksi Keskustan kauppakeskuksen kokonaisuutta. (kaupunkikehitysryhmä)
  - Turun Merikeskus: Suunnittelemme ja toteutamme yhteistyössä merellisten toimijoiden kanssa Turun Merikeskuksen, joka mahdollistaa saariston ja merellisen tunnelman ja elämyksien kokemisen saariston pääkaupungissa. Parannamme merellisen Turun ja saariston palveluiden ja elämysten saavutettavuutta, merellisten palvelutuotteiden laatua ja määrää sekä merellisen Turun ja saariston yleistä houkuttelevuutta aiempaa laajemmalla yhteistyöllä. Edistämme myös merellisen osaamisen näkyvyyttä sekä Itämeren suojelua. (kaupunkikehitysryhmä)
-

Viihtyisä ja elävä kohtaamisten keskusta

Turun keskusta on eurooppalainen asumisen, kulttuurin ja matkailun keskittymä, joka sykkii elämää ympäri vuoden.

- Vanhankaupungin kehittäminen ja brändäys: Luomme konseptin elävän ja vetovoimaisen Vanhankaupungin kehittämisestä laajana kokonaisuutena aina Piispankadulta Fortuna-kortteliin saakka tiiviissä yhteistyössä eri sidosryhmien kesken. Brändäämme Turun Vanhankaupungin erityiseksi ja arvokkaaksi vetovoimakohteeksi, ja vahvistamme sen houkuttelevuutta tuomalla merkittävä vetovoimatoiminto alueelle. Edistämme Vanhan Suurtorin alueen elävöittämistä, viihtyistämistä ja toiminnallista monipuolistamista sekä alueen tilojen ja palveluiden avautumista kaupunkilaisien ja matkailijoiden käyttöön tilapäisin ja pysyvin toiminnoin. (kaupunkikehitysryhmä)
- Aninkaisen alueen kehittäminen: Laadimme suunnitelman Ratapiha-alueen, Matkakeskuksen, Puutorin, Konserttitalon ja Ammatti-instituutin alueen kokonaisvaltaisesta kehittämisestä. Edistämme alueen asumismahdollisuuksia kunnianhimoisesti. (kaupunkikehitysryhmä)
- Keskustavalaistuksen kokonaisvaltainen kehittäminen: Luomme periaatteet keskustan valaistukselle ja laadimme kokonaisvaltaisen suunnitelman keskustavalaistuksen kehittämiseksi yhteistyössä keskustatoimijoiden kanssa. Määrittelemme valaistuksen kohdealueet sekä pysyvien, sesonkiluonteisten ja tilapäisten/vaihtuvien valaistusratkaisujen kohteet, roolit ja niiden vaatimat infra- ym. panostukset. Käynnistämme valmistelut keskustan valofestivaalin toteuttamiseksi. (kaupunkikehitysryhmä)

Kaikkia edellä kuvattuja keskustan kehittämisen painopistealueita tuemme kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti seuraavin toimenpitein:

- Järjestämme innovaatiokilpailun Keskustavisio 2050:n toimeenpanon edistämiseksi monipuolisin kumppanuuksin. (kaupunkikehitysryhmä)
- Kehitämme Turku Future Forumia pysyvänä yhteiskehittämisen toimintamallina yhteistyössä Ydinkeskustayhdistys ry:n ja muiden sidosryhmien kanssa. (kaupunkikehitysryhmä)
- Huomioimme keskustan kärkihankkeen mukaisen kehityksen Turun yleiskaava 2029:n valmistelussa. (kaupunkiympäristötoimiala)

2. Toteutusaikataulu

Edellä esitellyt keskustan kehittämisen painopistealueet toimenpidekokonaisuuksineen muodostavat kärkihankkeen toimenpideohjelman rungon vuosina 2018 - 21. Keskustan kehittäminen on jatkuva prosessi, ja siihen liittyvät toimenpiteet täsmennetään vuosittain sopimusohjausprosessin mukaisella menettelyllä. Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti kärkihankkeeseen ohjaa kulloinkin toimivaltaisen toimielimen ja viranhaltijan valmistelua ja päätöksentekoa keskustan kehittämiseen liittyen. Pitkäjänteisellä ja kokonaisvaltaisella kaupunkikeskustan kehittämisellä tuetaan Turun kaupungin kasvua, vahvistetaan sen brändiä ja parannetaan sen asemaa kiristyvässä kansainvälisessä kilpailussa asukkaista, osaaajista ja investoinneista.

---

3. Kärkihankkeen toimintasuunnitelma 2020

Painopistealue/Hanke	Tuotos
Liikenne ja liikkuminen	Yleiskaava 2029 hyväksytty. Keskustaliikenne 2029 -suunnitelma on valmis. Samoin keskustan huolto- ja jakeluliikenteen suunnitelma. Keskustan liikennejärjestelmän kehittämistoimenpiteet etenevät kärkihankkeen KH-päätöksen mukaisesti.
	Aurajoen itärannan liikkumisympäristön kokonaisvaltainen suunnitelma on valmis ja ohjaa alueen kehittämistoimenpiteitä.
Turku Waterfront	Linnanniemen alueen kehittämisen kansainvälinen ideakilpailu käyty ja kehittämistoimenpiteiden suunnittelu käynnissä.
	Turun Merikeskuksen toimintamalli ja karttapohjainen digitaalinen palvelu koko saariston alueelle Turusta Tukholmaan ovat rakenteilla. Ensimmäiset näyttelysällöt Merikeskukseen ovat valmistuneet.
Hansatown	Keskustan kauppakeskuksen konsepti on laadittu yhteistyössä Ydinkeskusta ry:n ja keskustan kaupallisten toimijoiden kanssa. Konseptin toteuttaminen on käynnissä. Uusi kaupallisen ydinkeskustan kehittämisen hankepäällikkö on aloittanut tehtävässään 1.1.2020.
	Kauppahallin korttelin kehittämisen strategisen tason tavoitteet on asetettu Kaupunkikehitysjaostossa ja kehittämisen kilpailutus käynnistetty.
Aninkainen	Aninkaisen alueen kehittämiseen tähtäävä kokonaisvaltainen kehittämissuunnitelma on valmis ja kehittämistoimenpiteiden suunnittelu käynnissä.
	Matkakeskuksen hankesuunnitelma on valmis ja kilpailutuksen valmistelu käynnissä. Matkakeskus-hankeeseen liittyvä liikenteellinen yleissuunnitelma on valmis. Uusi Matkakeskus-hankkeen projektipäällikkö on aloittanut tehtävässään 1.1.2020.
Vanhakaupunki	Yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa tuotettu Vanhankaupungin kehittämiskonsepti on valmis. Vanhankaupungin brändin identiteetti ja viestinnällinen konsepti on määritelty. Käytännön toimenpiteiden suunnittelu ja toteutus alueen elävöittämiseksi, viihtyistämiseksi ja toiminnallisuuden monipuolistamiseksi käynnistetty. Uusi Vanhankaupungin kehittämisen projektipäällikkö on aloittanut tehtävässään 1.1.2020.
Innovaatiokilpailu	Innovaatiokilpailu keskustavisio 2050:n ideoiden toteuttamiseksi monipuolisilla kumppanuuksilla on käyty ja ideoiden toteutus/suunnittelu on käynnissä.
Keskustavalaistus	Kokonaisvaltainen suunnitelma keskustavalaistuksen kehittämiseksi on valmis ja suunnitelman vaiheittainen toteuttaminen aloitettu. Suunnittelu valon hyödyntämisestä keskustan julkisessa kaupunkitilassa pidettävien tapahtumien yhteydessä on aloitettu.

Liite 2 Turun Tiedepuisto

1. Kuvaus kärkihankkeen sisällöstä

Kärkihankkeen tavoite

Turun Tiedepuisto on kaupunkiseudun merkittävin kasvua tukeva kaupunkikehityskohde. Tiedepuisto-kärkihanke on puolestaan kaupungin strategisen johtamisjärjestelmän työkalu kaupunkistrategian tiedepuistoaluetta koskevien tavoitteiden toteuttamiseksi. Kärkihankkeella tavoitellaan alueen kehittymistä kansainvälisesti kiinnostavana ja rohkean kokeilevana osaamiskeskittymänä, joka on toiminnoiltaan monipuolinen ja logistisesti vetovoimainen. Tiedepuiston kärkihankkeen mukaisella kehittämisellä tähdätään ennen kaikkea siihen, että Tiedepuiston sijainnin poikkeukselliset lähtökohdat ja monipuolisen osaamiskeskittymän luoma potentiaali saadaan mahdollisimman täysimääräisesti hyödyntämään kokonaisvaltaista kehitystä.

Kärkihankkeen suunnittelua ja toteuttamista ohjaavat periaatteet

Tiedepuisto-kärkihankkeen suunnittelua ja toteuttamista ohjaa kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti seuraavat periaatteet:

1. Turun Tiedepuisto on kaupunkiseudun merkittävin kehityskohde.
  2. Turun Tiedepuiston kaupunkirakennetta monipuolistetaan kärkihankkeen tavoitteiden ohjaamalla tavalla. Ensisijaisena painopisteenä on työpaikkoihin ja osaamiseen perustuvan vetovoiman kasvu.
  3. Turun Tiedepuiston kehittämisellä tuetaan tunnin junan täysimääräistä hyötyä valtakunnallisen ja seudun kasvun hyväksi.
  4. Turun Tiedepuistossa liikkuminen on fiksua.
  5. Turun Tiedepuisto on hyvinvoinnin kaupunginosa.
  6. Turun Tiedepuistossa investoidaan innovatiivisesti.
  7. Turun Tiedepuiston julkinen kaupunkitila on korkeatasoista.
  8. Turun Tiedepuistoa kehitetään yhteistyössä ja kumppanuuksin Triple Helix -toimintamallin mukaisesti, julkisen ja yksityisen sektorin sekä yliopisto- ja korkeakoulumaailman jatkuvalla yhteistyöllä.
  9. Turun Tiedepuiston kehittäminen ohjelmoidaan kunnianhimoisesti ja isojen kokonaisuuksien kautta.
  10. Tiedepuisto -kärkihanke ohjaa yleiskaavoitusta käynnissä olevalla yleiskaavakerroksella kaupunkikehityksen uudistumisen painopisteen sijoittuessa Itäharjun puolelle.
-

Kärkihankkeen rakenne

Tiedepuisto -kärkihanke rakentuu kuvan 1 mukaisista painopistealueista. Tiedepuiston kehittämisen painopistealueet toimivat kärkihankkeen toteuttamisohjelman pohjana. Toteuttamisohjelma sisältää painopistealuekohtaiset toteuttamissuunnitelmat, tavoitteet ja mittarit.

Kuva 1. Tiedepuisto -kärkihankkeen painopistealueet

Kehittämisen painopistealueet luovat pohjan alueen kilpailukyyn ja vetovoiman vahvistamiselle paitsi monipuolisena koulutus- ja tutkimuskeskittymänä myös kansainvälisesti merkittävänä osaamisintensiivisen yritystoiminnan keskuksena ja vetovoimaisena asuin ympäristönä. Konkreettiset alueen kilpailukykyä ja vetovoimaa vahvistavat toimenpiteet sekä niistä kertova kohderyhmälähtöinen viestintä edesauttavat myös kansainvälisesti kiinnostavan Turun Tiedepuisto (engl. Turku Science Park) -brändin rakentumista.

Kärkihankkeen toimenpidekokonaisuudet 2019 - 22

Rohkeasti kokeileva innovaatio- ja osaamiskeskittymä

Turun Tiedepuisto profiloituu kansainvälisesti merkittävänä ja rohkean kokeilevana innovaatio- ja osaamiskeskittymänä, ja luo kilpailukyisen toiminta- ja kasvuympäristön osaamisintensiiviselle tutkimus- ja yritystoiminnalle.

- Innovaatio- ja kokeilualustojen kehittäminen: Kehitämme määrätietoisesti temaattisia innovaatio- ja kokeilualustoja ja tuemme alueen toimijoiden kansainvälistymistä ja kasvua. Hyödynnämme kumppanuuksia ja ulkoisen rahoituksen mahdollisuuksia kehittämistoimenpiteiden rahoittamisessa. (Ohjauksen päävastuutaho: Turku Science Park Oy)
  - Toimijoiden välinen yhteistyö: Kehitämme Tiedepuiston toimijoiden välisiä yhteistoimintatapoja, -verkostoja ja -alustoja tavoitteellisesti Triple Helix -
-

---

toimintamallin pohjalta alueen kilpailukyvyyn, vetovoiman ja kokonaisvaltaisen kaupunkikehityksen vahvistamiseksi. Järjestämme temaattisia Turku Future Forum -tilaisuuksia tavoitteellisen ja tulevaisuussuuntautuneen vuoropuhelun aktivoimiseksi alueen yritysten, opiskelijoiden, asukkaiden ja muiden toimijoiden välillä. (Ohjauksen päävastuutaho: Turku Science Park Oy)

- Tiedepuiston tunnettuus ja brändi: Luomme Turun Tiedepuistolle alueen omaleimaiseen identiteettiin ja keskeisiin kilpailukykytekijöihin pohjautuva aluebrändi ja sen päälle rakentuva markkinoinnillinen ja myynnillinen kokonaisuus, jotka edesauttavat alueen kehittymistä merkittäväksi investointi- ja rahoituskohteeksi. Edistämme uusien toimijoiden sijoittautumista alueelle aktiivisella markkinoinnilla ja ennakoivalla tonttipolitiikalla, ja vahvistamme business-to-business myynnin resursointia yhdessä Turku Science Parkin kanssa. (kaupunkikehitysryhmä ja Turku Science Park Oy)

Logistisesti vetovoimainen fiksun liikkumisen keskus

Turun Tiedepuisto on logistisesti vetovoimainen fiksun liikkumisen keskus, jossa saumattomasti toisiinsa kytkeytyvät kestävä liikumisen muodot ja niitä tukevat palvelut tekevät arjesta sujuvaa.

- Alueen sisäisen liikkumisen parantaminen: Kehitämme alueen liikkumisen kulkumuotojakaamaa kestävien liikumismuotojen suuntaan. Parannamme kevyen liikenteen yhteyksiä sekä kävely- ja pyöräilyväylien viihtyisyyttä ja turvallisuutta. Edistämme robottibussikokeilua alueen sisäisessä liikkumisessa yhteistyössä Smart and Wise Turku -hankkeen kanssa. (kaupunkiympäristötoimiala)
  - Pysäköinti: Edistämme parkkitalojen rakentamishankkeisiin liittyviä kaavahankkeita kehittämissuunnitelmassa osoitetun pysäköintiverkoston mukaisesti. Aiemmin valmistuneen Tiedepuiston pysäköinti-selvityksen, sekä valmisteilla olevan kaupungin pysäköintipolitiikan pohjalta laadimme pysäköinnin kehittämissuunnitelman yhdessä alueen keskeisten toimijoiden kanssa tavoitteena joustava, tilaa tuhlailmaton ja rakenteellinen pysäköintiratkaisu, joka tukee kärkihankkeen tavoitteita. Edistämme pysäköintipalveluiden uudistamista uuden toimintamallin ja sitä tukevan digitaalisen alustan pohjalta yhteistyössä Smart and Wise Turku -hankkeen kanssa. (kaupunkiympäristötoimiala)
  - Joukkoliikenneyhteyksien ja -palveluiden kehittäminen: Parannamme Tiedepuiston saavutettavuutta ja joukkoliikenneyhteyksiä runkolinjastoa uudistamalla ja kehärunkolinjaa kehittämällä. Edistämme joukkoliikenteen käyttöä kehittämällä digitaalisia ratkaisuja ja liikkuminen palveluna -mallia yhteistyössä CIVITAS ECCENTRIC / Smart and Wise Turku -hankkeen kanssa. (kaupunkiympäristötoimiala)
  - Itäharjun pääliikenneväylät: Suunnittelemme Itäharjun liikenneverkon kannen kilpailun voittaneen ehdotuksen pohjalta, sekä osana alueen yleis- ja asemakaavoitusprosesseja. Tuomme Itäharjun pääliikenneväylien (joukkoliikennekatu ja Hippoksentien ja Kalevantien yhdistävä katu) täsmälliset rajaukset erikseen päätettäväksi kaupunginhallitukseen. (kaupunkiympäristötoimiala)
  - Kupittaaan liikenneterminaali: Kehitämme Kupittaaan liikenneterminaalia eri liikennevälineet toisiinsa saumattomasti kytkevä liikumisen keskuksena ja olennaisena osana seudullista liikennejärjestelmää. Avaamme liikenneterminaalin yhteyteen liikkumispisteen, joka yhdistää yhteiskäyttöiset kaupunkipyörät ja yhteiskäyttöautot sekä julkisen joukkoliikenteen. Laadimme suunnitelman Kupittaaan asemanseudun kehittämisestä palvelemaan laajasti tulevaisuuden liikenne-, logistiikka-, ja palvelutarpeita sekä Tunnin junaa. (kaupunkiympäristötoimiala)
-

24/7/365 elävä kohtaamisten keidas

Turun Tiedepuisto on ympäri vuorokauden elävä ja viihtyisä kohtaamisten keidas, jossa hyvinvointia ja terveyttä edistävät alustat, ratkaisut ja palvelut nivoutuvat luontevaksi osaksi alueen asukkaiden, opiskelijoiden ja työntekijöiden arkea.

- Alueen toimivuuden ja julkisten kaupunkitilojen kehittäminen: Parannamme Kupittaaan työpaikkakeskittymän infran ja julkisen tilan toimivuutta ja viihtyisyyttä yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa. Painotamme viihtyisyyden merkitystä uusien kaupunkitilojen, kuten Kupittaaan kannen suunnittelussa. Itäharjun kehittämisen osalta varmistamme, että viherrakentaminen ja lähipuistojen lisääminen ovat tärkeässä roolissa. Lisäämme puistoalueita ja kaupunkivihreää Tiedepuiston alueella. (kaupunkiympäristötoimiala)
- Tapahtumatoiminta ja palvelut: Järjestämme yhteisöllisyyttä vahvistavia ja alueen toimijoita aktivoivia tapahtumia sekä asukkaille, opiskelijoille että työntekijöille Tiedepuistossa. Tuemme palvelutarjonnan monipuolistamista alueella. Edistämme vapaakaupunki-ajattelun mukaisia kokeiluita Kupittaaan puistoalueella (joogaa, puistokonsertteja, piknik-tapahtumia). (kaupunkikehitysryhmä ja Turku Science Park Oy)
- Hyvinvoinnin referenssikaupunginosa: Kehitämme erilaisia hyvinvointia ja terveyttä edistäviä alustoja, ratkaisuja ja palveluja, jotka nivoutuvat luontevaksi osaksi asukkaiden, opiskelijoiden ja työntekijöiden arkea sekä monipuolista innovaatio- ja liiketoimintaa. (Turku Science Park Oy ja vapaa-aikatoimiala)

Kestävästi kasvava kaupunginosa

Turun Tiedepuisto on kaupungin energiatehokkain rakennettu alue, jonka kehittämisessä painottuvat laadukkaan perusinfran lisäksi älykkään ja kestäväen kaupungin ratkaisut ja teknologiat.

- Kupittaaan kansi: Käynnistämme Itäharjun kytkeytymisen osaksi Tiedepuistoa kävelyä, pyöräilyä ja joukkoliikennettä tukevan kulkuyhteyden, Kupittaaan kannen, toteutuksen kilpailutuksella. Kehitämme Kupittaaan kantta paitsi viihtyisänä, urbaanina kaupunkitilana myös toiminnallisena innovaatioalustana kumppanuuskein. Yhdessä tai samanaikaisesti kilpailun kanssa synnyttämme Itäharjun kärjen alueelle kärkihanketta vahvistavia korttelialueita. (kaupunkiympäristötoimiala)
  - Älykäs rakentaminen ja energiatehokkuus: Haemme alueen kehittämiseen liittyvissä kilpailutuksissa kokeiluita, jotka tukevat energiatehokkuutta ja hiilineutraaliutta. Hyödynnämme huipputeollisen 5G-verkon mahdollisuuksia ja uusia teknologioita (IoT, sensorit, jne.) älykkään rakentamisen, yritystoiminnan ja tutkimus- ja testiympäristöjen kehittämisen tukena. Laadimme suunnitelman verkostokoulun toteuttamisesta Tiedepuiston alueelle tarveselvitys- ja hankesuunnitteluohjetta uudella tavalla soveltaen. Edistämme hybridirakentamista kaavoituksen avulla. (kaupunkiympäristötoimiala)
  - Yhdyskuntasuunnittelu: Edistämme alueen kehittämistä kehittämissuunnitelmassa ohjeellisesti määriteltyjen isojen kokonaisuuksien kautta. Aloitamme kaavoituksen kannen kilpailun edetessä kumppanuuskaavoituksella. Kannen kilpailu ohjaa koko alueen jatkokehitystä. (kaupunkiympäristötoimiala)
  - Jakamistalouden ratkaisut: Kehitämme jakamistaloutta tukevia alustoja, ratkaisuja ja palveluita. Edistämme autojen ja pyörien yhteiskäyttöä alueella yhteistyössä Smart & Wise Turku -hankkeen kanssa. (kaupunkikehitysryhmä)
-

2. Toteutusaikataulu

Edellä esitellyt Tiedepuiston kehittämisen painopistealueet toimenpidekokonaisuuksineen muodostavat kärkihankkeen toimenpideohjelman rungon vuosina 2018 - 21. Tiedepuisto-alueen kehittäminen on jatkuva prosessi, ja siihen liittyvät toimenpiteet täsmennetään vuosittain sopimusohjausprosessin mukaisella menettelyllä. Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti kärkihanke ohjaa kulloinkin toimivaltaisen toimielimen ja viranhaltijan valmistelua ja päätöksentekoa Tiedepuiston kehittämiseen liittyen. Pitkäjänteisellä ja kokonaisvaltaisella alueen kehittämisellä tuetaan Turun kaupungin kasvua, vahvistetaan sen brändiä ja parannetaan sen asemaa kiristävissä kansainvälisessä kilpailussa asukkaista, osaajista ja investoinneista.

3. Kärkihankkeen toimintasuunnitelma 2020

Painopistealue	Tuotos
Rohkeasti kokeileva innovaatio- ja osaamiskeskittymä	Uusien innovaatioalustojen ja verkostojen kehittäminen käynnissä.
	Turku Future Forum -tilaisuudet aktiivisesti käytössä Tiedepuiston innovaatiotoiminnan yhteistoimintamalli mukaisesti.
	Tiedepuiston brändi-identiteetti ja markkinoinnin sisältöstrategia määritelty yhteistyössä alueen keskeisten toimijoiden kanssa ja sen päälle rakentuva alueen aktiivinen markkinointi ja myynti käynnissä.
Logistisesti vetovoimainen fiksun liikku- misen keskus	Itäharjun joukkoliikenneverkon ja siihen liittyvän infran suunnittelu käynnissä.
	Kestäviä liikkumismuotoja tukeva alueen sisäinen liikkumisen suunnittelu käynnissä. Pyöräparkkisuunnitelma valmis.
	Liikenneverkkoanalyysi valmis.
	Yhdessä alueen keskeisten toimijoiden kanssa tuotettu pysäköinnin kehittämissuunnitelma valmis ja kehittämistoimenpiteet käynnissä.
24/7/365 elävä kohtaamisten keidas	Tiedepuiston palvelumuotoilu valmis.
	Tiedepuisto-alueen infran ja julkisten kaupunkitilojen laadun parantamisen hanke käynnissä.

	Tapahtuma- ja palvelutoiminnan monipuolistamiseen tähtäävät toimenpiteet käynnissä. Turku Future Sports- ja RunFest hyvinvoinnin- ja liikunnan alustojen kehittäminen käynnissä.
	Tiedepuiston opastamisen kokonaiskonsepti ja -suunnitelma valmiit ja toimenpiteet käynnissä.
Kestävästi kasvava kaupunginosa	Kupittaa kannen ja siihen kytkeytyvän Itäharjun kärjen alueen idea- ja toteutuskilpailu käyty ja siihen liittyvä asemakaavoitus käynnissä.
	Tiedepuiston alueen tietomalli valmis ja siihen liittyvät visualisoinnit käytössä.
	Strategisen maankäytön suunnittelun mukaiset toimenpiteet käynnissä. Pilantuneiden maiden strategia ja suunnitelma valmis.
	Helsingintien liittymän asemakaavaehdotus valmis ja infran suunnittelu käynnissä.
	Voimakadun alueen kumppanuuskaavoitus käynnissä.

Liite 3 Smart and Wise Turku

1. Kuvaus kärkihankkeen sisällöstä

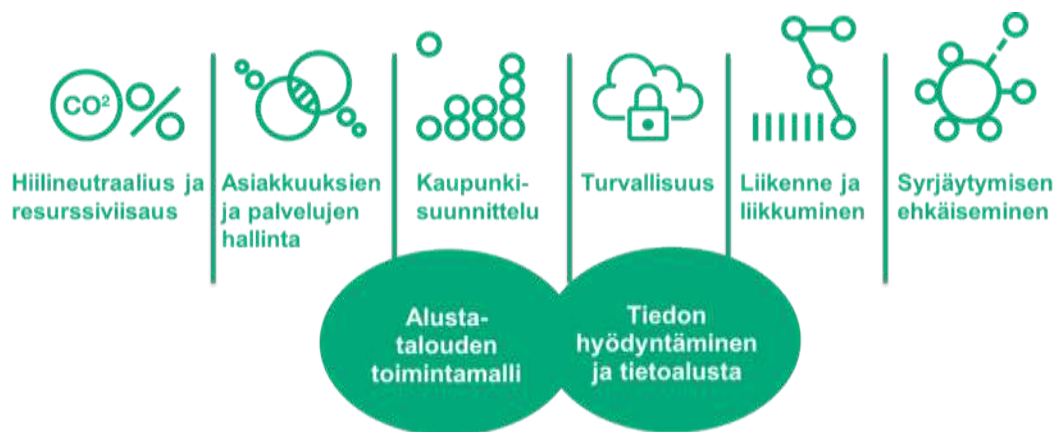
Kaupunginvaltuusto (14.5.2018 § 90) päätti merkitä Smart and Wise Turku kärkihankkeen tiedoksi ja totesi samalla, että kärkihanke ohjaa kulloinkin toimivaltaisen toimielimen ja viranhaltijan valmistelua ja päätöksentekoa.

Kaupunginhallitus (18.6.2018 § 249) päätti Smart and Wise Turku -kärkihankkeen etenemistä ja tuotosten vaikuttavuutta seuraavista mittareista.

Hanke kestää vuoden 2021 loppuun asti.

Smart and Wise Turku-kärkihanke toteuttaa laaja-alaisesti kaupungin strategiaa. Hankkeen tarkoituksena on auttaa Turun kaupunkia varautumaan ilmastonmuutoksen ja kaupungistumisen haasteisiin sekä parantamaan toiminnan tuottavuutta hyödyntämällä digitalisaatiota ja sen tuottamaa dataa. Tekemällä laaja-alaista yhteistyötä ja innovatiivisia kokeiluja alueen korkeakoulujen kanssa.

Kärkihankkeen kuusi painopistealuetta ja niiden tavoitteet:

---

1. Hiilineutraalius ja resurssiviisaus

Kaupungin elinvoiman ja kasvun tulee rakentua ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävälle perustalle. Tavoitteenamme on hiilineutraali kaupunkialue vuoteen 2029 mennessä ja ilmastopositiivinen siitä eteenpäin. Toteutamme päästöttömyyteen, jätteettömyyteen ja kestäväan luonnonvarojen käyttöön liittyvät resurssiviisauden periaatteet vuoteen 2040 mennessä.

- Suunnitelma kaupungin ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi: Kaupungin tavoitteena on olla hiilineutraali vuoteen 2029 mennessä. Tavoitteen saavuttamiseksi toteutamme kaupunginvaltuuston 11.6.2018 § 142 hyväksymän Ilmastosuunnitelman, jonka mukaisesti Turun alueen kasvihuonepäästöjä vähennetään vuoteen 2029 mennessä vähintään 80 prosentilla vuoden 1990 tasoon verrattuna. Suunnitelma noudattaa yhteistä eurooppalaista SECAP-mallia (Sustainable Energy and Climate Action Plan).
- Turkulaisten energiakäännö: Yhteistyössä kaupungin kumppanien kanssa sitoutamme kaupunkilaisia ja kaupungin sidosryhmiä lähtemään mukaan hiilineutraaliustavoitteen toteuttamiseen. Samalla luomme ja otamme käyttöön toimintamallin kaupungin tekemien investointien ja hankintojen ympäristö- ja elinkaarivaikutusten arviointiin.
- Resurssiviisauden ja kiertotalouden tiekartta: laadimme yhteistyössä ICLEI:n, Sitran ja alueellisten kumppaneiden kanssa Resurssiviisauden ja kiertotalouden tiekartan, joka tähtää päästöttömyyteen, jätteettömyyteen ja kestäväan luonnonvarojen kulutukseen viimeistään vuonna 2040. Työ on myös osa ICLEI:n globaalin strategian toteuttamista ja siinä hyödynnetään ICLEI:n kiertotalouden johtajuusverkostoa Green Circular Cities Coalition.

2. Asiakkuuksien ja palvelujen hallinta

Asiakkuuksien ja palvelujen hallinta-painopistealueen tavoitteena on asiakaslähtöisten ja vaikuttavien palvelujen kustannustehokas järjestäminen uudistamalla kaupungin toimintatapoja ja hyödyntämällä digitalisaation ja sen tuottaman datan mahdollisuuksia.

- Asiakastietojen hallinnan kehittäminen: Yhtenäistämme asiakas- ja toimijatietojen käsittelytavat kaupunkitasolla tietosuojavaatimukset huomioiden ja otamme käyttöön niitä tukevan tietojärjestelmäratkaisun. Tunnistamme keskeiset asiakassegmentit, jolle on mahdollista määrittää palvelukokonaisuuksia.
  - Palvelujen hallinnan kehittäminen: Jatkamme palvelujen tuotteistusta. Otamme lisäksi käyttöön tuotetiedon hallintaa tukevan tietojärjestelmäratkaisun. Kehitämme kustannuslaskentaa niin, että kykenemme kohdistamaan palvelujen tuotantokustannukset tuoterakenteille ja sitä kautta parantamaan palvelutuotannon johtamista. Otamme käyttöön tuoteportfolion hallintamallin, jonka kautta kykenemme seuraamaan palvelujen käyttöä ja kannattavuutta niiden koko elinkaaren ajan.
  - Toimitusketjujen hallinta: Luomme konseptin palvelujen toimitusketjujen hallintaan. Tämä mahdollistaa asiakkaiden tarvitsemien palvelujen ennakkoinnin ja palvelujen järjestämisen siten, että kustannusvaikuttavuus on parhaalla tasolla.
  - Asiakasohjauksen kehittäminen: Luomme ja otamme käyttöön yhteisen kaupunkitason toimintamallin asiakasohjaukseen. Toimintamalli perustuu käytettävissä olevan tiedon laajamittaiseen hyödyntämiseen.
-

---

3. Turvallisuus

Turvallisuus-painopistealueen tavoitteena on kasvattaa turvallisuuden tilannetietoisuutta paremman tiedonhallinnan ja data-analytiikan keinoin sekä tehostaa sitä kautta viranomaisyhteistyötä. Erityisen huomion kohteena on yhteiskunnan toimintojen kannalta kriittisen infrastruktuurin suojaaminen kyberrikollisuudelta.

- Turvallisuuden tilannekuva: Suunnittelemme ja toteutamme turvallisuuden tilannekuvajärjestelmän, joka tarjoaa kaupungin, pelastuslaitoksen ja poliisin johdolle näkymän kaupungin turvallisuustilanteesta. Myös kaupungin asukkaille voidaan julkaista näkymä soveltuvin tiedoin. Ensimmäisessä vaiheessa koostamme tietoa ensisijaisesti julkisista tietolähteistä.
- Kaupunkilaisten osallisuus: Luomme kaupunkilaisille kanavan turvallisuusasioihin vaikuttamiseen ja viestimiseen esimerkiksi kaupungin palautepalvelun kautta. Määritämme ja otamme käyttöön prosessin palautteen käsittelemiseksi.
- Turvallisuuteen liittyvän data-analytiikan kehittäminen: Kokeilemme erilaisia menetelmiä, joiden tavoitteena on löytää laajoista tietomassoista turvallisuuden kannalta merkityksellisiä havaintoja. Teemme kokeilut yhteistyössä kaupungin kumppanien kanssa.
- Kyberturvallisuuden kasvattaminen: Tunnistamme ja luokittelemme kriittisen kaupunki-infrastruktuurin ja sen toiminnan kannalta keskeiset tietojärjestelmät. Luomme tunnistetuille tietojärjestelmille tavanomaista korkeamman turvallisuusluokituksen edellyttämät hallinnolliset tietoturvakäytännöt. Toteutamme tietoturvakäytäntöjen mukaiset muutokset tietoliikenneverkkoihin ja otamme käyttöön tietoturvan valvontapalvelun, joka mahdollistaa nykyistä paremman kyvyn vastata kaupungin kohtaamiin kyberuhkiin.

4. Kaupunkisuunnittelu

Kaupunkisuunnittelu-painopistealueen tavoitteena on kehittää ja automatisoida kaupunkiympäristön suunnitteluun, rakennuttamiseen ja ylläpitoon liittyviä prosesseja ja luoda niitä tukevia digitaalisia ratkaisuja.

- Ennakoiva kaupunkisuunnittelu: Luomme kaupunkiympäristön kehittämistä tukevan tiedolla johtamisen toimintamallin, jonka keskiössä on väestönkehitykseen pohjautuva palvelutarpeiden ennakointi. Lisäksi määritämme ja otamme käyttöön indikaattorit, joilla voidaan seurata alueiden profiloitumista ja tunnistaa keinoja vaikuttaa eriytymiskehitykseen.
  - Digitaalinen kaupunkimalli: Kuvaamme prosessit digitaalisen kaupunkimallin hallinnalle. Ulotamme kaupunkimallin myös maanalaiseen kaupunki-infrastruktuuriin ja kokeilemme uusia tapoja kerätä tietoa infrastruktuurin tilasta.
  - Älykäs rakentaminen: Laadimme mallin kaupungin omistaman korjausvajeen arviointiin hyödyntäen käytettävissä olevaa tietoa. Luomme tietomalliin perustuvan tavan seurata ja arvioida toteutuneiden rakennusprojektien ja suunnitelmien vastaavuutta. Päivitämme kaupungin rakennuttamisohjeet soveltuvin osin niin että niissä huomioidaan riittävästi ympäristöystävällisen ja älykkään rakentamisen sekä tietoliikenteen vaatimukset.
-

---

5. Liikenne ja liikkuminen

Liikenne ja liikkuminen-painopistealueen tavoitteena on kuvata tulevaisuuden älykäs, eri liikennemuotoja yhdistävä, liikenne- ja liikkumisjärjestelmä sekä kasvattaa käytännön toteutuksiin liittyvää osaamista ja ymmärrystä innovatiivisten kokeilujen kautta.

- Tulevaisuuden liikkumisjärjestelmä: Luomme vision tulevaisuuden liikenne- ja liikkumisjärjestelmästä, joka tukee kaupungin ilmastopoliittisten tavoitteiden toteuttamista sekä vastaa yhteiskunnassa tapahtuviin teknologisiin ja elämäntapoihin liittyviin muutoksiin. Laadimme suunnitelman vision toteuttamiseksi.
- Älykäs sähköinen joukkoliikenne: Kehitämme edelleen bussien maksujärjestelmiä ja kytkemme ne tiiviimmin asiakkuuksien hallintaan. Kokeilemme robottibussia valitulla kaupunkialueella. Otamme käyttöön bussien liikennevaloetusjärjestelmän.
- Citylogistiikan uudet ratkaisut: Kehitämme yhdessä logistiikka-alan yritysten kanssa ympäristöä säästäviä, viihtyvyyttä lisääviä ja kustannustehokkaita logistiikkaratkaisuja, jotka tarjoavat yrityksille mahdollisuuksia kehittää ja testata uusia liiketoimintamalleja.
- Pysäköintipalvelujen uudistaminen: Luomme uuden toimintamallin ja sitä tukevan digitaalisen alustan, joka tuo julkis- ja yksityisomisteiset pysäköintipalvelut yhtenäisellä tavalla kaupunkilaisten ulottuville. Helpotamme pysäköintipaikan löytämistä digitaalisten sovellusten avulla ja vähennämme samalla parkkipaikan etsimisestä aiheutuvaa turhaa ympäristöä kuormittavaa ajamista.
- CIVITAS ECCENTRIC: Olemme ainoana suomalaisena kaupunkina mukana liikkumisen edelläkävijäkaupunkien CIVITAS-verkostossa. Osana ECCENTRIC-hanketta kehitämme sähköistä liikennettä, autojen ja pyörien yhteiskäyttöä sekä liikkuminen palveluna -mallia. Edistämme hankkeella ympäristöystävällisten liikennevälineiden ja joukkoliikenteen käyttöä muun muassa kehittämällä digitaalisia ratkaisuja, jotka mahdollistavat paikallisten palveluiden liittämisen osaksi liikenteen ja liikkumisen palvelutarjontaa.

6. Syrjäytymisen ehkäiseminen

Syrjäytymisen ehkäiseminen-painopistealueen tavoitteena on tukea erityisesti 15-29 -vuotiaiden nuorten, nuorten aikuisten ja perheiden syrjäytymisen ehkäisemiseen tähtäviä toimenpiteitä hyödyntäen laaja-alaisesti kohderyhmään ja asuinalueisiin liittyviä mittareita, data-analytiikkaa ja tutkimustuloksia. Lisäksi suunnittelemme ja toteutamme syrjäytymisen ehkäisemiseen tähtäviä toimenpiteitä erikseen valituille asuinalueille.

- Syrjäytymisen ehkäisemisen toimintamallit: Kuvaamme jo käytössä olevat toimintamallit syrjäytymisen ehkäisemisessä ja luomme seuranta- ja arviointimalleja niiden hyötyjen mittaamiseen. Hyödynnämme aihealueesta tehtyjä tutkimuksia toimintamalliemme kehittämisessä.
  - Toimenpide-ehdotukset ja pilotointi: Laadimme toimenpide-ehdotukset syrjäytymisen ehkäisemisen tehostamiseksi yhdistämällä tutkimustuloksia ja muita tietolähteitä henkilöstön ja sidosryhmien asiantuntemukseen sekä nuorten ja asuinalueiden asukkaiden omiin näkemyksiin. Kokeilemme uusia toimintamalleja ja arvioimme niiden vaikutuksia. Arvioinnin ja kokeilujen keskiössä ovat vaikutukset tunnistettuihin syrjäytymisen riskitekijöihin kuten työttömyys, heikko koulutus, harrastusten puute, mielenterveysongelmat sekä yksinäisyys ja kiusaaminen. Lisäksi paneudumme ajankohtaiseen digisyrjäytymisen ehkäisemiseen.
-

-
- Alueelliseen eriytymiskehitykseen vaikuttaminen: Yhdistämme aluekohtaisia profiilitietoja muihin käytettävissä oleviin tietoaineistoihin riskitekijöiden tunnistamisessa.

Painopistealueille yhteiset kyvykkyydet

Painopistealueilla tehtävä työ kasvattaa kaupungin hallinnassa olevan tietovarannon kokoa ja tuottaa useita yhteiskehittämiseen soveltuvia alustoja. Tietoon perustuvan johtamisen kehittäminen sekä toimiminen alustatalouden edelläkävijänä ovat molemmat kaupungin strategisia tavoitteita.

Edistämme Smart and Wise Turku-kärkihankkeessa tiedon horisontaalista integraatiota yli organisaatio- ja tietojärjestelmärajoiden luomalla yhteisiä toimintatapoja ja toteuttamalla digitaalisen tietotalustan datan toimitusketjun hallintaan. Syksyllä 2017 käynnistynyt yhteistyö Turun yliopiston kanssa on tässä keskeisellä sijalla.

Luomme lisäksi toimintamallin kaupungin tarjoamien alustojen hyödyntämiselle ja hyödyntämiseen perustuvalla arvonnalle. Kaupunki haluaa toimia datan hyödyntämiseen perustuvan digitaalisen alustatalouden kansainvälisessä kärjessä.

Alustatalouden toimintamalli

Alustat voivat olla fyysisiä, digitaalisia tai palvelujen muodostamia ympäristöjä, joissa kaupunki ja sen toimijat voivat yhdessä ratkoa erilaisia kaupungin toimintaan liittyviä ongelmia ja samalla edistää uusien innovaatioiden ja liiketoiminnan syntymistä.

Alustojen varaan on mahdollista muodostaa arverkostoja ja ekosysteemejä, jotka hyödyntävät Turun alueen huipputaamista ja tutkimustoimintaa. Arverkostot ja ekosysteemit eivät kuitenkaan synny itsestään tai yksittäisten irrallisten toimenpiteiden kautta, vaan niiden kehittyminen edellyttää orkestrointia eli eri toimijoiden yhteistyötä, luottamusta, tiedonkulkua ja avoimuutta vahvistavia toimia.

Alustatalouden edistämiseksi kuvaamme ja otamme käyttöön Turku PDSP-toimintamallin, joka kertoo

- minkälaisia alustoja kaupunki tarjoaa,
  - minkälaiset toimijat alustoja voivat hyödyntää ja millä pelisäännöillä
  - miten arvomuodostus tapahtuu eri toimijoiden näkökulmasta,
  - miten toimijoiden välistä vuorovaikutusta edistetään ja tuetaan,
  - mitkä ovat kaupungin ja muiden toimijoiden roolit ja vastuut,
  - miten kaupunki organisoii ja rahoittaa alustoihin liittyvät palvelut ja tuen.
-

Turku PDSP-toimintamallin muodostamisessa ja toteuttamisessa hyödynnämme kaupungin elinkeinoyhtiö Turku Science Park Oy:n osaamista ja verkostoja.

Tiedon hyödyntäminen ja tietoaalusta

Digitalisaation myötä syntyvän datan voidaan hyvällä syyllä sanoa olevan tulevaisuuden älykkään kaupungin tärkein hyödyke. Sen avulla ohjataan ja parannetaan kaupungin tarjoamia palveluita, ratkaistaan päätöksentekoon liittyviä ongelmia ja luodaan uutta liiketoimintaa.

Kaupunki omistaa ainutlaatuista Turun seutua koskevaa dataa kaikilta elämän osa-alueilta. Kierrättämällä ja uudelleenkäyttämällä dataa uusien ongelmien ratkaisuun kykenemme moninkertaistamaan kaupungin tieto-omaisuuden tuottaman arvon. Smart and Wise Turku-kärkihankkeen tärkeänä tavoitteena on täten edistää datan kiertotaloutta.

Datan kiertotalouden edistämiseksi perustamme Turku Data Officen (TDO), joka vastaa tiedon keräämisen, jalostamisen ja jakelun edellyttämän digitaalisen alustan kehittämisestä ja ylläpidosta sekä kumppani- ja yhteistyöverkostojen muodostamisesta. Datan kiertotalouden digitaalinen alusta tarjoaa standardoituja palveluja, joiden kautta ihmiset, organisaatiot ja lait-teet kykenevät vaihtamaan ja hyödyntämään dataa. Jalostamalla dataa yhteistyössä kumppaniemme kanssa lisäämme yhteistä ymmärrystämme asioiden ja ilmiöiden taustalla olevista mekanismeista. Samalla kykenemme tuottamaan arvokasta informaatiota päätöksenteon ja toiminnan kehittämisen tueksi.

TDO hallinnoi lisäksi kaupungin tieto-omaisuutta, huolehtii sen arvon kasvattamisesta ja tarjoaa kaupungin johdon tarvitsemia tiedolla johtamisen palveluita. TDO:n perustamisesta tehdään kevään 2018 aikana erillinen suunnitelma, josta päättää kaupunginjohtaja. Suunnitelma sisältää arvion TDO:n toiminnan organisoinnista, kustannuksista ja tietoaalustan vaatimista investoinneista.

---

2. Kärkihankkeen toimintasuunnitelma 2020

Painopistealue	Tuotos
Asiakkuuksien ja palvelujen hallinta	Kuntalaisten asiointitili on otettu käyttöön.
Kaupunkisuunnittelu	Väestökehitykseen perustuva malli palvelutarpeiden kehityksen ennakointiin on luotu ja kokeiltu 2-3 palvelussa.
	Kaupunki on kattavasti mallinnettu digitaalisesti ja digitaalista aineistoa käytetään suunnittelu-, rakentamis- ja ylläpitoprosesseissa.
	Älykkään rakentamisen ohjeistus on laadittu ja otettu käyttöön.
Turvallisuus	Turvallisuuteen liittyvän datan keräämiselle ja analysoinnille on luotu systemaattinen toimintamalli ja analysoinnissa on kokeiltu koneoppimiseen perustuvia menetelmiä.
Liikenne ja liikkuminen	Robottibussiliikennettä on testattu ja suunnitelma käyttöönotosta on laadittu.
	Pysäköintipalvelujen uudistamiselle on laadittu konsepti ja sen mukainen toiminta on käynnistetty.
	Civitas Eccentric-hankkeen suunnitelman mukaiset toimenpiteet on toteutettu.
Syrjäytymisen ehkäisy	Syrjäytymisen ehkäisemisen toimintamallit on kuvattu, seuranta- ja arviointimalli luotu ja vaikuttavuutta selvitetty.
	Malli syrjäytymisen alueelliseen eriytymisen ennakoinniseksi on luotu ja testattu.
Alustatalouden toimintamalli	Alustatalouden toimintamalli on määritelty ja otettu käyttöön.
	Alustojen hallinta on organisoitu ja resursoitu.
Tiedon hyödyntäminen ja tietoaalusta	Kaupungin vuosijohtamisen prosessit (kuukausiraportointi ja sopimusohjaus) on pitkälle automatisoitu.

Strateginen sopimus 2020, aluepelastuslaitos

1. LÄHTÖKOHDAT

1.1 Lyhyt kuvaus toiminnasta (kh)

Laadukkaat pelastustoiminta-, turvallisuus- ja ensihoitopalvelut tuotetaan Varsinais-Suomessa ammattitaitoisesti, tasapuolisesti ja nopeasti kaikkina vuorokauden aikoina.

Aluepelastuslaitos tuottaa pelastustoimen palveluja Varsinais-Suomen maakunnan 27 kunnan alueella Aluepelastuslautakunnan hyväksymän palvelutasopäätöksen mukaisesti.

Aluepelastuslaitos tuottaa lisäksi ensihoitopalveluja Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin kanssa allekirjoitetun yhteistoimintasopimuksen ja sairaanhoitopiirin päättämän ensihoidon palvelutasopäätöksen mukaisesti.

1.2 Toimintaympäristön muutos (kh)

Pelastustoimen palvelutasopäätös koskee vuosia 2017-2020. Suunnitelmakauden luvut on tehty sillä oletuksella, että nykyinen palvelutaso säilyy.

Myös ensihoitopalveluiden suunnitelmakauden luvut 2020-2022 on tehty oletuksella, että 2020 toiminnan laajuus ensihoitopalveluiden osalta säilyy 2019 tasolla.

Vuokratuissa paloasemakiinteistöissä on merkittävästi ns. korjausvelkaa. Turun kaupungissa sijaitsevien paloasemakiinteistöjen osalta käynnistettiin tilatarveselvitykset vuonna 2016 käytyjen keskustelujen perusteella. Turun kaupungin osalta tilatarvesuunnittelu on keskeytetty Turun kaupungin päätöksellä. Muun maakunnan alueella sijaitsevien kiinteistöjen peruskorjausten ja uudisrakentamisen esisuunnittelua toteutetaan paloasemaverkkopäätöksen mukaisesti ja vuokratukustannusten nousuun vaikuttavat toteutuneet peruskorjaus- ja uudisrakennushankkeet. Hankkeet hyväksytään hallintosäännön (johtosäännön) mukaisesti.

Edellämäinittujen tekijöiden sekä päätettyjen linjausten ja strategioiden lisäksi talousarvio 2020 taloudelliset luvut tulevat perustumaan viimeisimpään 2018 tilinpäätökseen ja kuluvan talousarviovuoden puolivuotiskauden toteumaan.

Valtakunnallista maakuntauudistusta ja Sote-ratkaisua tullaan seuraamaan aktiivisesti ja pyritään vaikuttamaan siihen, että Pelastuslaitos on oma itsenäinen liikelaitos tai taseyksikkö tulevassa maakunnassa, jolla turvataan parhaiten riittävä palvelutaso sekä toiminnan kustannustehokkuus.

Uudelle palvelutasokaudelle ja samalla taloussuunnitelmavuosille katsotaan välttämättömäksi investointien määrärahojen indeksikorotus. Toimintakatteen 2 miljoonan euron investointien määrärahan lisäys olisi asteittaista mm. materiaalikustannusten ja työn hinnan nousun kattamiseksi.

1.3. Toiminnan kehittämissuunnitelma ja strategiset painopisteet (kv)

Palvelutasopäätöksessä on määritelty suunnitelmakauden kehittämissuunnitelma.

Strategiset painopistealueet:

- Osaava, motivoitunut ja toimintakykyinen henkilöstö
  - Osaavat, motivoituneet ja toimintakykyiset sopimuspalokunnat
  - Toimiva ja kattava paloasemaverkosto
  - Tyytyväiset asiakkaat ja kuntaomistajat
  - Toiminnan edellyttämät riittävät taloudelliset resurssit.
-

1.5 Tunnusluvut

Tiedoksi annettavat tunnusluvut (kh)

Tunnusluku	TOT 2017	TOT 2018	ENNUSTE 2019	ENNUSTE 2020	ENNUSTE 2021	ENNUSTE 2022	ENNUSTE 2023
Tuottavuus ja taloudellisuus							
Pelastetut henkilöt	250	257	-	-	-	-	
Pelastettu omaisuus (1 000 €)	144 761	206 439	-	-	-	-	
Ensihoitoyksiköiden käyttöaste-%	39,5	42,5	-	-	-	-	
Valtakunnallinen kustannusvertailu €/as.	79	81	-	82	83	84	85
V-S aluepelastus kustannukset €/asukas	70	70,4	-	73	74	75	76

2. TOIMINNALLISET TAVOITTEET

2.1 Strategiset tavoitteet (kv)

Tavoite 1	Varsinais-Suomen pelastuslaitos/ Palvelutasopäätös 2017-2020			Muut toteutettavat linjaukset: -			
Toimintavalmiusaika (%)	TOT 2017	TOT 2018	TAM 2019	TA 2020	TS 2021	TA 2022	TS 2023
	85 %	85 %	80 %	80 %	80 %	80 %	80 %
Tavoitteen kuvaus: Kiireellisten tehtävien toimintavalmiusaikaprosentti. Riskialueiden mukaan määrittyvät aikarajat.							

Tavoite 2	Varsinais-Suomen pelastuslaitos/ Palvelutasopäätös 2017-2020			Muut toteutettavat linjaukset: -			
Tarkastusmäärät (%)	TOT 2017	TOT 2018	TAM 2019	TA 2020	TS 2021	TA 2022	TS 2023
	90 %	96 %	90 %	90 %	90 %	90 %	90 %
Tavoitteen kuvaus: Tarkastusmäärien tavoitteiden prosentuaalinen toteutuma.							

Tavoite 3	Varsinais-Suomen pelastuslaitos/ Palvelutasopäätös 2017-2020			Muut toteutettavat linjaukset: -			
Kustannusvertailu (€/as.)	TOT 2017	TOT 2018	TAM 2019	TA 2020	TS 2021	TA 2022	TS 2023
	70 €	70,4 %	72 €	73 €	74 €	75 €	76 €
Tavoitteen kuvaus: Toimialan maakunnalliset vuosikustannukset euroa per asukas (pl. ensihoito).							

2.3 Strategiset hankkeet (kh)

Hanke	Projekti	Tavoite ja tulokset	Alku	Loppu	Lisätietoja
CASCADE	Community And Safety Action for supporting Climate Adaption and Development	<ul style="list-style-type: none"> - Yksi keskeinen tavoite on kehittää riskien arviointimenetelmiä liittyen ilmanstonmuutokseen. - Toinen päätavoite on lisätä ilmastonmuutosasiantuntijoiden ja pelastustoimen asiantuntijoiden yhteistyötä. - Asiantuntijoiden yhteistyötä pyritään näin hyödyntämään yhteiskunnan paikallisilla tasoilla. Hanke on EU-rahoitteinen ja partnereita on useasta Itämeren alueen maasta.	1.1.2019	31.12.2020	torbjorn.lindstrom@turku.fi

3. TALOUDELLISET TAVOITTEET

3.1 Määrärahat ja investoinnit (kv)

Käyttötalousosa						
1.000€						
Varsinais-Suomen aluepelastuslautakunta	TOT 2018	TAM 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Toimintatulot	44 427	44 746	45 734	46 375	46 955	47 540
Valmistus omaan käyttöön		0				
Toimintamenot	42 309	42 746	43 734	44 275	44 805	45 340
Toimintakate	2 117	2 000	2 000	2 100	2 150	2 200
Muutos-%		-5,5%	0,0%	5,0%	2,4%	2,3%

Investointiosa

1.000€

Varsinais-Suomen aluepelastuslautakunta	TOT 2018	TAM 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Investointimenot	3 117	3 836	4 552	3 734	2 434	2 484
Valtionosuudet ja muut rahoitusosuudet	998	1 663	2 381	1 463	113	113
Pysyvien vastaavien hyöd. luovutustulot		173	171	171	171	171
NETTO	-2 119	-2 000	-2 000	-2 100	-2 150	-2 200
Muutos-%		-5,6%	0,0%	5,0%	2,4%	2,3%

4. RESURSSIEN KÄYTTÖ

4.1 Työvoiman käyttö (kh*)

Henkilötyövuodet (htv)	TOT 2017	TOT 2018	TAM 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Aluepelastus	534	538	548	545	545	545	545
Palkat ja palkkiot (tiedoksi, 1000 €)	22 575	22 878	23 366	24 359	24 700	25 000	25 320

Lisätietoja: *lautakunnan hyväksymispäätöksessä oleva kv-sitovuus (kv) muutettu kaupunginvaltuuston talousarviopäätöksen perusteella kh-sitovuudeksi (kh).

4.2 Tilojen ja alueiden käyttö (kh)

Toimialan käytössä olevat	TOT 2017	TOT 2018	TAM 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Tilat yhteensä (m ² , Turun alueella)	11.200	11.000	11.400	12.000	12.000	12.000	12.000
Sisäisen vuokran perusteena olevat tilat (m ² , koko maakunnan alueella)	57.000	57.600	58.000	58.600	59.200	60.800	60.800
Muut tilat (m ²)	-	-	-	-	-	-	-
Alueet yhteensä (ha)	-	-	-	-	-	-	-
Sisäinen vuokra yhteensä (€) (tiedoksi)	5.222.346	5.122.309	5.438.343	5.389.874	5.500.000	5.700.000	5.750.000

Lisätietoja: Varsinais-Suomen aluepelastuslautakunta on lähettänyt aikaisempina vuosina Turun kaupungin konsernihallinnon Strategisen tilojen ohjauksen vastuualueelle ehdotukset peruskorjaushankkeesta (keskuspaloasema) ja uudisrakennushankkeista. Puheenjohtajiston strategisen sopimuksen neuvottelutilaisuudessa on sovittu, että Turun kaupungin alueella sijaitsevista paloasemakiinteistöistä laaditaan tilatarveselvitykset. Pelastuslaitos on käynnistänyt valmistelun ja käynyt lisäkeskustelua mm. Turun kaupungin tilaliikelaitoksen kanssa. Muiden kiinteistöjen, kuin Turun kaupungin alueella olevat paloasemakiinteistöt, osalta suunnittelua toteutetaan paloasemaverkkopäätöksen ja johtosäännön mukaisesti sen kunnan kanssa, jossa paloasemakiinteistö sijaitsee. Hankkeiden toteutuessa vaikutuksia syntyy talousarviomäärärahoihin (vuokrat).

5. HENKILÖSTÖN TYÖHYVINVOINTI JA TYÖELÄMÄN LAATU

5.1 Kaupungin yhteiset työhyvinvointitavoitteet (kh)

Henkilöstö-ohjelman painopistealue	Kaupungin tavoite 2018-2021	Keinot	Mittari	Tavoiteluku (Toimiala)	Toimialan toimenpiteet tavoitteen edistämiseksi
Työ lisää hyvinvointia	1. Työyhteisötaidot tukevat tavoitteiden saavuttamista	1.A. Kehitetään työyhteisötaitoja ja johtamista: <ul style="list-style-type: none"> hyödyntämällä koulutusta antamalla tukea luottamalla omiin alaisiin 	Työyhteisötaidot <ul style="list-style-type: none"> - Auttaminen ja huomaavaisuus * - Ajan tasalla pito ja tiedon jakaminen ** Työyhteisö <ul style="list-style-type: none"> - Työpaikan ilmapiiri * - Arvostus työhöni ** - Luottamus työkavereihin ** Työyhteisön tuki esimiestyölle * / **	>= edellinen vuosi >= edellinen vuosi >= edellinen vuosi	<ul style="list-style-type: none"> Työkalujen tiedostaminen ja käytön hallinta (kehityskeskustelut, kyselyt) Mittaukset ja systemaattinen seuranta, esimieskysely ja palautteen hyödyntäminen sekä reagointi Annetaan tarvittaessa täydennyskoulutusta esimiehille Työyhteisötaitojen tunnistaminen ja kehittäminen
	2. Työ on turvallista ja terveellistä - henkisesti ja fyysisesti	2.A. Työkyvyn hallinta 2.B. Vaarojen ja haittojen arviointi / riskien arviointi 2.C. Kunta 10 - tuloksien pohjalta tehdyt kehittämissuunnitelmat koskien työpaineita 2.D. Asiakasväkivallan kokemus	Henkilömäärä, jolla ei poissaoloja terveydellisistä syistä (vakituiset) Kuinka monta vaarat ja haitat - arvioita / riskiarviota tallennettu Työpaineiden ja hallinnan suhde <ul style="list-style-type: none"> - Työpaineita paljon, hallintaa vähän * - Työmäärän lisääntyminen ** Asiakasväkivallan kokemus <ul style="list-style-type: none"> - Henkinen väkivalta * / ** 	Henkilöiden osuus lisääntyy Vähintään 25% toimialan perusyksiköistä/v < edellinen vuosi < edellinen vuosi	<ul style="list-style-type: none"> Pelastuslaitoksella käytössä valtakunnallinen pelastuksen ja ensihoidon riskienarviointi ohjelma (PERA) Varhaisen välittämisen mallin jalkauttaminen Kuntotestit koko henkilöstölle säännöllisin väliajoin, kehitetään ensihoidon palveluyksikön kuntotestausta Ikäohjelma +55 Perheen ja työn yhteensovittaminen Uudelleenjärjestelyt työkyvyn muuttuessa Varhaisen välittämisen keskustelu, kun huomataan henkilön työkyvyssä muutoksia ilman sairauspoissaoloja Jatkuva työn sujuvuuden ja henkilöstön hyvinvoinnin seuranta ja kehittäminen Turvallisuus- ja ensiapukoulutusten organisointi koko henkilöstölle PERAn kokonaisvaltainen hallinta (prosessikuvauksen tarkentaminen, käytännön toteutuksen hiominen)

			- Fyysinen väkivalta tai sen uhka * / **		
	3. Perustehtävä on mielekäs ja merkityksellinen	3.A. Annamme selkeän suunnan ja tavoitteet	Kokemus työn mielekkyydestä ja merkityksellisyydestä - Koen työni mielekkääksi * / ** - Koen tekeväni merkityksellistä työtä * / **	>= edellinen vuosi Kyllä -vastauksia ? (%)	• Asetettujen tavoitteiden seuranta ja arviointi yhteisissä palavereissa
Rakentava ja hallittu muutos - muutos on mahdollisuus!	4. Osaamisen turvaaminen muutoksessa	4.A. Osaamisprofiilien ajan tasalla pitäminen	Yhteisten osaamisten osaamistaso (ka) suhteessa tehtävän osaamisvaatimukseen	>= tehtävän osaamisvaatimukset	• Osaamisen hallintaan liittyvien prosessien luominen § osaamisen tunnistaminen § osaamisvajeiden tiedostaminen § täydennyskoulutusten järjestäminen • Osaamisen varmistaminen testauksilla (OKA, ensihoidon tentit ym.) • Mentorointi- ja (kummi)toiminnan kehittäminen henkilöstön ammattitaidon ja osaamisen turvaamiseksi • Päivitetään ja toteutetaan koko henkilöstölle yhdenmukainen perehdytysohjelma
		4.B. Osaamisen johtamisen vuosikellon toteuttaminen	Johtamisosaamisten osaamistaso (ka) suhteessa tehtävän osaamisvaatimukseen	>= tehtävän osaamisvaatimukset	
			Henkilöstökoulutuksiin osallistuneiden määrä (% -osuus, HTV-työvoima)	>= edellinen vuosi	
			Henkilöstökoulutuksen riittävyys - Keskiarvo osallistuneiden henkilöiden koulutuspäivien määrästä /hlö (koulutussuunnitelmaraportointi) - Kokemus täydennyskoulutuksen riittävydestä * / **	>= edellinen vuosi min. 3 päivää/hlö 75 % henkilöstöstä kokee, että on riittävä"	
	5. Toimintakyvyn ja tavoitteellisuuden säilyttäminen muutoksessa	5.A. Muutoksen kokeminen työssä	Muutosten merkitysten kokeminen omassa työssään - Muutosten laatu * - Muutoksen kokeminen **	> edellinen vuosi >= edellinen vuosi	• Läpinäkyvää ja ajantasaista viestintää • Yhteisten pelisääntöjen ja prosessien tunteminen ja noudattaminen
		5.B. Työyhteisön tavoitteiden ymmärtäminen ja niiden saavutettavuus	Kokemus työyhteisön tavoitteellisuudesta - Työyhteisötaidot: tavoitteellisuus * - Työyhteisön tavoitteellisuus **		

	6. Uudistamiskyky	6.A. Työyhteisön kyky kehittää omaa toimintaansa	Kokemus työyhteisön kehittämiskyvystä - Työyhteisötaidot: Kehittäminen * - Työyhteisön kyky kehittää omaa toimintaansa **	> edellinen vuosi	• Kehittämistyötä tehdään yhdessä työntekijöiden kanssa (Kehry tai vastaava, ryhmäkehityskeskustelut)
Parempi johtaminen	7. Päätöksenteko ja johtaminen koetaan oikeudenmukaiseksi	7.A. Tavoitteiden selkeys ja avoimuus päätöksenteon perusteissa	Kokemus kohtelun oikeudenmukaisuudesta * / ** Kokemus päätöksenteon oikeudenmukaisuudesta * / **	>= edellinen vuosi >= edellinen vuosi	• Perustellut päätökset
	8. Laadukas esimiestyö	8.A. Esimiehelle riittävä tuki tavoitteiden saavuttamisessa	Tuki esimiestyölle riittävää *** Esimieheltä saatava tuki - Esimiestuki * - Esimiehen tuki ja rohkaisu **	Tuki riittävä > >= edellinen vuosi	• Esimiestyön laatua tuetaan tarvittaessa täydennyskoulutuksella
	9. Yhteistoiminta ja osallistaminen	9.A. Yhteistoiminta toimialoilla kunnossa 9.B. Työpaikan tiedonkulun varmistaminen 9.C. Strategisesti ohjatut kehityskeskustelut	Yhteistoiminnan vaatimusten tunteminen *** Työpaikan palaverikäytännöt takaavat riittävän tiedonkulun ja keskusteluyhteyden *** Kehityskeskustelujen käyminen ja hyödyllisyys - Kehityskeskustelun käymisprosentti * / ** - Yksilökehityskeskustelujen hyödyllisyys * / **	Kyllä -vastanneiden osuus > Kyllä -vastanneiden osuus > > = edellinen vuosi	• Henkilöstön yhteistoiminnan suunnittelu ja tukeminen (YT-kokoukset) • Yhteistyön lisääminen eri yksiköiden välillä § yhteiset hankkeet § taukotilat • Tiedonkulun varmistaminen ja avoimuus (Dotku, asemamestarit) * säännölliset yksiköiden omat palaverit; kuullaan työntekijää

---

6. Muutokset (kv)

Kaupunginvaltuusto

1.000 €, Varsinais-Suomen aluepelastuslautakunta	2020	2021	2022	2023

Kaupunginhallitus

1.000 €, Varsinais-Suomen aluepelastuslautakunta	2020	2021	2022	2023

Kaupunginjohtaja

1.000 €, Varsinais-Suomen aluepelastuslautakunta	2020	2021	2022	2023

Johtokunta (suunnitteluraamiin vaikuttavat muutosesitykset)

1.000 €, aluepelastuslautakunta	2019	2020	2021	2022

Strateginen sopimus 2020, hyvinvointitoimiala

1.1 Kuvaus toiminnasta (kh)

Hyvinvointitoimialan palvelut

Hyvinvointitoimiala tuottaa ja järjestää perhe- ja sosiaalipalveluiden palvelualueella avohuollon- ja sijaishuollon sosiaalityön palveluja, sosiaalipäivystyksen ja kriisityön, perheiden varhaisen tuen, neuvolan (äitiys-, lasten- ja ehkäisy-), koulu- ja opiskeluterveydenhuollon sekä psykososiaalisia palveluja ja asumis- ja päihdepalveluita. Lisäksi palvelualue järjestää tulkki- ja käännöspalvelua sekä riita- ja rikosasiain sovittelua. Terveyspalveluiden palvelualue vastaa sairauksien hoidon, suun terveydenhuollon palveluiden, polikliinisten palveluiden, sairaalapalveluiden sekä mielenterveyspalveluiden (psykiatrasta sairaanhoitoa lukuun ottamatta) järjestämisestä. Vanhus- ja vammais- palveluiden palvelualue vastaa vanhusten kotona asumista tukevien palveluiden (omaishoito, kotihoito, tukipalvelut) sekä ympärivuorokautisen hoidon palveluista sekä vammais- ja kehitysvammahuollon palveluista. Toimiala ostaa vaativan erikoissairaanhoidon palveluita Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiriltä ja sovittaa palvelut yhteen hoitoketjuiksi.

1.2 Toimintaympäristön muutostekijät (kh)

Turun työttömyysaste oli helmikuussa 2019 11,3 %. Työttömyysaste on selvästi laskenut vuodesta 2016 ja suunta näyttää edelleen hyvältä. Koko maan työttömyysaste on vastaavana ajankohtana 9,4 %. Kymmenen suurimman kaupungin vertailussa Turun työttömyysaste on viidenneksi matalin. Pitkäaikaistyöttömien määrä on myös selvästi laskenut. Nuorisotyöttömien määrän lasku on sen sijaan pysähtynyt. Ulkomaalaisväestön työttömyysaste oli Turussa kolmanneksi korkein (24,9 %) kymmenen suurimman kaupungin vertailussa. Kymmenen suurimman kaupungin seutukuntavertailussa Turun seutukunnan työttömyysaste oli helmikuussa toiseksi matalin (9,0 %).

Suurten kuntien palvelutuotantoon haasteita lisäävät mm. väestön ikääntyminen sekä maahanmuutto. Eläkkeelle siirtyminen tulee kiihtymään: yli 60 % kuntien työvoimasta siirtyy eläkkeelle vuoteen 2030 mennessä. Samanaikaisesti väestön ikääntymisestä ja elinajanodotteen kasvamisesta johtuen palvelujen tarve kasvaa. Väestön ikääntymisen merkitystä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarpeiden kysynnän kannalta kuvaa esimerkiksi se, että yli 75-vuotiaista alle 10 % on ilman yhtäkään pitkäaikaissairautta ja 85 vuotta täyttäneistä yli 50 % on vanhushuollon piirissä. Lisäksi on huomattava, että eläkkeelle siirtymisen yhteydessä ihmiset siirtyvät työterveyden palvelujen piiristä julkisen palvelutuotannon piiriin.

Turun väestönkehityksen merkittävin muutos on 1990-luvun alusta alkaen ollut ulkomaalaisperäi-

sen väestön (muuta kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvia eli muunkielisiä) osuuden nopea nousu 0,8 %:sta vuonna 1990 vuoden 2018 lopun 11,4 %:iin (21 894 henkilöä). Muunkieliset keskittyvät Turussa voimakkaasti muutamille alueille, joista Varissuo erottuu vahvimpana keskittymänä. Itä-Turun (Lauste, Halinen) lisäksi muunkielisiä on merkittävä osa asukkaista Pansio-Pernossa, Runosmäessä ja Ylioppilaskylässä. Ulkomaalaistoimiston asiakasmäärä on kasvanut, mutta ei odotetussa määrin. Vuoden 2015 suuren turvapaikanhakijajoukon päätökset lienevät pääosin tehty, vaikkakin muutoksenhaut pitkittävät prosesseja. Turkuunkin on jäänyt jonkin verran kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneita henkilöitä ns. paperittomia. Paperittomien palvelujen tarve on ollut toistaiseksi vähäistä. Turussa on raskaana olevilla ja alle 18-vuotiailla paperittomilla oikeus myös kiireettömiin julkisiin terveystalouksiin valtuuston vuonna 2016 tekemän päätöksen mukaisesti. Hättämajoitus on järjestetty yhteistyössä Varsinais-Suomen SPR:n kanssa. Muunkielisten henkilöiden määrä ja väestöosuus on edelleen kasvussa, myös kaupungin suotuisa talouskehitys vauhdittaa tätä. Maahanmuutto on yleisimmin työperäistä tai perhesyistä johtuvaa.

Vanhusten palveluiden haasteena on vanhushuoltosuhteen heikkeneminen ja vanhusten lukumäärän kasvu. Vanhushuoltosuhte (kuvaava yli 65-vuotiaiden prosenttiosuutta työikäisestä 15-64v. väestöstä) oli Turussa v.2017 31 %, joka on kuuden suurimman kaupungin vertailussa (Kuusikko) suurin. Pienin oli Espoossa, jossa vastaava arvo oli 22 %. Vuoden 2017 lopussa yli 85 -vuotiaita oli 5551 henkilöä ja lukumäärä on hitaasti kasvamassa vuoteen 2020 saakka, jonka jälkeen kasvu kiihtyy.

Yli 65 vuotiaiden määrä lisääntyy aikavälillä 2019-2023 ennusteen mukaan 1954 henkilöllä. Näiden ikäihmisten osalta haasteena on oman toimintakyvyn tukeminen, aktiivisuuden lisääminen sekä ehkäisevän työn onnistuminen.

Pääasiallinen muuttotappio syntyy lapsiperheistä ja työllisestä työvoimasta. Turulle muuttoliike on ollut epäedullinen jo pitkään. Turun suhteellinen asema heikkenee muuttoliikkeen rakenteen vuoksi, mikä vaikuttaa erityisesti sosiaali- ja terveydenhuoltoon kohdistuvien palvelujen tarpeeseen.

THL:n tekemän kansallisen terveys-, hyvinvointi- ja palvelututkimuksen (FinSote) mukaan turkulaisien aikuisten kokema terveys ja hyvinvointi ovat parantuneet ja myös alueelliset erot ovat kaventuneet. Koko maahan verrattaessa Turussa on kuitenkin yhä haasteita koetussa elämänlaadussa, työkyvyssä ja mielenterveyteen liittyvissä asioissa. Suurimmat haasteet liittyvät hyvinvointierojen kaventamiseen eri sosiaaliryhmien välillä. Yksinäisyyden kokemus (erityisesti yksinasuvilla) ja yli-paino ja liikkumattomuus ovat esille nousevia huolta herättäviä tuloksia. Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin suurimmat haasteet liittyvät eriarvoistumiskehitykseen, joka alkaa jo raskausaikana ja joka liittyy vahvasti perheiden sosiaaliseen asemaan.

Lastensuojelun tukea tarvinneiden 0-17 vuotiaiden väestöosuus on ollut laskussa, v. 2018 5,3 % vastaavan ikäisistä (Kuusikon keskiarvo 4,9%). Varhaista tukea ja tukipalveluja perheille on lisätty, niin lastensuojelun avohuollon kuin sosiaalihuoltolain mukaisesti. Merkittävä panostus perheiden tukemiseen ehkäisevän työn ja avo-

huollon keinoin on nostanut osaltaan lastensuojelun kokonaiskustannuksia. Kotipalvelua ja avohuollon lastensuojelun palveluja on Turussa kuitenkin ollut saatavilla tarvetta vastaavasti. Vuonna 2018 tehtiin 46 huostaanottoa, yli 30% vähemmän kuin edellisvuonna. Huostassa olevien lasten kokonaismäärä on hienoisessa laskussa. Turkulaisten lapsiperheiden ongelmista kertoo kodin ulkopuolelle sijoitettujen 0-17 vuotiaiden edelleen noussut väestöosuus, 2,3 % v. 2016 (Kuusikon ka 1,60). Sijoituksista aikaisempaa suurempi osuus on avohuollon sijoituksia. Suurin osa huostaan otetuista ja myös kiireellisesti sijoitetuista on viime vuosina ollut nuoria, 13-17-vuotiaita. Huostaan otetuista pienet lapset ja pääosin alle 12-vuotiaat voidaan sijoittaa perheisiin, ja myös murrosikäisten perhesijoituksia on pystytty jonkin verran tekemään. Noin puolet huostassa olevista lapsista on nyt sijoitettu perheisiin. Turun lastensuojelu on sijaishuoltoon painottavana edelleen kallista: kustannukset lapsiväestöön suhteutettuna ovat suurten kaupunkien korkeimmat. Kustannusrakenne on edelleen ongelmallinen, vaikkakin sijaishuollon osuus on edellisestä vuodesta pienentynyt. Omien lastenkotien käyttöä on tehostettu ja sijaishuollon toimintatapoja kehitetty. Avohuollon osuus lastensuojelun määrärahoista kasvoi, v. 2018 17,8% (v.2017 16,8 %). Lastensuojelun kokonaiskustannukset kasvoivat vuodesta 2017 1% (kuusikon keskiarvo 3,9%).

Turussa pienituloisten osuus on ollut selvästi korkeampi kuin Kuusikon-vertailukaupungeissa sekä koko maassa. Turkulaisten tulojen jakautuminen (Gini-kerroin) on samaisessa vertailussa kolmanneksi epätasaisinta. Turun väestörakenne selittää

osittain asiaa, sillä Turussa on maan korkein yhden hengen asuntokuntien osuus (vuonna 2017: 52,1 % vrt maan keskiarvo 43,4 %) ja yksinhuoltajaperheiden osuus lapsiperheistä (27,9%) on Helsingin kanssa korkein Kuusikkokuntiin verrattuna.

THL:n sairastavuusindeksillä mitataan eri sairausryhmien merkitystä väestön kuolleisuuden, työkyvttömyyden, elämänlaadun ja terveydenhuollon kustannusten kannalta. Tuoreimman sairastavuusindeksin (vuodelta 2015) perusteella Turun kokonaisindeksi on laskenut selvästi (96,4) ja alittanut koko maan keskiarvon. Aivo- ja verisuonitaudeissa, tuki- ja liikuntaelinsairauksissa, tapaturmissa sekä dementiaan osalta kehitystä on tapahtunut positiiviseen suuntaan. Mielenterveysindeksissä on tapahtunut merkittävää positiivista kehitystä. Indeksillä laski ensimmäistä kertaa seurantajakson aikana maan keskiarvoon. Tästä huolimatta on havaittavissa perustason mielenterveystyön kehittämistarve. Väestötasolla tarpeet myös eriytyvät, hyvinvoinnin ja terveyden polarisaatio näkyy tässäkin. Syöpäindeksi on hiukan laskenut, mutta se on hieman maan keskiarvon yläpuolella (108,5). Lisäksi sepelvaltimotauti-indeksi on noussut, ollen kuitenkin edelleen maan keskiarvon alapuolella (93). FinSote-kyselyllä mitatussa turkulaisten koe-tussa terveydessä on tapahtunut hiukan positiivista kehitystä. Työikäisistä (20-54-vuotiaista) työkykynsä heikentyneeksi koki 23,2 %. Tulos ylitti kansallisen keskiarvon (19,9 %). Elintapoihin liittyvät sairaudet ovat enenevässä määrin haasteena liikumattomuuden ja epäterveellisten ruokailutottumusten sekä päihteiden käytön myötä.

Terveysasemien kiireettömät hoitopääsyajat ovat pysyneet lakisääteisen hoitotakuun (3 kk)

piirissä. Palveluiden laadun turvaamiseksi ja myöhäishaittojen hillitsemiseksi kaupungin terveysasemapaalveluiden tulisi kuitenkin voida vastata hoidon tarpeeseen tätä selvästi nopeammin: kiireettömään hoitoon olisi tavoiteltavaa päästä 2-3 viikossa hoidon tarpeen toteamisesta. Jonotusaikoihin vaikuttavat pidentävästi kysynnän kasvu mm. ikääntymiskehityksen ja väestönkasvun johdosta, kun samanaikaisesti työn sisällölliset vaatimukset lisääntyvät ja terveyskeskuslääkärien saatavuus on osoittautunut ongelmalliseksi. Terveysasematoimintaa tulisikin voida kehittää merkittävästi nykyisestä, jotta lähitulevaisuuden haasteisiin voidaan vastata.

Sote-uudistuksen kaaduttua useat sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntöhankkeet, jotka ovat olleet jo pitkään valmistelussa jäivät toteutumatta. Näitä ovat mm. seuraavat:

- HE 300/2018 Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi
- HE 159/2018 Hallituksen esitys eduskunnalle vammaispalvelulaiksi sekä laeiksi sosiaalihuoltolain ja varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain 13 §:n muuttamisesta
- HE 310/2018 Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveystietojen asiakasmaksuista

Laki sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi hyväksyttiin. Laki mahdollistaa käsitellä ja yhdistellä tunnistetusti asiakastietoja, jotka ovat syntyneet

sen omassa toiminnassa tai ovat sen omiin rekistereihin tallennettuja, jos se on välttämätöntä palvelunantajan vastuulla toteutettavan palvelutoiminnan tuottamista, seuranta, arviointia, suunnittelua, kehittämistä, johtamista ja valvontaa varten.

Turkuun kohdistuvat ilmastonmuutoksen aiheuttamat riskit, haavoittuvuudet ja vaikutukset ana-

lysoitiin Ilmastosuunnitelman 2029 valmistelussa. Muuttuvien sääilmiöiden ja lämpenemisen aiheuttamat riskit ovat merkittäviä ja kohdistuvat hyvinvointiin, rakennettuun ympäristöön sekä ekosysteemeihin ja ruuantuotantoon. Ilmastonmuutokseen varautuminen vaatii laajaa yhteistyötä, toimintatapojen muutosta ja investointeja.

Palvelujen tarvetta kuvaavat tunnusluvut	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Kysyntä/tarve									
75-vuotta täyttäneiden määrä	16 218	16 470	16 465	17 014	17 047	17 269	17 717	18 553	19 511
85-vuotta täyttäneiden määrä	4960	5164	5249	5362	5413	5405	5384	5443	5496
Vammaispalveluiden asiakkaiden osuus väestöstä (Kuusikko)	Turku 2,23% / Kuusikko ka 2,18%	Turku 2,07% / Kuusikko ka 2,11%	Turku 1,98% / Kuusikko 2,02 %	Turku 1,93% / Kuusikko 1,97 %	Turku 2,1% / Kuusikko ka 1,8 %	Turku 2,1% / Kuusikko ka 1,8 %	..		

1.3 Toiminnan kehittämissuunnitelma ja strategiset painopisteet (kv)

Sosiaali- ja terveystalvveluiden kannalta oleellista on pystyä vastaamaan kuntalaisten palvelutarpeisiin luomalla puitteet hyvinvoinnille, lisäämällä tuottavuutta ja ehkäisevää työtä sekä parantamalla palveluiden kohdentuvuutta ja vaikuttavuutta asiakaskeskeisten ja tarvelähtöisten palveluprosessien kautta. Tämä vaatii uudenlaista ja laajempaa yhteistyötä kaupungin toimijoiden, kolmannen sektorin, yksityisten palveluntuottajien sekä kuntalaisten kesken. Oman palvelutuotannon osalta keskitytään ehkäisevän työn lisäämiseen sekä tuottavuuden, tehokkuuden ja vaikuttavuuden parantamiseen. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä toteutetaan laajassa poikkihallinnollisessa yhteistyössä. Kuntalaisten omaa aktiivisuutta tuetaan sekä osallistumista omien palveluidensa suunnitteluun lisätään. Hyvinvointitoimialan toiminnan strategiset painopisteet ovat:

Painopisteen siirtäminen ehkäisevään työhön

Vuoden 2015 lopussa toteutetun laajan hyvinvoinnin- ja terveyden edistämisen kyselyn tuloksista nousi vahvasti esille tarve enenevästi siirtää sosiaali- ja terveystalvveluiden painopistettä ehkäisevään työhön. Ehkäisevällä työllä voidaan vähentää kuntalaisten palvelutarpeita, joten panostaminen tähän on sekä inhimillisesti että taloudellisesti perusteltua.

Painopisteen siirtäminen ehkäisevään työhön tarkoittaa mm. perustason palveluiden vahvistamista ja hyvää saavutettavuutta, varhaista puuttumista, varhaisempaa hoidon aloitusta, kuntoutuksen kehittämistä, palveluohjauksen kehittämistä, oikea-aikaisia ja oikein kohdentuvia palveluita, fyysisen ja psyykkisen toimintakyvyn tukemista ja ihmisten oman aktiivisuuden tukemista. Painopisteen siirtäminen ehkäisevään työhön ei kuitenkaan ole pelkästään resurssikysymys, vaan se vaatii myös yhteistyön syventämistä, osaamisen ja työtapojen kehittämistä sekä ennen kaikkea asenteiden ja toimintakulttuurin muutosta.

Lisätään korjaavien palveluiden tuottavuutta, tehokkuutta ja vaikuttavuutta

Hyvin toimiva ehkäisevä työ ei kuitenkaan poista korjaavien sosiaali- ja terveystalvveluiden tarvetta. Tehokkuuden parantamista jatketaan mm. lastensuojelun rakennemuutoksessa. Mittavat rakennemuutokset ovat tämän lisäksi käynnissä vanhus- ja vammaispalveluissa sekä päihde- ja mielenterveyspalveluissa. Sairaalan, terveysasemien ja suunterveydenhuollon kehittämistyötä jatketaan. Hoitoketjujen kehittämällä pyritään mm. vähentämään VSSHP:n siirtoviivepäivien määrää. Oman kotihoidon kehittäminen jatkuu ja ikääntyneiden palveluohjauksista toteutetaan maakunnallisen KomPassi mallin kautta.

Tuottavuuden, tehokkuuden ja vaikuttavuuden parantaminen vaatii lisäksi tiedolla johtamisen kehittämistyön jatkuvaa edistämistä. Myös organisaation toimintakulttuuria viedään määrätietoisesti rohkeamman kokeilukulttuurin suuntaan.

Hyvinvointitoimiala on antanut asiakkailleen palvelulupauksen:

- Lupaamme palvella asiakkaita niin, että he tulevat nähdyiksi, kuulluiksi ja kohdatuiksi.
- Lupaamme kehittää palveluita asiakkaidemme kanssa tasavertaisina.
- Lupaamme luoda asiakkaidemme kanssa yhdessä palveluita, jotka lisäävät heidän hyvinvointiaan.

Varsinais-Suomen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämissuunnitelma

Kaatuneen sote-uudistuksen jälkeen alueellisen yhteistyön muodoksi ja rakenteeksi on muodostunut sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämissuunnitelma. Suunnitelma sisältää yhteensä 12 teemaa, joissa yhteisiä kehittämistoimenpiteitä on sovittu:

- Terveystalvvelu ja erikoissairaanhoidoyhteistyö
- Akuuttipalvelut
- Suun terveydenhuolto
- Ikääntyneiden kuntoutus-, hoito- ja hoivapalvelut
- Lasten, nuorten ja perheiden palvelut
- Työikäisten sosiaalipalvelut
- Mielenterveys- ja päihdepalvelut
- Vammaispalvelut
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen
- ICT ja sähköisen asioinnin kehittäminen
- Tietojohtaminen
- Palveluntuottajien ohjaus ja valvonta

2.1 Määrärahat ja investoinnit (kv)

1.000€						
Sosiaali- ja terveislautakunta	TOT 2018	TAM 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Toimintatulot	73 384	69 005	69 221	73 760	73 758	73 760
Valmistus omaan käyttöön		0				
Toimintamenot	688 647	708 335	710 784	721 803	728 475	738 036
Toimintakate	-615 264	-639 330	-641 563	-648 043	-654 717	-664 276
Muutos-%		3,9%	0,0 %	1,0%	1,0%	1,5%

1.000€						
Turku	TOT 2018	TAM 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Investointimenot	81 153	111 961	106 403	134 286	161 893	140 200
Valtionosuudet ja muut rahoitusosuudet	1 123	1 839	2 557	1 639	289	289
Pysyvien vastaavien hyöd. luovutustulot		32 821	23 871	23 871	27 171	27 171
NETTO	-80 030	-77 301	-79 975	-108 776	-134 433	-112 740
Muutos-%		-3,4%	3,5%	36,0%	23,6%	-16,1%

2.2 Määrärahat palvelualueittain (kh)

1.000 €			
Palvelu- tai tulosalue	Toimintatuotot	Toimintamenot	Toimintakate
Terveyspalvelut	20 273	120 814	-100 541
Perhe- ja sosiaalipalvelut	10 946	110 863	-99 916
Vanhus- ja vammaispalvelut	36 135	203 256	-167 121
Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri	0	241 823	-241 823
Toimialan hallinto	1 867	34 028	-32 161

3.1 Työvoiman käyttö (kh*)

	TOT 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Henkilötyövuodet (htv)	4 307,4	4 260,0	4425				
Palkat ja palkkiot (€)	162.082.051	160.095.404	168.601.637				
Lisätietoja: Luvussa on huomioitu Hyton henkilöstösuunnitelmaan 2019 kirjatut htv -lisäykset/vähennykset yhteensä sekä lisäksi + 34,0 htv:n lisäys kotihoitoon Luolavuori-Koivulan alueelle sekä vähennyksenä Puhtauspalveluiden siirto Kaarea Oy:lle 1.6.2019 -55 htv							

*lautakunnan hyväksymispäätöksessä oleva kv-sitovuus (kv) muutettu talousarviopäätöksen mukaisesti kh-sitovuudeksi (kh).

3.2 Tilojen ja alueiden käyttö (kh)

Käytössä olevat tilat ja alueet	TOT 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE
Tilat yhteensä (m ²)		164 355	160 976	
Sisäisen vuokran perusteena olevat tilat (m ²)		163 355	159 976	
Muut tilat (m)		1 000 m2 121 018 €/v	1 000 m2 121 018 €/v	
Alueet yhteensä (ha)		-	-	
Sisäinen vuokra yhteensä (€)		27 643 962	27 860 202	
Lisätietoja: TAE 2020 luvut perustuvat 11.9.2019 hetken ennusteeseen vuoden 2020 tilamääristä. Luvuissa on huomioitu loppuvuoden 2019 toiminnalliset muutokset ja niihin liittyvät tilalisäykset.				

4.1 Strategiset tavoitteet (kv)

Tavoite 1: Painopisteen siirtäminen ehkäisevään työhön	Strateginen linjaus: 2.1.2			Muut toteutettavat linjaukset: -			
Avohuollon lastensuojelun asiakkaana olevien 0-17-vuotiaiden määrä ja osuus ikäryhmästä	TP 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE	TS 2021	TS 2022	TS 2023
	1530/5,3%	osuus ikäryhmästä laskee	osuus ikäryhmästä laskee		osuus ikäryhmästä laskee	osuus ikäryhmästä laskee	osuus ikäryhmästä laskee
Neuvolapalveluiden, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon sähköisen asioinnin lisääminen							
- neuvolaikäisten puolesta-asiointisopimusten osuus	4499/37,8%	50 %	50%		kasvaa	kasvaa	kasvaa
- peruskouluikäisten puolesta-asiointisopimusten osuus	1335/9,2%	50 %	20%		kasvaa	kasvaa	kasvaa
Lihavien lasten ja nuorten osuus							
- 4-vuotiaat	..	laskee	laskee		laskee	laskee	laskee
- 8 lk.	..	laskee	laskee		laskee	laskee	laskee
Suun terveydenhuolto: dmf-indeksi (kariksen esiintyvyys tutkitussa populaatiossa)							
- 5-vuotiaat	..	0,3	laskee alle 1		laskee alle 1	laskee alle 1	laskee alle 1
- 12-vuotiaat	..	1,1					
Rokotuskattavuus (neuvolat)							
- 3-vuotiaiden rokottamattomien osuus ikäluokasta	2,18 %	0 %	0%		0%	0%	0%
Kumppanuus kolmannen sektorin kanssa lisääntyy ja tiivistyy:							
1. Tilojen luovutuksen yhteistyösopimusten määrä	42	40	40		40	40	40
2. Vakiintuneiden yhteistyökumppaneiden kanssa tehdyt avustusyhteistyösopimukset (min. 2 vuoden ajaksi)	15	15	15		15	15	15
3. Toiminnallisten kumppanuussopimusten määrä (sis. STEAlle ja OPM:lle ym. ulkopuolisille rahoittajille annetut lausunnot ja aiesopimukset)	51	40	20		20	20	20
Kotona asuvien +75-vuotiaiden osuus ja lukumäärä kasvaa	90,9 % (15 814)	91,0% / 16.123	kasvaa		kasvaa	kasvaa	kasvaa
Säännöllisten palveluiden piirissä olevien 75-vuotta täyttäneiden määrän muutos/75-vuotta täyttäneiden turkulaisten määrän muutos.	-135/163	377/477	laskee		laskee	laskee	laskee

- kotihoito - omaishoidon tuki - ympärivuorokautinen pitkäaikaishoito (sis. Kaskenlinnan palliatiivisen hoidon asiakkaat)	-114 17 -21	laskeva kasvava laskeva	laskeva kasvava laskeva		laskeva kasvava laskeva	laskeva kasvava laskeva	laskeva kasvava laskeva
Omaishoidon tukeminen, Omaishoidon tukea saavien määrä (poikkileikkaus) -0-17 -18-74 - 75 vuotta täyttäneet	190 519 579	tasainen Tasainen kasvava	tasainen kasvava kasvava		tasainen kasvava kasvava	tasainen kasvava kasvava	tasainen kasvava kasvava
Tilapäishoidon hoitajaksojen määrä	4060	kasvava	kasvava		kasvava	kasvava	kasvava
Hoitajakson pituus ympärivuorokautisen hoidon piirissä Yhteensä - palliatiivisessa - asumispalveluissa	332 1099	laskeva laskeva	(poistetaan) laskeva		laskeva	laskeva	laskeva
Tavoitteen kuvaus: Ajoissa annetut ja hyvin kohdennetut peruspalvelut ovat hyvää ehkäisevää työtä. Oikea-aikainen ja oikean tasoinen palvelu vähentää korjaavien ja erityispalveluiden tarvetta.							

Tavoite 2: Lisätään korjaavien palveluiden vaikuttavuutta, tehokkuutta ja tuottavuutta	<i>Strateginen linjaus: 2.1.3</i>						
	<i>Muut toteutettavat linjaukset: -</i>						
Jatkohoitojonojen lyheneminen sairaanhoitopiiristä	TP 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE	TS 2021	TS 2022	TS 2023
- siirtoviivepäivien määrä /kk - korotetun maksun osuus siirtoviivepäivistä	398 54 %	<50 <20 %	0 0 %		0 0 %	0 0 %	0 0 %
Vuoden aikana huostassa olleiden lasten määrä (kum.) ja väestöosuus	430 / 1,5%	laskeva	laskeva		laskeva	laskeva	laskeva
Perhehoitoon sijoitettujen lasten osuus huostassa olevista lapsista.	49,9%	+3,5 % yksikköä	+2,0 % yksikköä		+1,0 % yksikköä	+1,0 % yksikköä	+1,0 % yksikköä
Päihde- ja mielenterveyspalveluiden saatavuuden parantuminen ja avohoitopainotteisuuden lisääntyminen: - mielenterveys- tai päihdeongelman keskimääräinen hoitopäätösaika (T3) ensikäynnille - mielenterveys- ja päihdekuntoutujien tuetun asumisen osuus asumispalveluista	-	pohjaluku kasvava	laskeva kasvava		laskeva kasvava	laskeva kasvava	laskeva kasvava
Kuntoutusjaksojen vaikuttavuus: sairaalahoitojaksojen määrä - 2kk kuntoutusjakson jälkeen - 6kk kuntoutusjakson jälkeen		vähenevä vähenevä	vähenevä vähenevä		vähenevä vähenevä	vähenevä vähenevä	vähenevä vähenevä

Toimintakyvyn paraneminen hoidon seurauksena (FIM) muutos osastojen ka		kasvava	kasvava		kasvava	kasvava	kasvava
Kuntoutuksen tehokkuus: FIM/hoitajaksojen pituuden suhde		kasvava	kasvava		kasvava	kasvava	kasvava
Kiireettömän lääkärivastaanoton jonotusaika lyhenee terveyskeskuksessa		2 viikkoa	3-4 viikkoa		3-4 viikkoa	3-4 viikkoa	3-4 viikkoa
Terveysasemien asiakkaat/ työvoima	412,9						
- asiakkaat/lääkäri työvoima	998,8	kasvava	kasvava		kasvava	kasvava	kasvava
- asiakkaat/hoitajatyövoima	491,1	kasvava	kasvava		kasvava	kasvava	kasvava
Palveluiden vaikutus: palvelu parantanut asiakkaan elämäntilannetta (vastausten ka asteikolla 1-5)							
• Vammaispalvelut*	4,4	kasvava	kasvava		ennallaan	ennallaan	ennallaan
• Vanhusten avopalvelut*	4,2	kasvava	kasvava		ennallaan	ennallaan	ennallaan
• Vanhusten asumispalvelut*	4,0	kasvava	kasvava		kasvava	kasvava	ennallaan
• Sairaalapalvelut	4,4	kasvava	ennallaan		ennallaan	ennallaan	ennallaan
• Polikliiniset palvelut	4,5	kasvava	ennallaan		ennallaan	ennallaan	ennallaan
• Sosiaalityö	4,5	kasvava	kasvava		kasvava	ennallaan	ennallaan
• Avohuollon lastensuojelu	..	kasvava	kasvava		kasvava	kasvava	kasvava
• Neuvolapalvelut	3,9	kasvava	kasvava		kasvava	kasvava	kasvava
• Koulu - ja opiskeluterveydenhuolto	3,4		kasvava		kasvava	kasvava	kasvava
• Kasvatus- ja perheneuvola	4,6		kasvava		kasvava	ennallaan	ennallaan
• Sijaishuolto (kaupungin lastenkodit ja vastaanottokodit)	4,0		kasvava		kasvava	kasvava	kasvava
Suunterveydenhuollon asiakkaat/työvoima	253,0	kasvava	kasvava		kasvava	kasvava	kasvava
Hoitoonpääsy (T3) (aika yhteydenotosta siihen kun tutkimus toteutuu) alueiden mediaanin ka		70	70		70	70	70
Laitoshoidossa olevia ympärivuorokautisessa hoidossa olevista							
- +75 vanhusten määrä ja %-osuus	478 / 30,2 %	vähenevä	vähenevä		vähenevä	vähenevä	vähenevä
- kehitysvammaisten %-osuus	4,0 %	vähenevä	vähenevä		tasainen	tasainen	tasainen
Korvattujen potilasvahinkojen määrä (vuoden 2016 korvatut vahingot vrs. viiden viimeisen vuoden 2011-2015 ka)	9 /9,6	laskeva	laskeva		laskeva	laskeva	laskeva

Tavoitteen kuvaus: Korjaavat palvelut tuotetaan tehokkaasti ja vaikuttavasti. Asiakas saa tarvettaan vastaavat palvelut oikea-aikaisesti.

4.3 Strategiset hankkeet (kh)

Hanke	Strategiakytös
Erikoissairaanhoidon tarpeenmukainen käyttö sekä perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon välinen työnjako	2.1.3 Luodaan parempia palveluita kehittämällä vaikuttavia asiakaskeskeisiä palveluprosesseja 2.1.2 Lisätään tuottavuutta tekemällä ehkäisevästä työstä kaiken toiminnan kivijalka
Vanhuspalvelujen optimoitu palvelurakenne	2.1.3 Luodaan parempia palveluita kehittämällä vaikuttavia asiakaskeskeisiä palveluprosesseja 2.1.2 Lisätään tuottavuutta tekemällä ehkäisevästä työstä kaiken toiminnan kivijalka
Kotiuttamis- ja kuntoutusprosessien sujuvoittaminen	2.1.3 Luodaan parempia palveluita kehittämällä vaikuttavia asiakaskeskeisiä palveluprosesseja 2.1.2 Lisätään tuottavuutta tekemällä ehkäisevästä työstä kaiken toiminnan kivijalka
Lastensuojelumenojen hillintä	2.1.3 Luodaan parempia palveluita kehittämällä vaikuttavia asiakaskeskeisiä palveluprosesseja 2.1.2 Lisätään tuottavuutta tekemällä ehkäisevästä työstä kaiken toiminnan kivijalka
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen	2.1.2 Lisätään tuottavuutta tekemällä ehkäisevästä työstä kaiken toiminnan kivijalka 2.1.1 Luodaan puitteet hyvinvoinnille laaja-alaisella yhteistyöllä
Sote-tilojen ja palveluverkon toimivuus	3.2.7 Tilojen käyttöä tehostetaan uudistamalla toimintamalleja
Tiedolla johtaminen ja tiedon hallinta (VSSHP yhteistyö)	3.2.4 Parempaa johtamista ja päätöksentekoa tuetaan tiedonhallintaa parantamalla 3.2.5 Omistajaohjauksen vaikuttavuutta parannetaan vahvistamalla konsernimaista toimintatapaa 3.2.3 Digitaalisia palveluja kehitetään laajalla ja avoimella yhteistyöllä

5.1 Henkilöstön hyvinvointi (kh)

Henkilöstö-ohjelman painopistealue	Kaupungin tavoite 2018-2021	Keinot	Mittari	Tavoiteluku (Toimiala)	Toimialan toimenpiteet tavoitteen edistämiseksi
Työ lisää hyvinvointia	1. Työyhteisötaidot tukevat tavoitteiden saavuttamista	1.A. Kehitetään työyhteisötaitoja ja johtamista: <ul style="list-style-type: none"> hyödyntämällä koulutusta antamalla tukea luottamalla omiin alaisiin 	Työyhteisötaidot <ul style="list-style-type: none"> Auttaminen ja huomaavaisuus * Ajan tasalla pito ja tiedon jakaminen ** Työyhteisö <ul style="list-style-type: none"> Työpaikan ilmapiiri * Arvostus työhöni ** Luottamus työkavereihin ** Työyhteisön tuki esimiestyölle * / **	>= edellinen vuosi (3,66)	Työkykykoordinaattorin työpanoksen optimaalinen hyödyntäminen ennakoivassa työhyvinvointityössä. Konkreettisenä työkaluna yhteistyöpeli->tiimin pelisääntöjen vahvistaminen. Hyto hallintopalveluiden ja kentän välisen vuorovaikutuksen ja yhteistyön parantaminen. Tyhy-verkoston toiminnan tehokas organisointi .
	2. Työ on turvallista ja terveellistä - henkisesti ja fyysisesti	2.A. Työkyvyn hallinta	Henkilömäärä, jolla ei poissaoloja terveydellisistä syistä (vakituiset)	Henkilöiden osuus lisääntyy (3934 (20,7%))	
2.B. Vaarojen ja haittojen arviointi / riskien arviointi	Kuinka monta vaarat ja haitat -arvioita / riskiarviota tallennettu	Vähintään 25% toimialan perusyksiköistä/v (77%)			
2.C. Kunta 10 - tuloksien pohjalta tehdyt kehittämissuunnitelmat koskien työpaineita	Työpaineiden ja hallinnan suhde <ul style="list-style-type: none"> Työpaineita paljon, hallintaa vähän * Työmäärän lisääntyminen ** 	< edellinen vuosi (32,30%)			
2.D. Asiakasväkivallan kokemus	Asiakasväkivallan kokemus <ul style="list-style-type: none"> Henkinen väkivalta * / ** Fyysinen väkivalta tai sen uhka * / ** 	< edellinen vuosi (48,70%) (27,40%)			

	3. Perustehtävä on mielekäs ja merkityksellinen	3.A. Annamme selkeän suunnan ja tavoitteet	Kokemus työn mielekkyydestä ja merkityksellisyydestä - Koen työni mielekkääksi * / ** - Koen tekeväni merkityksellistä työtä * / **	>= edellinen vuosi (4,88) Kyllä -vastauksia 75% (92,40%)	Hyvinvointitoimialan vahvuus on se, että työ koetaan mielekkääksi. Työhyvinvointia tukemalla, työoloihin vaikuttamalla, osaamista kehittämällä. Tulevaisuuden tarpeita ennakoimalla seuraamme mittareita kuten sairauspoissaoloja, rekrytoinien onnistumisissa (hakemuksia/haku) työnantajakuvan vahvistaminen
Rakentava ja hallittu muutos - muutos on mahdollisuus!	4. Osaamisen turvaaminen muutoksessa	4.A. Osaamisprofiilien ajan tasalla pitäminen	Yhteisten osaamisen osaamistaso (ka) suhteessa tehtävän osaamisvaatimukseen	>= tehtävän osaamisvaatimukset (2,21/1,77)	Ajantasaiset tehtäväkuvaukset. Kehityskeskustelut käydään kaikkien kanssa. Toiminnan suunnittelu pitkäjänteisesti ja ennakoiden. Tulevaisuuden tarpeisiin varautuminen vaihtoehtoisilla strategioilla. Koulutussuunnitelma ohjaa osaamisen kehittämistä
		4.B. Osaamisen johtamisen vuosikellon toteuttaminen	Johtamisosaamisen osaamistaso (ka) suhteessa tehtävän osaamisvaatimukseen Henkilöstökoulutukseen osallistuneiden määrä (% -osuus, HTV-työvoima) Henkilöstökoulutuksen riittävyys - Keskiarvo osallistuneiden henkilöiden koulutuspäivien määrästä /hlö (koulutussuunnitelmaraportointi) - Kokemus täydennyskoulutuksen riittävydestä * / **	>= tehtävän osaamisvaatimukset (2,45/2,14) >= edellinen vuosi (85,80%) >= edellinen vuosi min. 3 päivää/hlö (4,4) 75 % henkilöstöstä kokee, että on riittävä" (71,30%)	
5. Toimintakyvyn ja tavoitteellisuuden säilyttäminen muutoksessa	5.A. Muutoksen kokeminen työssä	Muutosten merkitysten kokeminen omassa työssään - Muutosten laatu * - Muutoksen kokeminen **	> edellinen vuosi (37,60%)	viestinnän tehostaminen; uusien toimintatapojen käyttöönotto esimerkiksi säännölliset henkilöstöpäällikkö-esimiehet skype-palaverit. Oikea määrä osaavaa ja motivoitunutta henkilöstöä oikeissa paikoissa. Positiivinen palaute, onnistumisien huomiointi.	
		5.B. Työyhteisön tavoitteiden ymmärtäminen ja niiden saavutettavuus	Kokemus työyhteisön tavoitteellisuudesta - Työyhteisötaidot: tavoitteellisuus * - Työyhteisön tavoitteellisuus **	>= edellinen vuosi (3,82)	Henkilöstöalotteisiin reagointi. Perustellut päätökset.

	6. Uudistamiskyky	6.A. Työyhteisön kyky kehittää omaa toimintaansa	Kokemus työyhteisön kehittämiskyvystä - Työyhteisötaidot: Kehittäminen * - Työyhteisön kyky kehittää omaa toimintaansa **	> edellinen vuosi (3,43)	Kehityskeskustelut. Lähijohtamisella tuetaan sitä, että työntekijä tunnistaa sekä vahvuuksiaan että kehittämistarpeitaan ja on tietoinen siitä, mitä häneltä odotetaan ja työnantaja tukee tavoitteiden saavuttamista.
Parempi johtaminen	7. Päätöksenteko ja johtaminen koetaan oikeudenmukaiseksi	7.A. Tavoitteiden selkeys ja avoimuus päätöksenteon perusteissa	Kokemus kohtelun oikeudenmukaisuudesta * / ** Kokemus päätöksenteon oikeudenmukaisuudesta * / **	>= edellinen vuosi (3,76) >= edellinen vuosi (3,03)	Henkilöstön mahdollisuus vaikuttaa; avoimuus ja perustellut päätökset.
	8. Laadukas esimiestyö	8.A. Esimiehelle riittävä tuki tavoitteiden saavuttamisessa	Tuki esimiestyölle riittävää *** Esimieheltä saatava tuki - Esimiestuki * - Esimiehen tuki ja rohkaisu **	Tuki riittävä > 75% (64%) >= edellinen vuosi (3,55)	Esimiestyön tukeminen kirjattiin Hyton työterveyshuollon toimintasuunnitelmaan. Esimiesten osaamisen varmistaminen. Strategian jalkauttaminen osana arjen työtä. Perustehtävän kirkkaana pitäminen. Panostetaan esimiestyön perehdytykseen esim. esimies arjessa koulutus ja hiljaisen tiedon siirto poislähtevien osalta.
	9. Yhteistoiminta ja osallistaminen	9.A. Yhteistoiminta toimialoilla kunnossa 9.B. Työpaikan tiedonkulun varmistaminen 9.C. Strategisesti ohjatut kehityskeskustelut	Yhteistoiminnan vaatimusten tunteminen *** Työpaikan palaverikäytännöt takaavat riittävän tiedonkulun ja keskusteluyhteyden *** Kehityskeskustelujen käyminen ja hyödyllisyys - Kehityskeskustelun käymisprosentti * / ** - Yksilökehityskeskustelujen hyödyllisyys * / **	Kyllä -vastaneiden osuus > 75% (84%) Kyllä -vastaneiden osuus > 75% (62%) > = edellinen vuosi (59%) (45,30%)	Kehityskeskustelujen käymistä tehostettava; korostetaan esimiehille kehityskeskusteluiden tärkeyttä henkilöstön hyvinvoinnin, strategian jalkauttamisen ja tavoitteiden asettamisen näkökulmasta. Kehityskeskustelut suuntaavat katseen tulevaan ja tässä yhteydessä sovitaan tavoitteet tulevalle kaudelle.

* Kunta10 / ** Välikysely / *** Esimiesbarometri

6.1 Tiedoksi annettavat tunnusluvut (kh)

Tunnusluku	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kysyntä/tarve									
Vammaispalveluiden asiakkaiden osuus väestöstä (Kuusikko)	Turku 2,07% / Kuusikko ka 2,11%	Turku 1,98% / Kuusikko ka 2,02%	Turku 1,93% / Kuusikko ka 1,97%	Turku 2,1% / Kuusikko ka 1,8%	Turku 2,1% / Kuusikko ka 1,8%	..			
<i>Kehitysvammopalveluiden asiakkaiden osuus väestöstä (Kuusikko)</i>	Turku 0,48% / Kuusikko ka 0,37%	Turku 0,46% / Kuusikko ka 0,39%	Turku 0,47% / Kuusikko ka 0,40%	Turku 0,49% / Kuusikko ka 0,41%	Turku 0,49% / Kuusikko ka 0,41%	..			
Ehkäisevän ja täydentävän toimeentulotuen piirissä olevat kotitaloudet, V. 2016 saakka myös perustoimeentulotuki, joka siirtyi 2017 KELAn tehtäväksi (ei sis. pakolaisia tai paluumuuttajia)	9165	9454	9307	3633	3595				
Tuottavuus/ taloudellisuus									
Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin maksuosuus (M€)	184,8M€	191,0M€	193,1M€	208,5M€	217,4M€	226,0 M€			
Terveydenhuollon ikävakioidut kustannukset/asukas (pth ja esh) € (suurten kaupunkien vertailu)	2 337€	2 321€	2 345€	2 327 €	2 451 €	..			
Perusterveydenhuollon kustannukset/ 0-6 vuotias lapsi	491€	376€	427€	450 €	370 €	..			
65 vuotta täyttäneiden ikävakioidut sosiaali- ja terveyspalveluiden deflatoidut kustannukset väestöä kohti vuodessa (Kuusikko)	7 068 €	6 995 €	6 980 €	6 598 €	7337 €	..			
Asiakaskohtaiset kustannukset/ vammaispalvelujen asiakkaat	Turku 3.559 €, Kuusikon ka 5.060 €	Turku 3966,5 €, Kuusikon ka 5293,6 €	Turku 4185,5 € / 5580,6 €	Turku 4 320 € / Kuusikko 5 684 €	Turku 4588 € / Kuusikko 6064 €	..			
Asiakaskohtaiset kustannukset/ kehitysvammopalveluiden asiakkaat	Turku 33.963 €,	Turku 35908,	Turku 35824 € / Kuusikko	Turku 34.032 € / Kuusikon	Turku 34912 € / Kuusikko	..			

	Kuusikon ka 35.585 €	Kuusikon ka 34418 €	34279 €	ka 29.882 €	31 056 € 2019				
Peittävyys/kattavuus									
Terveysasemien peittävyys	40,7 %	40,9%	41,9 %	42,2 %	42,1 %	..			
Suun terveydenhuollon peittävyys	32,24 %	31%	31 %	31,9 %	31,7 %	..			
Laatu/asiakastyytyväisyys									
Tyytyväisyys asuinkunnan (indeksi):									
sosiaalipalveluihin	2,80	3,08	2,84	3,11	2,99				
terveyspalveluihin	3,54	3,67	3,62	3,80	3,70				
Palvelutyytyväisyys, (vastaajien %-osuus, jotka pitävät palveluita hyvin hoidettuina):									
Terveyskeskuksen lääkäripalvelut (vertailukunnat ka 47%)	53%	57%	58%	62%	57%				
Terveyskeskuksen vuodeosasto (vertailukunnat ka 10%)	11%	12%	15%	16%	13%				
Sairaalapalvelut (vertailukunnat ka 53%)	55%	58%	56%	60%	56%				
Hammaslääkäripalvelut (vertailukunnat ka 35%)	29%	34%	33%	41%	38%				
Äitiys- ja lastenneuvola (vertailukunnat ka 30%)	24%	27%	29%	28%	25%				
Perheneuvola (vertailukunnat ka 16%)									
Sosiaalityö (vertailukunnat ka 15%)	11%	13%	14%	14%	13%				
Toimeentulotuki, ehkäisevä ja täydentävä (vertailukunnat ka 12%)	10%	16%	16%	15%	12%				
	10%	11%	12%	12%	12%				
Vanhusten kotihoito (vertailukunnat ka 12%)									
Vanhusten asumis- ja laitoshoitopalvelut (vertailukunnat ka 12%)	12%	17%	17%	14%	15%				
Vammaispalvelut (vertailukunnat ka 11%)	11%	13%	12%	11%	14%				
	7%	10%	11%	12%	9%				

Strateginen sopimus 2020, sivistystoimiala

1.1 Kuvaus toiminnasta (kh)

Sivistystoimialan tavoitteena on toteuttaa korkeatasoisia ja laadukkaita kasvatus- ja opetuspalveluja kaupunginvaltuuston hyväksymän strategian mukaisesti. Laadukkaan kasvatuksen perustana on henkilöstö, joten sen osamista vahvistetaan ja osaamisen kehittämiseen kohdennetaan resursseja.

Varhaiskasvatusta järjestetään kaupungin omissa päiväkodeissa, perhepäivähoidossa ja avoimena varhaiskasvatustoimintana. Kaupungin ohjaamaa ja valvomaan yksityistä varhaiskasvatusta hankitaan pääsääntöisesti palvelusetelillä. Yksityiset palveluntuottajat tuottavat päiväkotihoidon, ryhmäperhepäivähoitoa, perhepäivähoitoa sekä leikkitoimintaa. Esiopetusta järjestetään päiväkodeissa ja kouluissa. Esiopetusta ostetaan myös yksityisiltä palveluntuottajilta. Vuoden 2020 alussa varhaiskasvatuksessa 1.8. 2019 toteutettu hallinnollinen muutos yhteen palvelualueeseen vietään myös talousarviosalle.

Perusopetusta järjestetään perusopetuslain ja opetussuunnitelman mukaisesti oppivelvollisille. Turun kaupungissa on erikoisluokkatointia mm. kielissä, matematiikassa, liikunnassa, musiikissa ja kuvataiteessa. Kaupungin

koulujen lisäksi Turussa perusopetusta tarjoavat myös Turun normaalikoulu sekä Turun Steiner-koulu.

Perusopetuksen järjestämisessä keskeistä on ollut lähikouluperiaatteen toteutuminen, joka näkyy esimerkiksi uusien koulurakennusten sijoittamisessa asuinalueille. Tämä vähentää merkittävästi koulukuljetusten määrää ja vaikuttaa osaltaan lasten ja nuorten hyvinvointiin.

Lukiokoulutusta järjestetään lukiolain ja opetussuunnitelman mukaisesti. Lukiokoulutusta annetaan suomenkielisenä Turun kaupungin viidessä päivälukiassa sekä Turun iltalukiassa, ruotsinkielisenä Katedralskolan i Åbossa ja englanninkielisenä Turun kansainvälisessä koulussa. Kaupungin lukioiden lisäksi Turussa lukiokoulutusta tarjoavat myös Turun normaalikoulun lukio sekä Turun Steiner-koulun lukio. Erityinen koulutustehtävä Turun lukioilla on Kerttulin lukiossa (urheilu- ja ICT-linjat), Puolalanmäen lukiossa (musiikkilinja), Turun klassillisessa lukiossa (ilmaisulinja) ja Turun Suomalaisen Yhteiskoulun lukiossa (meri- ja luonnontiedelinjat) sekä lisäksi Turun Normaalikoulussa (IB-linja).

Ammatillinen koulutus tarjoaa perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkintokoulutusta sekä niiden osia ja muuta koulutusta suomeksi. Ruotsiksi tarjotaan kahta perustutkintokoulutusta. Lisäksi tarjotaan ammatilliseen koulutukseen valmentavaa koulutusta, valmentavaa opetusta, aikuisten perusopetusta ja vankilaopetusta. Palvelualue on myös seudun suurin oppisopimuskoulutusten solmija.

Turun työväenopistoissa tarjotaan vapaan sivistystyön lain mukaisesti opetusta suomeksi ja muilla kielillä Turun suomenkielisessä työväenopistossa ja Åbo svenska arbetarinstitutissa ruotsinkielellä.

1.2 Toimintaympäristön muutostekijät (kh)

Perusopetusta rahoitetaan kaupungin omin varoin ja valtionosuuksilla. Peruspalvelujen valtionosuuksien leikkaaminen, erillisavustusten väheneminen ja toisen asteen yksikköhintojen aleneminen ovat heikentäneet Turun kaupungin taloudellista tilannetta. Valtionosuudet ovat kuitenkin kääntymässä nousuun vuoden 2020 aikana. Talouden tasapainotus edellyttää myös sivistystoimialalla toimintojen sopeuttamista. Taloudellisten resurssien riittävyyden ja kohdentamisen lisäksi haasteina sivistystoimialan palveluja järjestettäessä ovat kaupunginosien eriarvoistuminen ja väestörakenteen muutos.

Kaupungin asukasluku on kasvanut noin 1500 asukkaalla vuodessa. Tämä lisää myös sivistystoimialan palveluiden kysyntää. Työllisyyden parantuminen lisää varhaiskasvatukseen kysyntää osallistumisasetta nostamalla, mutta toisaalta ikäluokkien pientyminen alentaa sitä. Tästä johtuen kokonaisuutena varhaiskasvatukseen kysyntä kasvaa hyvin hitaasti tai ei lainkaan vuonna 2020, mutta lasten siirtymistä kustannuksiltaan kalliimpaan päivähoitoon tapahtuu samaan aikaan. Erityisesti tämä koskee vuorohoitoa.

Oppilaitoksia ja päiväkoteja peruskorjataan laajasti. Peruskorjauksilla ja niiden mahdollisilla väistöratkaisuilla on merkittävä kustannuksia nostava vaikutus toimialalle. Merkittävä peruskorjauksen kohde on tarkastelujaksolla Puolalan koulu, jonka peruskorjaus valmistuu kesällä 2020.

Varhaiskasvatukseen järjestämistä ohjaavat lainsäädäntö ja valtakunnallinen ohjeistus sekä kuntien omat ohjausasiakirjat. Kaupunginhallitus päätti 18.4.2016 § 154, ettei subjektiivista oikeutta rajata tai ryhmäkokoja kasvateta. Lainsäädäntö, kaupungin omat tavoitteet ja palvelujen kysynnän muutokset antavat reunaehdot varhaiskasvatukseen palvelujen järjestämiselle ja kehittämiselle.

Turku jatkaa kokeilua 5-vuotiaiden lasten osittain maksuttomasta varhaiskasvatuksesta. Kokeilu on alkanut elokuussa 2018.

Perusopetuksessa oppilasmäärät kasvavat edelleen. Oppilasmäärän kasvun arvioidaan käytettävissä olevan tiedon mukaan olevan noin 200. Heti 2020-luvun alussa opiskelijamäärä kasvaa myös nuorisosaasteen koulutuksessa. Ammatillisen koulutuksen kysyntään vaikuttaa lisäksi voimakkaasti käynnissä oleva rakennemuutos.

Positiivisen rakennemuutoksen seurauksena osaan työvoiman kysyntä on kasvanut merkittävästi

Varsinais-Suomessa. Sivistystoimiala ja erityisesti ammatillinen koulutus vastaa tähän kysyntätarpeeseen tekemällä tiivistä koulutus- ja oppimisympäristöyhteistyötä alueen yritysten kanssa. Kyseistä koulutusta varten osoitettu rahoitus on osoitettava sivistystoimialalle.

Erityisesti tarvetta alueella on tekniikan alan osaajista, ja yhtenä pitkän tähtäimen toimenpiteenä on käynnissä STEAM Turku -konsepti, jonka tavoitteena lisätä lasten ja nuorten kiinnostusta matematiikan ja luonnontieteiden oppimiseen. STEAM Turku toteutetaan kaikilla toimialan palvelualueilla.

Kansainvälisyys otetaan aikaisempaa voimakkaammin huomioon koko toimialalla: varhaiskasvatukseen kielirikasteisuutta lisätään, kansainvälisen koulun laajentaminen käynnistetään, A1-kielen (englanti, saksa, ranska, venäjä, ruotsi) opetus aloitetaan jo perusopetuksen ensimmäisellä luokalla ja englanninkielisen ammatillisen koulutuksen aloittaminen selvitetään. Myös muuta kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvien määrä on edelleen kasvussa.

Hallitusohjelmassa on monia sivistystoimialaa koskevia tavoitteita, mutta ne eivät ehdi toteutumaan vuoden 2020 aikana.

Palvelujen tarvetta kuvaavat tunnusluvut	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
0-6 - vuotiaiden määrä (vuoden lopussa)	11 984	12 159	12 104	12 085	11 916	11 800*	11 864	11 843	11 984
Perusopetuksen oppilasmäärä (20.9.)	12 951	13 057	13 065	13 314	13 683	13 800*	13 933	14 129	14 300
7-15 - vuotiaiden määrä (ennuste 6.9.18)	13 217	13 370	13 510	13 835	14 094	14 199*	14 256	14 488	14 632
2014 -2017 toteumatietoja									
2018 -2022 väestöennustetietoja									

* Tiedot lisätty 29.8.2019: Tilastokeskus, Väestöpalvelu

<http://tkupbi.adturku.fi/reports/powerbi/Sivistystoimiala/Yhteiset/Sito%20vaesto%20ennakkotiedot?rs:embed=true>

1.3 Toiminnan kehittämissuunnitelma ja strategiset painopisteet (kv)

Kaupunkistrategian Hyvinvointi ja aktiivisuus -ohjelma koostuu kolmesta pääteemasta:

- Terve ja hyvinvoiva turkulainen
- Osaava ja oppiva turkulainen
- Aktiivinen turkulainen

Kaikki nämä teemat koskevat Turun sivistystoimialaa ja se sitoutuu omassa kehittämisessään ja strategisessa toiminnan suunnittelussaan kaikkiin näihin pääteemoihin. Palvelualueet ottavat myös omassa operatiivisissa sopimuksissaan ja toimintansa suunnittelussa huomioon nämä teemat. Vahvimmin toiminnassa painottuu Osaava ja oppiva turkulainen -teema, mutta toimialaa koskettaa myös osa Terve- ja hyvinvoiva turkulainen - sekä Aktiivinen turkulainen -teemojen linjauksista.

Osaava ja oppiva turkulainen -teeman linjaukset

- henkilöstön osaaminen pidetään kehityksen kärjessä systemaattisella osaamisen johtamisella ja laajaan verkostoitumiseen kannustamalla
- Turun seudulla monipuoliset sivistyspalvelut saadaan esteettömästi kaikkien ulottuville hyödyntämällä uuden teknologian tarjoamia mahdollisuuksia ja alueellista yhteistyötä
- vieraskielisen väestön suomen ja ruotsin kielen taidon kehittymistä ja suomalaisen yhteiskunnan tuntemusta tuetaan riittävällä koulutustarjonnalla ja muilla palveluilla

- kansainvälisyyden edellytykset turvataan tukemalla asukkaiden ja henkilöstön valmiuksia toimia kulttuurien välisessä vuorovaikutuksessa
- lasten ja perheiden hyvinvointia tuetaan laadukkaalla varhaiskasvatuksella
- kasvatuksen ja opetuksen palveluverkkoa uudistetaan sivistystoimialan toimipisteverkkoja tiivistämällä
- nuorten koulutuspolut turvataan ja nuoristyöttömyyttä vähennetään
- tulevaisuuden osaamisopiminen turvataan järjestämällä jatkossakin korkeatasoista yleissivistävää ja ammatillista koulutusta terveellisissä tiloissa

Terve ja hyvinvoiva turkulainen -teeman alavoitteen mukaisesti päiväkodeissa ja kouluissa puututaan aktiivisesti yksinäisyyteen ja liikkumattomuuteen sekä ehkäistään eriarvoistumista. Keskeistä on myös henkilöstön hyvinvoinnista ja jakamisesta huolehtiminen. Aktiivinen turkulainen -teema näkyy lasten ja nuorten osallisuuden tukemisessa sekä kannustamisessa liikunta- ja kulttuuripalveluiden käyttämiseen.

Kaupunkistrategian Kilpailukyky ja kestävä kasvu -ohjelman tavoitteiden mukaisesti sivistystoimiala tukee Turun kilpailukykyä tuottamalla laadukasta ja alueen elinkeinoelämää tarvitsemaa osaamista.

Oman henkilöstön pedagogista osaamista, tieto- ja viestintäteknologian valmiuksia sekä työelämäyhteyksiä vahvistetaan kaikilla palvelualueilla ja henkilöstöä tuetaan omaehtoiseen oman osaamisensa kartuttamiseen. Samalla kehitetään oppimisympäristöjä ottamalla huomioon opetuksen ja varhaiskasvatuksen digitalisaation mukana tuomat

uudistukset sekä opetussuunnitelmista nousevat toimintakulttuurin muutokset ja kehittämistarpeet. Lisäksi kehittämis yhteistyötä tehdään tiiviisti eri sidosryhmien kanssa paikallisesti, valtakunnallisesti ja kansainvälisesti.

Kaikilla palvelualueilla tavoitteena on tarjota vieraskielisille oppijoille riittävästi oikeanlaisia suomen ja ruotsin kielen opintomahdollisuuksia, mikä osaltaan tukee maahanmuuttajien kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Opetuksen tueksi kehitetään erilaisia ohjaus- ja tukipalveluita, jotta oppiminen ja kotoutuminen mahdollistuvat.

Sivistystoimiala vahvistaa niin lasten ja nuorten kuin myös oman henkilöstönsä kansainvälisyyttä ja monikulttuurisuutta tarjoamalla omissa oppilaitoksissaan mahdollisimman laajan kielivalikoiman, lisäämällä kielikylpy- ja kielirikasteista opetusta ja kasvatusta sekä tukemalla koulujen globaalikasvatusta.

Yksinäisyyden vähentäminen, kiusaamisen ehkäiseminen sekä lasten ja nuorten osallisuuden lisääminen ovat keskiössä kaikilla palvelualueilla. Koska varhaiskasvatus ja koulu eivät yksin pysty vastaamaan kaikkiin lasten, nuorten ja heidän perheidensä tuen tarpeisiin, yhteistyötä hyvinvointitoimialan sekä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa tiivistetään entisestään. Samalla hyödynnetään eri tietovarastoista saatavaa tietoa. Tavoitteena on kehittää palveluita alueellisesti, jotta tarvittava tuki olisi helposti saatavissa.

Kotien kanssa tehtävä yhteistyö on osa perustyötä sekä varhaiskasvatuksessa että kaikilla kouluasteilla ja sitä edistetään kaikin mahdollisin keinoin.

Perusopetuksen ja lukioiden palveluverkko on toimiva. Em. palveluiden koulurakennuksista osa on peruskorjauksen tarpeessa. Varhaiskasvatuksen palveluverkko on muotoutunut aikanaan ilman kokonaissuunnitelmaa. Rakennukset ovat tyydyttävässä kunnossa ja palveluverkko vaatii tarkastelua useissa kaupunginosissa. Myös ammatillisen koulutuksen käytössä olevat rakennukset ovat peruskorjauksen tarpeessa vuoteen 2030 mennessä.

Turun kaupunki käynnistää laaja-alaisen ja pitkälle tulevaisuuteen ulottuvan osaamisen kehittämisen visiotyön osana Turun elinkeino-, koulutus- ja elinvoimapolitiikkaa. Työllä halutaan luoda kokonaisvaltainen ja pitkälle katsova visio, joka on jo olemassa olevien kaupunkikehityshankkeiden kaltainen sekä kattaa lisäksi koko koulutuspolun perusasteelta korkea-asteelle saakka. Osaamisen visiotyö valmistuu vuoden 2020 aikana ja sen tulos tulee ohjaamaan koulutuksen kehittämistä seuraavien vuosien aikana.

Turku on maailmanlaajuisesti ilmastopolitiikan edelläkävijä. Kestävän ilmaston ja energian toimintasuunnitelma (kv 11.6.2018 § 142) ohjaa kaupunkikonsernin toimia ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja varautumiseksi. Sivistystoimiala toteuttaa omassa toiminnassaan ilmastosuunnitelman tavoitteita ja luo valmiuksia kestäväan elämäntapaan ja vähähiiliseen talouteen. Nämä tavoitteet tullaan entistä enemmän ottamaan huomioon opetuksessa ja erilaisten oppimisympäristöjen käytössä sekä uusien rakennusten suunnittelussa ja vanhojen korjauksissa. Lisäksi sivistystoimiala on sitoutunut Agenda 2030 toteuttamiseen ja yhteiskuntasitomukseen 2050.

Kasvatus- ja opetuslautakunnan talousarvioesityksessä ei ole voitu varautua toimintoihin, joiden osalta puuttuvat valtion päätökset ja joiden rahoittamiseen on saatavissa valtiosuosuuksia. Tällä sopimuksella kaupunginvaltuuston on sitouduttava talousarviovarauksiin, joiden toteutuminen edellyttää lisätalousarviota ja muulla tavoin huomioon ottamista, jos valtio tekee näiden rahoittamiseksi positiiviset päätökset.

2.1 Määrärahat ja investoinnit (kh)

Käyttötalousosa

1.000€

Kasvatus- ja opetuslautakunta	TOT 2018	TAM 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Toimintatulot	24 913	25 175	24 901	26 000	26 268	26 652
Valmistus omaan käyttöön		0				
Toimintamenot	321 752	333 038	341 528	345 825	349 387	354 489
Toimintakate	-296 839	-307 862	-316 627	-319 825	-323 119	-327 837
Muutos-%		3,7%	2,8%	1,0%	1,0%	1,5%

Investointiosa

1.000€

Kasvatus- ja opetuslautakunta	TOT 2018	TAM 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Investointimenot	2 868	2 466	5 010	2 005	1 585	4 508
Valtionosuudet ja muut rahoitusosuudet		0				
Pysyvien vastaavien hyöd. luovutustulot		0				
NETTO	-2 868	-2 466	-5 010	-2 005	-1 585	-4 508
Muutos-%		-14,0%	103,2%	-60,0%	-20,9%	184,4%

2.2 Määrärahat palvelualueittain (kh)

1.000 €			
Palvelu- tai tulosalue	Toimintatuotot	Toimintamenot	Toimintakate
Toimialan yhteisen hallinnon palvelualue	3 501	16 165	-12 664
Varhaiskasvatuksen palvelualue	7 511	109 515	-102 004
Perusopetuksen palvelualue	6 372	122 724	-116 351
Ruotsink. kasv. ja opetuksen palvelualue	2 556	17 724	-15 168
Lukiokoulutuksen palvelualue	1 208	25 349	-24 141
Ammatillisen koulutuksen palvelualue	3 752	50 051	-46 299

2.3 Muutokset (kv)

Kaupunginvaltuusto

- **Yksityisen varhaiskasvatuksen joustava käyttö:** Palvelutuotannon suhdetta muutetaan siten, että enintään 40 % on yksityistä palvelutarjontaa. Aluekohtaisesti tuotantosuhde saattaa tilapäisesti poiketa tästä. Otetaan käyttöön maksukatto, josta kasvatus- ja opetuslautakunta päättää. Huolehditaan, että yksityisillä palveluntuottajilla on sekä kannustin että velvollisuus tarjota palvelua myös erityistä tukea tarvitseville (korotettu palveluseteli, sääntökirjan kirjaus tms.). Samassa yhteydessä selvitetään mahdollisuus siirtää kerho- ja leikkipuistotoiminta kolmannen sektorin tuotettavaksi. Em. siirto edellyttää sopimusta kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.
- **Ammatillisen koulutuksen rakenteellinen uudistus:** Selvitetään ammatti-instituutin ja AKK:n mahdollinen yhdistäminen ja yhtiöittäminen ja rakenteelliset uudistukset ammatillisen koulutuksen vos-vastaavuuden saavuttamiseksi. Päätöksenteko selvitysten pohjalta syksyllä 2020.
- **Positiivisen diskriminaation määrärahan kunta-valtio -suhteen muuttaminen:** Toimenpide toteutetaan, mikäli valtio lisää rahoitusta positiiviseen diskriminaatioon. Samassa yhteydessä kaupunki vähentää omaa panostaan samassa suhteessa, jolloin oppilaiden näkökulmasta koettu tilanne ei muutu, vaikka rahoituskanava muuttuukin.
- **Toiminnan tuottavuustavoite (2,0 miljoonaa euroa):** Toiminnan nettomenoja sopeutetaan pysyvästi 2,0 miljoonalla huolehtien tarvittavasta muutostuesta toimialalle. Tavoitteena on rakenteelliset uudistukset. Tehdään selvitys ulkopuolisen toimijan toimesta tai tuella. Sopeutuksen vaikutus alkaa vasta selvityksen valmistuttua ja sen perusteella.
- **Palveluverkkojen ohjaus:** Toinen isoista ongelmista liittyy vajaakäytöllä oleviin päiväkoteihin. Paketin yhteydessä päätetään prosessista, jonka seurauksena lapsia voidaan sijoittaa tasaisemmin päiväkoteihin niin, että saadaan aikaan ryhmä- ja lapsikohtaisen yksikkökustannuksen alenema. Tämä onnistuu tehostamalla vielä jo nyt käytössä olevaa palveluohjausta. Säästö syntyy siitä, että olemassa olevalla hoitajamäärällä voidaan ottaa vastaan 20-25 HTV:tä vastaava lisälapsien määrä olemassa oleviin ja saneerattaviin/uudistettaviin tiloihin. Samassa yhteydessä tehostetaan tiedolla johtamista. Tämä vahvistaa erityisesti palveluohjauksen merkitystä silloin, kun kysyntä ei ole tasaista. Yksityinen tarjonta valjastetaan tehostetusti tasaamaan kysyntähuippuja: näin vahvistetaan käytön ja täytön ennustettavuutta. Tämän vuoksi päivittäinen data on saatava ohjauksen käyttöön.
- **Päiväkotiverkon optimointi:** Palveluverkko-ohjauksen parantamisen lisäksi päiväkotiverkko on hajanainen, lisäksi kaupungilla on paljon pieniä yksiköitä. Tämä on henkilöstön käytön näkökulmasta epätarkoituksenmukaisia; tila- ja henkilöstön optimointi vaikeaa. Päiväkodin minimikoolla 100 lasta/7 ryhmää kahdesta kolmeen päiväkotia voisi rakentaa heti. Uudet investoinnit tulee tehdä siten, että voidaan aina lisätä 1-2 ryhmää. Säästöä syntyy jo pelkästään tilapäisistä väistötiloista luopumalla; Parakkien kustannus on tällä hetkellä vuodessa 3.080.000. Päiväkodista luopumisella on myös luonnollinen rahoitusvaikutus kiinteistön myynnin seurauksena. Tätä vaikutusta ei ole voitu vielä arvioida. Suuremmat koot päiväkodeissa johtavat myös siihen, että henkilöstö liikkuu eri yksiköiden sisällä ja välillä tarkoituksenmukaisesti -sijaisuudet, huippujen tasaaminen ja lomasuunnittelu –lisäsäästö 200.000 e.
- **Vapaan sivistystyön yhdenmukaistaminen/sopeuttaminen:** Toimintamalli, jossa mahdollisuuksien mukaan selvitetään eri toimijoiden vapaan sivistystyön kurssi- ja toimintatarjontaa ja hallintoa siten, että toiminta voidaan järjestää mahdollisimman kustannustehokkaasti.
- **Primus toiminnanohjausjärjestelmä:** Kirjaaminen yhdenmukaiseksi, velvollisuus laittaa kuntoon, jotta saadaan (ilman käsityötä) oikea tieto joka päivä oppilaista ja kursseista.
- **Digitalisaatio perusopetuksessa:** Edullisempien laitteiden hankkiminen kannettavien tilalle esim. Chromebookit

---

3.1 Työvoiman käyttö (kh*)

	TP 2018	TA 2019	TA2019enn	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Henkilötyövuodet (htv)	3691	3695	3771	3777	3820	3820	3820
Palkat ja palkkiot, 1 000 €	144 324	147 454	153 242	152 895	156 427	158 038	160 346

*lautakunnan hyväksymispäätöksessä oleva kv-sitovuus (kv) muutettu kaupunginvaltuuston talousarviopäätöksen perusteella kh-sitovuudeksi (kh).

3.2 Tilojen ja alueiden käyttö (kh)

Käytössä olevat tilat ja alueet	TP 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE 2020
Tilat yhteensä (m ²)		348 386	341 768	
Sisäisen vuokran perusteena olevat tilat (m ²)		348 386	341 768	
Muut tilat (m)				
Alueet yhteensä (ha)				
Sisäinen vuokra yhteensä (€)		56 829 124	58 485 231	

Lisätietoja:

TA 2020:

Puolalan koulun peruskorjauksen valmistuminen 8/2020 ja luopuminen Sepänkatu 2 väistötiloista.

Viinamäenkadun päiväkodin uudisrakentaminen 3/2020 ja samalla luopuminen Tommilankadun ja Lanantien esiopetustiloista.

TS 2021:

Niitunniskantien päiväkodin korvaavat tilat 1/2021

Runosmäen monitoimitalo 8/2022

TS 2022:

Sirkkalan koulu, Kärnhuset korvaavat tilat 8/2022

4.1 Strategiset tavoitteet (kv)

Tavoite 1: Palveluverkoston tarkastelu	<i>Strateginen teema: Osaava ja oppiva turkulainen</i> <i>Strateginen linjaus: 2.2.2 Turun seudulla monipuoliset sivistyspalvelut saadaan esteettömästi kaikkien ulottuville hyödyntämällä uuden teknologian tarjoamia mahdollisuuksia ja alueellista yhteistyötä</i>			<i>Muut toteutettavat linjaukset:</i> <i>2.2.6 Kasvatuksen ja opetuksen palveluverkkoa uudistetaan sivistystoimialan ja Ammattikorkeakoulun toimipisteverkkoja tiivistämällä</i>			
	TOT 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Taito-kampuksen rakentaminen		Tarvesuunnitelma hyväksytty	Hankesuunnitelma hyväksytty		Suunnittelutyö aloitettu		Rakentaminen aloitettu
Varhaiskasvatuspalveluiden riittävyyden turvaaminen tilanteessa, jossa päiväkotirakennusten yleinen kunto on tyydyttävä ja rakennusten kuntoon liittyvät riskit ovat merkittäviä		Kunnallisia päiväkotipaikkoja on riittävästi ja 70-30 suhdeluku toteutuu	Kunnallisia päiväkotipaikkoja on riittävästi ja 70-30 suhdeluku toteutuu		Yksityisiä päivähoitopaikkoja enintään 40% kaikista paikoista	Yksityisiä päivähoitopaikkoja enintään 40% kaikista paikoista	Yksityisiä päivähoitopaikkoja enintään 40% kaikista paikoista
Varhaiskasvatuksen kustannusten saaminen kuuden suurimman kaupungin keskiarvoon	Yli keskiarvon	ei tietoa	Muutos käynnissä		Keskiarvossa		
Tavoitteen kuvaus: Ammatillisen koulutuksen palveluverkon tiivistäminen ja uudisrakennuksen toteuttaminen, varhaiskasvatuksen palvelujen riittävyyden turvaaminen jatkuvasti muuttuvassa kysyntätilanteessa ja yllättävissä olosuhteissa sekä kunnallisen ja yksityisen palvelutuotannon kaupungille syntyvien kustannusten vähentäminen (kustannukset vuonna 2018 edelleen keskiarvon yläpuolella)							

Tavoite 2: Positiivisen rakennemuutoksen tuki koulutuksen keinoin	<i>Strateginen teema: Yrittävä ja osaava Turku</i> <i>Strateginen linjaus 3.1.6 Turun asemaa Suomen vetovoimaisimpana yliopisto- ja opiskelijakaupunkina vahvistetaan</i>			<i>Muut toteutettavat linjaukset:</i>			
	TOT 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Tuetaan positiivisen rakennemuutoksen toteutumista koulutuksen keinoin	Kehitetään uusia koulutusmalleja ja oppimisympäristöjä yhdessä yritysten kanssa. Lisätään työvoimapulasta kärsivien alojen vetovoimaisuutta.	Uusia, työelämälähtöisiä koulutusmalleja ja oppimisympäristöjä on otettu käyttöön. Työvoimapulasta kärsivien alojen vetovoimaisuus on lisääntynyt. STEAM Turku on	Uusia, työelämän kanssa yhdessä suunniteltuja koulutusmalleja ja oppimisympäristöjä kehitetään edelleen. Panostetaan edelleen työvoimapulasta kärsivien alojen		Uusia, työelämän kanssa yhdessä suunniteltuja koulutusmalleja ja oppimisympäristöjä kehitetään edelleen. Panostetaan edelleen työvoimapulasta kärsivien alojen	Uusia, työelämän kanssa yhdessä suunniteltuja koulutusmalleja ja oppimisympäristöjä kehitetään edelleen. Panostetaan edelleen työvoimapulasta kärsivien alojen	Uusia, työelämän kanssa yhdessä suunniteltuja koulutusmalleja ja oppimisympäristöjä kehitetään edelleen. Panostetaan edelleen työvoimapulasta kärsivien alojen

		käynnissä ja sen ulkopuolinen rahoitus on vuoden 2018 tasoa.	vetovoimaisuuden kasvattamiseen. Parhaat toimintamallit on vakinaistettu STEAM Turku on käynnissä ja siinä luotuja malleja arvioidaan ja vakiinnutetaan. Ulkopuolisen rahoituksen taso sama tai korkeampi kuin vuonna 2019.		vetovoimaisuuden kasvattamiseen. Parhaat toimintamallit on vakinaistettu STEAM Turku on käynnissä ja siinä luotuja malleja arvioidaan ja vakiinnutetaan. Ulkopuolisen rahoituksen taso riittävä.	vetovoimaisuuden kasvattamiseen. Parhaat toimintamallit on vakinaistettu STEAM Turku on käynnissä ja siinä luotuja malleja arvioidaan ja vakiinnutetaan. Ulkopuolisen rahoituksen taso riittävä.	vetovoimaisuuden kasvattamiseen. Parhaat toimintamallit on vakinaistettu STEAM Turku on käynnissä ja siinä luotuja malleja arvioidaan ja vakiinnutetaan. Ulkopuolisen rahoituksen taso riittävä.
<p>Tavoitteen kuvaus: Sivistystoimialan eri palvelualueilla toteutettava koulutus- ja kehittämistoiminta tukee positiivisen rakennemuutoksen toteutumista lyhyellä ja pitkällä aikavälillä. Lyhyellä aikavälillä tämä tapahtuu eri alojen vetovoimauutta lisäämällä sekä kehittämällä erilaisia joustavia, työelämälähtöisiä koulutusmalleja ja oppimisympäristöjä yritysten kanssa. Pitkällä aikavälillä tämä tarkoittaa uusien toimintamuotojen kehittämistä korkeakoulujen, yritysten ja muiden toimijoiden kanssa.</p> <p>Lisäksi STEAM Turku –toiminnalla edistetään lasten ja nuorten kiinnostumista matematiikasta ja luonnontieteistä.</p>							

4.3 Strategiset hankkeet (kh)

Hanke	Projekti	Vaihe	Tavoite ja tulokset	Alku	Loppu	Strategia-kytkös
Sito / STEAM Turku	Useita projekteja palvelualueilla	P3 Projektin suunnittelun tarkentaminen (Toteutusvaihe)	STEAM Turku -hanke on osa Turun kaupungin toimintakokonaisuutta Teknoliakampus-yhteistyössä. Hankkeen toteutuksesta vastaa Turun kaupungin sivistystoimiala, mutta se linkittyy osaksi koko kaupungin elinkeinopolitiikkaa. STEAM Turku -hankkeeseen liittyy kokonaan tai osittain useita erillistä projektia, joita toteutetaan koko toimialalla tai yksittäisillä palvelualueilla.	1.9.2017	31.12.2020	2.2.2 Turun seudulla monipuoliset sivistyspalvelut saadaan esteettömästi kaikkien ulottuville hyödyntämällä uuden teknologian tarjoamia mahdollisuuksia ja alueellista yhteistyötä 3.1.1 Turun alueen kilpailukyvyyn ja työllisyyden kasvua vauhditetaan alueellisia elinkeino- ja innovaatiopalveluja uudistamalla
Positiivisen rakennemuutoksen tukeminen	Useita projekteja palvelualueilla	P4 Projektin toteutus (Toteutusvaihe)	Hankkeen tavoitteena on positiivisen rakennemuutoksen toteuttamisen tuki, seuranta ja koordinointi. Hanke kokoaa yhteen sivistystoimialan keskeiset projektit ja tukee niiden tavoitteiden saavuttamista sekä edistää projektien välistä yhteistyötä.	1.5.2018	31.12.2020	3.1.1 Turun alueen kilpailukyvyyn ja työllisyyden kasvua vauhditetaan alueellisia elinkeino- ja innovaatiopalveluja uudistamalla
Sito / nuorisotakuu	Useita projekteja palvelualueilla	P4 Projektin toteutus (Toteutusvaihe)	Hankkeen tavoitteena on nuorisotakuun toteuttamisen tuki, seuranta ja koordinointi. Hanke kokoaa yhteen sivistystoimialan keskeiset nuorisotakuu-projektit ja tukee niiden tavoitteiden saavuttamista sekä edistää projektien välistä yhteistyötä.	1.8.2017	31.12.2020	2.2.7 Nuorten koulutuspolut turvataan ja nuorisotyöttömyyttä vähennetään
Sito/Tieto- ja viestintäteknologian opetus- ja ohjauksen kehittäminen	Open väylät	P4 Projektin toteutus (Toteutusvaihe)	Uudet opetussuunnitelmat ja Turun kaupungin omat panostukset asettavat vaatimuksia opettajien tieto- ja viestintäteknologian opetuskäytön osaamiselle. Hankkeen avulla vastataan opettajien jatkuvaan koulutustarpeeseen ja varmistetaan ajantasaainen osaaminen	31.8.2016	31.3.2020	2.2.2 Turun seudulla monipuoliset sivistyspalvelut saadaan esteettömästi kaikkien ulottuville hyödyntämällä uuden teknologian tarjoamia mahdollisuuksia ja alueellista yhteistyötä

5.1 Henkilöstön hyvinvointi (kh)

Henkilöstöohjelman painopistealue	Kaupungin tavoite 2018-2021	Keinot	Mittari	Tavoiteluku (Toimiala)	Toimialan toimenpiteet tavoitteen edistämiseksi
Työ lisää hyvinvointia	1. Työyhteisötaidot tukevat tavoitteiden saavuttamista	1.A. Kehitetään työyhteisötaitoja ja johtamista: <ul style="list-style-type: none"> hyödyntämällä koulutusta antamalla tukea luottamalla omiin alaisiin 	Työyhteisötaidot <ul style="list-style-type: none"> Auttaminen ja huomaavaisuus * Ajan tasalla pito ja tiedon jakaminen ** Työyhteisö <ul style="list-style-type: none"> Työpaikan ilmapiiri * Arvostus työhöni ** Luottamus työkavereihin ** Työyhteisön tuki esimiestyölle * / **	>= edellinen vuosi (3,77) >= edellinen vuosi (3,86) >= edellinen vuosi (3,73)	täydennyskoulutus henkilöstölle työyhteisöselvitykset kriittisissä työyhteisöissä eri toimijoiden kanssa
	2. Työ on turvallista ja terveellistä - henkisesti ja fyysisesti	2.A. Työkyvyn hallinta 2.B. Vaarojen ja haittojen arviointi / riskien arviointi 2.C. Kunta 10 - tuloksien pohjalta tehdyt kehittämissuunnitelmat koskien työpaineita 2.D. Asiakasväkivallan kokemus	Henkilömäärä, jolla ei poissaoloja terveydellisistä syistä (vakituiset) Kuinka monta vaarat ja haitat -arvioita / riskiarviota tallennettu Työpaineiden ja hallinnan suhde <ul style="list-style-type: none"> Työpaineita paljon, hallintaa vähän * Työmäärän lisääntyminen ** Asiakasväkivallan kokemus <ul style="list-style-type: none"> Henkinen väkivalta * / ** Fyysinen väkivalta tai sen uhka * / ** 	Henkilöiden osuus lisääntyy (920 (26,3%)) Vähintään 25% toimialan perusyksiköistä/v (57%) < edellinen vuosi (19,50%) < edellinen vuosi (25,20%) (25,10%)	täydennyskoulutus mm. väkivallan uhan kokemiseen liittyen tiivis yhteistyö työsuojelun, työterveyshuollon, ympäristöterveydensuojelun ym. kanssa

	3. Perustehtävä on mielekäs ja merkityksellinen	3.A. Annamme selkeän suunnan ja tavoitteet	Kokemus työn mielekkyydestä ja merkityksellisyydestä - Koen työni mielekkääksi * / ** - Koen tekeväni merkityksellistä työtä * / **	>= edellinen vuosi (5,1) Kyllä -vastauksia 75% (95,50%)	
Rakentava ja hallittu muutos - muutos on mahdollisuus!	4. Osaamisen turvaaminen muutoksessa	4.A. Osaamisprofiilien ajan tasalla pitäminen	Yhteisten osaamisen osaamistaso (ka) suhteessa tehtävän osaamisvaatimukseen	>= tehtävän osaamisvaatimukset (2,57/2,03)	täydennyskoulutus, monipuolinen koulutustarjonta (erityisenä kohderyhmänä toimialan uudet työntekijät)
		4.B. Osaamisen johtamisen vuosikellon toteuttaminen	Johtamisosaamisen osaamistaso (ka) suhteessa tehtävän osaamisvaatimukseen Henkilöstökoulutukseen osallistuneiden määrä (% -osuus, HTV-työvoima) Henkilöstökoulutuksen riittävyys - Keskiarvo osallistuneiden henkilöiden koulutuspäivien määrästä /hlö (koulutussuunnitelmaraportointi) - Kokemus täydennyskoulutuksen riittävydestä * / **	>= tehtävän osaamisvaatimukset (3,12/2,84) >= edellinen vuosi (85,90%) >= edellinen vuosi min. 3 päivää/hlö (3,6) 75 % henkilöstöstä kokee, että on riittävä" (68,90%)	
	5. Toimintakyvyn ja tavoitteellisuuden säilyttäminen muutoksessa	5.A. Muutoksen kokeminen työssä	Muutosten merkitysten kokeminen omassa työssään - Muutosten laatu * - Muutoksen kokeminen **	> edellinen vuosi (37,10%)	tuki muutostilanteisiin
		5.B. Työyhteisön tavoitteiden ymmärtäminen ja niiden saavutettavuus	Kokemus työyhteisön tavoitteellisuudesta - Työyhteisötaidot: tavoitteellisuus * - Työyhteisön tavoitteellisuus **	>= edellinen vuosi (3,98)	

	6. Uudistamiskyky	6.A. Työyhteisön kyky kehittää omaa toimintaansa	Kokemus työyhteisön kehittämiskyvystä - Työyhteisötaidot: Kehittäminen * - Työyhteisön kyky kehittää omaa toimintaansa **	> edellinen vuosi (3,97)		
Parempi johtaminen	7. Päätöksenteko ja johtaminen koetaan oikeudenmukaiseksi	7.A. Tavoitteiden selkeys ja avoimuus päätöksenteon perusteissa	Kokemus kohtelun oikeudenmukaisuudesta * / **	>= edellinen vuosi (3,9)	täydennyskoulutus	
			Kokemus päätöksenteon oikeudenmukaisuudesta * / **	>= edellinen vuosi (3,28)		
	8. Laadukas esimiestyö	8.A. Esimiehelle riittävä tuki tavoitteiden saavuttamisessa	Tuki esimiestyölle riittävää *** Esimieheltä saatava tuki - Esimiestuki * - Esimiehen tuki ja rohkaisu **	Tuki riittävä > 75% (80%) >= edellinen vuosi (3,72)	täydennyskoulutus	
9. Yhteistoiminta ja osallistaminen	9.A. Yhteistoiminta toimialoilla kunnossa	9.A. Yhteistoiminta toimialoilla kunnossa	Yhteistoiminnan vaatimusten tunteminen ***	Kyllä -vastaneiden osuus > 75% (93%)	täydennyskoulutus uusien tiedottamistapojen selvittäminen kehityskeskustelujen käymisen valvonta	
			9.B. Työpaikan tiedonkulun varmistaminen	Työpaikan palaverikäytännöt takaavat riittävän tiedonkulun ja keskusteluyhteyden ***		Kyllä -vastaneiden osuus > 75% (87%)
			9.C. Strategisesti ohjatut kehityskeskustelut	Kehityskeskustelujen käyminen ja hyödyllisyys - Kehityskeskustelun käymisprosentti * / ** - Yksilökehityskeskustelujen hyödyllisyys * / **		> = edellinen vuosi (77,70%) (49,50%)

* Kunta10 / ** Välikysely / *** Esimiesbarometri

6.1 Tiedoksi annettavat tunnusluvut (kh)

Tunnusluku	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Volyymi									
Perusopetuksen oppilasmäärä 20.9.	12641	12723	12892	13152	13349	13751			
Lukiokoulutuksen koulutuspaikat	3828,6	3836,7	3818	3812	3811	3730			
Ammatillisen koulutuksen koulutuspaikat / opiskelijavuodet 2018	5802,9	5865,4	5900	5636	4806,4	5089			
Työväenopistojen toteuttama opetus h/vuosi	23 703	23 829	23 000	25 035	18 850	19000			
Laatu ja vaikuttavuus									
Tyytyväisyys päivähoitoon	3,87	3,96	3,96	3,96	3,95 ***)	3,95 ***)			
Tyytyväisyys peruskouluun	3,94	4,01	4,09	4,08	4,04 ***)	4,04 ***)			
Tyytyväisyys lukiokoulutukseen	3,99	4,10	4,14	4,13	4,12 ***)	4,12 ***)			
Tyytyväisyys ammatilliseen nuorten koulutukseen	3,81	3,96	3,97	3,93	4,06 **)	4,2 %			
Tyytyväisyys työväenopistot	3,98	4,05	3,97	4,15	ei saatavil- la	ei saatavil- la			
Saatavuus ja peittävyys									
Varhaiskasvatuspalvelujen piirissä olevat* (vuoden lopussa, määrä/%)	9413/78,7	9776/81	9906/82,2	10357/86	10127/83,5	10500	10600		
Koulukuljetusten piirissä olevat peruskoululaiset 20.9. (määrä/%)	2568/19,8	2461/18,8	2237/17,1	2167/16,2	1763/13,1	1535/11,0	seuranta päättyy		
Tuottavuus ja taloudellisuus									
Eri palvelumuotojen kustannukset kuudessa suurimman kaupungissa (kallein=1/6)									
kunnallinen päiväkotihoito	2/6	yli keskitason	yli keskitason	2/6	yli keskitason	..	yli keskitason	keskitasolla	
perusopetus	2/6	yli keskitason	keskitasolla	3/6	keskitasolla	..	keskitasolla	keskitasolla	
lukiokoulutus	4/6	alle keskitason	alle keskitason	4/6	keskitasolla	..	keskitasolla	keskitasolla	
ammattillinen koulutus (käyttökustannukset sis. poistot)	99,9	101,1			116,7 %	110 %			

---

suhteessa saatuun valtionosuuteen, %									
--------------------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--

*Lapsia kunnan järjestämässä ja tukemassa päivähoidossa.

** valtakunnallisen amis-palautteen päättövaiheen kysely

*** Kuntapalvelut Turussa 2018; FCG:N toteuttama tutkimus

Strateginen sopimus 2020, vapaa-aikatoimiala

1.1 Kuvaus toiminnasta (kh)

Laissa ja asetuksissa, kaupungin strategiassa ja ohjelmissa ja hallintosäännössä säädetyllä tavalla vapaa-aikatoimiala ja sen lautakunnat edistävät asukkaiden ja asiakkaiden hyvinvointia ja aktiivisuutta sekä kaupungin kilpailukykyä ja kestävä kehitystä.

Kulttuurilautakunnan tehtäväalueena on kuntien kulttuuritoiminnasta annetussa laissa (166/2019), laissa yleisistä kirjastoista (1490/2016), museolaissa (729/1992, 877/2005), teatteri- ja orkesterilaissa (730/1992, 1066/2007, 342/2014) ja taiteen perusopetuksesta annetussa laissa (633/98) säädetyksi huolehtia kulttuuripalvelujen kehittämisestä ja järjestämisestä sekä edistää ja tukea kaupungissa harjoitettavaa kulttuuritoimintaa. Vapaa-aikatoimialan kaikessa toiminnassa asukkaita tulee kuulla keskeisissä päätöksissä osana kuntalain (410/2015) 22 §:ssä säädetyä kunnan velvollisuutta huolehtia asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista.

Uudistettu laki kuntien kulttuuritoiminnasta tuli voimaan maaliskuun alussa 2019. Sen keskeisenä tavoitteena on edistää kuntien kulttuuritoiminnan toimintaedellytyksiä, sivistyksellisten perusoikeuksien toteutumisesta ja demokratiakehitystä sekä kuntien elinvoimaisuutta muuttuvassa toimintaympäristössä. Lähtökohtana on kulttuuripalveluiden yhdenvertainen saatavuus. Laki ei aseta kunnille uusia tehtäviä tai velvoitteita verrattuna edelliseen. Keskeisimmät muutokset ja lisäykset lakitekstissä ovat; kuntien kulttuuritoiminnan tavoitteet, valtion viranomaisten tehtävät, kunnan asukkaiden osallistuminen, kehittämistehtävä, yhteistyö sekä tiedon tuottaminen ja toiminnan arviointi.

Laki yleisistä kirjastoista (1492/2016) tuli voimaan 2017 ja määrittelee yleisen kirjaston tehtävät seuraavasti: 1) tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisältöihin; 2) ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa; 3) edistää lukemista ja kirjallisuutta; 4) tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon; 5) tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan; 6) edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua. Yleiset kirjastot ovat maksuttomina perus- ja lähipalveluja. Kunta voi järjestää yleisen kirjaston toiminnan itse taikka yhteistyössä toisten kuntien kanssa tai muulla tavoin. Kunnan tulee kuulla asukkaitaan yleisiä kirjastoja koskevissa keskeisissä päätöksissä osana kuntalain (410/2015) 22 §:ssä säädettyä kunnan velvollisuutta huolehtia asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista.

- Vapaa-aikatoimialan kirjastopalvelut koordinoi Vaski-yhteistyötä ja toimii Lounais-Suomen alueellisena kehittämiskirjastona opetus- ja kulttuuriministeriön erillisen rahoituksen voimin.

Museolaissa (729/1992, 877/2005) museotoiminnan tavoitteeksi on määritelty ylläpitää ja vahvistaa väestön ymmärrystä kulttuuristaan, historiastaan ja ympäristöstään. Museoiden tulee edistää kulttuuri- ja luonnonperintöä koskevan tiedon saatavuutta tallentamalla ja säilyttämällä aineellista ja visuaalista kulttuuriperintöä tuleville sukupolville, harjoittamalla siihen liittyvää tutkimusta, opetusta ja tiedonvälitystä sekä näyttely- ja julkaisutoimintaa.

- Vapaa-aikatoimialan museopalvelut toteuttaa annettua tehtävää lain mukaisesti kokoelmatyön, tutkimuksen, museopedagogiikan sekä näyttely- ja julkaisutoiminnan kautta.

Teatteri- ja orkesterilaissa (730/1992, 1066/2007, 342/2014) toiminnan tavoitteeksi määritellään tuottaa taiteellisista lähtökohdista teatteri- ja orkesteripalveluja ja edistää niiden alueellista saatavuutta sekä saavutettavuutta eri väestöryhmille.

- Turun Kaupunginorkesterin (TFO) päätehtävänä on musiikkikulttuurin vaaliminen, edistäminen ja julkisten konserttien järjestäminen
- Yhtiöksi vuonna 2014 muuttuneen Turun kaupunginteatteri Oy:n tehtävänä on näyttämötaiteen tuottaminen, kehittäminen, edistäminen ja teatteriesitysten tuottaminen. Kulttuurilautakunta on solminut Turun kaupunginteatteri Oy:n kanssa toistaiseksi voimassa olevan sopimuksen. Sopimuksessa on määritelty yhtiön teatteripalveluiden tavoitteet ja kaupungin osoittaman avustuksen suuruus, jotka vahvistetaan vuosittain.

Liikuntalaki (390/2015) asettaa kunnan tehtäväksi yleisten edellytysten luomisen liikunnalle paikallistasolla. Kunnan tulee luoda edellytyksiä kunnan asukkaiden liikunnalle: 1) järjestämällä liikuntapalveluja sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa eri kohderyhmät huomioon ottaen; 2) tukemalla kansalaistoimintaa mukaan lukien seuratoiminta; sekä 3) rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja. Laissa painotetaan eri toimialojen yhteistyötä sekä paikallisen, kuntien välisen ja alueellisen yhteistyön kehittämistä. Lisäksi kunnan tulee arvioida asukkaittensa liikunta-aktiivisuutta

Valtioneuvosto hyväksyi lokakuussa 2018 eduskunnalle annetun *liikuntapoliittisen selonteon*. Se kattaa mm. linjaukset liikunnan lisäämisestä elämän eri vaiheissa, liikuntapaikkarakentamisesta, liikunnan kansalaistoiminnasta ja huippu-urheilusta.

Päämääränä on lisätä merkittävästi ihmisten fyysistä aktiivisuutta.

- Vapaa-aikatoimialan liikuntapalvelujen tehtävänä on aktivoida turkulaiset liikkumaan ja parantamaan hyvinvointiaan liikunnan avulla. Liikuntapalvelukeskus tuottaa liikuntaolosuhteita ja -palveluita niin yksittäisille kaupunkilaisille kuin liikuntaa järjestäville yhdistyksillekin. Palvelualue seuraa liikunta-alan kehitystä, pitää yllä tilannekuvaa turkulaisesta liikuntakulttuurista ja kehittää sitä.

Nuorisolain (1285/2016) mukaan nuorisotyö ja -politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin. Nuorisolain tavoitteena on edistää nuorten osallisuutta ja yhdenvertaisuutta. Lisäksi lailla tuetaan nuorten kasvua ja itsenäistymistä ja se pyrkii parantamaan nuorten kasvu- ja elinoloja sekä nuorten oikeuksien toteuttamista. Lähtökohtina ovat yhteisvastuu, kulttuurien moninaisuus ja kansainvälisyys, kestävä kehitys, terveet elämäntavat, ympäristön ja elämän kunnioittaminen sekä monialainen yhteistyö. Kunnan tulee paikalliset olosuhteet huomioon ottaen luoda edellytyksiä nuorisotyölle ja -toiminnalle järjestämällä nuorille suunnattuja palveluja ja tiloja sekä tukemalla nuorten kansalaistoimintaa. Kunnan tulee em. tehtävää hoitaessaan olla tarpeen mukaan yhteistyössä muiden nuorille palveluja tuottavien viranomaisten sekä nuorten, heidän perheidensä, nuorisoalan järjestöjen, seurakuntien ja muiden nuorisotyötä tekevien tahojen kanssa. Suunnittelua ja toimeenpanon kehittämistä varten kunnassa on oltava ohjaus- ja palveluverkosto tai muu vastaava yhteistyöryhmä, jonka kohderyhmänä ovat kaikki kunnassa asuvat nuoret. Lisäksi nuorisolautakunnan tehtäväalueena on toteuttaa lastensuojelulain (417/2007) 3 a §:ssä tarkoitettua tukea ja erityistä tukea.

Kunnan tulee tarjota ja järjestää lapsille ja nuorille mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa paikallista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn ja heitä tulee kuulla edellä mainituissa tai heitä koskevissa asioissa.

- Vapaa-aikatoimialan nuorisopalvelut tukee nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja.

1.2 Toimintaympäristön muutostekijät (kh)

Taustaa

Vapaa-aikatoimialan keskeisiä tavoitteita ovat palvelujen saavutettavuuden parantaminen, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, eriarvoisuuden vähentäminen sekä tiedolla johtaminen.

Valtioneuvoston selonteossa *kulttuurin* tulevaisuudesta ”Kulttuuri vuonna 2035” ja uudistetussa laissa kuntien kulttuuritoiminnasta (2019) nostetaan keskeisimmiksi mahdollisuuksiksi kestävä kulttuuri, kulttuurinen moninaisuus ja luovuus. Tärkeiksi toiminnan alueiksi kuvataan taide-, kulttuuriperintö - ja kirjastopolitiikka. Tutkimuksen ”Nuoret luukulla” (2015) mukaan suomalainen palvelujärjestelmä ei vastaa hankalimmassa asemassa olevien nuorten tarpeisiin. Nuorten alentunut toimintakyky ja passiivinen elämänsäenne ovat yhteydessä heikkoihin elämäntaitoihin. Valtioneuvoston *liikuntapoliittisen selonteossa (2018)* linjataan liikunnan lisäämisestä elämän eri vaiheissa, liikuntapaikkarakentamisesta, liikunnan kansalaistoiminnasta ja huippu-urheilusta, päämääränä lisääntynyt fyysinen aktiivisuus.

Rinteen hallitusohjelma korostaa mieluisan harrastuksen takaamista jokaiselle lapselle ja nuorelle. Islannin mallista halutaan luoda suomalainen toteutus. Hallitusohjelma huomioi hyvin kulttuurin merkityksen ja sisältää tavoitteen nostaa kulttuurin rahoitusta yleisesti sekä lastenkulttuurin yleis- ja hankeavustuksia ja huolehtia kirjastojen saavutettavuudesta. Liikuntaa koskeviksi tavoitteiksi on

asetettu liikunnallisen kokonaisaktiivisuuden nouseminen kaikissa ikäryhmissä.

Eriarvoistuminen (asuinalueet ja väestöryhmät)

Kaupungistumista Turussa, Helsingissä ja Tampereella selvittäneen Urmi -hankkeen raportin mukaan tulotason mukainen ja etninen eriytyminen on voimistunut Turussa ja Turun seudulla. (Sosiaalinen kestävyys, THL raportti 2/2018).

Alueelliset kehitysnäkymät -katsauksessa (ELY-keskus ja keskeiset aluekehittäjät) syksyllä 2017 ennakoidaan, että positiiviseen suuntaan kääntynyt talouskehitys jatkuu. Myös työttömyys laskee ja työpaikkoja avautuu aiempaa enemmän. Haasteena Turun seudulla on maahanmuuttajien ja korkeakoulututkinnon suorittaneiden verrattain laaja työttömyys. Työllisyystilanteen vahva paraneminen Turun seudulla keskustelu osaavan työvoiman saatavuudesta jatkuu.

Turussa alimpaan tuloluokkaan kuuluvien osuus oli isoista kaupungeista suurin (15,1%/ 2016). Pienituloisiin kotitalouksiin kuuluvien alle 18 - vuotiaiden henkilöiden (=lasten) osuus kaikista alueella asuvista alle 18-vuotiaista on korkeampi kuin muissa isoissa kaupungeissa (Sotkanet 2016). Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus on myös Turussa suurempi kuin keskimäärin Suomessa (ATH 2014).

Liikkumattomuus

Vähäinen fyysinen aktiivisuus, liikkumattomuus, aiheuttaa lisäkustannuksia terveydenhuollon suorissa kustannuksissa sekä tuottavuuskustannuksissa menetettyjen työpanosten osalta. Lisäksi aiheutuu

ikäntyneiden koti- ja laitoshoidon ja syrjäytymisen kustannuksia sekä sosiaalietuuksien lisäkustannuksia. Liikkumattomuuden vuosittaiset yhteiskunnalliset kustannukset ovat useita miljardeja euroja ja kustannukset kasvavat vuosittain suomalaisen väestön ikääntymisen ja sairastavuuden kasvun takia (Liikkumattomuuden kustannukset, UKK -instituutti, VNK, raportti huhtikuu 2018).

Eniten yksinäisyyttä kokevat 18 -29 -vuotiaat, passiiviset liikkujat ja satunnaisesti liikkuvat. Elämänlaatunsa huonoimmiksi arvioivat passiiviset liikkujat, silloin tällöin yhteisöjen toimintaan osallistuvat ja 50 -64 - vuotiaat. (FCG/Kapa 2018). Lihavien aikuisten osuus (kehon painoindeksi vähintään 30 kg/m², %) nousi Turussa vuonna 2014 yli valtakunnallisen keskiarvon.

Tiedolla johtaminen

Palvelujen ja toiminnan kehittämisessä tiedolla johtamisella on keskeinen rooli. Kaupungin kolmesta kärkihankkeesta erityisesti Smart and Wise Turku tukee tiedolla johtamisen kehittämistä. Sillä tuetaan osaltaan kaupunginvaltuuston hyväksymää nuorten syrjäytymisen ehkäisyn ja sosiaalisesti kestävä kaupunkirakenteen edistämisen toimenpideohjelmaa sekä hyvinvoinnin ohjausryhmän kaikille toimialoille yhteisiä painopisteitä (nuorisotyöttömyyden väheneminen ja pitkäaikaisyöttömien aktivointi, yksinäisyyden ja ulkopuolisuuden torjuminen, terveet elämäntavat ja vanhemmuuden tuki).

Muut kärkihankkeet eli Keskustan kehittäminen ja Turun tiedepuisto vahvistavat sekä kaupunkirakennetta että palveluja.

Palvelujen tarvetta kuvaavat tunnusluvut	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
<i>Yhteiset</i>									
Asukasluku	183 824	185 908	187 604	189 396	191 213	193 060	194 938	196 810	200 803
0 - 9 -vuotiaiden määrä	16 356	16 730	16 782	16 734	16 662	16 574	16 535	16 587	16 670
10 - 18 -vuotiaiden määrä	13 794	13 761	13 727	13 814	13 920	14 054	14 345	14 550	14 763
19 - 28 -vuotiaiden määrä	35 384	35 939	36 757	35 787	37 762	38 340	38 748	38 999	39 227
29-64 -vuotiaiden määrä	81 818	82 117	82 337	82 659	83 587	84 254	85 126	85 958	87 063
yli 65 vuotiaat	36 472	37 361	38 001	38 851	39 723	40 264	40 707	41 347	41 910
Alueiden eriarvoistuminen: Muunkielisten osuus suurin/pienin (pienalue) (yli 100 asukkaan pienalueet)	Varissuo 42,3 %/ Kurjenmäki läntinen 0 %	Varissuo 43,9 %/ Maanpää 0 %	Varissuo 46,2 %/ Maanpää 0 %	Varissuo 48,4 %/ Maanpää 0 %	Varissuo 50,0% Maanpää 0%				
Alueiden eriarvoistuminen: Työttömät suurin/pienin (pienalue) (Pienalueet, joissa työvoiman määrä yli 100)	Varissuo 34,7 % / Papinsaari 4,9 %	Lopulliset tiedot saa- daan syksyl- lä 2017	Pansio lt. 36,6 %* / Toijainen 4,0* % *=ennakkoti eto	Varissuo 29,0 %* / Ispoinen 3,5* % *=ennakkoti eto	Varissuo 29,0% / Moisio- Kanervämä- ki 7,1% (31.12.2017)				
<i>Kulttuuri</i>									
Kulttuurin harrastamisen aktiivisuus 18 -79 v. Aktiivisten osuus %, FCG/Kapa		16,2 %	17 %	14 %	22,2%				
<i>Liikunta</i>									
Liikunnan harrastamisen aktiivisuus, 18 - 79 v. Aktiivisten osuus % FCG/Kapa	40 %	44 %	41 %	49 %	53%				
<i>Nuoriso</i>									
Alle 25 -vuotiaiden työttömien määrä	2095 (1/2015)	2013 (1/2016)	1873 (1/2017)	1522 (1/2018)	1305 (2/2019)				

1.3 Toiminnan kehittämissuunnitelma ja strategiset painopisteet (kv)

Turun kaupunkistrategiaa tukee kaksi strategista ohjelmaa. Hyvinvointi ja aktiivisuus -ohjelman pääteemat ovat: 1) Terve ja hyvinvoiva turkulainen, 2) Osaava ja oppiva turkulainen ja 3) Aktiivinen turkulainen. Kilpailukyky ja kestävä kasvu -ohjelman pääteemat ovat : 1) Yrittävä ja osaava kaupunki, 2) Vaukuttava ja uudistuva kaupunki sekä 3) Rakentuva kaupunki ja ympäristö. Vapaa-aikatoimiala toteuttaa molempia ohjelmia.

Vapaa-aikatoimiala toteuttaa Turku 2029 kaupunkistrategiasta erityisesti seuraavia kohtia: Turku on eurooppalainen kulttuurikaupunki, joka tunnetaan myös vahvana urheilu- ja taapatumakaupunkina. Keskeisenä tavoitteena on kaupunkilaisten hyvinvoinnin ja aktiivisuuden sekä elinkeinoelämän kilpailukyvyyn edistäminen kestäväällä tavalla. Järjestämme palvelut nykyaikaisen monituottajamallin mukaan asiakaslähtöisesti, laadukkaasti ja kustannustehokkaasti sekä hyvässä kumppanuudessa yritysten ja järjestöjen kanssa. Hyvinvoinnille keskeistä on aktiivinen elämäntapa, johon kannustamme turkulaisia. Etsimme ja kokeilemme toimintamalleja, joilla kavennaan hyvinvointieroja ja ehkäistään syrjäytymistä.

Toimialan lautakunnat ja palvelualueet toteuttavat erityisesti Aktiivinen turkulainen -teeman linjauksia:

- Tuetaan aktiivista elämäntapaa luomalla edellytyksiä omatoimiselle aktiivisuudelle

- Toteutetaan palveluja yhteistyöllä kansalais- ja järjestötoiminnan kanssa
- Aktiivista elämäntapaa edistävät palvelut kohdennetaan hyödyntämällä paremmin asukas- ja asiakastietoa
- Vahvistetaan aluenäkökulmaa asuinalueiden ominaispiirteitä hyödyntämällä
- Osallisuutta lisätään ottamalla se osaksi suunnittelua, toteuttamista ja päätöksentekoa
- Turun asemaa eurooppalaisena kulttuurikaupunkina ja kaupunkikulttuurin edelläkävijänä vahvistetaan kehittämällä uudenlaisia kulttuuriin osallistumisen muotoja
- Hyvän elämän Turku luodaan ottamalla aktiivisuus elämäntavaksi.

Vapaa-aikatoimiala

Perustehtävä: Tarjoamme turkulaisten arkeen ja juhlaan iloa, elämyksiä, liikettä, tietoa ja taitoa.

Tahtotila: Hyvän elämän Turku.

Painopisteet:

- Yhdenvertaisuuden edistäminen ja eriarvoisuuden kaventaminen,
- Osallisuuden, aktiivisuuden ja monialaisen yhteistyön edistäminen sekä
- Vahvistuva kumppanuus kolmannen sektorin kanssa.

Edellä kuvattuja linjauksia ja painopisteitä toteutetaan yhteisissä, strategisissa tavoitteissa, jotka kaikki kolme lautakuntaa ovat hyväksyneet:

- Aktiivisuus mahdollisimman monen turkulaisen elämäntavaksi,

- Kumppanuuksia kehittämällä ja laajentamalla tuotetaan monimuotoisia palveluja kustannustehokkaasti
- Mahdollistetaan digitaalisuuden kautta monikanavaiset ja vuorovaikutteiset palvelut sekä
- Edistetään asukkaiden kansalaistaitoja.

Kulttuurilautakunta

Painopisteet:

- Eriarvoistumisen poistaminen - kaikkien yhteinen Turku,
- Sisäisen ja ulkoisen yhteistyön vahvistaminen, Vetovoimainen Kulttuuri -Turku sekä
- Digitaaliset palvelut - moderni ja historiallinen Turku.

Toimintaperiaatteina ovat kriittinen ja rohkea oman toiminnan tarkastelu sekä työntekijöiden hyvinvointi.

Liikuntalautakunta

Painopisteet:

- Liikkuvat lapset ja nuoret - Kaikki lapset ja nuoret omaksuvat liikunnallisen elämäntavan,
- Aktivoiva ympäristö ja olosuhteet luovat edellytykset liikunnalliseen elämään,
- Liikunta innostavana kumppanina elinvoiman ja hyvinvoinnin edistämässä sekä
- Liikunta- ja urheiluseurojen ja liikuntaa järjestävien yhdistysten kanssa tehtävän yhteistyön kehittäminen turkulaisten liikumisen lisäämiseksi.

Nuorisolautakunta

Painopisteet:

- Yhdenvertaisuuden edistäminen ja eriarvoistumisen vähentäminen,
- Digitalisaation ymmärtäminen osana nuorten elämää,
- Kestävän hyvinvoinnin edistäminen,
- Osallisuus ja usko omiin vaikutusmahdollisuuksiin ja aktiivinen kansalaisuus sekä
- Avarakatseinen kansainvälisyys ja moninaisuuden arvostaminen sekä vaaliminen.

Toimintaperiaatteina ovat innovatiivisuus, vuoropuhelu ja monialainen yhteistyö.

Harrastamisen tukeminen

Antti Rinteen hallitusohjelmassa merkittävä kohta on mieluisen harrastuksen takaaminen jokaiselle lapselle ja nuorelle koulupäivän yhteyteen. Vapaa-aikatoimialan palvelualueiden yhteisenä sisäisinä kehittämiskohteina ovat mm.

- yhteistyön vahvistaminen lasten ja nuorten harrastamisen edistämiseksi toimialan kaikkien palvelujen yhteistyönä
- monimuotoisen ja -puolisen lastenkulttuuritoiminnan ohjauksen ja johtamisen kehittäminen

Kaupungin omat kulttuuripalvelut mahdollistavat kulttuurin perustarjonnan, jota vapaa kenttä täydentää. Matalan kynnyksen kulttuuripalvelujen lisäksi tarvitaan vetovoimaisia huipputuotantoja, jotka kasvattavat kaupungin matkailullista kiinnostavuutta ja kilpailukykyä.

Liikuntapalvelut toteutetaan paikallisella ja alueellisella yhteistyöllä, luomalla terveyttä edistävän liikunnan mahdollisuuksia, tukemal-

la kansalaistoimintaa, tarjoamalla liikunta- paikkoja ja järjestämällä liikuntaa erityisesti passiivisille ja erityisryhmille.

Lapsille ja nuorisolle tarjotaan mahdollisuuksia osallistua tasavertaisesti kulttuuri-, liikunta ja vapaa-ajan toimintaan sekä nuorisopalveluihin ja palveluiden suunnitteluun. Ennaltaehkäisevät palvelut ja virikkeellinen toiminta ylläpitävät lasten ja nuorten hyvinvointia ja terveyttä.

Vapaa-aikatoimiala on sitoutunut kaupunkitasoihin kehittämiskokonaisuuksiin, kuten lapsiystävällisyyteen, kotouttamiseen ja ilmastopolitiikkaan sekä vähähiilisyyteen

- Turku on UNICEFin lapsiystävällinen kunta
  - Turku on maailmanlaajuisesti ilmastopolitiikan edelläkävijä. Kestävän ilmaston ja energian toimintasuunnitelma (kv 11.6.2018 § 142) ohjaa kaupunkia ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja varautumiseen. Vapaa-aikatoimiala toteuttaa ilmastosuunnitelman tavoitteita ja luo valmiuksia kestäväan elämäntapaan ja vähähiiliseen talouteen.
-

2.1 Määrärahat ja investoinnit (kv)

1.000 €						
Kulttuurilautakunta	TOT 2018	TAM 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Toimintatulot	4 643	4 060	4 455	4 494	4 538	4 594
Valmistus omaan käyttöön		0				
Toimintamenot	39 237	41 859	41 620	42 034	42 466	43 075
Toimintakate	-34 595	-37 799	-37 165	-37 541	-37 928	-38 481
Muutos-%		9,3%	-1,7%	1,0%	1,0%	1,5%

1.000 €						
Kulttuurilautakunta	TOT 2018	TAM 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Investointimenot	364	940	540	540	540	540
Valtionosuudet ja muut rahoitusosuudet		0				
Pysyvien vastaavien hyöd. luovutustulot		0				
NETTO	-364	-940	-540	-540	-540	-540
Muutos-%		158,1%	-42,6%	0,0%	0,0%	0,0%

1.000 €							
Liikuntalautakunta	TOT 2018	TAM 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023	
Toimintatulot	4 421	4 045	4 045	4 086	4 127	4 188	
Valmistus omaan käyttöön		0					
Toimintamenot	24 815	25 081	25 217	25 472	25 733	26 109	
Toimintakate	-20 394	-21 036	-21 172	-21 386	-21 606	-21 921	
Muutos-%		3,1%	0,6%	1,0%	1,0%	1,5%	

1.000 €							
Liikuntalautakunta	TOT 2018	TAM 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023	
Investointimenot	345	200	200	200	200	200	
Valtionosuudet ja muut rahoitusosuudet		0					
Pysyvien vastaavien hyöd. luovutustulot		0					
NETTO	-345	-200	-200	-200	-200	-200	
Muutos-%		-42,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	

1.000 €						
Nuorisolautakunta	TOT 2018	TAM 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Toimintatulot	818	905	933	942	952	966
Valmistus omaan käyttöön		0				
Toimintamenot	8 574	9 188	9 226	9 319	9 415	9 552
Toimintakate	-7 757	-8 283	-8 293	-8 377	-8 463	-8 586
Muutos-%		6,8%	0,1%	1,0%	1,0%	1,5%

1.000 €						
Nuorisolautakunta	TOT 2018	TAM 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Investointimenot	94	120	120	120	120	120
Valtionosuudet ja muut rahoitusosuudet		0				
Pysyvien vastaavien hyöd. luovutustulot		0				
NETTO	-94	-120	-120	-120	-120	-120
Muutos-%		27,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

2.2 Määrärahat palvelualueittain (kh)

1.000 €			
Palvelu- tai tulosalue	Toimintatulot	Toimintamenot	Toimintakate
Vapaa-aikatoimialan hallinto	0	12 601	-12 601
Projektit	0	7	-7
Kaupunginteatteri (nettoyksikkö)	0		0
Orkesteri	1 120	6 114	-4 994
Kirjastopalvelut	789	11 892	-11 103
Museopalvelut	2 546	11 006	-8 460

2.3 Muutokset (kv)

Kaupunginvaltuusto

1.000 €, Kulttuurilautakunta	2019	2020	2021	2022
Kolmannen sektorin ja vapaan taidekentän kulttuuriavustuksiin tehdään korotus kulttuurilautakunnan budjettiin	300			

Kaupunginjohtaja

1.000 €, Kulttuurilautakunta	2019	2020	2021	2022
Hallinnon uudistaminen ja kehittäminen, hallinto			-40	-80
Lippuhintojen tarkistaminen, orkesteri (tulot)		50	50	120
Teatterin sopimus, hallinto			-80	-160
Tietojärjestelmämuutokset, kirjasto			-190	-190
Tuottavuuden parantaminen	-50	-50	-50	-50
Palvelu- ja pääsymaksujen tarkistaminen, museo (tulot)	20	50	80	110
Lautakunnan ehdotus avustusmääräahojen lisäämisestä ei sisälly	-300			
Suunnitelmavuosien tarkistaminen		-150	-490	-710

1.000 €, Liikuntalautakunta	2019	2020	2021	2022
Tuottavuuden parantaminen	-20	-20	-20	-20
Suunnitelmavuosien tarkistaminen		-20	-20	-20

1.000 €, Nuorisolautakunta	2019	2020	2021	2022
Tuottavuuden parantaminen	-10	-10	-10	-10
Suunnitelmavuosien tarkistaminen		-10	-10	-10

Lautakunta (muutos kaupunginvaltuuston vahvistamaan suunnittelulukuun)

1.000 €, Nuorisolautakunta	2019	2020	2021	2022
Ypsilonin sisäisestä vuokrasta nuorisopalvelujen osuutta vastaavan määrärahan 51 000 euron siirtäminen kulttuurilautakunnalle (jää pohjiin)	-51			

1.000 €, Liikuntalautakunta	2019	2020	2021	2022
<i>Hirvensalon laskettelurinteen maa-alueella sijaitsevat rakennukset siirretään Turun kaupungin liikuntapalveluiden vastuulle 1.1.2019 alkaen (jää pohjiin)</i>	52			

1.000 €, Kulttuurilautakunta	2019	2020	2021	2022
Ypsilonin sisäisestä vuokrasta nuorisolautakunnalta kulttuurilautakunnalle 51 000 euroa(jää pohjiin)	51			
Turun linnan vuokran korotuksen kompensatio (jää pohjiin)	253			
Avustusmäärärahan korottaminen 300.000 eurolla kohdennettuna kulttuurin vapaan kentän avustuksiin (jää pohjiin)	300			

3.1 Työvoiman käyttö (kh*)

	TP 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Henkilötyövuodet (htv)	603,7	618,5	617,5		617,5	617,5	617,5
Palkat ja palkkiot	20 956 805	21 767 121	22 028 823		22 249 111	22 471 602	22 808 676
Kulttuurilautakunta (htv)	398,3	407	407		407	407	407
Kulttuurilautakunta (palkat ja palkkiot)	13 905 162	14 376 170	14 527 734		14 673 011	14 819 741	15 042 037
Liikuntalautakunta (htv)	101	102	102		102	102	102
Liikuntalautakunta (palkat ja palkkiot)	3 595 811	3 612 617	3 609 886		3 645 985	3 682 445	3 737 681
Nuorisolautakunta (htv)	104,4	109,5	108,5		108,5	108,5	108,5
Nuorisolautakunta (palkat ja palkkiot)	3 455 831	3 778 334	3 891 203		3 930 115	3 969 416	4 028 957

Lisätietoja:

TA 2019 nuorisopalveluiden htv-kasvu johtuu Syvälahden monitoimitalon nuorisotyöntekijöistä (2 htv), kirjastopalveluiden erikoiskirjastovirkailijasta (1 htv) ja liikuntapalveluiden organisaatiouudistukseen kytkeytyvästä liikuntapalvelupäälliköstä (1 htv).

TA 2020: hallinnon verkkosuunnittelija on siirtynyt konsernihallintoon -1 htv ja kirjastopalveluihin esitetään alueellisen kehittämistehtävän toteutukseen + 1 htv. Nuorisopalveluista siirtyy keskitettyyn asiakaspalveluun -1 htv. Liikuntapalveluihin siirtyy 1 htv sisäisellä siirrolla hyvinvointitoimialalta.

*lautakunnan hyväksymispäätöksessä oleva kv-sitovuus (kv) muutettu kaupunginvaltuuston talousarviopäätöksen perusteella kh-sitovuudeksi (kh).

3.2 Tilojen ja alueiden käyttö (kh)

Vapaa-aikatoimiala yhteensä

Käytössä olevat tilat ja alueet	TP 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE
Tilat yhteensä (m ²)		142 379	141 214	
Sisäisen vuokran perusteena olevat tilat (m ²)		142 379	141 214	
Muut tilat (m ²)				
Alueet yhteensä (ha)		222,3	222,3	
Sisäinen vuokra yhteensä (€)		23 004 161		
Lisätietoja: Kts. lautakuntakohtaiset erittelyt.				

Kulttuurilautakunta

Käytössä olevat tilat ja alueet	TOT 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE
Tilat yhteensä (m ²)		49 247	47 763	
Sisäisen vuokran perusteena olevat tilat (m ²)		49 247	47 763	
Muut tilat (m ²)				
Alueet yhteensä (ha)		28,3	28,3	
Sisäinen vuokra yhteensä (€)		7 827 706		

Lisätietoja:

TAE 2020 luvut perustuvat 6.6.2019 hetken ennusteeseen vuoden 2020 tilamääristä, sekä tulevaisuuden seuraavien tilahankkeiden toteutumiseen

- Aunelan kirjasto- ja nuorisotilan uudisrakentaminen ja luopuminen nykyisestä Jyrkkälän nuoriso- ja kirjastotilasta 8/2020.

Liikuntalautakunta

Käytössä olevat tilat ja alueet	TOT 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE
Tilat yhteensä (m ²)		77 251	78 129	
Sisäisen vuokran perusteena olevat tilat (m ²)		77 251	78 129	
Muut tilat (m ²)				
Alueet yhteensä (ha)		130	130	
Sisäinen vuokra yhteensä (€)		13 019 690		

Lisätietoja:

TAE 2020 luvut perustuvat 6.6.2019 hetken ennusteeseen vuoden 2020 tilamääristä, sekä tulevaisuuden seuraavien tilahankkeiden toteutumiseen:

- Ei tiedossa olevia uusia tilahankkeita.

Nuorisolautakunta

Käytössä olevat tilat ja alueet	TOT 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE
Tilat yhteensä (m ²)		15 882	15 322	
Sisäisen vuokran perusteena olevat tilat (m ²)		15 882	15 322	
Muut tilat (m ²)				
Alueet yhteensä (ha)		64	64	
Sisäinen vuokra yhteensä (€)		2 156 765		

Lisätietoja:

Nuorisopalvelujen alueissa lisäksi 1 ha (Inari) ja 23 vesiha (Tippsund).

TAE 2020 luvut perustuvat 6.6.2019 hetken ennusteeseen vuoden 2020 tilämääristä, sekä tulevaisuuden seuraavien tilahankkeiden toteutumiseen:

- Aunelan kirjasto- ja nuorisotilan uudisrakentaminen ja luopuminen nykyisestä Jyrkkälän nuoriso- ja kirjastotilasta 8/2020.

4.1 Strategiset tavoitteet (kv)

Tavoite 1: Aktiivisuus mahdollisimman monen turkulaisen elämäntavaksi	Strateginen teema: <i>Aktiivinen turkulainen</i> Strateginen linjaus: <i>2.3.7 Hyvän elämän Turku luodaan ottamalla aktiivisuus elämäntavaksi</i>			Muut toteutettavat linjaukset: <i>2.3.4 Vahvistetaan aluenäkökulmaa asuinalueiden ominaispiirteitä hyödyntämällä</i> <i>2.3.5 Osallisuutta lisätään ottamalla se osaksi suunnittelua, toteuttamista ja päätöksentekoa</i> <i>2.3.6 Turun asemaa eurooppalaisena kulttuurikaupunkina ja kaupunkikulttuurin edelläkävijänä vahvistetaan kehittämällä uudenlaisia kulttuurin osallistumisen muotoja</i>			
	TP 2018	TS 2019	TA 2020	ENNUSTE	TS 2021	TS 2022	TS 2023
kirjaston lainat	3 058 121	3 050 000	3 060 000		3 060 000	3 060 000	3 060 000
kirjastokäynnit	1 954 129	2 010 000	2 020 000		2 020 000	2 020 000	2 020 000
konserttikävijät	69 457	60 000	60 000		68 000	68 000	68 000
museokäynnit	394 626	340 000	345 000		350 000	355 000	355 000
uimalaitosten käynnit	808 000	760 000	760 000		760 000	760 000	760 000
liikkuva koulu -toimintaan osallistuneet	3 000	3 000	3 000		3 000	3 000	3 000
Nuoret kävijät nuorisopalvelujen ohjatuissa palveluissa (käyntikerrat, 0- 28 v)	199 100	210 000	210 000		210 000	210 000	210 000
Tavoitteen kuvaus: Aktiivinen vapaa-aika tarjoaa elämään sisältöä ja on olennainen osa hyvän elämän perustaa. Aktiivinen kaupunkilainen voi hyvin. Liikkuminen elämäntavaksi. Kulttuuri tekee hyvää. Turku kehittää edelleen uudenlaisia kulttuurin osallistumisen ja kulttuurin harrastamisen muotoja. Lasten ja nuorten kasvu tasapainoiseen elämään. Vakiinnutetaan kaupungin eri alueilla työskentelevien kaupungin toimijoiden yhteistyö.							

Tavoite 2: Kumppanuuksia kehittämällä ja laajentamalla tuotetaan monimuotoisia palveluja kustannustehokkaasti	<i>Strateginen teema: Aktiivinen turkulainen</i> <i>Strateginen linjaus: 2.3.2 Toteutetaan palveluja yhteistyöllä kansalais- ja järjestötoiminnan kanssa</i>			Muut toteutettavat linjaukset: 2.3.1 Tuetaan aktiivista elämäntapaa luomalla edellytyksiä omatoimiselle aktiivisuudelle 2.1.1 Luodaan puitteet hyvinvoinnille laaja-alaisella yhteistyöllä 2.3.6 Turun asemaa eurooppalaisena kulttuurikaupunkina ja kaupunkikulttuurin edelläkävijänä vahvistetaan kehittämällä uudenlaisia kulttuurin osallistumisen muotoja				
	TP 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE	TS 2021	TS 2022	TS 2023	
	Sopimuksen tehneiden (kulttuuriavustukset) kävijämäärä	777 780	601 000	601 000		601 000	601 000	601 000
	Avustuksia saaneiden urheiluseurojen harrastajamäärä	69 506	60 000	60 000		60 000	60 000	60 000
	Avustuksia saaneiden nuorisoyhdistysten ja nuorten toimintaryhmien määrä	78	105	110		115	115	115
Tavoitteen kuvaus: Palveluissa tarkastellaan tuottamistapoja kaupungin ja kolmannen sektorin yhteistyönä sekä tuotetaan niitä enenevästi kumppanuudella. Yhteistyötä tehdään kaupungin toimijoiden varmistamana niin, että kansalais- ja järjestötoiminta on vahvasti mukana ja vastuussa. Tuotetaan toimialat ja muut toimijat ylittäviä palvelupolkuja. Sekä kaupungin omassa toiminnassa että vapaalla kentällä toteutetaan uudenlaisia kulttuuritoiminnan muotoja ja kaupunkikulttuuritapahtumia.								

Tavoite 3: Mahdollistetaan digitaalisuuden kautta monikanavaiset ja vuorovaikutteiset palvelut	<i>Strateginen teema: Vaikuttava ja uudistuva Turku</i> <i>Strateginen linjaus: 3.2.3 Digitaalisia palveluja kehitetään laajalla ja avoimella yhteistyöllä</i>			Muut toteutettavat linjaukset: 2.3.3 Aktiivista elämäntapaa edistävät palvelut kohdennetaan hyödyntämällä paremmin asiakas- ja asukastietoa 2.3.6 Turun asemaa eurooppalaisena kulttuurikaupunkina ja kaupunkikulttuurin edelläkävijänä vahvistetaan kehittämällä uudenlaisia kulttuurin osallistumisen muotoja				
	TP 2018	TA 2019	TS 2020	ENNUSTE	TS 2021	TS 2020	TS 2023	
	Verkkokirjastokäynnit	0,9 milj.	1,1 milj.	1,1 milj.		1,1 milj.	1,1 milj.	1,1 milj.
	Kirjaston e-aineistojen käyttökerrat	100 107	105 000	115 000		127 000	140 000	140 000
	Museon Digitaalisesti saavutettavien objektien määrän lisäys /vuosi	8 363	+ 4 500	+ 4 500		+ 4 500	+ 4 500	+ 4 500
Some-ajokorttikoulutuksen käyneiden suhteellinen osuus (%) henkilökunnasta (koulutuskokonaisuus rakennetaan 2018 ja täysimittaisena käynnissä 2019)	0 %	30 %	70 %		100 %	100 %	100 %	
Tavoitteen kuvaus: Kaupungin palvelukanavia kehitetään ja palveluja digitalisoidaan laajamittaisesti parhaita käytäntöjä ja valtakunnallista yhteistyötä hyödyntäen. Digitaalisuutta hyödynnetään uudenlaisissa kulttuuriin osallistumisessa. Digitaalisia palveluja kehitettäessä sekä tietojen avoimuutta ja yhteiskäyttöä lisättäessä tietoturvan eri näkökulmat otetaan huomioon.								

Tavoite 4: Edistetään asukkaiden kansalais-taitoja	Strateginen teema: Aktiivinen turkulainen Strateginen linjaus: 2.3.1 Tuetaan aktiivista elämäntapaa luomalla edellytyksiä omatoimiselle aktiivisuudelle			Muut toteutettavat linjaukset: 2.3.5 Osallisuutta lisätään ottamalla se osaksi suunnittelua, toteuttamista ja päätöksentekoa 2.3.6 Turun asemaa eurooppalaisena kulttuurikaupunkina ja kaupunkikulttuurin edelläkävijänä vahvistetaan kehittämällä uudenlaisia kulttuurin osallistumisen muotoja			
	TP 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE	TS 2021	TP 2022	TS 2023
Kävijät orkesterin lastentapahtumissa, maahanmuuttajatapahtumissa ja yleisökasvatustapahtumissa yhteensä	20 660	15 000	15 000		15 000	15 000	
Museon neuvontapalvelujen käyttötapahtumat	7 099	5 000	5 000		5 000	5 000	
Kirjaston käyttäjäkoulutuksen osanottajamäärä	11 623	12 500	12 500		12 500	12 500	12 500
Ohjatut nuoret (9-18 -vuotiaat nuoriso- ja kausikorttilaiset ja harrastekursseille osallistuneet sekä 15 - 29 -vuotiaat Fendarissa, Starttipajassa ja seinättömässä pajatoiminnassa sekä etsivässä nuorisotyössä olleet)	Tekemällä oppiminen: 6 547 Ohjaus ja tuki: 1 961	Tekemällä oppiminen: 2100 Ohjaus ja tuki: 1185 (kokeilu päätty- nyt)	Tekemällä oppiminen: 2100 Ohjaus ja tuki: 1190		Tekemällä oppiminen: 2100 Ohjaus ja tuki: 1200	Tekemällä oppiminen: 2100 Ohjaus ja tuki: 1200	
Tavoitteen kuvaus: Aktiivisuuden lisäämisessä olennaisia osatekijöitä ovat omatoimisuu den ja itsepalvelun mahdollistaminen ja palveluohjauksen kohdistaminen passiivisiin asukkaisiin. Osallisuus on hyvinvoinnin tärkeä osatekijä, jonka tulee näkyä asukkaille konkreettisenä tekemisen mahdollisuutena erityisesti asukkaiden omilla asuinalueilla. Korostetaan luovuutta ja innovatiivisuutta kaupungin toiminnassa ja palvelutuotannossa sekä tuodaan kulttuuria eri muodoissaan asukkaiden arkeen ja vapaa-aikaan.							

5.1 Henkilöstön hyvinvointi (kh)

Henkilöstö-ohjelman painopistealue	Kaupungin tavoite 2018-2021	Keinot	Mittari	Tavoiteluku (Toimiala)	Toimialan toimenpiteet tavoitteen edistämiseksi
Työ lisää hyvinvointia	1. Työyhteisötaidot tukevat tavoitteiden saavuttamista	1.A. Kehitetään työyhteisötaitoja ja johtamista (liikuntapalvelut, nuorisopalvelut, orkesteri): <ul style="list-style-type: none"> hyödyntämällä koulutusta antamalla tukea luottamalla omiin alaisiin 	Työyhteisötaidot <ul style="list-style-type: none"> Auttaminen ja huomaavaisuus * Ajan tasalla pito ja tiedon jakaminen ** Työyhteisö <ul style="list-style-type: none"> Työpaikan ilmapiiri * Arvostus työhöni ** Luottamus työkavereihin ** Työyhteisön tuki esimiestyölle * / **	>= edellinen vuosi (3,45) >= edellinen vuosi (3,57) >= edellinen vuosi (3,54)	Järjestetään esimiehille ja työyhteisöille koulutusta. Käydään läpi työyhteisön pelisääntöjä ja tarvittaessa luodaan ne. Pidetään säännöllisesti työpaikkakokouksia ja edistetään samalla tiedonkulkua sekä vuorovaikutteista johtamiskulttuuria. Nuorisopalveluissa on käynnissä organisaation kehittämishanke ja orkesterilla henkilöstön kehittämishanke.
	2. Työ on turvallista ja terveellistä - henkisesti ja fyysisesti	2.A. Työkyvyn hallinta (museopalvelut)	Henkilömäärä, jolla ei poissaoloja terveydellisistä syistä (vakituiset)	Henkilöiden osuus lisääntyy (168 (28,7%))	Työkyvyn hallintamalli on aktiivisessa käytössä. Järjestetään työkykyä edistävää koulutusta. Lisätään organisaatituntemusta ja selkiytetään vastuita.
	3. Perustehtävä on mielekäs ja merkityksellinen	3.A. Annamme selkeän suunnan ja tavoitteet (kirjastopalvelut, nuorisopalvelut, hallinto)	Kokemus työn mielekkyydestä ja merkityksellisyydestä <ul style="list-style-type: none"> Koen työni mielekkääksi * / ** Koen tekeväni merkityksellistä työtä * / ** 	>= edellinen vuosi (4,73) Kyllä -vastauksia 75% (85,80%)	Pidetään säännöllisesti työpaikkakokouksia. Seurataan sovittujen toimintatapojen ja tavoitteiden toteutumista systemaattisesti.
Rakentava ja hallittu muutos - muutos on mahdollisuus!	5. Toimintakyvyn ja tavoitteellisuuden säilyttäminen muutoksessa	5.A. Muutoksen kokeminen työssä (nuorisopalvelut, orkesteri, hallinto)	Muutosten merkitysten kokeminen omassa työssään <ul style="list-style-type: none"> Muutosten laatu * Muutoksen kokeminen ** 	> edellinen vuosi (38,70%)	Harjoitetaan selkeää muutosviestintää. Kannustetaan avoimeen työ- kulttuuriin. Valmistaudutaan toimintaympäristön muutokseen.

	6. Uudistamiskyky	6.A. Työyhteisön kyky kehittää omaa toimintaansa (kirjastopalvelut, museopalvelut, orkesteri, liikuntapalvelut, nuorisopalvelut)	Kokemus työyhteisön kehittämiskyvystä - Työyhteisötaidot: Kehittäminen * - Työyhteisön kyky kehittää omaa toimintaansa **	> edellinen vuosi (3,25)	Osallistetaan työntekijöitä laajasti kehittämistyöhön ja kannustetaan avoimeen ja keskustelemaan työkuultuuriin. Lisätään ymmärrystä johtamisen vastuusta omasta työstään ja työyhteisön hyvinvoinnista.
	7. Päätöksenteko ja johtaminen koetaan oikeudenmukaiseksi	7.A. Tavoitteiden selkeys ja avoimuus päätöksenteon perusteissa (kirjastopalvelut, orkesteri, nuorisopalvelut, hallinto)	Kokemus kohtelun oikeudenmukaisuudesta * / ** Kokemus päätöksenteon oikeudenmukaisuudesta * / **	>= edellinen vuosi (3,9) >= edellinen vuosi (2,89)	Etsitään ratkaisuja avoimesti keskustelemalla. Perustellaan päätökset ja ratkaisut selkeästi.
Parempi johtaminen	9. Yhteistoiminta ja osallistaminen	9.B. Työpaikan tiedonkulun varmistaminen (museopalvelut, liikuntapalvelut, orkesteri)	Työpaikan palaverikäytännöt takaavat riittävän tiedonkulun ja keskusteluyhteyden ***	Kyllä -vastanneiden osuus > 75% (69%)	Pidetään säännöllisesti työpaikkakokouksia ja varmistetaan kahden-suuntainen viestintä. Tehostetaan sisäistä viestintää.

* Kunta10 / ** Välikysely / *** Esimiesbarometri

6.1 Tiedoksi annettavat tunnusluvut (kh)

Tunnusluku	2014	2015	2016	2017	2018
PALVELUJEN VOLYYMI					
<i>Kulttuuri</i>					
Aktiivisten kirjastokortin käyttäjien osuus väestöstä, (käyttäneet kirjastokorttiaan Turun kirjastoissa / asukasluku)	-	39,4 %	39,3 %	37,9 %	37,1 %
Kulttuuripalveluja (teatteri, musiikki- ja taide) ed. 12 kk:n aikana käyttäneet 18 - 79 v % (FCG/Kapa)	79 %	80 %	79,1 %	83 %	67,5 %
Kirjastopalveluja ed. 12 kk:n aikana käyttäneet 18-79 v % (FCG/Kapa)	76 %	77 %	72 %	74 %	71 %
Museopalveluja ed. 12 kk:n aikana käyttäneet 18 - 79 v (FCG/Kapa)	64 %	66 %	57 %	69 %	69 %
<i>Liikunta</i>					
Liikuntapaikkojen kävijämäärät: kaikki yleisölle avoinna olevat tilat yhteensä	1 089 315	1 235 538	1 022 035	1 193 983	1 240 670
<i>Nuoriso</i>					
<i>Nuorisopalvelujen toimipisteiden ja palvelujen käyntikerrat(oma toiminta)</i>		laskenta-tapa uudistettiin	248 500	222 196	199 901
PALVELUJEN LAATU JA VAIKUTTAVUUS					
<i>Kulttuuri</i>					
Asukkaiden 18 - 79 v., tyytyväisyys kirjastopalveluihin, ast. 1-5, FCG/Kapa	4,29	4,38	4,39	4,48	4,41
Asukkaiden, 18 - 79 v., tyytyväisyys museoihin, ast. 1-5, FCG/Kapa	4,16	4,26	4,25	4,29	4,23
Asukkaiden 18-79 v tyytyväisyys kulttuuripalveluihin (teatteri, musiikki, taide), ast. 1-5, FCG/Kapa	3,89	3,90	4,20	4,22	4,15
Kulttuurilautakunnan avustuksilla tuettujen tuotantojen määrä	-	254	302	330	346
<i>Liikunta</i>					
TEA-viisari(terveyttä ja hyvinvointia edistävä liikunta ja sen edellytysten luominen, itsearviointi) asteikko 0-100	85	Tieto parillisina vuosina	86	Tieto parillisina vuosina	83
Asukkaiden 18-79 v tyytyväisyys liikuntaolosuhteisiin (kentät, uimahallit ja -rannat,	3,91	3,94	3,90	3,97	3,91

salit), ast. 1-5, FCG/Kapa					
Kuntalaisten 18-79 v tyytyväisyys liikuntapalveluista tiedottamiseen, ast. 1-5 (FCG/Kapa)	3,78	3,71	3,67	3,63	3,59
PALVELUJEN TUOTTAVUUS JA TALOUDELLISUUS					
<i>Kulttuuri</i>					
Kulttuurin avustusten määrä/asukas	7,16	7,25	7,05	7,99	6,60
Kirjaston nettomenot/asukas	59,99	57,00	58,33	57,21	56,40
Museoiden nettomenot/asukas	39,51	40,16	43,54	41,38	42,35
Orkesterin ja konserttitalon nettomenot/ asukas	28,96	28,64	27,44	26,97	24,51
<i>Liikunta</i>					
Liikunnan nettomenot/asukas	97,98	95,64	98,29	99,35	106,41
Liikunnan avustusten määrä/asukas	7,64	7,59	7,8	7,59	7,31
<i>Nuoriso</i>					
Nuorison nettomenot/ 0 -28 v.	126,10	125,13	120,54	115,03	114,44
Nuorison avustusten määrä/0 -28 v.	4,6	4,6	6,6	6,65	6,31

1.2 Toimintaympäristön muutostekijät (kh)

Toimintaympäristössä voimakkaasti vaikuttavia ilmiöitä ovat ilmastonmuutos, kaupungistuminen, väestönkasvu, positiivinen rakennemuutos, väestön ikääntyminen, maahanmuutto, digitalisaatio sekä lainsäädännön muutokset.

Ilmastonmuutos

Ilmastonmuutos tarkoittaa maailmanlaajuisia ilmaston lämpenemistä, joka johtuu ihmisen tuottamien kasvihuonekaasujen määrän voimakkaasta kasvusta ilmakehässä.

Turun kaupungin tavoitteena on edetä ilmasto- ja ympäristöpolitiikan toimenpiteillä kohti hiilineutraaliutta vuoteen 2029 mennessä. Tämän jälkeen Turku pyrkii olemaan ilmastopositiivinen alue.

Kaupungistuminen

Kaupungit kasvavat ja kehittyvät ennennäkemättömällä vauhdilla. Suomessa asuu kaupunkiseuduilla tilastointitavasta riippuen 70-85 % koko maan asukkaista. Aluetutkija Timo Aron mukaan kasvu keskittyy yhä harvemmillä kaupunkiseuduille ja Turun seutu on yksi niistä.

Kaupungistumiseen liittyy monia mahdollisuuksia, mutta myös ratkaistavia asioita. Kaupungistumisprosessien kiihtyessä on löydettävä uudenlaisia liikkumisen ratkaisuja niin kaupunkien sisällä kuin kaupunkien välillä. Helsingin, Tampereen ja Turun muodostaman kasvukolmion 90 minuutin vaikutusalueella asuu 3,25 miljoonaa asukasta ja sijaitsee noin 1,3 miljoonaa työpaikkaa eli noin 60 % koko maan asukkaista ja työpaikoista. Turun ja Helsingin välinen Tunnin juna mahdollistaa työssäkäyntialu-

eiden yhdistymisen. Kaupunkiseuduilla kasvu puolestaan tiivistyy lähelle ydintä, jolloin tiivis kaupunkirakenne mahdollistaa kustannustehokkaan ja infrastruktuurin ja liikenneverkon järjestämisen. Turussa tämä tarkoittaa mm. joukkoliikenteen kehittämistä (raitiotie tai superbussi). Uusi joukkoliikennematkaisu edistää myös kaupungin ilmastovoitteita.

Väestökeskittymät tarjoavat hyvät edellytykset kiertotaloudelle, jossa kulutus perustuu omistamisen sijasta palveluiden käyttämiseen: jakamiseen, vuokraamiseen sekä kierrättämiseen ja materiaalien jalostamiseksi uusiksi tuotteiksi.

Kaupungistuminen tuo mukanaan myös monia ongelmia. Kaupungit kuluttavat yli 2/3 maailman energiatuotannosta ja tuottavat 70 % maapallon hiilidioksidipäästöistä. Väestön keskittyminen lisää melua ja liikenneuhkia ja alueellisesti jätteiden määrää. Erilaiset sosiaaliset ongelmat kuten syrjäytyminen sekä turvattomuuden tunne uhkaavat lisääntyä. Asuntojen kysynnän kasvaessa niiden hinnat nousevat erityisesti halutuimmilla alueilla, mikä saattaa syventää alueiden välistä eriytymisketystä. Turussa alueiden tulotason mukainen ja etninen eriytyminen on voimistunut.

Väestö ja työpaikat

Turun kaupungin väestönkasvu kääntyi kasvuun 2010-luvun alkupuolella ja on sen jälkeen kasvanut noin 2000 asukkaan vuosivauhdilla. Väkiluvun kasvu on hidastunut kuluvana vuonna. Tammi-heinäkuussa 2019 Turun väestö kasvoi 345 hengellä vuodenvaihteeseen verrattuna ja heinäkuun lopun ennakkoväkiluku oli 191 676.

Kaupungin väestömäärän ennustetaan jatkossakin jatkavan kasvuaan, joskin eri ennusteiden välillä on suuria eroja. Turussa yli 65-vuotiaiden määrän ennustetaan kasvavan n. 17 %:lla vuoteen 2030 mennessä. Samaan aikaan alle 15-vuotiaiden määrän

ennustetaan kasvavan vain n. 8 %:lla. Alle 15-vuotiaiden määrä on poikkeuksellisen alhainen koko maassa. Työikäisten suhteellinen osuus väestöstä pienenee.

Turun väestönkasvu on perustunut vakiintuneeseen tapaan muuttoliikkeeseen, luonnollinen väestönkasvu on ollut negatiivinen.

Muuttoliikkeeseen on vaikuttanut Varsinais-Suomessa käynnissä oleva positiivinen rakennemuutos, jonka myötä teollisuuden työpaikat ovat voimakkaassa kasvussa. Kaupunki varautuu kasvu-uran jatkumiseen.

Työttömyyden nopea laskutrendi on jatkunut 2019. Turun työttömyysaste oli heinäkuussa 2019 13,0 % ja sijoittui kymmenen suurimman kaupungin keskiarvoille. Turun työttömyysaste on vakiintuneeseen tapaan Varsinais-Suomen maakunnan korkein ja se on myös huomattavasti Turun seutukunnan muita kuntia korkeampi, mikä on tavallista alueidensa keskuskaupungeille.

Väestön ja työpaikkojen määrän kasvu sekä väestön ikääntyminen asettavat haasteita koko seutukunnalle mm. asuntojen, koulutuksen, palvelujen ja liikkumisen suhteen. Positiivinen rakennemuutos ja työpaikkojen määrän voimakas kasvu edellyttää asuntotuotannon määrän nopeaa kasvattamista. Tarvetta on erityisesti kohtuuhintaiselle asumiselle.

Kaupungin ja lähialueen neuvottelemat sopimukset valtiovallan kanssa linjaavat kaupunkiseudun kehitystavoitteita. Näitä sopimuksia ovat mm. kasvuso-
pimus, kasvukäytäväsopimus ja MAL-sopimus.

Kasvulla on vaikutuksia maankäytön suunnitteluun, palveluverkkoon, liikkumiseen, infrastruktuurin ja tilojen rakennuttamiseen, ylläpitoon ja valvontaan. Rakennetulla ympäristöllä on huomattava

---

vaikutus taloudelliseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin. Väestön ikääntyminen ja yksin asumisen lisääntyminen vaikuttaa palvelujen järjestämiseen.

Kaupungin kasvuun on varauduttava riittävin resurssein.

Taloussuhdanne

Valtiovarainministeriön kesäkuun 2019 Taloudellisen katsauksen mukaan tulevien vuosien talouskasvu jää viime vuosia maltillisemmaksi. Julkinen velka suhteessa bruttokansantuotteeseen kääntyy 2020-luvun alkuvuosina uudelleen kasvuun. Vuonna 2019 Suomen BKT kasvaa 1,6 %. Vaikka näkymät vientimarkkinoilla ja maailmantaloudessa ovat heikentyneet, Suomen vientiteollisuuden näkymät eivät merkittävästi heikkene. Yksityisten investointien kasvun arvioidaan hidastuvan ja julkisten investointien kasvu jatkuu nopeana. Tuotannollisten investointien näkymät ovat valoisat. Kulutuksen kasvua tukee ansiotason nousu sekä työllisyyden koheneminen. Kotitalouksien käytettävissä olevien tulojen kasvu pysyy nopeana. VM ennustaa, että BKT:n kasvu hidastuu 1,2 %:iin vuonna 2020 ja 1,1 %:iin vuonna 2021.

Rakentamisen noususuhdanteen hiljenemiseen on varauduttava myös Turussa vaikkakin Suomen yleisestä trendistä poiketen Turun seutukunnalle odotetaan kuitenkin nopeampaa kasvua johtuen alueen positiivisesta rakennemuutoksesta. Taloussuhdannevaikutukset heijastuvat tonttien kysyntään, rakentamisen määrää ja niistä saataviin tuloihin.

Taloussuhdanteessa tapahtuneet muutokset ovat vaikuttaneet myös rakentamisen hintaan laskevasti. Maarakennusalan kustannusindeksi nousi 1,5 % prosenttia vuoden 2018 heinäkuusta kuluvaan vuoden heinäkuuhun. Kokonaisindeksin nousuun vaikutti erityisesti maa- ja kiviaineksen, ostettujen kuljetuspalveluiden sekä valmisbetonituotteiden

kallistuminen. Kustannusten nousua hillitsi puolestaan bitumin ja polttoaineiden halpeneminen edellisen vuoden heinäkuusta. Kustannusten vuosimuutos vaihteli osaindeksittäin selvästi. Eniten halpenivat päällysteet, joiden kustannukset laskivat 2,8 prosenttia. Eniten kallistuivat puolestaan maarakenteet, joiden kustannukset nousivat 3,3 prosenttia. Erillisindekseistä eniten nousi teiden ylläpito, 2,3 prosenttia. Rakennuskustannusindeksin vuosimuutos oli vuoden 2019 heinäkuussa 0,4 prosenttia. Työpanosten hinnat nousivat 0,8 prosenttia. Tarvikepanosten sekä palveluiden hinnat nousivat 0,2 prosenttia edellisen vuoden heinäkuuhun verrattuna. Samaan aikaan myös kuluttajahintaindeksin nousu on hidastunut; vuosimuutos oli heinäkuussa 0,8 prosenttia.

Sen sijaan linja-autoliikenteen kustannusindeksi on kääntynyt kasvuun. Suomen hallitus on päättänyt nostaa dieselin verotusta noin 5 % elokuusta 2020 alkaen. Tämä lisää liikennöintikustannuksia.

Taloussuhdanne on myös vaikeuttanut osaavan työvoiman saatavuutta.

Turun kiinteistömarkkinat

Turun seudun vahvana jatkuva talous- ja työllisyyskehitys tukee kiinteistömarkkinoita. Seudun kärkialat meriteollisuus, lääketeollisuus ja terveysteknologia, teknologiateollisuus ja cleantech elävät vahvan kasvun aikaa. Palveluelinkeinot ja rakentaminen hyötyvät teollisuusalojen kasvusta.

Vahva taloustilanne heijastuu tilakysynnän näkymiin, erityisesti toimisto- ja tuotannollisten tilojen kysynnän kehityksestä. Kupittaan alueen toimistovuokrat (mediaani) ovat olleet huomattavasti korkeammalla tasolla kuin keskustassa. Havaittavissa on, että kysyntä keskustan toimistotiloista on vilkastunut.

Turun ydinkeskustaa torin ympäristössä uudistetaan voimakkaasti, kiinteistöissä on käynnissä mitattavia saneeraushankkeita samanaikaisesti kauppatorihankkeen kanssa. Kaupungin hotellitarjonta kasvaa, sillä keskustan lisäksi uusia hotellihankkeita on rakenteilla myös Kakolanmäellä ja Kupittaalla. Toimistorakentaminen on viime vuosina elpynyt ja uusia hankkeita on suunnitteilla mm. Kupittaalle ja Blue Industry Parkiin.

Rakentamisaikaiset häiriöt heikentävät kuitenkin väliaikaisesti keskustan houkuttelevuutta ja joukkoliikenteen käyttöä.

Suuria infrahankkeita on suunnitteilla (Tunninjuna, joukkoliikennematkaisu, Ferry Terminal Turku, Matkakeskus, Kupittaan kansi) ja rakenteilla (Kauppatori ja Logomon silta).

Kaupungin omissa toimitilainvestoinneissa on suosittu viime vuosina monitoimitalojen rakentamista, jossa useampia kaupungin palvelutoimintoja keskitetään samoihin tiloihin. Kysymys on pitkälti kaupungin palveluverkon kehittämisestä ja käyttökänsä lopussa olevien rakennusten korvaamisesta. Vapautuvat vanhat kiinteistöt puolestaan päätyvät kiinteistökehityskohteiksi, joista kaupunki saa tuloja. Tämä suuntaus jatkuu. Lisäksi on suunnitteilla isoja tilahankkeita kuten Historian museo ja konserttitalon peruskorjaus tai korvaava uudisrakennus.

Asuntorakentaminen on viime vuosien nousukauden ajan ollut merkittävä talouskasvun ajuri, ja vuonna 2018 valmistui ennätysmäärä asuntoja. Vuonna 2016 Turun kaupungin alueella aloitettiin yli 2100, vuonna 2017 lähes 2400 ja vuonna 2018 lähes 2000 asunnon rakentaminen, kun edellisinä vuosina jäätettiin selvästi alle tuhanteen asuntoon. Rakentaminen vilkastui merkittävästi vuonna 2018, jolloin

---

valmistui yhteensä 2667 asuntoa (2544 kerrostaloissa ja 123 pientaloissa) mikä on 1358 asuntoa enemmän kuin edellisvuonna.

Rakenteilla olevista asunnoista iso osuus valmistuu vuokra-asunnoiksi. Vuonna 2018 valmistui 422 alle 30 m² kokoista asuntoa. Yhteensä asuntoja valmistui 2667. Näistä 277 oli 75 m² tai suurempia. Vuonna 2018 myönnettiin rakennusluvut n. 2000 asunnolle, mikä oli vajaa 600 asuntoa vähemmän kuin vuonna 2017. Asuntorakentamisen volyymi näyttää hieman laskevan, mutta taso on edelleen korkea.

Digitalisaatio

Kasvavaan palvelujen kysyntään on kyettävä vastaamaan entistä pienemmillä taloudellisilla resursseilla. Tuottavuus voi kasvaa ainoastaan toimintatapoja muuttamalla, ja siksi organisaation kyky uudistua jatkuvasti on avainasemassa. Tuottavuus kasvaa uudistamalla toimintatapoja ja hyödyntämällä teknologisia innovaatioita.

Digitalisaatio mahdollistaa ajasta ja paikasta riippumattomien palvelujen tuottamisen asukkaille ja käyttäjille sekä kaupungin oman toiminnan tuottavuuden parantamisen. Palvelujen tulee täyttää saavutettavuuslain vaatimukset, tämä parantaa myös palveluiden laatua. Digitaalisten palveluiden tulee olla asiakaslähtöisiä ja laadukkaita. Toiminnan uudistaminen edellyttää riittävää resursointia.

Tekninen kehitys on nopeaa ja mm. kolmiulotteiset kaupunkimallit ovat arkipäivää. Turun 3D-kaupunkimalli on julkaistu avoimena datana keväällä 2019.

Paikkatietoaineistojen tarkasteluun valtakunnallisella tasolla on kehitteillä myös erilaisia alustoja, mm. Kuntatietopalvelu ja Paikkatietoalusta.

Lainsäädäntöuudistukset

Lainsäädännön uudistuksia on tulossa edelleen ja ne tuovat myös muutoksia palvelutarpeeseen.

Uuden hallitusohjelman myötä maankäyttö- ja rakennuslain uudistaminen jatkuu vuonna 2020 ja tavoitteena on edelleen uudistuksen voimaantulo vuonna 2021.

Laki kolmiulotteisesta kiinteistönmuodostuksesta on voimassa 1.8.2018 alkaen. 3D-kiinteistöjen muodostamisen hyötynä on mm. suurten ja monitasoisten rakennushankkeiden toteuttamista mahdollistamalla kiinteistöjen jakaminen myös korkeussuunnassa.

Rakentamista koskevien asetusten tulkintoja yhtenäistetään 10 suurimman kaupungin kesken. Turku on edelleen aktiivisesti mukana tulkintojen yhtenäistämistä koskevassa työssä.

Rakennusten energiatehokkuusdirektiivin päivityksen soveltaminen alkaa keväällä 2020 ja se vaikuttaa myös kaupungin käynnistämiin omiin rakennushankkeisiin.

Laki liikenteen palveluista on voimassa 1.7.2018 alkaen. Tämä laki on ensimmäinen osa kolmivaiheista liikennekaari -nimistä hanketta, jolla pyritään uudistamaan laajasti liikennealan sääntelyä. Liikennepalvelulain vaatimukset puolesta-asioinnista, rajapinnoista jne. vaikuttavat joukkoliikenteeseen.

Uusi 1.6.2020 voimaan astuva tieliikennelaki lisää kuntien velvollisuuksia Valtakunnallisesta tulkinasta riippuen muutokset saattavat lisätä pysäköintitarkastuksen valvontavastuuta. Lain myötä valmistaudutaan robottiliikenteeseen liikenne- ja viestintäviraston tulevan ohjeistuksen mukaan.

Euroopan unioni on päättänyt ns. Puhtaiden ajoneuvojen direktiivistä. Suomi tulee muovaamaan kansallisen lainsäädäntönsä direktiivin pohjalta. Direktiivi edellyttää sähköbussiliikenteen määrätietoista lisäämistä vuosittain v. 2021-2030.

Maakuntauudistuksen eteneminen vaikuttaa todennäköisesti ympäristöterveyden toimintakenttään ja järjestäytymiseen. Asialla saattaa olla vaikutuksia ympäristöterveyden toimintoihin jo vuonna 2020.

Ympäristöterveyden erityislainsäädäntöön on tulossa muutoksia ja uusia ohjeistuksia (mm. uusi eläinsuojelu-, elintarvike- ja tupakkalaki valmisteilla sekä osin terveydensuojelulakiin muutoksia). Valmistelu on ollut sidottu maakuntauudistukseen.

EU:ssa vuonna 2018 hyväksytyt jätedirektiivi ja siihen liittyvät säädökset aiheuttavat muutoksia Suomen jätelainsäädäntöön. EU:n jätesäädöspaketin keskeisinä tavoitteina on vähentää jätteen määrää ja lisätä uudelleenkäyttöä ja kierrätystä. Ympäristöministeriö on aloittanut jätelainsäädännön uudistuksen keväällä 2019 ja lainsäädäntömuutoksia on odotettavissa vuonna 2020. Ympäristöministeriön tavoitteena on osaltaan nostaa Suomi kiertotalouden kärkimaaksi.

Saavutettavuuslaki on tullut voimaan ja vanhastaan käytössä olevien sähköisten palvelujen tulee täyttää lain vaatimukset 23.9.2020 mennessä.

Palvelun tarvetta kuvaavat tunnusluvut:	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Asukasluku (31.12.) ja väestönkasvu edellisestä vuodesta, lkm	185.908 +2.084	187.604 +1.696	189.669 +2.065	191.331 +1.662	+2.500	+2.500	+2.500	+2.500	+2.500
Fölin toiminta-alue, asukasluku, lkm	287.122	289.248	289.960	292.791	-	-	-	-	-
Seudullisen jätehuollon toiminta-alue, asukasluku, lkm		415.635			-	-	-	-	-
Työpaikkojen määrä ja muutos edellisvuodesta, lkm	93.943 -1.258	95.421 +1.478	97.273 +1.852	+1.400	+1.400	+1.400	+1.400	+1.400	+1.400
Asunnot yhteensä, lkm	111.600	113.769	115.209	117.836	+2100	+2100	+2100	+2100	+2100
Liikennekäytössä olevat henkilöautot, lkm	76.006	76.671	78.206	79.113	-	-	-	-	-
Kaupunkiympäristön kunnossapidettävä pinta-ala, ha	3.944	3.878	3.916	3.955	3.955	4.035	4.035	4.035	4.035
Konserniyhtiöiden asuntotuotantotavoitteet (TVT, Vaso ja TYS), lkm					540	540	540	540	540
Asemakaavoitettu alue, ha	9.767,54	10.131,74	10.167,13	10.181,8	-	-	-	-	-
Elintarvike- ja terveydensuojelulain mukaiseen suunnitelmalliseen valvontaan kuuluvien kohteiden määrä (sis. mm. elintarvikehuoneistot, koulut, päiväkodit)				2.866		3.000			

Väestö- ja työpaikkatavoitteet perustuvat Kh 22.5.2017 § 219 Yleiskaavan 2029 tarkistettuihin tavoitteisiin, joiden mukaan vuonna 2029 Turussa on 220 000 asukasta ja 115 000 työpaikkaa. Kunnossapidettävän pinta-alan ha kasvu perustuu kaupungin 1-2 %:n laajentumiseen vuositasolla.

1.5 Toiminnan kehittämissuunnitelma ja strategiset painopisteet (kv)

Turun kaupungin väestönkasvu on ollut ennakoitua nopeampaa ja kaupungistumisprosessi jatkuu edelleen. Tähän vaikuttaa mm. Turun seudulla käynnissä oleva positiivinen rakennemuutos. Samaan aikaan myös alueiden eriytyminen on voimistunut. Kaupungin hiilineutraaliustavoitteen saavuttaminen edellyttää energiatehokkaan ja resurssiviisaan toimintatavan ulottamista kaikkeen toimintaan.

Toimialalla hyödynnetään digitalisaation tarjoamia mahdollisuuksia toiminnan kehittämisessä. Palvelujen ja toimintojen digitalisointi mahdollistaa organisaatio- ja kustannusrakenteen keventämisen ja henkilöstön ajankäytön kohdentamisen vaativampiin tehtäviin. Asukkaille ja asiakkaille tämä tarkoittaa aikaisempaa parempia mahdollisuuksia käyttää kaupungin palveluja ajasta ja paikasta riippumatta. Uudistamalla palveluja laajalla innovaatioyhteistyöllä avoimuuden periaatteita noudattaen kaupunki edistää myös uusien liiketoimintamahdollisuuksien ja palvelumuotojen syntymistä.

Kaupunkiympäristötoimiala toimii aktiivisesti käynnissä olevassa muutoksessa. Tavoitteena on luoda hyvän elämän mahdollisuuksia ja kasvua niin yrityksille kuin kansalaisillekin.

Kaupunkiympäristötoimiala toteuttaa Turku 2029 kaupunkistrategiasta erityisesti seuraavia kohtia: Turku kasvaa kestävästi ja Turku lisää kilpailukykyä. Strategisista ohjelmista toimiala toteuttaa erityisesti pääteemoja 3.3 rakentava Turku ja ympäristö sekä 3.2 vaikuttava ja uudistuva Turku.

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt kolme kärkihanketta: Keskustan kehittäminen, Turun tiedepuisto ja Smart and Wise Turku (SAWT). Kaksi ensimmäistä kärkihanketta toteuttavat lähinnä strategian pääteemaa Rakentava Turku ja ympäristö. SAWT -kärkihanke toteuttaa strategian pääteemoja Rakentava Turku ja ympäristö sekä Vaikuttava ja uudistuva Turku.

SAWT -kärkihankkeen painopistealueet hiilineutraalius ja resurssiviisaus, ennakoiva kaupunkisuunnittelu sekä liikenne ja liikkuminen ovat vahvasti mukana kaupunkiympäristötoimialan kehittämisessä ja painopisteissä.

Kaupunkiympäristötoimiala noudattaa kaupungin kehittämismallia (Kh 29.9.2014 § 368) kaikessa kehittämisessä. Kehittämismalli yhtenäistää kehittämiseen liittyvät työtavat.

Rakentava Turku ja ympäristö

- Kasvun edellytyksiä ja kestävästä kaupunkirakennetta edistetään laajoilla yhdyskuntarakennetta ja liikennejärjestelmää koskevilla suunnitelmilla ja kehittämällä kaupunkia suurina aluekokonaisuuksina.
- Kaupunkirakenteen toimivuutta ja elinvoimaa vahvistetaan täydennysrakentamisella. Kaupungin kasvun painotus suunnataan keskustaan ja sitä kehystävälle kaupunkiuudistusalueelle ja joukkoliikenteen kehityskäytävälle. Kaupunkirakenteen painopistettä laajennetaan kaupunkirakenteen kehittymisen myötä kohti merta.
- Keskustan kehittämisen sekä Turun tiedepuiston kärkihankkeita edistetään maankäytön hankkeilla, asemakaavoitusohjelmalla sekä investointiohjelmilla.

- Kaupungin kärkihankkeiden lisäksi edistetään muita merkittäviä aluekehittämishankkeita mm. Linnakaupunki, Skanssi, Logicity ja Blue Industry Park.
- Turun logistista asemaa solmukohtana pohjoisessa kasvukäytävässä kehitetään mm. edistämällä Turun ja Helsingin välistä nopeaa junayhteyttä, Matkakeskusta, uutta satama-termiinalia ja -yhteyttä sekä Turun kehätie -hankkeita.
- Monipuoliset ja vetovoimaiset asumisvaihtoehdot ovat työpaikkojen rinnalla keskeinen kilpailukykytekijä houkutellessa osajia ja asukkaita kaupunkiin. Asemakaavoituksella ja infran toteutuksella varmistutaan monipuolisesta ja riittävästä tonttivarannosta, jolla turvataan riittävä ja kohtuuhintainen vuokra-, asumisoikeus- ja omistusasuntotuotanto. Monimuotoisella asuntotuotannolla huolehditaan eri asuntotyypeistä uusillekin asuinalueille.
- Lähiöiden täydennysrakentamisella elävöitetään asuinalueita, turvataan kestävä palvelurakenne ja kavennetaan alueiden välistä eriarvoisuutta.
- Turun kaupungin ilmastosuunnitelmassa 2029 (kv 11.6.2018 § 412) on päätetty tavoitteita ja toimenpiteitä, joilla edetään kohti kaupunkialueen hiilineutraaliutta 2029 ja varaudutaan ilmastonmuutoksen vaikutuksiin. Kaupunkiympäristötoimiala osallistuu vahvasti sekä ilmastonmuutoksen hillinnän että varautumisen toimenpiteisiin ja seurantaan.
- Kaupungin liikenteen kehittämisessä painopisteet ovat kävelyssä ja pyöräilyssä, seudullisessa joukkoliikenteessä ja uusien ympäristö- ja ilmastoystävällisten teknologioiden käytön

---

laajentamisen tukemisessa. Älykkään liikenteen ratkaisut ovat vahvasti mukana liikenteen kehittämisessä.

- Terveitä elämäntapoja edistetään kaavoittamalla lyhyiden etäisyyksien kaupunkia ja rakentamalla tällä kantakaupunkialueella koulu- ja työmatkareitistöä kävelijöille ja pyöräilijöille.
- Joukkoliikennettä kehitetään vastaamaan kasvavien yritysten työpaikkaliikkumisen tarpeita.
- Palvelujen järjestämisen kustannustehokkuus paranee, kun voidaan tukeutua olemassa olevaan palveluverkkoon. Kunnallistekniikan investointien hyödyntäminen tehostuu, liikenteen päästöt vähenevät ja kaupunkilaisten aikaa säästyy liikkumisessa. Eheän kaupunkirakenteen ansiosta sujuva liikkuminen on Turulle vetovoimatekijä.
- Hyvinvoinnin edistämiseksi monimuotoisuudessaan ainutlaatuisen luonnonympäristön säilymistä tuetaan ja luonnon kokemisen mahdollisuuksia edistetään kestävin tavoin.
- Historiallisesti ainutlaatuinen kulttuuriympäristö ja siihen liittyvä innovatiivinen rakennusten uudiskäyttö edistävät Turun nousemista kansainvälisesti johtavaksi esikuvaksi kaupunkirakentamisessa.
- Tiivistyvillä kaupunkialueilla korostetaan rakennetun kaupunkiympäristön laatua. Tiivistyvissä kaupungissa panostetaan monipuolisiin julkisiin kaupunkitiloihin sekä viherrakentamiseen. Huolehdimme asuin- ja elinympäristöjen siisteydestä ja turvallisuudesta.

- Ilmastonmuutokseen varautuminen huomioidaan kaikessa suunnittelussa ja rakentamisessa erityisen huomion ollessa hulevesissä sekä ekologisten riskien torjumisessa.
- Kaupunki toimii aloitteellisesti Itämeren suojelussa Itämerihaasteen mukaisin toimenpitein, joiden tavoitteena on parantaa vesistöjen, pienten vesien ja rannikkovesien tilaa.

Vaikuttava ja uudistuva Turku

- Tulokellisuutta parannetaan hyvällä johtamisella, uusilla toimintatavoilla ja niitä tukevilla työvälineillä. Läpinäkyvällä tiedon perustuvalla johtamisella varmistetaan, että tehdään oikeita asioita oikeaan aikaan kustannustehokkaasti. Tietojärjestelmiä kehitetään siten, että toiminnan tiedot saadaan yhdistettyä ajantasaiseen taloustietoon.
- Kiinteistöomaisuutta kehitetään aktiivisesti. Kaupungin kiinteän omaisuuden luovutuksia tehostetaan kehittämällä omaisuutta houkuttelevammaksi kaavoituksella ja kumppanuusyhteistyöllä.
- Tila- ja infraomaisuuden hallinta perustuu suunnitelmallisuuteen, jossa hyödynnetään korjausvelkalaskentaa. Omaisuuden arvosta huolehtiminen edellyttää riittäviä investointeja.
- Kaupungin palvelurakennusinvestoinnit perustuvat hyväksytyihin palveluverkkosuunnitelmiin.
- Rakennuskannan energiatehokkuutta ja rakennusten älykkyyttä parannetaan ja priorisoidaan investointiraamin puitteissa. Kestävät investointiperiaatteet ja laatutaso määritellään hankesuunnitelmissa.

- Toimintaa tehostetaan nopeuttamalla tontti-tuotantoprosessia kaavoituksesta, kaupunkinfran rakentamiseen ja tontinluovutukseen.
  - Rakennuttamishankkeiden kustannustenhallintaa parannetaan laatimalla tarveselvitykset ja hankesuunnitelmat myös infrahankkeissa.
  - Tuottavuutta lisätään hankintamenettelyillä, kumppanuuksilla ja kilpailuttamisella. Telemällä asioita yhdessä kumppanien kanssa ja rohkeasti kokeilemalla toiminta uudistuu.
  - Toimintaa kehitetään asukas- ja asiakaslähdeisesti.
  - Palvelujen digitalisoinnilla tehostetaan toimintoja ja parannetaan ajasta ja paikasta riippumattomia itsepalvelu- ja osallistumismahdollisuuksia.
  - Kaupunkiympäristötoimiala tukee arkistojen digitalisointia. Asia edellyttää kaupunkitasoisia kokonaisratkaisua.
  - Smart and Wise Turku kärkihankkeen edistäminen erilaisilla projekteilla. Taustalla on Smart city -ajattelu, joka tarkoittaa mm. kaupungin infrastruktuurin tehostamista teknologialla. Digitaaliset palvelut ovat keskeinen osa tätä ajattelua.
  - Pysäköintitoiminnan järjestämistä kehitetään kokonaisuudistuksella, joka on käynnistynyt vuoden 2018 aikana.
  - Osaava ja motivoitunut henkilöstö on kaupungin keskeinen voimavara. Henkilöstön työhyvinvoinnista ja osaamisesta huolehtiminen on tärkeää, jotta palvelutaso säilyy hyvänä. Henkilöstön koulutukseen ja osaamisen ennakointiin panostetaan.
-

-
- Laadukkaat tukipalvelut pitää olla mitoitettu oikealle tasolle siten, että päivittäinen työkentely on sujuvaa.

Innovatiiviset hankinnat

Tuottavuutta ja uudistumiskykyä kasvatetaan edistämällä innovaatioita. Suunnittelemalla toiminnan kehittämistä ja hankintoja laajalla yhteistyöllä luodaan samalla markkinoita ja kasvualustaa uusille ratkaisuille.

- Pysäköintitoiminta. Pysäköintitoimintaa kehitetään sujuvammaksi niin asiakkaan kuin kaupunginkin näkökulmasta. Lisätään digitaalisia palveluja ja toimintoja (esim. pysäköinti-HUB). Toteutetaan osana Smart and Wise kärkihanketta.
  - Alusta kaupunkimallille, jolla mahdollistetaan esim. digitaalisen kaksosen tarkastelua ja hyödyntämistä selaimen avulla. Tällaisen alustan avulla voidaan Turun kaupungin oma nykyinen kaupunkimalli ottaa laajempaan käyttöön. Alustan avulla malliin voidaan sijoittaa suunnitelmia ja muuta tietoa sekä tehdä simulointeja.
-

2 Toiminnalliset tavoitteet

2.1 Toimintaa kuvaavat tunnusluvut (kh)

Tunnusluku	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
VOLYYMI										
Hyväksytyjen asemakaavojen (kv) sisältämä uuden ja käyttötarkoituksenmuutoksen alaisen kerrosalan lisäys yhteensä (kem2)	56.015	155.635	209.790	267.080	253.750	526.250	153.400	386.605		
- pientalot (AO, AP)	7.100	31.620	21.860	17.140	51.270	7.940	25.700	4.000		
- kerrostalot (AK)	7.350	76.965	101.730	137.540	54.280	7.600	119.800	298.790		
- elinkeinot, palvelut	41.565	47.050	86.200	112.400	148.200	510.710	7.900	83.815		
Kaupungin maalle sijoittuvan hyväksytyjen asemakaavojen (kv/ merkittävät ja ltk/ vähäiset) asuinkerrosalan osuus	80 %	61 %	63 %	36 %	14 %	18 %	81 %	62 %		
Hyväksytyjen asemakaavojen asuinkerrosalan sijoittuminen tiivistyväälle kestävä kaupunkirakenteen vyöhykkeelle	80 %	78 %	86 %	89 %	93 %	54 %	51 %	96 %		
Konserniyhtiöille luovutetut tontit, kerrosala (k-m2)							8100	10724		
Jalankulun määräindeksi, indeksi 2017=100				100,8	ei laskettu	ei laskettu	100,0	111,7		
Pyöräilyn määräindeksi, indeksi 2017=100				97,6	ei laskettu	ei laskettu	100,0	95,3		
Autoliikenteen määräindeksi, indeksi 2017=100				ei laskettu	ei laskettu	97,3	100,0	98,0		
Seudullisen joukkoliikenteen matkamäärät, indeksi 2017=100				ei verrannollinen	90,3	95,0	100,0	98,5		
Seudullisen joukkoliikenteen matkamäärä, Turku, milj. matkaa					20,2	21,3	22,3	22		
Palautepalveluun jätettyjen palautteiden määrä (vuodesta 2016 alkaen Föli mukana)		6.136	6.437	5.617	7.037	13.801	17.143	19.460		

Tunnusluku	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
LAATU JA VAIKUTTAVUUS										
Tyytyväisyys (1=erittäin huono, 5=erittäin hyvä) *Yhdyskuntatekniset palvelut -kysely (FCG), **Kaupunki- ja kuntapalvelut -kysely (FCG)										
- liikennealueiden ylläpito* (vertailukunnat v2004-2017: 3,31) (Turku keskiarvo v2004-2017: 3,37)	3,15	3,24	3,23	3,47	3,27	3,34	3,37	3,31	3,06	
- puistojen hoito* (vertailukunnat v2004-2017: 3,41) (Turku keskiarvo v2004-2017: 3,37)	3,25	3,30	3,31	3,50	3,47	3,43	3,50	3,54	3,52	
- rakennetun ympäristön viihtyisyyteen ja kauneuteen ** (vertailukunnat v2004-2017 3,46) (Turku keskiarvo v2004-2017: 3,56)	-	3,46	-	3,61	3,74	3,57	3,77	3,66		
- asuntojen, työpaikkojen ja palvelujen sijoitteluun ** (vertailukunnat v2004-2017: 3,37) (Turku keskiarvo v2004-2017: 3,31)	-	3,22	-	3,13	3,35	3,28	3,53	3,48		
- rakennetun ympäristön valvontaan ** (vertailukunnat v2004-2017: 3,28) (Turku keskiarvo v2004-2017: 3,26)	-	3,29	-	3,27	3,40	3,31	3,37	3,34		
- liikenneoloihin jalankulkijan kannalta ** (vertailukunnat v2017: 3,90)			kysymys jaettu, aiemmin kevytliikenne			3,77	3,96	3,93		
- liikenneoloihin pyöräilijän kannalta ** (vertailukunnat v2017: 3,77)			kysymys jaettu, aiemmin kevytliikenne			3,26	3,24	3,40		
- liikenneoloihin autoilijan kannalta ** (vertailukunnat v2004-2017: 3,82) (Turku keskiarvo v2004-2017: 3,79)	-	3,73	-	3,79	3,82	3,89	3,88	3,65		
- julkisen liikenteen hoitoon ** (vertailukunnat v2004-2017: 3,60) (Turku keskiarvo v2004-2017: 3,96)	-	3,92	-	4,02	4,09	4,11	4,16	3,98		
- ilman laadun hoitoon ** (vertailukunnat v2004-2017: 3,53) (Turku keskiarvo v2004-2017: 3,46)	-	3,26	-	3,72	3,78	3,63	3,87	3,79		
- luonnonsuojelun hoitoon ** (vertailukunnat v2004-2017: 3,54) (Turku keskiarvo v2004-2017: 3,55)	-	3,38	-	3,66	3,64	3,67	3,80	3,65		
Keskustan suuralueen väkiluku 31.12.	50.054	50.684	51.558	53.004	53.443	54.490	55.503	56.371		

Tunnusluku	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
Asunnot: lukumäärä, yhteensä	106.981	108.151	109.342	110.608	111.600	113.769	115.209	117.836		
- pientaloissa, %	25,6	25,6	25,6	25,7	25,5	25,6	25,4	25,1		
- kerrostaloissa, %	72,7	72,8	72,8	72,7	73,0	72,9	73,1	73,6		
- muut, %	1,7	1,6	1,7	1,6	1,5	1,5	1,5	1,1		
Liikenneonnettomuuksissa loukkaantuneiden määrä (henkilöä)	241	189	201	190	192	209	183	134 enn. tieto		
Henkilöautotiheys (henkilöautoa/ 1000 asukasta)	414	413	411	409	409	409	412	413		
- liikennekäytössä	466	469	471	471	473	478	485	489		
- rekisterissä										
Kasvihuonepäästöjen määrä (kt CO ₂ ekv/vuosi)	1131,3	1176,6	1171,8	1133,1	969,8	966,0	932,7	913,3		
SAATAVUUS JA PEITTÄVYYS / KATTAVUUS										
Elintarvikevalvonnan valtakunnallisen suunnitelman toteutuminen (%)			24 %	25 %	22 %	18 %	35 %	49 %		
Terveystieteiden valtakunnallisen suunnitelman toteutuminen (%)			87 %	68 %	75 %	97 %	78 %	35 %		
TUOTTAVUUS JA TEHOKKUUS										
Asemakaavoituksen kesto käynnistämisestä hyväksymiseen (kv), kk (mediaani)	21,4	23,5	24,2	29,5	29,3	25,9	29,9	22,4		
Sähköisten lupahakemusten osuus (%) kaikista lupahakemuksista rakennusvalvonnassa							29 %	45 %		
Rakennusvalvonnan kaikkien lupien keskimääräinen käsittelyaika, vrk						38 vrk (90 % luvista)	34 vrk (80 % luvista)	36 vrk (80% luvista)		
Infran ylläpitomenot (€) / ylläpidettävä pinta-ala (ha)						6063	6427	6114		
Joukkoliikenteen kustannukset asukasta kohti, Turku, euroa					94	92	86	91		
Palautteiden vastausaika, vrk (mediaani)		4	1	2	2	4	3	4		

2.2 Strategiset tavoitteet (kv)

Kaupunkiympäristölautakunta kaikkien osalta ja Turun kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta ** osalta

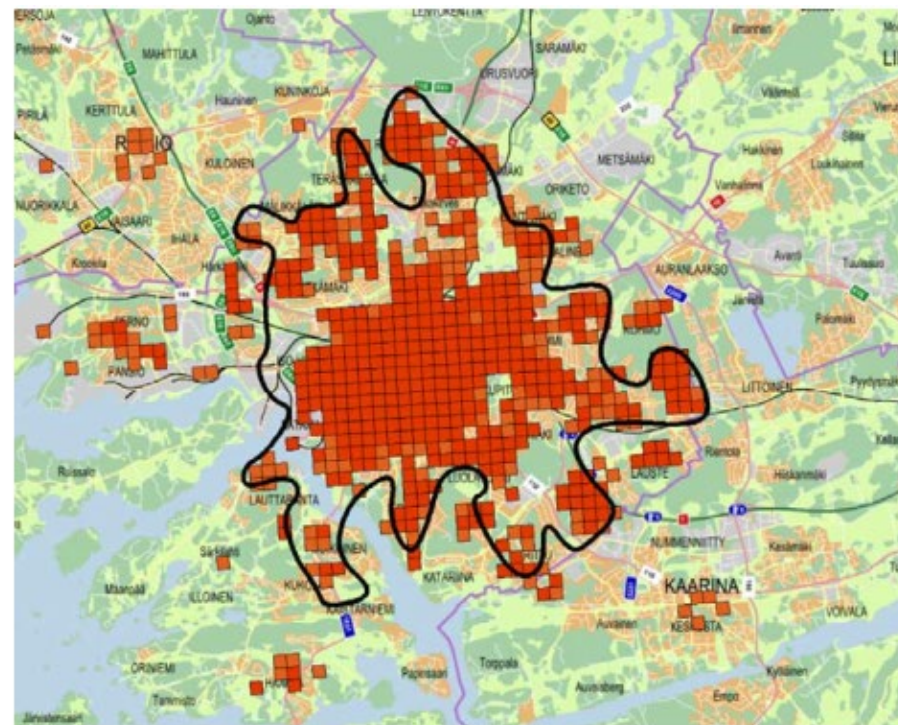
Tavoite KV1: Kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen	Strateginen teema: Rakentuva Turku ja ympäristö Strateginen linjaus: 3.3.6 Ilmasto- ja ympäristöpolitiikan toimenpiteillä edetään kohti kaupunkiseudun hiilineutraaliutta 2029				Muut toteutettavat linjaukset:		
	TP 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Kasvihuonekaasupäästöjen muutos (%) vuoden 1990 tasosta		vähenee	vähenee		-50 %	vähenee	vähenee
Tavoitteen kuvaus: Kaupunkistrategian (kv 16.4.2018) mukainen ilmastopolitiikan päätavoite on hiilineutraali kaupunkialue vuoteen 2029 mennessä. Tavoitteen saavuttamiseksi Turun alueen kasvihuonekaasupäästöjä pyritään vähentämään vähintään 80 prosenttia vuoden 1990 tasosta vuoteen 2029 mennessä. Tähän edetään seuraavien valtuustokausittain asetettujen välitavoitteiden kautta. Vuoteen 2021 mennessä päästöjä pyritään vähentämään vähintään 50 prosenttia vuoden 1990 tasosta. Vuoteen 2025 mennessä päästöjä pyritään vähentämään vähintään 65 - 70 prosenttia vuoden 1990 tasosta. Viimeistään vuonna 2029 saavutetaan hiilineutraalius, jolloin jäljellä olevat päästöt kompensoidaan kokonaan. Vuodesta 2029 eteenpäin Turku pyrkii olemaan ilmastopositiivinen alue, jolloin alueen nettopäästöt ovat negatiiviset (kompensatio on suurempi kuin päästöt). Ilmasto- ja ympäristöpolitiikan toimenpiteillä (Ilmastosuunnitelma 2029, kv 11.6.2018 § 142) edetään kohti kaupunkiseudun hiilineutraaliutta 2029. Kaupunkiympäristötoimiala pyrkii vähentämään erityisesti yhdyskuntarakenteen ja rakennetun ympäristön sekä liikkumisen aiheuttamia kasvihuonekaasupäästöjä ja vahvistamaan Turun alueen hiilinieluja. Ympäristönsuojeluyksikkö tuottaa kaupungin kasvihuonekaasupäästöjen laskennan ja kehittää hiilinielujen laskentaa. Turun CO2-raportin mukaiset kasvihuonekaasupäästöt sisältävät seuraavat sektorit: kauko-, sähkö- ja erillislämmitys, maalämpö, kuluttajien ja teollisuuden sähkönkulutus, tieliikenne ja muut liikennemuodot, teollisuus ja työkoneet, maatalous ja jätehuolto. Lämmityksen päästöt on normeerattu vastaamaan ilmastollisen vertailukauden 1981 - 2010 keskimääräistä lämmitystarvetta. Sähkönkulutuksen päästöt on normeerattu käyttäen päästökertoimena viiden vuoden liukuvaa keskiarvoa. Laskennassa eivät ole mukana yksityisen tai julkisen sektorin hankintojen välilliset päästövaikutukset.							

Tavoite KV2: Kestävä yhdyskuntarakenne	Strateginen teema: Rakentuva Turku ja ympäristö Strateginen linjaus: 3.3.6 Ilmasto- ja ympäristöpolitiikan toimenpiteillä edetään kohti kaupunkiseudun hiilineutraaliutta 2029				Muut toteutettavat linjaukset: 3.3.4 Kaupunkirakenteen toimivuutta ja elinvoimaa vahvistetaan täydennysrakentamisella 3.3.7 Ympäristön kannalta kestävää ja turvallista liikennettä ja liikkumista edistetään eheää kaupunkirakennetta hyödyntämällä 3.3.10 Sujuvaa ja turvallista arkea tuetaan hyvällä kaupunkiympäristöllä ja palveluilla		
	TP 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE	TS 2021	TS 2022	TS 2023

Hyväksytyjen asemakaavojen asuinkekkien sijoittuminen tiivistävälle kestävä kaupunkirakenteen vyöhykkeelle	96 %	Vähintään 85 %	Vähintään 85 %		Vähintään 85 %	Vähintään 85 %	Vähintään 85 %
--	------	----------------	----------------	--	----------------	----------------	----------------

Tavoitteen kuvaus:

Turun omassa maankäytössä panostetaan kaupunkistrategian mukaisesti hiilineutraalin kaupunkialueen saavuttamiseen vuoteen 2029 mennessä, mikä edellyttää energiatehokasta ja kestäviin liikkumismuotoihin kannustavaa yhdyskuntarakenteen kehitystä. Rakentamista ohjataan keskuksista, asuintiivistymistä, kestävästä liikkumisesta ja lähipalveluista muodostuvalle kaupunkirakenteen vyöhykkeelle. Näin luodaan puitteet maankäytön, asumisen, liikenteen, palvelujen ja elinkeinojen kehittämiseksi taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävällä tavalla (3.3.1, 3.3.2, 3.3.4, 3.3.5, 3.3.6, 3.3.7, 3.3.9, 3.3.10). Luodaan edellytyksiä kehittää kilpailukykyä ja kestävä kasvua huolehtien mahdollisuuksista turvalliseen, terveelliseen ja eri väestöryhmien kannalta tasapainoiseen elinympäristöön.

Kuva. Tiivistävä kestävä kaupunkirakenteen vyöhyke. Vyöhyke perustuu 250*250 metrin ruuduille tehtyyn analyysiin Turun kaupunkirakenteesta, jossa on otettu huomioon kestävä liikkuminen, lähipalvelut ja alueen asukastiheys. Ominaisuudet pisteytettiin seuraavasti: kävelyetäisyys keskustan palveluista 1 piste, pyöräilyetäisyys keskustasta 15 minuuttia 1 piste, mahdollisuus joukkoliikenteeseen: runkobussilinjat 300 metrin etäisyys linjasta tai 600 metrin etäisyys raitiotie/superbussilinjasta 1 piste, asukas/työpaikka oleva tai tuleva tiheys yli 20 asukasta/ha 1-3 pistettä, kauppa 500 metrin päässä 1 piste, päiväkotiki 500 metrin päässä 1 piste ja koulu 500 metrin päässä 1 piste. Oikeanpuoleisessa kuvassa näkyy luokitellut ruudut, jotka ovat saaneet enemmän kuin 4 pistettä.

Tavoite KV3: Vähähiilinen kestävä liikkuminen **	Strateginen teema: Rakentuva Turku ja ympäristö Strateginen linjaus: 3.3.7 Ympäristön kannalta kestävä ja turvallista liikennettä ja liikkumista edistetään eheää kaupunkirakennetta hyödyntämällä			Muut toteutettavat linjaukset: 3.3.6 Ilmasto- ja ympäristöpolitiikan toimenpiteillä edetään kohti kaupunkiseudun hiilineutraaliutta 2029 3.3.10 Sujuvaa ja turvallista arkea tuetaan hyvällä kaupunkiympäristöllä ja palveluilla 2.3.7 Hyvän elämän Turku luodaan ottamalla aktiivisuus elämäntavaksi			
	TP 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE	TS 2021	TS 2022	TS 2023
- Tie- ja kaupunkiliikenteen kasvihuonekaasupäästöt (vähenee 50 % v. 2015 - 2029)		vähenee	vähenee		vähenee	vähenee	vähenee
- Jalankulun määräindeksi *, indeksi 2017=100	Kasvoi 11,7 %	kasvaa 3 % edellisestä vuodesta	kasvaa 3 % edellisestä vuodesta		kasvaa 3 % edellisestä vuodesta	kasvaa 3 % edellisestä vuodesta	kasvaa 4 % edellisestä vuodesta
- Pyöräilyn määräindeksi *, indeksi 2017=100	Väheni 4,7 %	kasvaa 3 % edellisestä vuodesta	kasvaa 3 % edellisestä vuodesta		kasvaa 3 % edellisestä vuodesta	kasvaa 3 % edellisestä vuodesta	kasvaa 4 % edellisestä vuodesta
- Autoliikenteen määräindeksi *, indeksi 2017=100 *	Väheni 2,0 %	vähenee tai ei nouse edellisestä vuodesta	vähenee tai ei nouse edellisestä vuodesta		vähenee tai ei nouse edellisestä vuodesta	vähenee tai ei nouse edellisestä vuodesta	vähenee tai ei nouse edellisestä vuodesta
- Seudullisen joukkoliikenteen matkamäärät, indeksi 2017=100 **	Väheni 1,5 %	kasvaa 2 % edellisestä vuodesta	kasvaa 2 % edellisestä vuodesta		kasvaa 2 % edellisestä vuodesta	kasvaa 2 % edellisestä vuodesta	kasvaa 2 % edellisestä vuodesta
- Vähähiilisen liikenteen osuus (%)Turun joukkoliikenteessä**	5 %	5 %	5 %		kasvaa	kasvaa	kasvaa
<p>Tavoitteen kuvaus: Kaupunkistrategian (kv 16.4.2018 § 72) hiilineutraaliustavoitteen 2029 saavuttamiseksi Turku luo aktiivisesti kestävää liikkumiskulttuuria ja parantaa kestävä liikemisen edellytyksiä. Tavoitteena on vähentää Turun tie- ja katuliikenteen kasvihuonekaasupäästöjä vähintään 50 % vuoden 2015 tasosta vuoteen 2029 mennessä (Turun kaupungin ilmastosuunnitelma 2029, kv 11.6.2018 § 142). Turun kaupungin Ilmasto- ja ympäristöohjelman (kv 26.10.2009 § 239) sekä Turun kaupunkiseudun rakennemallin 2035 yhteydessä on hyväksytty ja Yleiskaavan 2029 (kh 30.9.2013 § 399) sekä Ilmastosuunnitelman 2029 (kv 11.6.2018 § 142) yhteydessä vahvistettu tavoitteeksi kasvattaa kestävien kulkutapojen kulkumuoto-osuutta Turun kaupungissa yli 66 % tasolle vuoteen 2030 mennessä nykyisestä noin 52 %:sta.</p> <p>Turun kaupungin strategisen hiilineutraaliustavoitteen toteuttamiseksi ja kestävä vetovoimaisen kaupunkikehityksen tukemiseksi joukkoliikenteen palvelukykyä parannetaan merkittävästi. Joukkoliikenteen kehittäminen ja käytön lisääminen on tärkeä keino vähentää liikemisen aiheuttamia kasvihuonepäästöjä. Samalla myös kasvavan joukkoliikenteen aiheuttamien päästöjen vähentäminen on merkittävä ja esimerkillinen ilmastotoimi. Turun joukkoliikenteestä tehdään hiilineutraali palvelu vuoteen 2029 mennessä. Turun kaupunkiliikenteen osalta hiilineutraaliuteen edetään jo vuoteen 2025 mennessä. Linjojen sähköistämässä edetään teknisen kehityksen ja kilpailutusten mahdollistamaan tahtiin ja sähköistämistä täydennetään biopolttoaineratkaisuilla.</p>							

Vuoden 2019 aikana on laadittu selvitystä, millaisia tavoitteita kunkin kulkumuodon osalta vaaditaan, jotta saavutetaan kaupunginvaltuuston asettama kestävien kulkumuotojen osuus yli 66 % vuoteen 2030 mennessä. Vuotuisia tavoitteita tarkistetaan selvityksen valossa tuleville vuosille.

Kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen kulkutapaosuuksien edistäminen mm. vähentää liikenteen tilantarvetta, parantaa turvallisuutta ja viihtyisyyttä sekä vähentää päästöjä. Kattavia tietoja liikkumismuotojen kulkutapajakaumasta saadaan 5-10 vuoden välein liikennetutkimuksista (laadittu Turun seudulla 2017, 2008 ja 1997). Liikkumismuotojen kehitystä lyhyemmällä aikavälillä seurataan kulkutapakohtaisen määräindeksin perusteella. Määräindeksi ei kerro suoraan kulkutapajakaumakehitystä, mutta näyttää kuitenkin kehityksen suuntaa. Tavoitteena on, että määräindekseissä autoliikenteen määrä vähenee tai ei kasva ja muiden kulkutapojen määrät kasvavat vuosittain vähintään 3 %.

*Jalankulun, pyöräilyn ja autoliikenteen määräindeksit perustuvat liikennemäärätietoihin ns. Aurajoen laskentalinjalla (Föri, Martinsilta, Myllysilta, Teatterisilta, Auransilta, Kirjasto-silta, Tuomiokirkkosilta, Tuomaansilta, Rautatiesilta, Halistensilta).

**Kaupunkiympäristölautakunta ja Turun kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta hyväksyvät tavoitteen.

Tavoite KV4: Hiilinielujen vahvistaminen	Strateginen teema: Rakentuva Turku ja ympäristö		Muut toteutettavat linjaukset:					
	Strateginen linjaus: 3.3.6 Ilmasto- ja ympäristöpolitiikan toimenpiteillä edetään kohti kaupunkiseudun hiilineutraaliutta 2029		TP 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE	TS 2021	TS 2022
Kaupungin omistamien metsien puuston ja maaperän yhteinen hiilivarasto, muutos (kt CO2-ekv/v)			+15			+15	+15	+15
Tavoitteen kuvaus:								
Ilmakehästä hiiltä sitovien hiilinielujen vahvistaminen on merkittävästi vaikuttava ilmastonmuutoksen hillintätoimi. Kasvillisuuden ja maaperän hiilensidontakyvyn lisääminen on kustannuksiltaan edullista ja sillä on myös muita merkittäviä positiivisia vaikutuksia. Hiilinieluja, uusiutuvan energian tuotantoa ja muita kompensatioita on lisättävä hiilineutraaliuden saavuttamiseksi ja etenemiseksi ilmastopositiiviseksi alueeksi. Strategiansa mukaisesti Turun kaupunki huolehtii maaperässä ja kasvillisuudessa olevasta hiilivarastosta pyrkimällä lisäämään viheralueita ja säilyttämään alueensa metsiä, peltoja, kasvillisuuden määrää ja suosimaan luonnonmukaisuutta istutusalueilla. Uudenlaista kaupunkiluontoa ja viherrakentamista lisätään kaupungin tiivistyessä.								
Lähtötaso 2019 eli kaupungin omistamien metsien (pinta-ala 4 827 ha) puuston ja maaperän yhteinen hiilivarasto on Luonnonvarakeskuksen selvityksen mukaan tällä hetkellä noin 2 870 kt CO2-ekv.								
Kasvillisuuden ja maaperän hiilivarastot ja -nielut lasketaan neljän vuoden välein. Seuranta kehitetään ottaen mahdollisuuksien mukaan huomioon myös vesistöt.								

Tavoite KV5: Alueellisen eriarvoisuuden vähentäminen	<i>Strateginen teema: Rakentuva Turku ja ympäristö</i> <i>Strateginen linjaus: 3.3.5 Kaupungin kilpailukykyä lisätään tarjoamalla houkuttelevaa asumista kaikille</i>			<i>Muut toteutettavat linjaukset:</i> 2.3.4 Vahvistetaan aluenäkölukua asuinalueiden ominaispiirteitä hyödyntämällä 3.3.3 Huomisen rakentamista edistetään maankäytön kehittämisen kokonaisvaltaisuutta, ennakkoluulottomia kumppanuuksia ja yhteistyömalleja korostavalla toimintamallilla 3.3.10 Sujuvaa ja turvallista arkea tuetaan hyvällä kaupunkiympäristöllä ja palveluilla			
Arviointikriteeri:	TP 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Tuetun vuokra-asumisen osuus suuralueittain (9 kpl), enintään 15 % koko suuralueen asuntokannasta.			6/9		6/9	6/9	7/9
<p>Tavoitteen kuvaus:</p> <p>Asuntojakauman tasapainoisuutta pyritään edistämään kehittämällä asuinalueista asuntorakenteeltaan mahdollisimman monipuolisia täydennyskaavoituksen ja tavoitteellisen tontinluovutuksen kautta. Tavoitteena on saada kaikilla suuralueilla tuetun vuokra-asumisen osuus alle 15 %:n koko asuntokannasta. Vuokra-asumiseen on huomioitu Ara-tuetut vuokra-asunnot (ei sisällä opiskelija-asuntoja eikä asumisoikeusasuntoja).</p> <p>Toimenpideohjelma syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja sosiaalisesti kestävä kaupunkikehityksen edistämiseksi (kv 28.1.2019 § 7).</p>							

Tavoite KV6: Liikenneturvallisuus	<i>Strateginen teema: Rakentuva Turku ja ympäristö</i> <i>Strateginen linjaus: 3.3.10 Sujuvaa arkea tuetaan hyvällä kaupunkiympäristöllä ja palveluilla</i>			<i>Muut toteutettavat linjaukset:</i> 2.1 Terve ja hyvinvoiva turkulainen 2.3 Aktiivinen turkulainen 3.3.7 Ympäristön kannalta kestävä ja turvallista liikennettä ja liikkumista edistetään eheää kaupunkirakennetta hyödyntämällä			
	TP 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Liikenneonnettomuuksissa loukkaantuneiden määrä viiden vuoden aikana (henkilöä)	vähenee 18 %	vähenee 3 % vuosien 2013-2017 kaudesta	vähenee 4 % vuosien 2013-2017 kaudesta		vähenee 9 % vuosien 2013-2017 kaudesta	vähenee 13 % vuosien 2013-2017 kaudesta	vähenee 17 % vuosien 2013-2017 kaudesta
<p>Tavoitteen kuvaus:</p> <p>Vähennetään liikenneonnettomuuksissa loukkaantuvien määrää kaikkia toimialoja koskevilla toimenpiteillä (Turun kaupungin turvallisuussuunnitelma 2017-2020, kh 6.3.2017 § 91). Tavoitteena on, että loukkaantuneiden määrä vähenee keskimäärin noin 5 % vuodessa. Liikenneonnettomuuksien määrää verrataan satunnaisvaihteluiden vuoksi viisivuotisjaksoissa. Vertailukohtana on vuosien 2013-2017 viisivuotisjakso, jonka taso oli 975.</p>							

2.3 Strategiset tavoitteet (kh)

Kaupunkiympäristölautakunta kaikkien osalta, Turun kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta ** osalta, Rakennus- ja lupalautakunta *** osalta ja Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta **** osalta

Toimenpiteitä esitetään lautakuntien operatiivisissa sopimuksissa

Tavoite KH1: Monipuolinen ja riittävä tonttivaranto	<i>Strateginen teema: Rakentuva Turku ja ympäristö</i> <i>Strateginen linjaus: 3.3.5 Kaupungin kilpailukykyä lisätään tarjoamalla houkuttelevaa asumista kaikille</i>			<i>Muut toteutettavat linjaukset: 3.3.4, 3.3.8, 3.3.9</i>			
Toteuttamiskelpoinen tonttireservi	TP 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE	TS 2021	TS 2022	TS 2023
- Pientalo- ja rivitalotontit		3 v tarpeeseen	3 v tarpeeseen		3 v tarpeeseen	3 v tarpeeseen	3 v tarpeeseen
- Kerrostalotontit		3 v tarpeeseen	3 v tarpeeseen		3 v tarpeeseen	3 v tarpeeseen	3 v tarpeeseen
- Elinkeinotontit		3 v tarpeeseen	3 v tarpeeseen		3 v tarpeeseen	3 v tarpeeseen	3 v tarpeeseen
<p>Tavoitteen kuvaus: Asemakaavoja laatimalla kasvatetaan kaavavarantoa, joka mahdollistaa toteutuksen ajoittamisen paremmin kysyntää vastaavasti. Kuntien tavoitteena on ylläpitää riittävää tonttivarantoa siten, että tontteja on tarjottavana nopealla toimitusajalla. Tonttivaranto pyritään kuitenkin realisoimaan kohtuullisessa ajassa. Kolmen vuoden varantotavoite perustuu rakennemallin toteuttamiseksi laadittuun seudulliseen asunto- ja maapoliittinen ohjelmaan, joka on päivitetty vuosille 2018-2021 valtuustossa 27.8.2018 § 158 ohjeellisena noudatettavaksi. Monipuolisella ja riittävällä tonttivarannolla edistetään kaupungin kasvua.</p>							

Tavoite KH2: Monipuolinen ja riittävä kaavavaranto	<i>Strateginen teema: Rakentuva Turku ja ympäristö</i> <i>Strateginen linjaus: 3.3.5 Kaupungin kilpailukykyä lisätään tarjoamalla houkuttelevaa asumista kaikille</i>			<i>Muut toteutettavat linjaukset: 3.3.4, 3.3.8, 3.3.9</i>			
Tavoitteet kerrosalan lisäykselle (kv)	TP 2018*	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE	TS 2021	TS 2022	TS 2023
- Asuinpientalot (AO, AP, AR), kem ²	3.810	23.300	25.000		23.600	23.800	24.000
- Asuinkerrostalot (AK), kem ²	124.750	132.200	140.000		133.900	134.900	135.000
- Kaupungin maalle sijoittuvan asuinkerrosalan osuus	29 %	>20 %	>20 %		>20 %	>20 %	>20 %

- Työpaikkatontit, kem ²	13.400	64.000	80.000		64.000	64.000	64.000
- Kaupungin sekä konserniyhtiöiden maalle kaavoitettava ja konserniyhtiöille osoitettava asuinkerrosala, kem ²	10.000	25.000	25.000		25.000	25.000	25.000

*Ei verrannollinen. Vuoden 2018 osalta toteumatiedot perustuvat lautakuntien hyväksymiin kaavaehdotuksiin.

Tavoitteen kuvaus:

Maankäytössä panostetaan kaupunkistrategian mukaisesti hiilineutraalin kaupunkialueen saavuttamiseen vuoteen 2029 mennessä, mikä edellyttää energiatehokasta ja kestäviin liikku-
mismuotoihin kannustavaa yhdyskuntarakenteen kehitystä.

Kerrosalan lisäystavoitteet perustuvat kh 22.5.2017 § 219 Yleiskaavan 2029 tarkistettuihin tavoitteisiin, joiden mukaan vuonna 2029 Turussa on 220 000 asukasta ja 115 000 työpaikkaa. Väestönkasvun osalta oletetaan, että Turun asukasluku kasvaa tasaisesti noin 2500 asukasta/vuosi. Lisäksi trendikasvun mukainen väljyyskasvu lisää rakentamista noin 0,208 kem²/as/v. Rakentamisesta tavoitellaan kohdistuvan 85 % kerrostaloihin ja 15 % pientaloihin. Pitkällä aikavälillä (v.2040 asti) työpaikkatonttien kem² arvioidaan Newsecin 2015 selvityksen ja päivitettyjen yleiskaavatavoitteiden mukaan jakautuvan seuraavasti: vuosittain 33.500 kem² toimistotilaa, 12.500 kem² liiketilaa ja 18.000 kem² teollisuutta.

Asemakaavoja laatimalla kasvatetaan kaavavarantoa, jolla edistetään monipuolisten asumis- ja elinkeinojen harjoittamismahdollisuuksia. Kaavavarannon kasvattaminen mahdollistaa toteutuksen ajoittamisen paremmin kysyntää vastaavasti. Asuntotuotannosta vähintään 20 % tulee sijoittua kaupungin omistamille tonteille, mikä mahdollistaa kaupungin tonttutuotannon ja valtion tukeman (ARA) kohtuuhintaisen asuntotuotannon toteuttamisen. Kaupungin ja konserniyhtiöiden omistamalle maalle kaavoitettavasta asuinkerrosalasta osoitetaan kaupungin tuotantoyhtiöille (TVT, TYS, Vaso) 300 asunnon tuotantotavoitteen mahdollistava n. 25.000 kem², joka tarkoittaa 5-7 luovutettavaa tonttia/vuosi. Tällä edistetään osaltaan kaupungin konserniyhtiöiden asuntotuotantotavoitteiden toteutumista. Pientalojen asuntotuotantoa tuetaan niin, että tonttireservi vastaa kolmen vuoden asuntotuotantotarvetta.

Tavoite KH3: Kiinteistöomaisuuden kehittäminen	Strateginen teema: Vaikuttava ja uudistuva Turku/ Raken- tuva Turku ja ympäristö Strateginen linjaus: 3.2.2 Tuloksellisuutta parannetaan hyvällä johtamisella, uusilla toimintatavoilla ja niitä tu- kevilla työvälineillä			Muut toteutettavat linjaukset: 3.2.7 Tilojen käyttöä tehostetaan uudistamalla toimintamal- leja 3.3.3 Huomisen rakentamista edistetään maankäytön kehit- tämisen kokonaisvaltaisuutta, ennakkoluulottomia kumppa- nuuksia ja yhteistyömalleja korostavalla toimintamallilla 3.3.4 Kaupunkirakenteen toimivuutta ja elinvoimaa vahviste- taan täydennysrakentamisella			
	TP 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Turku Energia			Tonttien luovutus		Tonttien luovu- tus	Tonttien luovu- tus	Tonttien luovu- tus
Kastun koulu			Asemakaava hyväksytty		Tonttien luovu- tus		
Pernon koulu			Rakennuksen purku, asema- kaavaluonnos tarvittaessa			Mahdollinen asemakaava- muutos hyväk- sytty	
Luostarinkatu 5			Asemakaava hyväksytty		Kohteen luovu- tus	Tontin luovutus	
Sepänkatu 1		Kehittämiskil- pailun ratkaisu ja asemakaava- luonnos	Asemakaava hyväksytty Kohteen luovutus		Tonttien luovu- tus	Tonttien luovutus	Tonttien luovutus
Sepänkatu 2			Asemakaavaeh- dotus		Asemakaava hyväksytty	Kohteen luovutus	Tontin luovutus
Virvoituksentie 3		Kehittämiskil- pailu ja kaava- luonnos laadittu	Asemakaavaeh- dotus		Asemakaava hyväksytty	Tonttien luovutus	Tonttien luovutus
Kaupunginpuutarhan alue			Asemakaava hyväksytty		Infran toteutus	Infran toteutus, tonttien luovutus	Tonttien luovutus
Eerikinkatu 32-34 kortteli (Pallas)			Kehittämiskilpai- lu Kohteen luovutus		Asemakaava- luonnos	Asemakaava hyväksytty	
Runosmäki, Piiparinpolun varsi			Yhteistyöhanke		Asemakaava- luonnos	Asemakaava hyväksytty	Tonttien luovutus

Ruusukortteli			Asemakaava hyväksytty			Tonttien luovutus	
Herttuankulma / Linnakaupunki			Infran toteutus, Tonttien luovutus		Infran toteutus, tonttien luovutus	Infran toteutus, tonttien luovutus	Infran toteutus, Tonttien luovutus
Kirstinpuisto / Linnakaupunki			Asemakaava hyväksytty		Infran toteutus, tonttien luovutus	Infran toteutus, tonttien luovutus	Infran toteutus, tonttien luovutus
Vaasanpuisto / Linnakaupunki			Infran esisuunnittelu, Hulevesialtaan toteutus		Uusi asemakaavaluonnos	Asemakaavaehdotus, Infran suunnittelu	Asemakaava KV, infran suunnittelu
Itäskanssi			Maankäyttösopius, Asemakaava KV, Infran toteutus		Infran toteutus,	Infran toteutus, Tonttien luovutus	Infran toteutus, tonttien luovutus
Skanssinmäki			Asemakaava hyväksytty, Infran suunnittelu		Tonttien luovutus		
Skanssin kolmio					Asemakaava hyväksytty, Tonttien luovutus		
Konserttitalo			Asemakaavaehdotus		Asemakaava hyväksytty		Kohteen luovutus
Halisten vesilaitos							Asemakaava hyväksytty
Blue industry park					Asemakaava KV		
Tavoitteen kuvaus: Kaupungin käytöstä poistuvia rakennuksia ja maa-alueita kehitetään erilaisilla kiinteistönkehityshankkeilla kaupungin strategisten tavoitteiden mukaisesti.							

Tavoite KH4: Infrahankkeiden tarveselvitys- ja hankesuunnittelun toimintamalli	<i>Strateginen teema: Vaikuttava ja uudistuva Turku</i> <i>Strateginen linjaus: 3.2.2 Tuloksellisuutta parannetaan hyvällä johtamisella, uusilla toimintatavoilla ja niitä tukevilla työvälineillä</i>			<i>Muut toteutettavat linjaukset: 3.2.4</i>			
	TP 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Infrahankkeiden tarveselvitys- ja hankesuunnittelun toimintamalli		Toimintamalli on kuvattu ja käytössä uusien hankkeiden osalta laadittaessa talousarviota vuodelle 2020	Käytössä uusien hankkeiden osalta laadittaessa talousarviota vuodelle 2021		Käytössä kaikkien hankkeiden osalta	Käytössä kaikkien hankkeiden osalta	Käytössä kaikkien hankkeiden osalta
Tavoitteen kuvaus: infrahankkeiden tarveselvitys- ja hankesuunnittelun toimintamalli on kuvattu ja käyttöön otettavissa uusien hankkeiden osalta laadittaessa talousarviota vuodelle 2021. Käyttöönotto laajenee vuosittain siten, että ohjeet ovat käytössä kaikkien hankkeiden osalta laadittaessa talousarviota vuodelle 2022. Toimintamalli perustuu kaupunginvaltuuston 26.2.2018 § 36 hyväksymään Infrahankkeiden tarveselvitys- ja hankesuunnittelun menettelyohjeeseen, jota päivitetään 2019 aikana. Kaupunginvaltuusto hyväksyi 17.6.2019 § 108 investointiohjelman siten, että merkittävä osa vuoden 2020 hankkeista hyväksyttiin. Tällä tavoitellaan sitä, että osa vuoden 2020 hankkeista voidaan suunnitella vuoden 2019 aikana, jolloin urakoiden ajoitusta voidaan tarvittaessa aikaistaa alkamaan heti vuoden 2020 alussa.							

Tavoite KH5: Konserniyhtiöille luovutettava uudisrakennusoikeus	<i>Strateginen teema: Rakentuva Turku ja ympäristö</i> <i>Strateginen linjaus: 3.3.5 Kaupungin kilpailukykyä lisätään tarjoamalla houkuttelevaa asumista kaikille</i>			<i>Muut toteutettavat linjaukset: 2.3.4</i>			
	TP 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE	TS 2021	TS 2022	TS 2023
TVT:lle, Vasolle ja TYS:lle luovutettavat tontit; k-m ²	10 724 k-m ²	21 100 k-m ² ,	22 500 k-m ² ,		25 000 k-m ²	25 000 k-m ²	25 000 k-m ²

Tavoite KH6: Hyvä kaupunkiympäristö **, *** Tyytyväisyys (1=erittäin huono, 5=erittäin hyvä):	<i>Strateginen teema: Rakentuva Turku ja ympäristö</i> <i>Strateginen linjaus: 3.3.10 Sujuvaa ja turvallista arkea tuetaan hyvällä kaupunkiympäristöllä ja palveluilla</i>			<i>Muut toteutettavat linjaukset:</i>			
	TP 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE	TS 2021	TS 2022	TS 2023
liikennealueiden ylläpitoon * (vertailukunnat v2004-2017: 3,31) (Turku keskiarvo v2004-2017: 3,37)	3,31	3,37 (Turku 2017)	3,37		3,37	3,37	3,37

puistojen hoitoon * (vertailukunnat v2004-2017: 3,41) (Turku keskiarvo v2004-2017: 3,37)	3,54	3,53 (vertailukunnat 2017)	3,53		3,53	3,53	3,53
rakennetun ympäristön viihtyisyyteen ja kauneuteen ** (vertailukunnat v2005-2017: 3,46) (Turku keskiarvo v2005-2017: 3,56)	3,66	3,77 (Turku 2017)	3,77		3,77	3,77	3,77
asuntojen, työpaikkojen ja palvelujen sijoitteluun ** (vertailukunnat v2005-2017: 3,37) (Turku keskiarvo v2005-2017: 3,31)	3,48	3,53 (Turku 2017)	3,53		3,53	3,53	3,53
rakennetun ympäristön valvontaan ** (vertailukunnat v2005-2017: 3,28) (Turku keskiarvo v2004-2017: 3,26)	3,34	3,37 (Turku 2017)	3,37		3,37	3,37	3,37
liikenneoloihin jalankulkijan kannalta ** (vertailukunnat v2017: 3,90)	3,93	3,96 (Turku 2017)	3,96		3,96	4,00	4,00
liikenneoloihin pyöräilijän kannalta ** (vertailukunnat v2017: 3,74)	3,40	3,74 (vertailukunnat 2017)	3,74		3,74	3,74	3,74
liikenneoloihin autoilijan kannalta ** (vertailukunnat v2005-2017: 3,82) (Turku keskiarvo v2004-2017: 3,79)	3,65	3,89 (Turku 2016)	3,89		3,89	3,89	3,89
julkisen liikenteen hoitoon ** (vertailukunnat v2005-2017: 3,60) (Turku keskiarvo v2004-2017: 3,96)	3,98	4,16 (Turku 2017)	4,16		4,16	4,16	4,16
ilman laadun hoitoon ** (vertailukunnat v2005-2017: 3,53) (Turku keskiarvo v2004-2017: 3,46)	3,79	3,87 (Turku 2017)	3,87		3,87	3,87	3,87
luonnonsuojelun hoitoon ** (vertailukunnat v2005-2017: 3,54) (Turku keskiarvo v2004-2017: 3,55)	3,65	3,80 (Turku 2017)	3,80		3,80	3,80	3,80
* Yhdyskuntatekniset palvelut -kysely (FCG) ** Kaupunki- ja kuntapalvelut -kysely (FCG)							

Tavoite KH7: Itämeren suojelu	<i>Strateginen teema: Rakentuva Turku ja ympäristö</i>				<i>Muut toteutettavat linjaukset:</i>		
	<i>Strateginen linjaus: 3.3.9 Kaupungin vetovoimaisuutta lisätään korostamalla veden ja kaupunkiluonnon saavutettavuutta ja ekologista laatua</i>						
	TP 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Itämerihaasteen 100 toimenpiteen toteutumisen seuranta (toteutuneet toimenpiteet)	79*	Tavoitteiden toteuttamisen aloitus ja seuranta	70		80	90	100

*Kuvaa Itämerihaasteen 2014-1018 toteutuneiden toimenpiteiden lukumäärää 80:stä toimenpiteestä.

Tavoitteen kuvaus:

Kaupunki toimii aloitteellisesti Itämeren suojelussa Itämerihaasteen ja muiden kokonaisuuksien mukaisin toimenpitein. Kaupunkiympäristötoimiala koordinoi Itämerihaasteen (Kh 22.10.2018 § 402) toteuttamista kaupungin organisaatiossa ja seuraa toimenpideohjelmassa vuosille 2019 - 2023 esitettyjen 97 toimenpiteiden toteutumista kaupunkiorganisaatiossa. Luku kertoo käynnissä olevien ja valmiiden toimenpiteiden lukumäärän.

Vuonna 2020 toteutettavat toimenpiteet esitetään kaupunkiympäristölautakunnan sekä rakennus- ja lupalautakunnan operatiivisissa sopimuksissa.

Tavoite KH8: Kiertotalous/ Materiaalikierrätys ja jätteiden hyötykäyttö****	Strateginen teema: Rakentuva Turku ja ympäristö Strateginen linjaus: 3.3.6 Ilmasto- ja ympäristöpolitiikan toimenpiteillä edetään kohti kaupunkiseudun hiilineutraaliutta 2029				Muut toteutettavat linjaukset:		
	TP 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Yhdyskuntajätteestä hyödyntämiseen yhteensä		vähintään 98 %	vähintään 98 %		vähintään 98 %	vähintään 98 %	vähintään 98 %
Yhdyskuntajätteestä materiaalihyödyntämiseen		kasvaa	kasvaa		kasvaa	kasvaa	kasvaa

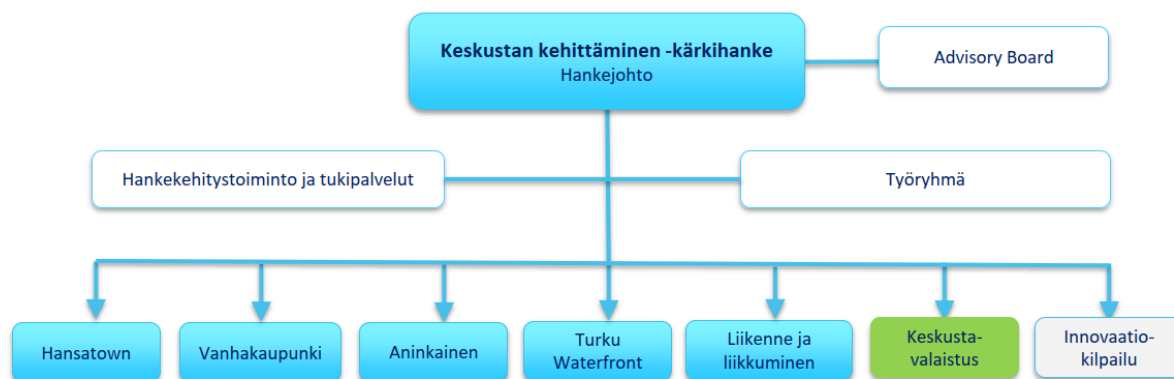
Tavoitteen kuvaus:

Jätehuollon yhteistyöalueella tavoitteena on minimoida jätteen loppusijoitus ja edistää materiaalikierrätystä sekä jätteiden hyötykäyttöä. Tiedot hyödyntämisasteesta saadaan kerran vuodessa. Laskelmassa huomioidaan vain Lounais-Suomen jätehuolto Oy:n vastaanottoaikoille päätyvät yhdyskuntajätteet, ei esim. tuottajien järjestämää hyötyjätteiden keräystä. Tavoitetaso kertoo hyödyntämisen määrän vain LSJH Oy:n vastaanottoaikoille päätyvien yhdyskuntajätteiden osalta, eikä se pidä sisällään esim. tuottajien järjestämää hyötyjätteiden keräystä. Valtakunnallisena tavoitteena on, että jätehuollon päästöt puolittuvat 2015 tasosta vuoteen 2029 mennessä.

2.4 Strategiset hankkeet/projektit (kh)

Kaupungin kärkihankkeet

Keskustan kehittäminen -kärkihanke

Kärkihanke 1: Keskustan kehittäminen	Strateginen teema: Rakentuva Turku ja ympäristö Strateginen linjaus:				Muut toteutettavat linjaukset:		
	TP 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Kaupunkiympäristötoimialan toimenpiteet kärki-hankkeen toteuttamiseksi							
Hansatown			Infran toteutus		Infran toteutus	Kauppahallin korttelin asemakaava hyväksytty Kauppiaskatu 11-13 korttelin asemakaava hyväksytty Infran toteutus	Wiklundin korttelin asemakaava hyväksytty.
Vanhakaupunki							

Aninkainen		Ratapihan asemakaavaehdotus Parkin kentän asemakaavaluonnos	Ratapihan asemakaava hyväksytty, Parkin kentän asemakaava hyväksytty, Logomon silta valmis Matkakeskuksen kehittämiskilpailu Infran toteutus		Parkin tonttien luovutus		
Turku Waterfront			Kulttuurijokilautan asemakaava hyväksytty Ferry Terminal Turku asemakaavaehdotus Linnaniemi kilpailu ja asemakaavaluonnos		Ferry Terminal Turku asemakaava hyväksytty Linnaniemi asemakaavaehdotus	Linnanniemen asemakaava hyväksytty	
Keskustan valaistus							
Liikenne ja Liikkuminen							
- Keskustaliikenteen kehittäminen			Keskustan liikennesuunnitelma ja Yleiskaava 2029 hyväksytty. Yleissuunnitelma keskustapastuksen kokonaisuudistustarpeista. Asukas- pysäköinti- ja pysäköintimak-				

			sualueiden kehittäminen 2019 päätettävien pysäköinnin linjausten mukaisesti.				
- Kävelyn ja pyöräilyn olosuhteiden parantaminen.		Investoinnit kohdistuvat keskustan pyöräteihin ja päällysteiden ja valaistuksen parantamiseen	Investoinnit kohdistuvat keskustan pyöräteihin ja päällysteiden ja valaistuksen parantamiseen sekä itäisen Rantakadun parantamiseen		Investoinnit kohdistuvat keskustan pyöräteihin ja päällysteiden ja valaistuksen parantamiseen sekä itäisen Rantakadun parantamiseen	Investoinnit kohdistuvat keskustan pyöräteihin ja päällysteiden ja valaistuksen parantamiseen sekä itäisen Rantakadun parantamiseen	Investoinnit kohdistuvat keskustan pyöräteihin ja päällysteiden ja valaistuksen parantamiseen sekä itäisen Rantakadun parantamiseen
- Joukkoliikenteen järjestelyt			Runkolinjaston valmistelu, Föläreiden vakiinaistaminen osaksi Fölin palveluja, EMV-maksamisen laajentaminen, päätös sähköbussiliikenteen laajentamisesta Infran toteutus		Runkolinjaston käyttöönotto, päätös uusiutuvan biodieselin käytöstä Infran toteutus	Infran toteutus	Infran toteutus

Tavoitteen kuvaus:

Keskustan kehittäminen on yksi Turun kaupungin kärkihankkeista. Turun keskustaa kehitetään kaupunkikulttuurin sydämenä, kaupunkilaisten yhteisenä viihtyisänä ympäristönä sekä liike-elämän, kaupan, kulttuurin ja matkailun vetovoimaisena keskittymänä. Kärkihankkeen tavoitteena on parantaa ympärivuotista houkuttelevuutta ja julkisia kaupunkitiloja, yhtenäistää keskustan toiminnallisuutta, varmistaa vilkkaan kulttuurielämän ja vireän tapahtumatoiminnan edellytykset keskustatilassa, lisätä keskustan asukas- ja työpaikkamääriä, palauttaa usko keskustaan kannattavana investointikohteena, varmistaa keskustan saavutettavuus ja liikkumisen sujuvuus kaikilla kulkuvälineillä sekä edistää keskustan mahdollisuuksia toimia innovaatioalustana digitalisoituille ja muille uusille palveluille.

Keskustan kärkihankkeesta Hansatownin tarkoitus on lisätä Kaupunkikeskustan elinvoimaisuutta luomalla edellytyksiä keskustan palvelurakenteen kehittämiseksi. Keskustan asemaa ja elinvoimaisuutta vahvistetaan kehittämällä keskustaa kaupunkilaisten yhteisenä ja viihtyisänä olohuoneena. Hankekokonaisuuteen kuuluvat mm. Kauppatori ja keskustan kortteleiden kehittäminen. Aninkaisen kokonaisuuteen kuuluvat Ratapihan ympärille sijoittuvat hankkeet, joiden tarkoituksena on vahvistaa Turun asemaa logistisena solmukohtana ja tukea Tunnin juna-hanketta sekä Turun keskustavisiota. Logomon luovan talouden keskus saa rinnalleen monipuolisen elämyskeskuksen. Ratapihan yli rakennettavat sillat parantavat merkittävästi kävelyn ja pyöräilyn edellytyksiä ja keskusta-alueen palveluiden saavutettavuutta. Ratapihan ja Matkakeskuksen kehittäminen monipuolistaa keskustan palvelurakennetta ja parantaa keskustan saavutettavuutta. Alueelle on

tarkoitus sijoittua myös merkittävä määrä uutta asumista, noin 4000 asukkaalle. Waterfrontin hankekokonaisuudella tavoitellaan keskustan Aurajoen varren sekä satama-alueen palveluiden ja toiminnallisen kehittämisen edellytysten parantamista. Hankekokonaisuuteen kuuluvat Aurajoen rannat, Linnanniemi ja Ferry Terminal. Keskustan valaistushankkeella pyritään luomaan kokonaisvaltainen suunnitelma pysyväälle keskustavalaistukselle. Hankkeessa on tarkoitus lisäksi ydinkeskustan ja Aurajokivarren kausivalaistuksella lisätä keskustan vetovoimaisuutta ja tuodaan elämyksellisyyttä myös pimeään vuodenaikaan.

Saavutettava ja helposti kuljettava keskusta on yksi kaupunginvaltuuston 14.5.2018 § 92 hyväksymistä kärkihankkeen toimenpidekokonaisuuksista 2018 - 2021. Tavoitteena on, että Turun keskusta on kaikkien yhteisenä kaupunginosana saavutettavuudeltaan ainutlaatuinen, ja sen liikkumisympäristön ilme on esimerkillisen viihtyisä ja vetovoimainen ympäri vuoden.

*Hankkeiden vaatimat investointimäärärahat on esitetty erillisessä investointiohjelmassa

Turun Tiedepuiston DNA

Rohkean kokeileva innovaatio- ja osaamiskeskittymä

Logistiseksi vetovoimainen fiksun liikkumisen keskus

24/7/365 elävä kohtaamisten keidas

Kestävästi kasvava kaupunginosa

Kärkihanke 2: Turun Tiedepuisto	Strateginen teema: Rakentuva Turku ja ympäristö Strateginen linjaus:				Muut toteutettavat linjaukset:		
Kaupunkiympäristötoimialan toimenpiteet kärkihankkeen toteuttamiseksi	TP 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Itäharjun liittymä		Asemakaava-luonnos	Hyväksytty asemakaava		Infran toteutus	Tonttien luovutus	

Kupittaaan kansi		Kehittämiskilpailu	Kehittämiskilpailu, Asemakaavaluonnos		Asemakaava hyväksytty	Tonttien luovutus	Infran toteutus
Voimakatu			Asemakaavaluonnos		Asemakaava hyväksytty		
Kiinamyllynkatu			Asemakaavaluonnos		Asemakaava ehdotus		

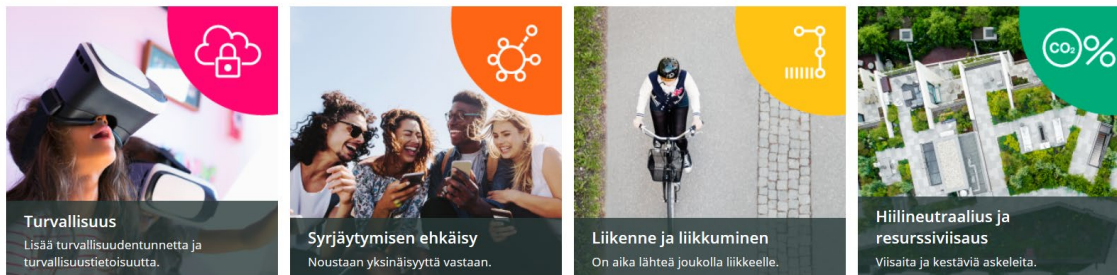
Tavoitteen kuvaus:

Turun Tiedepuisto -kärkihanke on yksi kaupungin kolmesta kärkihankkeesta ja tärkeä osatekijä Turun vetovoimaisuuden ja kilpailukyvyn kehittämisessä. Hankkeen tavoitteena on luoda uusilla verkostomaisilla toimintamalleilla kansainvälisesti kiinnostava ja rohkean kokeileva osaamiskeskittymä, joka on toiminnoiltaan monipuolinen ja logistisesti vetovoimainen. Turun yliopistokampukselta Kupittaaan työpaikkakesittymään ja edelleen Itäharjulle ulottuva alue on kaupunkiseudun merkittävin osaamisen ja korkean teknologian työpaikkojen kasvukeskus. Saumattomasti kaupunkikeskustaan kytkeytyvä alue on houkutteleva paitsi monipuolisen toimija- ja osaamisverkostonsa myös erinomaisen logistisen sijaintinsa vuoksi niin yritysten kuin asukkaidenkin kannalta. Tunnin juna -hankkeen avulla se kytkeytyy tulevaisuudessa myös pääkaupunkiseudun työssäkäyntialueeseen.

Kärkihankkeen tavoitteena on yhdistää alueen maankäytön, rakentamisen ja liikkumisen hankkeet toiminnallisen ympäristön kehittämiseen sekä innovaatio toimintaan, palveluiden ja liiketoimintamallien uudistamiseen. Kokeilumyönteisyys ja ketteryys ovat keskeisiä kehittämisen periaatteita. Monipuoliselle älykaupungin kokeilu-, kehitys-, ja tutkimustoiminnalle tarjoutuu kärkihankkeen kautta näyteikkuna ja houkutteleva alusta. (kv 14.5.2018 § 91)

*Hankkeiden vaatimat investointimäärärahat on esitetty erillisessä investointiohjelmassa.

Smart and Wise Turku -kärkihanke

Kärkihanke 3: Smart and Wise Turku	Strateginen teema: Rakentuva Turku ja ympäristö Strateginen linjaus:				Muut toteutettavat linjaukset:		
Kaupunkiympäristötoimialan toimenpiteet kärki- hankkeen toteuttamiseksi	TP 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Kaupunkisuunnittelu							
- Ennakoiva kaupunkisuunnittelu							
<ul style="list-style-type: none"> Alueellista eriytymiskehitystä kuvaavat indikaattorit 		Alueellista eriytymiskehitystä kuvaavat indikaattorit on määritetty ja otettu käyttöön osana kaupungin johtamista.	Indikaattoreiden päivitys				
<ul style="list-style-type: none"> Vähähiiliset ratkaisut kaupunkisuunnittelulla 		Vähähiiliset ratkaisut kaupunkisuunnittelulla (CANEMURE) -projekti on käynnissä.	CANEMURE-projekti on käynnissä		CANEMURE-projekti on käynnissä	CANEMURE-projekti on käynnissä	CANEMURE-projekti on käynnissä

- Digitaalinen kaupunkimalli							
<ul style="list-style-type: none"> • Digitaalisen kaupunkimallin hallinta 		Prosessit digitaalisen kaupunkimallin hallinnalle on kuvattu.	Laajennetaan ja tarkennetaan kaupunkimalliaineistoa avoimena datana.				
<ul style="list-style-type: none"> • Kaupunkimallin kattavuus 		Laajennetaan LOD2-tasoisesta kaupunkimallin kattavuutta.	Kaupunkimallin tarkkuustasoa laajennetaan LOD3-tasolle				
- Älykäs rakentaminen		Päivitetään suunnittelu- ja rakennuttamisohjeet	Suunnittelu- ja rakennuttamisohjeet ovat käytössä.		Suunnittelu- ja rakennuttamisohjeet ovat käytössä.	Suunnittelu- ja rakennuttamisohjeet ovat käytössä.	Suunnittelu- ja rakennuttamisohjeet ovat käytössä.
Hiilineutraalius ja resurssiviisuus							
- Suunnitelma kaupungin ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi:							
<ul style="list-style-type: none"> • Kestävät investointiperiaatteet 		Määritellään kestävä investointiperiaatteet ja käytännöt.	Infrainvestointihankkeiden tarjouspyyntöön sisällytetään myös kiertotalousratkaisuja sisältävä vaihtoehtoinen ratkaisu, 2 kpl Nostetaan energiatehokkuus yhdeksi ratkaisevaksi kriteeriksi toimitilojen kone- ja laitehankinnoissa, 1 hanke		Infrainvestointihankkeiden tarjouspyyntöön sisällytetään myös kiertotalousratkaisuja sisältävä vaihtoehtoinen ratkaisu, 5 kpl Nostetaan energiatehokkuus yhdeksi ratkaisevaksi kriteeriksi toimitilojen kone- ja laitehankinnoissa, 2 hanketta	Infrainvestointihankkeiden tarjouspyyntöön sisällytetään myös kiertotalousratkaisuja sisältävä vaihtoehtoinen ratkaisu, 5 kpl Nostetaan energiatehokkuus yhdeksi ratkaisevaksi kriteeriksi toimitilojen kone- ja laitehankinnoissa, 2 hanketta	Infrainvestointihankkeiden tarjouspyyntöön sisällytetään myös kiertotalousratkaisuja sisältävä vaihtoehtoinen ratkaisu, 5 kpl Nostetaan energiatehokkuus yhdeksi ratkaisevaksi kriteeriksi toimitilojen kone-

							ja laitehankinnoissa, 2 hanketta
• Siniviherkerroin		Otetaan käyttöön siniviherkerroin,	Siniviherkerroin on käytössä.		Siniviherkerroin on käytössä.	Siniviherkerroin on käytössä.	Siniviherkerroin on käytössä.
• Hiilinielut		Kartoitetaan viljelyksestä pois jääneet peltoalueet metsitys tarkoitukseen	Toteutetaan metsitysalueita.		Toteutetaan metsitysalueita.	Toteutetaan metsitysalueita.	Toteutetaan metsitysalueita.
• Sähköbussit		Suunnitellaan sähköbussiliikenteen laajentamista	Suunnitelma sähköbussiliikenteestä viedään Kh:lle.				
• Kasvihuonekaasupäästöt		Raportoidaan kaupunkikonsernin kasvihuonekaasupäästöistä	Raportoidaan kaupunkikonsernin kasvihuonekaasupäästöistä		Raportoidaan kaupunkikonsernin kasvihuonekaasupäästöistä	Raportoidaan kaupunkikonsernin kasvihuonekaasupäästöistä	Raportoidaan kaupunkikonsernin kasvihuonekaasupäästöistä
Liikenne ja liikkuminen							
- Tulevaisuuden liikkumisjärjestelmä		Visio ja suunnitelma erilaisia liikkumismuotoja yhdistelevästä, ilmastoystävällisestä tulevaisuuden liikennejärjestelmästä on luotu.	Tulevaisuuden liikennejärjestelmän suunnitelmaa tarkennetaan.				
- Älykäs sähköinen joukkoliikenne		Robottibussiliikenteen kokeilu aloitettu.	Robottibussiliikenne on käytössä.				
- Citylogistiikan uudet ratkaisut		6Aika Citylogistiikka -projekti on käynnissä.	Puutorin CityHub -kokeilu päättyi 5/2020.				

		Hankkeen nopeat kokeilut on toteutettu.	Nopeita kokeiluja toteutetaan.				
- Pysäköintipalvelujen uudistaminen		Pysäköinti HUB, Pysäköinnin valvonnan ja ohjaamisen tietojärjestelmät ovat testausvaiheessa	Pysäköinti HUB on käytössä. HUB:iin liitetään tiedonkeruujärjestelmiä vuoden aikana.		Pysäköinti HUB on käytössä	Pysäköinti HUB on käytössä	Pysäköinti HUB on käytössä

Tavoitteen kuvaus:

Ennakoivan kaupunkisuunnittelun keskiössä on väestönkehitykseen pohjautuva palvelutarpeiden ennakointi ja digitaalinen kaupunkimallinnus. Kaupunkikehittämisen malli ulotetaan myös maanalaiseen kaupunki-infrastruktuuriin. Älykäs rakentaminen hyödyntää ja yhdistää tietoja koordinoitusti ja ottaa ennakoivasti huomioon korjausvajheet koko kaupungin alueella.

Tulevaisuuden liikkumisjärjestelmä tulee kaupungin ilmastopoliittisia tavoitteita ja vastaa yhteiskunnassa tapahtuviin teknologisiin ja elämäntapoihin liittyviin muutoksiin. Logistiikan kehittyminen antaa mahdollisuuden testata uusia, entistä ympäristöystävällisempiä ja viihtyisämpiä liikkumisen ratkaisuja. Kehitämme yhdessä logistiikka-alan yritysten kanssa ympäristöä säästäviä, viihtyvyyttä lisääviä ja kustannustehokkaita logistiikkaratkaisuja, jotka tarjoavat yrityksille mahdollisuuksia kehittää ja testata uusia liiketoimintamalleja. Kehitämme sähköistä liikennettä, autojen ja pyörien yhteiskäyttöä sekä liikkuminen palveluna -mallia. Edistämme hankkeella ympäristöystävällisten liikennevälineiden ja joukkoliikenteen käyttöä.

Turku haluaa ottaa viisaita ja kestäviä askeleita. Siihen liittyy kiinteästi suunnitelma kaupungin ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi. Turun kaupungin tavoitteena on olla hiilineutraali vuoteen 2029 mennessä. Sen saavuttamiseksi Turun alueen kasvihuonepäästöjä vähennetään vuoteen 2029 mennessä vähintään 80 prosentilla vuoden 1990 tasoon verrattuna. Yhteistyössä kaupungin kumppanien kanssa sitoutamme kaupunkilaisia ja kaupungin sidosryhmiä lähtemään mukaan hiilineutraaliustavoitteen toteuttamiseen. Samalla otamme käyttöön mallin kaupungin tekemien investointien ja hankintojen ympäristö- ja elinkaari vaikutusten arviointiin. Kaupungin elinvoiman ja kasvun tulee rakentua ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestäväälle perustalle. Toteutamme päästöttömyyteen, jätteenkäyttöön ja kestävään luonnonvarojen käyttöön liittyvät resurssiviisauden periaatteet vuoteen 2040 mennessä.

*Hankkeiden vaatimat investointimäärärahat on esitetty erillisessä investointiohjelmassa.

Kaupunkiympäristötoimialan muut kehittämishankkeet

Hanke	Nykyinen vaihe	Hyötytavoite	Tuotostavoite	Alku	Loppu	Strategiakytkös	Lisätietoja
Kaupunkirakenne ja liikennejärjestelmä	V4 Projektin toteutus (Toteutusvaihe)	Kaupunkirakennetta ja liikennejärjestelmää kehitetään pitkäjänteisesti, järjestelmällisesti sekä laaja-alaisesti.	<ul style="list-style-type: none"> - Koordinoida ja lisätä tietoa käynnissä olevista samantyyillisistä projekteista (esim. riippuvuudet) - Voidaan keskustella ongelmien ratkaisuista - Tunnistaa synergioita samantyyillisissä projekteissa (esim. hankintatarpeiden yhdistäminen) - Tunnistetaan tulevaisuuden kehittämistarpeita/projekteja 	27.3.2017		3.3.1 Luodaan pohjaa kasvulle kehittämällä kaupunkia suurina aluekokonaisuuksina	<p>Hanke toteuttaa seuraavia KYTO:n strategisia tavoitteita:</p> <ul style="list-style-type: none"> - KV1: Kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen - KV2: Kestävä yhdyskuntarakenne - KV3: Vähähiilinen kestävä liikkuminen - KV5: Alueellisen eriarvoisuuden vähentäminen <p>Projektit toteuttavat myös kaupungin kärkihankkeita:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Turun tiedepuisto - Keskustan kehittäminen - Smart and Wise Turku <p>Katso projektit kaupunkiympäristölautakunnan operatiivisesta sopimuksesta.</p>
KYTO digitalisaatio	V4 Projektin toteutus (Toteutusvaihe)	Sujuvoitetaan asiakaspalvelua avaamalla uusia palvelukanavia ja tehostetaan omien resurssien käyttöä.	<ul style="list-style-type: none"> - Koordinoida ja lisätä tietoa käynnissä olevista samantyyillisistä projekteista (esim. riippuvuudet) - Voidaan keskustella ongelmien ratkaisuista - Tunnistaa synergioita samantyyillisissä projekteissa (esim. hankintatarpeiden yhdistäminen) - Tunnistetaan tulevaisuuden kehittämistarpeita/projekteja 	27.3.2017		3.2.3 Digitaalisia palveluja kehitetään laajalla ja avoimella yhteistyöllä	<p>Hankkeen projektit toteuttavat myös Smart and Wise Turku -kärkihankkeen tavoitteita.</p> <p>Katso projektit kaupunkiympäristölautakunnan operatiivisesta sopimuksesta.</p>
Pysäköintitoiminnan kehittäminen	V4 Projektin toteutus (Toteutusvaihe)	Saadaan pysäköintitoiminta sujuvammaksi niin asiakkaan kuin kaupunginkin näkökulmasta. Sähköisten palvelujen ja toimintojen lisääminen.	<p>Kolme projektia, jotka toteuttavat hanketta:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Pysäköintimittareiden uusiminen ja mobiilimaksamisen kehittäminen 2) Pysäköinninvalvonnan järjestelmän uusiminen/kehittäminen. 3) Pysäköinti HUB 	29.9.2017		3.3.10 Sujuvaa ja turvallista arkea tuetaan hyvällä kaupunkiympäristöllä ja palveluilla	<p>Hankkeen projektit toteuttavat myös Smart and Wise Turku -kärkihankkeen tavoitteita.</p> <p>Hanketta toteuttavat projektit näkyvät rakennus- ja lupalautakunnan operatiivisessa sopimuksessa.</p>

3 Taloudelliset tavoitteet

3.1 Määrärahat ja investoinnit lautakunnittain(kv)

Käyttötalousosa						
1.000€						
Kaupunkiympäristötoimiala	TOT 2018	TAM 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Toimintatulot	77 162	75 338	79 065	79 834	80 445	81 065
Valmistus omaan käyttöön	1 861	1 610	1 610	1 610	1 610	1 610
Toimintamenot	101 169	107 106	108 062	108 803	109 528	110 344
Toimintakate	-22 147	-30 158	-27 387	-27 358	-27 473	-27 669
Muutos-%		36,2%	-9,2%	-0,1%	0,4%	0,7%
1.000€						
Kaupunkiympäristölautakunta	TOT 2018	TAM 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Toimintatulot	41 869	38 842	40 294	40 895	41 506	42 126
Valmistus omaan käyttöön	1 861	1 610	1 610	1 610	1 610	1 610
Toimintamenot	48 556	50 834	51 234	51 626	52 165	52 713
Toimintakate	-4 826	-10 382	-9 331	-9 120	-9 049	-8 977
Muutos-%		115,1%	-10,1%	-2,3%	-0,8%	-0,8%
1.000€						
Rakennus- ja lupalautakunta	TOT 2018	TAM 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Toimintatulot		0				
Valmistus omaan käyttöön		0				
Toimintamenot	101	100	100	100	100	100
Toimintakate	-101	-100	-100	-100	-100	-100
Muutos-%		-1,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
1.000€						
Turun kaupunkiseudun joukkoliikenneltk	TOT 2018	TAM 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Toimintatulot	35 229	36 389	38 502	38 670	38 670	38 670
Valmistus omaan käyttöön		0				
Toimintamenot	52 447	56 065	56 458	56 808	56 994	57 262
Toimintakate	-17 218	-19 676	-17 956	-18 138	-18 324	-18 592
Muutos-%		14,3%	-8,7%	1,0%	1,0%	1,5%
1.000€						
Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta	TOT 2018	TAM 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Toimintatulot	63	107	269	269	269	269
Valmistus omaan käyttöön		0				
Toimintamenot	64	107	269	269	269	269
Toimintakate	-1	0	0	0	0	0
Muutos-%		-100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

Investointiosa

1.000€						
Kaupunkiympäristötoimiala	TOT 2018	TAM 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Investointimenot	367	1 500	1 700	1 100	1 100	1 100
Valtionosuudet ja muut rahoitusosuudet		176	175	175	175	175
Pysyvien vastaavien hyöd. luovutustulot		0				
NETTO	-367	-1 324	-1 525	-925	-925	-925
Muutos-%		260,5%	15,1%	-39,4%	0,0%	0,0%

1.000€						
Kaupunkiympäristölautakunta	TOT 2018	TAM 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Investointimenot	78	1 000	1 200	600	600	600
Valtionosuudet ja muut rahoitusosuudet		0				
Pysyvien vastaavien hyöd. luovutustulot		0				
NETTO	-78	-1 000	-1 200	-600	-600	-600
Muutos-%		1182,1%	20,0%	-50,0%	0,0%	0,0%

1.000€						
Turun kaupunkiseudun joukkoliikennelk	TOT 2018	TAM 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Investointimenot	289	500	500	500	500	500
Valtionosuudet ja muut rahoitusosuudet		176	175	175	175	175
Pysyvien vastaavien hyöd. luovutustulot		0				
NETTO	-289	-324	-325	-325	-325	-325
Muutos-%		12,1%	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%

3.2 Myyntitulot (kh)

Kh:n palvelutilaus*	TP 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Maanmyyntitulot,	19 413 630	23 700 000	23 700 000		23 700 000	27 000 000	27 000 000
josta myyntivoiton osuus	18 991 602	19 200 000	19 200 000		19 200 000	21 900 000	21 900 000
Maankäyttösopimuskorvaukset	1 721 901	2 000 000	5 000 000		10 000 000	10 000 000	10 000 000

* Talousarviomäärärahan kohdentaminen kaupunginhallituksen omaisuudenhallinnan kustannuspaikalta 51000 KH/maaomaisuus kaupunkiympäristötoimialalle.

3.3 Muut investoinnit (kh)

	TP 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Muut investoinnit (ohjelmistot ym.)	77 995	500 000	600 000		600 000	600 000	600 000
Joukkoliikenteen investoinnit	447 000	500 000	500 000		500 000	500 000	500 000
Pysäköintimittareiden uusiminen		500 000	600 000				
Yhteensä	524 995	1 500 000	1 700 000		1 100 000	1 100 000	1 100 000

Kh palvelutilaus*	TP 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Kiinteän omaisuuden hankinnat	10 246 315	3 500 000	3 500 000		3 500 000	3 500 000	3 500 000
Yhteensä	10 246 315	3 500 000	3 500 000		3 500 000	3 500 000	3 500 000

*Talousarviomäärärahan kohdentaminen kaupunginhallituksen omaisuudenhallinnan kustannuspaikalta 51000 KH/maaomaisuus toimiala

3.4 Kaupunkiympäristön investointiohjelma (kh)

KH palvelutilaus*	TP 2018	TAM 2019	ENNUSTE	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Strategiset maankäytön hankkeet	15 505 273	26 573 218	23 606 536				
Tuloa tuottavat	2 658 551	4 797 516	3 620 874				
Toimintoja tukevat	292 164	780 000	980 000				
Korjausvelkaa alentavat	11 943 277	13 479 300	13 479 300				
Liikenteen toimivuus ja turvallisuus	6 162 749	2 725 297	3 513 183				
Asukasviihtyisyyttä parantavat	1 653 996	1 994 328	1 994 328				
Aikaistettu toteutussuunnittelu		500 000	500 000				
	38 216 010	50 849 659	47 494 221	43 596 000	42 260 000	42 000 000	42 000 000

*Talousarviomäärärahan kohdentaminen kaupunginhallituksen omaisuudenhallinnan kustannuspaikalta 51002 KH/infraomaisuus toimialalle

KH palvelutilaus*	TP 2018	TAM 2019	ENNUSTE	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Strategiset hankkeet (kärkihankkeet)				12 500 000	11 260 000	10 445 000	6 906 000
Kiinteistökehitys				12 001 000	11 690 000	11 780 000	15 019 000
Toimintoja tukevat				980 000	380 000	180 000	180 000
Korjausvelkaa alentavat				13 215 000	13 815 000	14 685 000	14 635 000
Liikenteen toimivuus & turvallisuus				2 005 000	2 300 000	2 200 000	2 700 000
Asukasviihtyisyyttä parantavat				2 395 000	2 315 000	2 210 000	2 060 000
Suunnitteluvaraus				500 000	500 000	500 000	500 000
Yhteensä	38 216 010	50 849 659	47 494 221	43 596 000	42 260 000	42 000 000	42 000 000

Strategiset hankkeet (kh sitovat)	TP 2018	TAM 2019	ENNUSTE	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Keskustan kehittäminen				12 500 000	10 760 000	3 380 000	2 380 000
Turun Tiedepuisto				-	500 000	-	1 000 000
Smart & Wise				-	-	-	-
Projektoimattomat						7 065 000	3 526 000
Yhteensä				12 500 000	11 260 000	10 445 000*	6 906 000*

*Strategisiin hankkeisiin varattu määrärahaa ei ole vuoden 2022 ja 2023 osalta vielä kokonaan kohdennettu yksittäisiin kohteisiin. Investointiprojektit ovat tarkemmin operatiivisessa sopimuksessa.

Kiinteistökehitys (kh sitovat)	TP 2018	TAM 2019	ENNUSTE	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Linnakaupunki				3 250 000	4 900 000	4 700 000	2 200 000
Skanssi				1 596 000	1 200 000	1 700 000	3 054 000
Muut kiinteistökehityskohteet				7 155 000	5 590 000	5 380 000	9 765 000
Yhteensä				12 001 000	11 690 000	11 780 000*	15 019 000*

*Strategisiin hankkeisiin varattu määrärahaa ei ole vuoden 2022 ja 2023 osalta vielä kokonaan kohdennettu yksittäisiin kohteisiin. Investointiprojektit ovat tarkemmin operatiivisessa sopimuksessa.

3.5 Tilapalvelujen investointiohjelma (kh)

KH Palvelutilaus*: sitovat tilahankkeet (kh)

*Talousarviomäärärahan kohdentaminen kaupunginhallituksen omaisuudenhallinnan kustannuspaikalta 51001 KH/tilaomaisuus toimialalle

Kustannusarvio sisältää purkukustannuksia (korostettu violetilla)

Hankkeen nimi	Vaihe	Kustannusarvio	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Puolalan koulun peruskorjaus	Hs hyväksytty kv 26.10.2015. Hanke käynnissä, valmistuu 2020.	14 800 000	1 715 163			
Viinamäenkadun päiväkodin uudisrakentaminen	Hs hyväksytty kv 29.1.2018. Hanke käynnissä, valmistuu 2020.	6 969 000	712 112			
Ruiskatu 8, tekniset korjaukset ja muutostyöt	Hs hyväksytty kv 25.2.2019. Hanke käynnissä, valmistuu 2020.	4 000 000	3 000 000			
Tommilankadun päiväkodin uudisrakentaminen	Hs hyväksytty kv 12.11.2018. Hanke käynnissä, valmistuu 2021.	6 171 000	2 983 204	2 983 204		
Hannunniitun koulutilojen tekniset ja toiminnalliset muutostyöt	Hs hyväksytty khkeh 26.11.2018. Hanke toteutetaan vaiheittain kesinä 2020-2021.	2 200 000	1 052 500	1 052 500		
Sirkkalan koulu, Kärnhuset korvaava uudisrakentaminen	Hs hyväksytty kv 3.12.2018. Kust.arvio indeksikorjattu tasoon 1/2020.	12 711 949	400 000	6 055 975	6 055 975	
Pansion koulun peruskorjaus	Ts tulossa hyväksyttäväksi khkeh 3/2020.	12 865 979		600 000	6 132 990	6 132 990
TAI						
Pansion monitoimitalo	Ts tulossa hyväksyttäväksi khkeh 3/2020.	18 586 000				
Juhana Herttuan koulutalon peruskorjaus	Ts hyväksytty kh 18.9.2017.	15 229 897	250 000	7 489 948	7 489 948	
TAI						
Linnakaupungin monitoimitalo	Ts tulossa hyväksyttäväksi khkeh 3/2020. Kustannusarvio €/m2 -arvio.	24 000 000				
Pääskylvuoren koulu, uudisrakentaminen ja peruskorjaus	Hs hyväksytty kv 12.11.2018. Kust.arvio indeksikorjattu tasoon 1/2020.	11 940 781	300 000	5 720 390	5 720 390	
Skanssin monitoimitalo	Ts hyväksytty khkeh 14.5.2018. Kust.arvio indeksikorjattu tasoon 1/2020. Kustannusarvio ts:n VE2 mukaan.	36 629 443	500 000	12 043 148	12 043 148	12 043 148

Kustannusarvio sisältää purkukustannuksia (korostettu violetilla)

Hankkeen nimi	Vaihe	Kustannusarvio	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Mars-korttelin päiväkot	Hs tulossa kv 1/2020.	10 889 000	500 000	5 194 500	5 194 500	
Lausteen koulu	Ts tulossa khkeh 10/2019. Kustannusarvio ts:n laajimman vaihtoehdon mukaan.	14 726 000	700 000	7 013 000	7 013 000	
Suikkilan koulu ja Talinkorventien päiväkot	Ts hyväksytty khkeh 25.11.2019.	12 250 000		700 000	5 775 000	5 775 000
Kaskenkadun päiväkodin peruskorjaus ja laajennus	Ts hyväksytty khkeh 20.8.2018. Kust.arvio indeksikorjattu tasoon 1/2020.	5 195 773				200 000
Konserttitalon uudisrakentaminen	Ts hyväksytty kh 27.5.2019.	57 493 000	1 500 000	1 500 000	27 246 500	27 246 500
ByråBo	Ts hyväksytty 1.10.2019.	25 000 000		1 500 000	5 000 000	11 750 000
MUUT						
Hankkeiden suunnitteluvaraus			600 000	600 000	600 000	600 000
Pienet hankkeet <1 M€			8 500 000	9 000 000	9 000 000	9 000 000
Energiatohokkuusinvestoinnit			1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
YHTEENSÄ			23 712 979	62 452 665	98 271 451	73 747 637
KONSERNIYHTIÖIDEN TAI VUOKRAHANKKEENA TOTEUTETTAVAT KOHTEET						
Sofiankadun päiväkot	Hs hyväksytty kv 27.8.2018. Hanke käynnissä, konserniyhtiön vuokrahanke.	5 517 754		5 517 754		
Päihdehuollon tilaratkaisu	Ts hyväksytty khkeh 2.9.2019. Vuokrahanke.	8 385 000				8 385 000
Runosmäen monitoimitalo	Hs hyväksytty kv 14.10.2019. Toteutetaan kOy-muotoisena.	13 114 573	6 207 287	6 207 287		

3.6 Muutokset (kv)

Kaupunginvaltuusto

	2020	2021	2022	2023

Kaupunginjohtaja

	2020	2021	2022	2023

Lautakunta (muutos kaupunginvaltuuston vahvistamaan suunnittelulukuun)

Kaupunkiympäristölautakunta	2020	2021	2022	2023
Pilaantuneiden maiden puhdistus	-1 600	-2 000	-2 000	-2 000

---

4 Resurssien käyttö

4.1 Työvoiman käyttö (kh*)

	TP 2018	TAM 2019	TA 2020	ENNUSTE	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Kaupunkiympäristötoimiala, yhteensä							
- Henkilötyövuodet (htv)	301,4	331	325		329	329	329
- Henkilötyövuodet, ulkoinen rahoitus (htv) ****	16,4	15	19		19	19	19
- Palkat ja palkkiot, yhteensä (1000 eur)*	13 377	15 120	15 042		15 200	15 200	15 200
- Palkat ja palkkiot, ulkoinen rahoitus (1000 eur) *****	680	630	800		800	800	800
Kaupunkiympäristölautakunta							
- Henkilötyövuodet (htv) **	273,9	303	298		304	304	304
- Henkilötyövuodet, ulkoinen rahoitus (htv) ****		7	7		7	7	7
- Palkat ja palkkiot, yhteensä (1000 eur)	12 205	13 853	13 723		13 930	13 930	13930
- Palkat ja palkkiot, ulkoinen rahoitus (1000 eur) *****		315	227		227	227	227
Turun kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta							
- Henkilötyövuodet (htv)	27,5	28	23 ***		21	21	21
- Henkilötyövuodet, ulkoinen rahoitus (htv) ****		7	8		8	8	8
- Palkat ja palkkiot, yhteensä (1000 eur)	1 065	1 149	1 029		980	980	980
- Palkat ja palkkiot, ulkoinen rahoitus (1000 eur) *****		315	364		364	364	364
Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta			4		4	4	4
- Henkilötyövuodet (htv)			4		4	4	4
- Henkilötyövuodet, ulkoinen rahoitus (htv) ****			4		4	4	4
- Palkat ja palkkiot, yhteensä (1000 eur)	28	37	209		209	209	209
- Palkat ja palkkiot, ulkoinen rahoitus (1000 eur) *****			209		209	209	209

Lisätietoja:

*Rakennus- ja lupalautakunnan ja Lounais-Suomen jätehuoltolautakunnan palkat ja palkkiot sisältyvät kaupunkiympäristötoimialan lukuun.

**Kaupunkiympäristölautakunnan alaisuudessa toimialan henkilötyövuodet lukuun ottamatta joukkoliikennettä (palkkakustannuksineen Turun kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunnalla 2019-2022) ja L-S jätehuoltolautakuntaa (v.2020 alkaen).

*** Fölin palvelutoimiston siirto kaupungin yhteiseen asiakaspalveluun 1.4.2020 alkaen

****Kaupunkiympäristötoimialan henkilötyövuosista ulkoisella rahoituksella noin 19 htv (n. 5,5 %).

*****Ulkoinen rahoitus:

Hankerahoituksella 2,7 htv

Luvat ja valvonta:

- Kunnat ja teollisuus maksavat 70 % ilmanlaadun tarkkailusta (2,1 htv).
- Lounais-Suomen Jätehuolto Oy maksaa jätehuoltoviranomaisen tehtävistä 4 htv (100 %).
- Jätehuoltolautakunnan kokouspalkkiot laskutetaan Lounais-Suomen Jätehuolto Oy:ltä.
- Valtio maksaa valvontaeläinlääkärin palkkakustannukset (100 %, 1 htv).
- Sopimuskunnat maksavat 20-50 % eläinhoitolan palkkakustannuksista (1,1-1,2 htv).

Seudullinen joukkoliikenne:

- Muut Föli-kunnat maksavat yhteensä 8 htv (muut henkilöstökustannukset paitsi palvelutoimiston henkilöstökustannukset jaetaan kuntien kesken asukasluvun mukaisesti).

*lautakunnan hyväksymispäätöksessä oleva kv-sitovuus (kv) muutettu talousarviopäätöksen mukaisesti kh-sitovuudeksi (kh).

4.2 Tilojen ja alueiden käyttö (kh)

Käytössä olevat tilat ja alueet	TOT 2018	TA 2019	TA 2020	ENNUSTE
Tilat yhteensä (m ²)	21 523	20 023,5 (muu Kyto) 384,5 (Joukkoliikenne)	19 368 (muu Kyto) 168 (Joukkoliikenne)	
Sisäisen vuokran perusteena olevat tilat (m ²)	21 523	20 023,5 (muu Kyto) 384,5 (Joukkoliikenne)	19 368 (muu Kyto) 168 (Joukkoliikenne)	
Muut tilat (m)				
Alueet yhteensä (ha)	13,1	13,1	13,1	
Sisäinen vuokra yhteensä (€)	2 453 209	2 324 420 (muu Kyto) 144 301 (Joukkoliikenne)		
Lisätietoja: Joukkoliikenne: Aurakatu 5 tilat poistuvat, sopimus päättyy 31.3.2020 (vuoden 2020 ennuste 6.6.2019) Alueissa ovat mukana Saramäen ja Itäharjun varastoalueet sekä Röntämäen, Ovakon ja Lauttarannan lumensijoitusalueet. Tilamäärissä ja vuokrissa ei ole huomioitu hallintotoimintojen siirtymistä konsernihallintoon. Huom. Puolalankatu 5 ja Puutarhakatu 1 vuokrasopimukset päättyvät 2022. Vaikutuksia ei vielä kyetä arvioimaan.				

5 Henkilöstön hyvinvointi ja työelämän laatu

5.1 Henkilöstön hyvinvointi (kh)

Henkilöstö-ohjelman painopistealue	Kaupungin tavoite 2018-2021	Keinot	Mittari	Tavoiteluku (Toimiala)	Toimialan toimenpiteet tavoitteen edistämiseksi
Työ lisää hyvinvointia	1. Työyhteisötaidot tukevat tavoitteiden saavuttamista	1.A. Kehitetään työyhteisötaitoja ja johtamista: <ul style="list-style-type: none"> hyödyntämällä koulutusta antamalla tukea luottamalla omiin alaisiin 	Työyhteisötaidot <ul style="list-style-type: none"> - Auttaminen ja huomaavaisuus * - Ajan tasalla pito ja tiedon jakaminen ** 	>= edellinen vuosi (3,25)	Esimiesten koulutus ja työpaikkakokousten toiminnan tehostaminen. uuden pelialustan käyttöönotto.
			Työyhteisö <ul style="list-style-type: none"> - Työpaikan ilmapiiri * - Arvostus työhöni ** - Luottamus työkavereihin ** 	>= edellinen vuosi (3,42)	
			Työyhteisön tuki esimiestyölle * / **	>= edellinen vuosi (3,47)	
	2. Työ on turvallista ja terveellistä - henkisesti ja fyysisesti	2.A. Työkyvyn hallinta	Henkilömäärä, jolla ei poissaoloja terveydellisistä syistä (vakituiset)	Henkilöiden osuus lisääntyy (83 (27,2%))	Henkilökunnan saatavuuden helpottaminen.
		2.B. Vaarojen ja haittojen arviointi / riskien arviointi	Kuinka monta vaarat ja haitat -arvioita / riskiarviota tallennettu	Vähintään 25% toimialan perusyksiköistä/v (64%)	
		2.C. Kunta 10 - tuloksien pohjalta tehdyt kehittämissuunnitelmat koskien työpaineita	Työpaineiden ja hallinnan suhde <ul style="list-style-type: none"> - Työpaineita paljon, hallintaa vähän * - Työmäärän lisääntyminen ** 	< edellinen vuosi (23,90%)	
		2.D. Asiakasväkivallan kokemus	Asiakasväkivallan kokemus <ul style="list-style-type: none"> - Henkinen väkivalta * / ** - Fyysinen väkivalta tai sen uhka * / ** 	< edellinen vuosi (24,40%) (1,90%)	

	3. Perustehtävä on mielekäs ja merkityksellinen	3.A. Annamme selkeän suunnan ja tavoitteet	Kokemus työn mielekkyydestä ja merkityksellisyydestä - Koen työni mielekkääksi * / ** - Koen tekeväni merkityksellistä työtä * / **	>= edellinen vuosi (4,61) Kyllä -vastauksia 75% (84,30%)	
Rakentava ja hallittu muutos - muutos on mahdollisuus!	4. Osaamisen turvaaminen muutoksessa	4.A. Osaamisprofiilien ajan tasalla pitäminen	Yhteisten osaamisten osaamistaso (ka) suhteessa tehtävän osaamisvaatimukseen	>= tehtävän osaamisvaatimukset (2,35/1,92)	Määritellään johtajien ja esimiesten osaamistaso ja tarve lisäkoulutukseen. Kannustetaan henkilökuntaa osallistumaan henkilöstökoulutuksiin.
		4.B. Osaamisen johtamisen vuosikellon toteuttaminen	Johtamisosaamisten osaamistaso (ka) suhteessa tehtävän osaamisvaatimukseen	>= tehtävän osaamisvaatimukset (2,55/2,16)	
			Henkilöstökoulutuksiin osallistuneiden määrä (% -osuus, HTV-työvoima)	>= edellinen vuosi (80,80%)	
			Henkilöstökoulutuksen riittävyys - Keskiarvo osallistuneiden henkilöiden koulutuspäivien määrästä /hlö (koulutussuunitelmaraportointi) - Kokemus täydennyskoulutuksen riittävydestä * / **	>= edellinen vuosi min. 3 päivää/hlö (4,9) 75 % henkilöstöstä kokee, että on riittävä" (69,30%)	
	5. Toimintakyvyn ja tavoitteellisuuden säilyttäminen muutoksessa	5.A. Muutoksen kokeminen työssä	Muutosten merkitysten kokeminen omassa työssään - Muutosten laatu * - Muutoksen kokeminen **	> edellinen vuosi (33,80%)	Tavoitteet kirjalliseen muotoon. Muutosten ja tavoitteiden käsittely työpaikkakokouksissa yhdessä henkilökunnan kanssa. Konsulttien käyttö uuden kulttuurin luomisessa.
		5.B. Työyhteisön tavoitteiden ymmärtäminen ja niiden saavutettavuus	Kokemus työyhteisön tavoitteellisuudesta - Työyhteisötaidot: tavoitteellisuus * - Työyhteisön tavoitteellisuus **	>= edellinen vuosi (3,57)	

	6. Uudistamiskyky	6.A. Työyhteisön kyky kehittää omaa toimintaansa	Kokemus työyhteisön kehittämiskyvystä - Työyhteisötaidot: Kehittäminen * - Työyhteisön kyky kehittää omaa toimintaansa **	> edellinen vuosi (3,05)	Henkilökunnan kehittämisehdotusten järjestelmällinen käsittely.
Parempi johtaminen	7. Päätöksenteko ja johtaminen koetaan oikeudenmukaiseksi	7.A. Tavoitteiden selkeys ja avoimuus päätöksenteon perusteissa	Kokemus kohtelun oikeudenmukaisuudesta * / ** Kokemus päätöksenteon oikeudenmukaisuudesta * / **	>= edellinen vuosi (3,81) >= edellinen vuosi (2,88)	Päätösten parempi perusteleminen ja sisällön avaaminen henkilökunnalle.
	8. Laadukas esimiestyö	8.A. Esimiehelle riittävä tuki tavoitteiden saavuttamisessa	Tuki esimiestyölle riittävää *** Esimieheltä saatava tuki - Esimiestuki * - Esimiehen tuki ja rohkaisu **	Tuki riittävä > 75% (67%) >= edellinen vuosi (3,46)	Esimiesten työkuorman jakaminen tarkoituksenmukaisella organisoinnilla (=esimiehellä liikaa alaisia). Lisätään esimiesten koulutusta.
	9. Yhteistoiminta ja osallistaminen	9.A. Yhteistoiminta toimialoilla kunnossa 9.B. Työpaikan tiedonkulun varmistaminen 9.C. Strategisesti ohjatut kehityskeskustelut	Yhteistoiminnan vaatimusten tunteminen *** Työpaikan palaverikäytännöt takaavat riittävän tiedonkulun ja keskusteluyhteyden *** Kehityskeskustelujen käyminen ja hyödyllisyys - Kehityskeskustelun käymisprosentti * / ** - Yksilökehityskeskustelujen hyödyllisyys * / **	Kyllä -vastaneiden osuus > 75% (94%) Kyllä -vastaneiden osuus > 75% (72%) > = edellinen vuosi (59,20%) (32,10%)	Viestinnän keinojen kehittäminen tiedonkulun hallinnassa. Panostaminen entistä enemmän työpaikkakokouksiin. Kehityskeskustelujen hyödyllisyyttä parannetaan antamalla henkilöstölle ja esimiehille koulutusta hyödyllisen kehityskeskustelun käymiseen.

* Kunta10 / ** Välikysely / *** Esimiesbarometri